MICHEL TOURNIER
FATA ŞI MOARTEA

Ediția a II-a
Traducere de EMANOIL MARCU
Editura UNIVERS, Buc. 2004

Michel Tournier, născut la Paris în 1924, a obținut marele premiu pentru roman al Academiei Franceze pentru Vineri sau limbile Pacificului si premiul Goncourt, acordat cu unanimitate de voturi, pentru Regele arinilor. Din 1972, este membru al Academiei Goncourt.

Michel Tournier (n. 1924) a obținui Marele Premiu al Academiei Franceze pentru primul său roman, *Vineri sau limburile Pacificului (1967)* şi Premiul Goncourt *pentru Regele Arinilor (1970).*

Germanist şi filosof prin formație, Michel Tournier a fost foarte puternic marcat de studiile de etnologie, sub directa îndrumau lui Levi-Strauss, la Musee de l'homme. Cărțile sale sunt în acelaşi timp realiste şi fantastice readucând în lumea contemporană mitul Căpcăunului *{Regele Arinilor)* al gemenilor *(Meteorii)* al dublului sau al androginului.

Premiile care au recompensat opera acestui mare scriitor francez sunt numeroase: Marele Premiu al Academiei (în 1967), Premiul Goncourt în unanimitate de voturi a juriului (în 1970), Premiul Goethe (în 1992). În curs de apariție la Editura UNIVERS: *Vineri sau limburile Pacificului, Vineri sau viața sălbatică.*

Nuvelele lui Tournier sunt toate povestiri, mai mult sau mai puțin deghizate, ale unor ritualuri de inițiere. În *Amandine sau cele două grădini* fetița Amandine trăieşte cu părinții ei într-o casă şi o grădină care sunt monumente ale ordinii şi curățeniei. într-o bună zi, pisica ei, animalul inițiatic, o călăuzeşte către o grădină tainică, sălbatică şi haotică, în care copila descoperă o altă lume. *Fuga micului Poucet* este, la fel, o evadare din universul aseptizat şi ordonat al apartamentului de la etajul 11 într-o pădure în care Căpcăunul este un gentlemen educat şi blând, a cărei deviză este cuvântul de ordine al generației *flower power: Faceți dragoste, nu război.* Într-o altă povestire, micuțul Tupik descoperă cu oroare sexualitatea oamenilor adulți şi se mutilează castrându-se, într-o încercare de a fugi de o virilitate viitoare pe care o percepe ca amenințătoare, dură şi întunecată. *Fata şi Moartea* este o ciudată incursiune în mintea unei fete căreia neantul i se pare mai ademenitor ca brațele "unui iubit, şi

care îi comandă unui tâmplar o ghilotină din lemn de cireş. Nuvelele cuprinse în volumul *Fata şi moartea* sunt antologice, mici romane în miniatură.

În adâncul fiecărui lucru înoată un peşte.
Peşte, de teamă să nu ieşi gol,
O să-ți arunc mantia mea de imagini.
LANZA DEL VASTO

Familia Adam

La început, pe pământ nu erau nici arbori, nici iarbă. Pretutindeni se întindea un imens deşert făcut din colb şi din pietre.

Din colb, Iehova a făcut statuia primului om. Apoi i-a suflat viață în nări. Iar statuia de colb s-a însufleţit şi s-a ridicat.

Cu ce semăna primul om? Semăna cu Iehova, care-l crease după chipul şi asemănarea sa. Or Iehova nu este nici bărbat, nici femeie. Ci bărbat şi femeie în acelaşi timp. Aşadar, primul bărbat era în acelaşi timp şi femeie.

Avea sâni de femeie.

Mai jos de pântec, un sex de băiat.

Iar între picioare, o găurică de fată.

Era chiar destul de comod: când mergea, îşi punea sexul de băiat în găurica de fată, la fel cum pui un cuţit în teacă.

Prin urmare, Adam n-avea nevoie de nimeni pentru a face copii. Şi-l putea face singur.

Iehova ar fi fost foarte mulţumit de fiul său Adam, dacă Adam ar fi avut la rându-i un fiu, şi aşa mai departe.

Din păcate, Adam nu era de acord.

Nu era de acord cu Iehova, care voia nepoți.

Nici măcar cu sine nu era de acord. Căci, în acelaşi timp, avea poftă să se culce, să se autofecundeze şi să aibă copii. Dar pământul din jur era numai deşert. Iar deşertul nu e făcut ca să te-aşezi, şi cu atât mai puțin ca să te culci pe el. Deşertul este o arenă pentru luptă, un stadion pentru joc, o pistă de zgură pentru alergat. Dar cum să lupți, să joci şi să alergi cu un copil în pântec, cu un copil în brațe, pe care trebuie să-l mai şi alăptezi, pentru care trebuie să faci de mâncare?

Adam i-a spus lui Iehova: „Pământul pe care m-ai aşezat nu e făcut pentru viața de familie. E un pământ pentru alergătorii de cursă lungă.”

Iehova hotărî atunci să creeze un pământ unde Adam să-şi afle tihna.

Şi a creat Paradisul terestru sau Edenul.

Mari arbori împovărați de flori şi fructe se plecau peste lacuri cu ape calde şi limpezi.

- Acum, îi zise Iehova lui Adam, poți să ai copii. Culcă-te şi visează sub arbori. O să se întâmple de la sine.

Adam s-a culcat. Dar nu putea să doarmă, şi cu atât mai puțin să procreeze.

Când Iehova a revenit, Adam se plimba nervos la umbra unui manglier.

- Poftim, îi zise Adam. În mine sunt două ființe. Una ar vrea să se odihnească sub flori. Totul s-ar petrece atunci în pântecul ei, unde se zămislesc copiii. Dar cealaltă ființă nu poate sta locului. Are mâncărime în tălpi. Trebuie să alerge, să alerge şi iar să alerge. În deşertul de piatră, prima ființă era nefericită. A doua era fericită. Aici, în Paradis, este exact pe dos.

- Asta, îi zise Iehova, e pentru că în tine există un sedentar şi un nomad. Două cuvinte pe care trebuie să le adaugi la vocabularul tău.

- Sedentar şi nomad, repetă Adam, ascultător. Bun, iar acuma ce-i de făcut?

- Acum, îi spuse Iehova, am să te tai în două. Dormi!

- Să mă tai în două?! exclamă Adam. Dar râsul i se stinse şi curând adormi.

Atunci Iehova îi scoase din trup tot ce era femeie: sânii, găurica, uterul.

Aceste bucăți le puse apoi în alt om, pe care-l modelă, alături, din pământul umed şi gras al Paradisului.

Şi numi acest alt om: femeie.

Când Adam se trezi, sări în picioare şi fu cât pe ce să-şi ia zborul, atât de uşor se simțea. Pierduse tot ce-l îngreuna. Nu mai avea sâni. Pieptul îi era tare şi uscat ca un scut. Pântecul îi devenise plat ca o lespede. Între coapse nu mai avea decât sexul de băiat, care nu-l deranja prea mult, chiar dacă nu mai avea găurica în care să-l pună.

Nu se putu stăpâni să nu alerge ca un iepure pe lângă zidul Paradisului.

Dar când reveni lângă Iehova, acesta depărta un polog de frunze şi-l spuse: „Priveşte!”.

Şi Adam o văzu pe Eva adormită.

- Asta ce-i? întrebă el.

- Jumătatea ta, răspunse Iehova.

- Ce frumos sunt! exclamă Adam.

- Ce frumoasă e, rectifică Iehova. De-acum înainte, când o să vrei să faci dragoste, o cauți pe Eva. Iar când o să vrei să alergi, pe ea o laşi să se odihnească.

Şi, discret, se retrase.

Trebuie ştiut că lucrurile au început în felul acesta, ca să putem înțelege urmarea.

Adam şi Eva, se ştie, au fost goniți din Paradis de Iehova. A început atunci pentru ei o lungă peregrinare prin deşertul de colb şi piatră de la începutul Istoriei.

Fireşte, căderea din Paradis nu însemna acelaşi lucru pentru Adam şi pentru Eva. Adam se regăsea în elementul său. În deşertul ăsta se născuse. Din colbul lui fusese modelat. În plus, Iehova îl scăpase de toate accesoriile feminine, aşa că acum, cu tălpile bătucite ca nişte copite, mergea uşor ca o antilopă şi neobosit ca un cămiloi.

Dar Eva! Biata mama Eva! Ea, care fusese modelată din țărâna umedă şi grasă a Paradisului şi nu îndrăgea decât somnul ferice în umbra foşnitoare a palmierilor, ce tristă era! Cu pielea ei albă arsă de soare, cu tălpile gingaşe zdrelite de pietre, se țâra gemând în urma prea zoritului Adam.

Nu se gândea decât la baştină ei, Paradisul, dar nici măcar nu putea să-i vorbească despre el lui Adam, care părea să-l fi uitat de tot.

Avuseră doi fii.

Primul, Cain, semăna leit cu maică-sa: blond, durduliu, domol şi gata oricând să tragă la somn.

Dar, fie că dormea, fie că era treaz, Eva nu înceta să-i şoptească la ureche o poveste minunată. Iar în povestea ei era vorba doar despre horbote înstelate de anemone formând pernițe de răcoare la poala magnoliilor, despre colibri zumzăind printre ciorchinii aurii de drob, despre zborul cocorilor cenuşii poposind pe crengile de sus ale cedrilor negri.

Cain, s-ar putea spune, a supt dorul de Paradisul terestru o dată cu laptele maică-si. Căci poveştile ei murmurate plăsmuiau insule vrăjite în mintea lui de copil sărman ce nu cunoştea decât stepa aridă şi nesfârşita unduire stearpă a dunelor de nisip. Şi-a arătat de aceea, foarte curând, vocația de agricultor, de horticultor şi chiar de arhitect.

Prima lui jucărie a fost o săpăligă, a doua o mistrie mică, a treia o trusă de compasuri cu care nu înceta să traseze planuri ce vădeau talente de viitor peisagist şi urbanist.

Mezinul, Abel, era cu totul diferit. Îi semăna leit lui taică-său, alergătorul. Nu avea stare. Nu visa decât plecări, marşuri, călătorii.

Muncile care cereau perseverență şi imobilitate îi dezgustau şi i se păreau demne de dispreț. În schimb, nimic nu-i plăcea mai mult decât să strice cu lovituri de picior straturile şi castelele de nisip ale răbduriului şi truditorului Cain.

Dar frații mai mari trebuie să fie îngăduitori cu cei mici, iar Cain, dojenit cum se cuvine, îşi înghițea lacrimile de revoltă şi reconstruia neobosit după trecerea fratelui său.

Copiii au crescut.

Abel, devenit păstor, cutreiera stepele, deserturile şi munții cu turmele sale. Era slab, negru, cinic şi putea ca țapii pe care-i păştea.

Era mândru că odraslele sale n-au mâncat niciodată legume, că nu ştiu să citească şi să scrie, căci nu există şcoli pentru nomazi.

Cain, în schimb, trăia cu ai săi în mijlocul câmpurilor cultivate, printre grădini şi case frumoase pe care le iubea şi îngrijea cu pasiune.

Dar Iehova nu era mulțumit de Cain. El îi gonise din Paradis pe Adam şi pe Eva, iar la porțile grădinii aşezase Heruvimi cu săbii de foc. Or iată că nepotul, pătruns de nostalgia şi amintirile mumei lui, refăcea prin muncă şi inteligență ceea ce Adam pierduse din prostie! Pentru Iehova, acest Eden II, scos de Cain din pământul sterp al deşertului, era obrăznicie şi răzvrătire.

În schimb, Iehova îl prefera pe Abel, care, neobosit, îşi mâna turmele peste nisipuri şi stâncării.

De aceea, când Cain îi aducea ofrandă lui Iehova flori şi fructe din grădinile sale, Iehova îi refuza darurile.

Accepta însă înduioşat iezii şi mieii pe care Abel îi jertfea pentru el.

Într-o zi, drama ce mocnea izbucni.

Turmele lui Abel călcară şi devastară lanurile de grâu pârguit şi livezile lui Cain.

O întâlnire avu loc între cei doi frați. Cain fu blând şi împăciuitor, Abel îi râse în nas cu răutate.

Atunci, amintindu-şi toate câte le îndurase de la mezin, Cain îşi pierdu cumpătul şi, cu o lovitură de sapă, îi crăpă capul lui Abel.

Mânia lui Iehova fu cumplită. Îl goni pe Cain de la fața sa şi-l osândi să rătăcească pe pământ cu ai săi.

Dar Cain, sedentar înrăit, nu a mers prea departe. S-a îndreptat, fireşte, către Paradis, despre care maică-sa îi vorbise mereu. Acolo s-a aşezat, în ținutul Nod, la răsărit de zidul faimoasei grădini.

Acolo, acest arhitect de geniu a zidit o cetate, prima cetate din Istorie, şi a numit-o Enoh, după numele întâiului său fiu.

Enoh era o cetate de vis, la umbra eucalipților. Era o oază de flori în care murmur de fântâni şi uguit de turturele se împleteau într-un glas.

În centru se înălța capodopera lui Cain: un templu somptuos din porfiră trandafirie şi marmură vârstată în mai multe culori.

Templul era gol şi încă nu era închinat nici unui zeu. Dar Cain, întrebat despre asta, surâdea în barbă, misterios.

În sfârşit, într-o seară, un bătrân apăru la poarta cetății. Cain părea să-l aştepte, căci îl primi de îndată.

Era Iehova, la capătul puterilor, sleit, istovit de viața nomadă pe care o ducea de-atâția ani cu fiii lui Abel, tăbârcit în spinare într-o Arcă a Legământului mâncată de carii şi care putea a usuc de berbec.

Nepotul îşi strânse bunicul la piept. Apoi îngenunche pentru a fi iertat şi binecuvântat. Apoi Iehova - care mai bombănea puțin, de formă - fu întronat solemn în templul lui Enoh, pe care nu avea să-l mai părăsească vreodată.

Sfârşitul lui Robinson Crusoe

- Acolo era! Uite, acolo, în largul insulelor Trinidad, la 9 şi 22' latitudine nordică. Imposibil să mă înşel!

Bețivul ciocănea cu degetul său negru într-un petec de hartă pătat de grăsime, iar fiecare din afirmațiile lui pătimaşe stârnea hohote de râs printre pescarii şi docherii strânşi înjurai mesei noastre.

Toți îl ştiau. Se bucura de un statut special. Făcea parte din folclorul local. Îi oferisem de băut ca să auzim una din istoriile sale, pe care le povestea cu o voce hârâită. Cât despre aventura lui, era tipică şi în acelaşi timp întristătoare, cum se întâmplă deseori.

În urmă cu patruzeci de ani dispăruse pe mare, ca ațâți alții. I-au scris numele în biserică, alături de numele celor din echipajul său. Pe urmă l-au uitat.

Nu într-atât, totuşi, ca să nu-l recunoască atunci când, după douăzeci şi doi de ani, a apărut din nou, hirsut şi pătimaş, însoțit de un negru. Istoria pe care-o debita cu orice prilej era stupefiantă. Unic supraviețuitor din naufragiul vaporului său, ar fi rămas singur pe o insulă locuită doar de capre şi papagali, plus negrul ăsta pe care, zicea el, îl salvase din ghearele unei hoarde de canibali. În cele din urmă au fost culeşi de o goeletă englezească şi s-a întors acasă, după ce-a câştigat ceva avere făcând un comerț mai mult sau mai puțin dubios, lucru nu prea dificil, pe vremea aceea, în Caraibe.

L-au sărbătorit cu toții. S-a însurat cu o tânără ce-ar fi putut să-i fie fiică, iar viața normală părea să fi cicatrizat acea paranteză ca o rană căscată, de neînțeles, plină de verdeață luxuriantă şi țipete de păsări, deschisă în trecutul lui de un capriciu al destinului.

Asta în aparență, pentru că de fapt, sporind cu fiecare an, o frământare surdă părea să roadă dinlăuntru viața de familie a lui Robinson. Prima victimă a fost Vineri, servitorul negru. După luni de purtare ireproşabilă, a început să bea - mai întâi cu fereală, apoi cu tot mai mult tam-tam. Pe urmă a urmat povestea cu cele două fete nemăritate, oploşite la azilul Saint-Esprit, care-au născut aproape în acelaşi timp doi prunci metişi ce semănau leit. Dubla crimă nu era astfel semnată?

Dar Robinson l-a apărat pe Vineri cu o ciudată îndârjire. De ce nu-l gonea? Ce taină - de nemărturisit, poate - îl lega de negru?

În sfârşit, sume importante au fost furate de la vecinul lor, şi, chiar înainte să fie bănuit cineva, Vineri a dispărut.

- Imbecilul! comentase Robinson. Dacă voia bani ca să plece, n-avea decât să-mi ceară!

Şi adăugase, imprudent:

- De altfel, ştiu foarte bine unde s-a dus!

Păgubaşul a prins din zbor această declarație şi i-a pretins lui Robinson să-i înapoieze banii sau, dacă nu, să i-l predea pe hoț. După o slabă rezistență, Robinson a plătit.

Dar începând din ziua aceea, a fost văzut, din ce în ce mai sumbru, rătăcind pe cheiuri sau prin cârciumile din port, repetând uneori:

- S-a întors, da, sunt sigur, acum e acolo, puşlamaua!

Căci într-adevăr, o taină indicibilă îl lega de Vineri, iar taina aceasta era un anumit petec verde pe care, chiar la întoarcerea sa, un cartograf din port îl adăugase în locul indicat de el, pe oceanul albastru al Caraibelor. Insula aceea, în definitiv, era tinerețea lui, marea lui aventură, superba lui grădină solitară! Ce aştepta sub cerul acesta ploios, în oraşul ăsta lipicios, printre aceşti negustori şi pensionari?

Tânăra soție, cunoscătoare a sufletului omenesc, a fost prima care a intuit strania şi ucigătoarea lui mâhnire.

- Ți-e urât, este limpede. Hai, recunoaşte că ți-e dor de ea!

- Eu? Ai înnebunit! De cine, de ce să-mi fie dor?

- De insula ta pustie, vezi bine! Şi ştiu de ce nu pleci acolo chiar acum: din cauza mea!

El protesta zgomotos, dar, cu cât striga mai tare, cu atât ea era mai sigură că are dreptate.

Ea îl iubea cu duioşie şi nu-i putuse refuza niciodată nimic. A murit. El şi-a vândut neîntârziat casa şi pământul, apoi a închiriat un velier cu destinația Caraibe.

Au mai trecut nişte ani. Lumea începu să-l uite din nou. Dar când a apărut din nou, părea şi mai schimbat decât era după prima călătorie.

Revenise cu un vechi cargou, la bordul căruia fusese angajat ca ajutor de bucătar. Era un om îmbătrânit, secătuit, pe jumătate ruinat de alcool.

Povesti o poveste ce stârni un râs general. De negăsit! După luni de căutare îndârjită, insula lui rămăsese de negăsit, în această căutare deşartă, se aruncase cu o furie disperată, irosindu-şi puterea şi banii pentru a regăsi acel pământ al fericirii şi libertății ce părea dispărut pe vecie.

- Şi totuşi, acolo era! repeta el încă o dată în seara aceea, ciocănind cu degetul pe hartă.

Atunci un bătrân timonier s-a desprins de ceilalți şi a venit să-l bată pe umăr.

- Vrei să-ți spun ceva, Robinson? Insula ta pustie e acolo, bineînțeles că-i tot acolo. Ba chiar, te asigur, ai regăsit-o cu adevărat!

- Am regăsit-o? Robinson se înăbuşea. Adică nu mă crezi?...

- Ai regăsit-o! Poate-ai trecut de zece ori prin fața ei. Dar n-ai recunoscut-o.

- N-am recunoscut-o?

- Nu, pentru că ce s-a întâmplat cu tine s-a întâmplat şi cu insula ta: a îmbătrânit! Asta-i, vezi tu, florile se fac fructe, fructele se fac lemn, iar lemnul verde se face vreasc. Totul se trece repede aici, la tropice. Chiar şi tu! Uită-te în oglindă, nătărăule! Şi spune-mi, cum era să te recunoască, insula ta, când ai trecut prin fața ei?

Robinson nu s-a privit în oglindă, sfatul era de prisos. Şi-a plimbat peste toți cei de față o privire atâta de tristă şi de sălbatică, încât valul de râsete ce pornea şi mai tare a înghețat dintr-o dată, şi o linişte grea s-a lăsat în tavernă.

Mătuşa Crăciun

POVESTE DE CRĂCIUN

Satul Pouldreuzic avea oare să cunoască o perioadă de pace? De ani şi ani, era sfâşiat de conflictul dintre clericali şi radicali, dintre şcoala confesională şi comunitatea laică, dintre preot şi institutor. Ostilitățile, colorate după anotimpuri, căpătau, în timpul sărbătorilor de iarnă, tonurile vii ale an luminurilor din cărțile cu poveşti. Din rațiuni practice, liturghia de la miezul nopții avea loc pe 24 decembrie, la ora şase seara. La aceeaşi oră, institutorul, deghizat în Moş Crăciun, împărțea jucării elevilor de la şcoala laică. Astfel, datorită lui, pentru o seară, Moş Crăciun devenea un erou păgân, radical şi anticlerical, iar preotul i-l opunea pe micul Isus din ieslea sa vivantă - faimoasă în întreg cantonul -, la fel cum îi arunci Diavolului o găleată cu agheasmă în față.

Chiar aşa, va cunoaşte satul un armistițiu? Căci, institutorul ieşind la pensie, în locul lui venise o institutoare străină de ținut, şi toți erau cu ochii pe ea ca să afle ce hram poartă. Doamna Oiselin, mamă a doi copii - între care un sugar de trei luni -, era divorțată, ceea ce părea promițător pentru partida laică. Dar partida adversă triumfă în prima duminică, când noua învățătoare îşi făcu o intrare remarcată în biserică.

Zarurile păreau aruncate. Gata cu pomul de Crăciun păgân la ora liturghiei de la „miezul nopții", preotul rămânea singurul stăpân al locului. De aceea, nu mică fu surpriza când doamna Oiselin îşi anunță elevii că tradiția rămâne neschimbată şi că Moş Crăciun va împărți daruri la ora obişnuită. Care era jocul

ei? Şi cine avea să facă pe Moş Crăciun? Poştaşul şi pădurarul, la care se gândea toată lumea (din cauza opiniilor lor socialiste), spuneau că nu ştiu nimic. Uimirea s-a transformat în stupoare când s-a aflat că doamna Oiselin îşi împrumută preotului bebeluşul, ca să fie pruncul Isus din creşa vivantă.

La început totul merse bine. Micuțul Oiselin dormea dus când credincioşii au defilat prin fața creşei, cu ochii mari de curiozitate. Boul şi asinul - un bou adevărat, un măgar la fel - păreau înduioşați în fața bebeluşului laic metamorfozat, într-un chip atât de miraculos, în Mântuitor.

Din păcate, pruncul începu să se agite când începu citirea Evangheliei, şi izbucni în urlete exact când preotul urca în amvon. Nimeni nu mai auzise o voce de sugar atât de sonoră. Degeaba-l legănă la sânu-i neîmplinit fetița ce făcea pe Sfânta Fecioară. Roşu de furie, dând din mâini şi din picioare, plodul făcea să răsune bolțile bisericii de zbieretele lui furioase, iar preotul nu mai putea scoate o vorbă.

Până la urmă, chemă un copil de cor şi îi şopti ceva la ureche. Fără să-şi mai dezbrace stiharul de dantelă, băiatul ieşi, apoi zgomotul saboților săi sună din ce în ce mai depărtat.

Câteva minute mai târziu, jumătatea bisericoasă a satului, adunată în lăcaşul Domnului, a avut parte de o privelişte nemaivăzută, ce a rămas gravată pentru vecie în legenda de aur a ținutului Pont-l'Abbe. Moş Crăciun în persoană a fost văzut dând buzna în biserică. S-a îndreptat cu paşi mari către creşă. Apoi şi-a dat deoparte barba lungă din bumbac alb şi şi-a descheiat mantia roşie oferindu-i un sân generos micuțului Isus, care se potoli pe dată.

Amandine sau cele două grădini

POVESTE INITIATICĂ

Pentru Olivia Clergue

Duminică. Am ochi albaştri, buze roşii, obrajii roz bucălați, părul blond ondulat. Mă cheamă Amandine. Când mă privesc în oglindă, mi se pare că arăt ca o fetiță de zece ani. Nici nu-i de mirare. Sunt o fetiță şi am zece ani.

Am un tată, o mamă, o păpuşă pe care o cheamă Amanda, şi mai am o pisică. Cred că e o pisică. Îi spunem Claude, aşa că nu-i foarte sigur. Timp de cincisprezece zile, a avut o burtă enormă, iar într-o dimineață am găsit lângă ea în paner patru pisoiaşi mari ca nişte şoareci, ce vâsleau în jurul lor cu lăbuțele şi îi sugeau pântecul.

Apropo de pântec, acum iarăşi e plat: probabil că puii erau închişi înăuntru şi tocmai au ieşit afară! Hotărât lucru, Claude trebuie să fie o pisică.

Pe pui îi cheamă Bernard, Philippe, Ernest şi Kamicha. După nume, ştiu că primii trei sunt băieți. Cât despre Kamicha, evident, nu e la fel de sigur.

Mama mi-a spus că nu putem păstra în casă cinci pisici. Oare de ce? Atunci mi-am întrebat prietenele de la şcoală dacă nu vor un pisoi.

Miercuri. Annie, Sylvie şi Lydie au venit în vizită. Claude s-a frecat de picioarele lor torcând. Ele au luat în mână pisoii care acum au făcut ochi şi încep să meargă tremurând. Pentru că nu voiau o fetiță, pe Kamicha nu au luat-o. Annie l-a luat pe Bernard, Sylvie pe Philippe iar Lydie pe Ernest. O păstrez doar pe Kamicha; fireşte, o iubesc cu atât mai mult cu cât ceilalți au plecat.

Duminică. Kamicha e roşcată ca o vulpe, cu o pată albă pe ochiul stâng, ca şi cum ar fi primit... de fapt, ce? Contrariul unei lovituri. Un pupic. Un pupic de brutar. Kamicha are-n jurul ochiului o vânătaie de făină albă.

Miercuri. Casa mamei şi grădina tatei îmi plac foarte mult. În casă, temperatura e mereu aceeaşi, vara şi iarna. Indiferent de anotimp, gazonul din grădină e la fel de verde şi de bine tuns. S-ar zice că mama - în casă - şi tata - în grădină - fac un adevărat concurs de curățenie. În casă trebuie să mergem cu tălpici de pâslă ca să nu murdărim parchetul. În grădină, tata a pus scrumiere pentru vizitatorii fumători. Cred că au dreptate. E mai sigur aşa. Dar uneori e şi puțin plicticos.

Duminică. Mă bucur să-mi văd pisoiul cum creşte şi cum învață de toate jucându-se cu mama lui.

Azi dimineață, merg să văd panerul unde-şi au aşternutul. E gol! Nu mai e nimeni! Când Claude mergea la plimbare, îi lăsa singuri pe Kamicha şi pe frații lui. Azi l-a luat cu ea. Cred că l-a luat pe sus, căci puiul nu s-ar fi putut ține de ea, sunt sigură. Abia ştie să meargă. Unde s-o fi dus?

Miercuri. Claude, care dispăruse de duminică, a reapărut brusc. Mâneam căpşuni în grădină când, deodată, îi simt blana frecându-se de picioarele mele. Nu e nevoie să privesc, ştiu că e Claude. Alerg la paner să văd dacă a revenit şi puiul. Panerul - tot gol. Claude s-a apropiat. A privit în paner, apoi a ridicat capul spre mine închizându-şi ochii aurii. Am întrebat-o: „Ce-ai făcut cu Kamicha?” A întors capul fără să răspundă.

Duminică. Claude şi-a schimbat obiceiurile. Înainte era tot timpul cu noi. Acum, foarte adesea, e plecată. Unde? Tare aş vrea să ştiu. Încerc s-o urmăresc. Imposibil. Când stau cu ochii pe ea, nu se mişcă din loc. Parcă mi-ar spune: „De ce mă tot priveşti? Vezi bine că nu plec de-acasă”.

Dar ajunge un moment de neatenție şi fştttt!, Claude a dispărut. Atunci, degeaba o mai caut. Nu-i nicăieri. Iar a doua zi o regăsesc lângă cămin, şi mă priveşte cu un aer nevinovat, de parcă aş avea vedenii.

Miercuri. Am văzut ceva straniu. Nu-mi era foame deloc şi, cum nu se uita nimeni la mine, i-a dat pe furiş lui Claude bucata mea de carne. Câinii, când le arunci o bucată de carne sau de zahăr, o prind din zbor şi-o hăpăie pe

nemestecate. Pisicile, nu. Sunt foarte prudente. Lasă bucata jos. Apoi o cercetează. Claude a cercetat-o. Dar în loc s-o mănânce a luat-o în gură şi-a dus-o în grădină; dacă părinții mei o vedeau, riscam să fiu dojenită.

Pe urmă s-a ascuns într-un tufiş - probabil ca să uit de ea. Dar n-o slăbeam din ochi. Deodată a făcut un salt înspre zid, a alergat spre el ca şi cum zidul ar fi fost culcat la pământ - dar zidul era ca-ntotdeauna în picioare - şi din trei salturi a fost pe coama lui, fără să lase din bot bucata de carne. A privit spre noi vrând parcă să se asigure că n-o urmărim, apoi a dispărut de cealaltă parte.

Am în cap, mai de mult, o idee. Probabil că, supărată că din patru pisoi i-am luat trei, Claude a vrut să-l pună la adăpost pe Kamicha. L-a ascuns de cealaltă parte a zidului şi stă cu el atunci când lipseşte de-acasă.

Duminică. Aveam dreptate. L-am revăzut pe Kamicha, care dispăruse de trei luni. Ce mult s-a schimbat! Azi dimineață m-am trezit mai devreme decât de obicei. Pe fereastră, am văzut-o pe Claude care mergea alene pe una din aleile grădinii. În bot ținea un şoarece de pădure, mort. Dar partea extraordinară e că scotea un soi de mârâit foarte blând, cum fac cloştile când îşi plimbă puii. Iar puiul n-a întârziat să apară, numai că era un puiandru cu patru picioare, acoperit cu o blană roşcovană. L-am recunoscut imediat după pata albă de pe ochi, ochiul cu vânătaie albă. Dar ce voinic s-a făcut! A început să sară în jurul lui Claude încercând să agate şoarecele cu laba, iar Claude ridica sus capul pentru ca pisoiul să nu-l poată ajunge. Până la urmă a lăsat jos şoarecele, însă Kamicha, în loc să-l devoreze pe loc, l-a luat şi a dispărut cu el în tufişuri. Mă tem că pisoiul ăsta s-a sălbăticit de tot. Cred şi eu, a crescut de cealaltă parte a zidului fără să vadă niciodată pe nimeni, afară de maică-sa.

Miercuri. Acum mă scol zilnic înaintea celorlalți. Nu-i greu, timpul e atât de frumos! Iar în felul ăsta, cel puțin o oră, fac ce-mi place în casă. Cum tata şi mama dorm, am sentimentul că sunt singură pe lume.

Îmi e cam teamă, dar totodată simt o mare bucurie. E bizar. Când aud mişcare în camera părinților, sunt tristă, sărbătoarea s-a terminat. Apoi, văd în grădină o grămadă de lucruri noi pentru mine. Grădina tatei e atât de îngrijită şi dichisită încât ai crede că nu se poate întâmpla nimic în ea.

Totuşi, când tata doarme, poți vedea aici tot felul de lucruri! Chiar înainte de răsăritul soarelui, în grădină începe o mare foiala. E ceasul când animalele de noapte se culcă iar cele de zi se trezesc. Dar este un moment când sunt toate acolo. Trec unele pe lângă celelalte, uneori se ciocnesc, pentru că-i în acelaşi timp noapte şi zi.

Bufnița se grăbeşte la cuib înainte ca soarele s-o orbească şi trece pe lângă mierla ce iese din tufa de liliac. Ariciul se rostogoleşte pe sub mărăcini ca o minge, în vreme ce din scorbura bătrânului stejar veverița scoate capul să vadă cum e vremea.

Duminică. Acum e cât se poate de limpede: Kamicha e sălbatic de-a binelea. Azi dimineață, când i-am văzut, pe el şi pe Claude, pe peluză, am ieşit şi m-am îndreptat către ei. Claude mi-a făcut o primire călduroasă. Torcând, a venit să se frece de picioarele mele. Dar Kamicha a dispărut dintr-un salt în tufele de coacăze. E totuşi ciudat! Vede bine că maică-sa nu se teme de mine. Atunci de ce fuge? Iar Claude, de ce nu face nimic ca să-l rețină? Ar putea să-i explice că sunt o prietenă. Ei bine, nu. S-ar zice că uită complet de Kamicha din clipa când apar eu. Claude are două vieți paralele, viața de cealaltă parte a zidului şi viața cu noi, în grădina tatei şi în casa mamei.

Miercuri. Am vrut să-l îmblânzesc pe Kamicha. Am pus o farfurie cu lapte în mijlocul aleii, apoi am intrat în casă de unde am privit pe fereastră ce se întâmplă.

Claude a venit prima, bineînțeles. S-a aşezat în fața farfuriei cu labele strânse cuminte una lângă alta şi s-a pus pe lin-chit. După un minut, am văzut ochiul cu vânătaie albă al lui

Kamicha apărând între două tufe de iarbă. O observa pe maică-sa, părând că se întreabă ce face ea acolo. Apoi a înaintat, însă cu burta la pământ, şi s-a târât încet, încet spre Claude. Grăbeşte-te, Kamicha, puiule, altfel găseşti farfuria goală! în sfârşit, a ajuns. Ba nu, încă nu! Se învârte-n jurul farfuriei, tot târâş. Sălbatic mai e! O adevărată pisică sălbatică. Întinde gâtul către farfurie, un gât lung, lung, un adevărat gât de girafa, încercând să rămână cât mai departe de farfurie. Întinde gâtul, lasă jos nasul şi, deodată, strănută. A atins laptele cu nasul. Nu se aştepta la asta. N-a mâncat niciodată din farfurie, sălbăticuțul ăsta! A împroşcat picături de lapte peste tot. Se trage înapoi şi îşi linge buzele cu un aer dezgustat. Claude a fost şi ea împroşcată, dar puțin îi pasă. Continuă să linchească, rapid, regulat, ca o maşină.

Kamicha s-a şters cu limba. Dar cele câteva picături de lapte pe care le-a lins îi amintesc ceva. O amintire nu prea veche. Se lasă pe burtă. Începe iar să se târască. Însă de data asta se îndreaptă spre maică-sa. Îşi strecoară capul sub pântecul ei. Suge.

Şi iată: pisica cea mare lincheşte iar cea mică suge. Trebuie să fie acelaşi lapte, care din farfurie intră în gura pisicii, iese afară prin blană şi intră în gura pisoiului. Diferența e că, în trecere, s-a încălzit. Pisoiului nu-i place laptele rece. Se serveşte de maică-sa ca să-l încălzească.

Farfuria e goală. Claude a lins-o atât de bine, că străluceşte în soare. Claude întoarce capul. Îl descoperă pe Kamicha care încă suge. „Ia te uită, ce face ăsta?” Laba lui Claude s-a destins ca un arc. Dar nu cu răutate! Ghearele i-au rămas în teacă. Lovitura însă a pornit spre capul lui Kamicha, care se rostogoleşte ca o minge. Să nu uite că-i un pisoi mare. Unde s-a văzut pisoi să mai sugă, la vârsta lui?

Duminică. M-am decis să fac o expediție de cealaltă parte a zidului, ca să încerc să-l îmblânzesc pe Kamicha. Dar şi, un pic, din curiozitate. Cred că dincolo e ceva diferit, o altă grădină, o altă casă poate, grădina şi casa lui Kamicha. Cred că dacă aş' cunoaşte micul lui paradis, aş şti mai bine cum să mi-l fac prieten.

Miercuri. În această după-amiază, am făcut turul proprietății vecine. Nu e prea mare. Ajung zece minute ca să revii, fără să te grăbeşti, în punctul de plecare. E clar: e o grădină ce are exact mărimea grădinii lui tata. Are însă ceva deosebit: nu tu uşă, nu tu grilaj, nimic! Un zid fără nici o intrare. Sau intrările au fost zidite. Singurul mod de a intra e să faci cum face Kamicha, să sari zidul. Numai că eu nu sunt o pisică. Atunci cum să fac?

Duminică. Mai întâi m-am gândit să folosesc scara de grădinar a lui tata, dar nu ştiu dacă aş putea s-o car până la zid. Apoi, ar vedea-o toată lumea. Aş fi imediat reperată. Nu prea ştiu de ce, dar cred că dacă tata şi mama ar bănui ce planuri am, ar face orice ca să mă împiedice să le realizez. Ceea ce voi scrie acum e foarte urât, şi mi-e ruşine, dar ce să fac? Cred că e un lucru necesar şi plăcut să merg în grădina lui Kamicha, dar nu trebuie să vorbesc despre asta cu nimeni, mai ales cu tata şi cu mama. Sunt foarte nefericită. Şi foarte fericită în acelaşi timp.

Miercuri. La celălalt capăt al grădinii este un păr bătrân, cu crengi răsucite dintre care una groasă trece peste zid. Dacă izbutesc să merg până la capătul ei, probabil aş putea să pun piciorul pe coama zidului.

Duminică. Asta e! încercarea cu părul cel bătrân mi-a reuşit, dar ce frică mi-a fost! Pentru o clipă m-am trezit cu picioarele desfăcute, cu un picior pe creangă, cu celălalt pe coama zidului. Nu îndrăzneam să las ramura pe care încă o țineam în mână. Era cât pe ce să strig după ajutor. În cele din urmă, mi-am făcut vânt. În clipa următoarea, cădeam pe coama zidului, dar mi-am recăpătat echilibrul şi imediat am putut vedea grădina lui Kamicha, jos, la picioarele mele.

Mai întâi, n-am văzut decât un talmeş-balmeş de verdeață, o adevărată junglă, o încâlceală de spini şi arbori culcați la pământ, de mărăcini şi de ferigi înalte, precum şi o mulțime de plante pe care nu le cunosc. Exact contrariul grădinii lui tata, atât de curată şi dichisită. M-am gândit că n-o să îndrăznesc niciodată să cobor în această pădure virgină ce trebuie să fojgăiască de broaşte şi şerpi.

Am mers atunci pe coama zidului. Nu era uşor, căci adesea câte un arbore se sprijinea pe ea acoperind-o cu frunze şi nu ştiam unde să calc. În plus, erau pietre desprinse din mortar şi care se clătinau, altele lunecoase din cauza muşchiului. Pe urmă însă am descoperit ceva absolut uimitor: sprijinită de zid, aşteptându-mă parcă dintotdeauna, un fel de scară din lemn foarte abruptă, cu balustradă, cam ca scările mari pe care se urcă în pod. Lemnul era înverzit şi ros

de carii, balustrada cleioasă de balele limacşilor. Era totuşi bună pentru coborât, şi nu ştiu cum m-aş fi descurcat fără ea.

Bun. Iată-mă în grădina lui Kamicha. E plină de ierburi înalte ce-mi ajung până la nas. Trebuie să merg pe o alee veche tăiată de-a lungul pădurii, dar pe cale să fie înghițită de plante. Flori mari şi bizare îmi mângâie fața. Miros a piper şi a făină, un miros foarte dulceag, dar cam înecăcios. Greu de spus dacă e un miros plăcut sau neplăcut. Amândouă în acelaşi timp, s-ar zice.

Mi-e puțin frică, dar curiozitatea mă îmboldeşte. Totul pare aici părăsit de multă, multă vreme. E trist şi frumos ca un apus de soare... O cotitură, un alt coridor de verdeață, şi ajung la un fel de luminiş rotund cu o lespede în mijloc. Iar pe lespede, ghiciți cine stă? Kamicha în persoană, care mă priveşte calm cum vin către el. Ciudat, mi se pare mai mare şi mai voinic decât în grădina tatii. Dar el e, sunt absolut sigură, nu există alt pisoi cu vânătaie albă în jurul ochiului. Oricum, e foarte calm, aproape majestuos. Nu fuge ca un nebun, dar nici nu vine la mine ca să-l mângâi, nu, se ridică şi se îndreaptă liniştit, cu coada lumânare, spre celălalt capăt al luminişului. Înainte de-a intra sub arbori, se opreşte şi se întoarce vrând parcă să vadă dacă-l urmez. Da, Kamicha, vin, uite, vin! Kamicha închide ochii cu un aer satisfăcut şi porneşte din nou, la fel de liniştit. Chiar că nu-l mai recunosc. Ce înseamnă să fii într-o altă grădină! Un adevărat prinț în regatul său.

Dăm astfel mai multe ocoluri mergând pe o cărare ce uneori se pierde sub ierburi. Apoi înțeleg că am ajuns. Kamicha se opreşte iar, întoarce capul spre mine şi îşi închide lent ochii de aur.

Suntem la marginea micii păduri, în fața unui chioşc cu coloane ce se înalță în centrul unei vaste peluze rotunde. În jurul ei, o alee cu bănci din marmură, ciobite şi acoperite cu muşchi. Sub cupola chioşcului, se află o statuie aşezată pe un soclu. E un băiețaş gol-goluț, cu aripi la spate. Cu un surâs trist ce-i sapă gropițe în obraji, îşi înclină capul buclat şi ridică un deget spre buze. A lăsat jos un arc, o tolbă şi câteva săgeți, risipite lângă soclu.

Kamicha e sub cupolă. Îşi înalță capul spre mine. E la fel de tăcut ca băiatul de piatră. Are, ca şi el, un surâs enigmatic. S-ar spune că amândoi ştiu un acelaşi secret, puțin trist şi delicat, pe care-ar vrea să mi-l împărtăşească. E ciudat. Totul e melancolic aici, chioşcul în paragină, băncile ciobite, gazonul neîngrijit, invadat de flori sălbatice, şi totuşi simt o mare bucurie, îmi vine să plâng şi sunt fericită. Ce departe sunt de grădina tunsă a tatii şi de casa lustruită a mamei! Voi mai putea să revin acolo vreodată?

Brusc, mă întorc cu spatele la băiatul misterios, la Kamicha, la chioşc, şi alerg către zid. Alerg ca o nebună, crengile şi florile îmi biciuiesc obrazul. Ajung la zid, dar mai întâi nu nimeresc locul cu scara putrezită. În sfârşit, iat-o! Merg pe

coama zidului cât de repede pot. Părul cel bătrân. Sar. Sunt în grădina copilăriei mele. Ce clar şi bine rânduit e totul aici!

Urc în camera mea. Plâng îndelung, plâng tare, fără motiv, plâng pur şi simplu. Pe urmă dorm puțin. Când mă trezesc, mă privesc în oglindă. Hainele nu s-au murdărit. N-am nimic. Ba da, uite, un pic de sânge. O dâră de sânge pe picior. E ciudat, nu am nicăieri nici o zgârietură. Atunci de ce? în sfârşit, asta e. Mă apropii de oglindă şi îmi privesc obrazul de aproape.

Am ochi albaştri, buze roşii, obrajii roz bucălați, părul blond ondulat.

Totuşi, nu mai semăn cu o fetiță de zece ani. Dar cu ce semăn? îmi ridic degetul spre buzele roşii. Îmi înclin capul buclat. Surâd cu un aer enigmatic. Mi se pare că semăn cu băiatul de piatră...

Atunci văd lacrimi izvorând sub pleoape.

Miercuri. După vizita mea în grădină, Kamicha a devenit foarte prietenos. Stă ore-n şir lungit pe burtă, la soare.

Apropo de burtă, mi se pare foarte rotundă. Pe zi ce trece mai rotundă.

Trebuie să fie o pisică.

Kamisica...

Fuga micului Poucet

POVESTE DE CRĂCIUN

În seara aceea, comandantul Poucet părea decis să termine cu aerul misterios pe care-l arbora de câteva săptămâni şi să-şi dezvăluie planurile.

- Ei bine, asta-i, zise el după un moment de reculegere, la desert. Ne mutăm. Căsuța romantică de la Bievres, cu grădiniță şi cu iepuraşi, gata, am terminat cu ea!

Şi tăcu, pentru a observa mai bine efectul acestui anunț teribil asupra nevestei şi fiului. Apoi îndepărtă farfuriile şi tacâmurile şi mătură cu muchia palmei fărâmiturile de pâine presărate pe muşama.

- Să zicem că aici e dormitorul. Alături, baia, acolo camera de zi, dincolo bucătăria şi alte două camere. Şaizeci de metri pătrați, dulapuri în perete, mochetă, instalații sanitare şi neon. Ceva de vis. Etajul douăzeci şi trei, blocul turn Mercur. Vă dați seama?

Chiar aşa, îşi dădeau seama? Doamna Poucet îl privea speriată pe fiorosul ei soț, apoi, cu o mişcare tot mai frecventă de la o vreme, se întoarse către micul Pierre, rugându-l parcă pe el să înfrunte autoritatea şefului peste tăietorii de arbori din Paris.

- Etajul douăzeci şi trei! Deh! Cu condiția să nu-ți uiți cheile sus! remarcă el curajos.

- Nătărăule! replică Poucet, sunt patru ascensoare ultrarapide, în imobilele moderne, scările sunt practic suprimate.

- Iar când bate vântul, să te ții curent!

- Nici vorbă de curent. Ferestrele nu se deschid niciodată.

- Şi eu cum îmi scutur covoarele? îndrăzni doamna Poucet.

- Covoarele, covoarele! Va trebui să uiți obiceiurile astea de țărancă, auzi? O să ai un aspirator. Rufele, tot aşa. Doar nu-ți închipui c-ai să le întinzi afară, ca până acum!

- Păi atunci, obiectă Pierre, dacă ferestrele nu se deschid, cum o să respirăm?

- Nu trebuie aerisit. Este aer condiționat. Un aparat evacuează în permanență aerul uzat şi îl înlocuieşte cu aer proaspăt de pe acoperiş, încălzit la temperatura dorită. De altfel, ferestrele trebuie neapărat să fie blocate, pentru că turnul este insonorizat.

- La înălțimea aceea, insonorizat? De ce?

- Păi, din cauza avioanelor! Vom locui la o mie de metri de noua pistă de la Toussus-le-Noble, vă dați seama? La fiecare patruzeci şi cinci de secunde, un supersonic trece pe deasupra acoperişului. Din fericire, suntem insonorizați! Ca într-un submarin... Bun, deci totul e gata. Ne putem muta înainte de 25 ale lunii. O să fie darul meu de Crăciun. Un chilipir, nu-i aşa?

Dar în timp ce tatăl îşi mai toarnă un pahar de vin roşu ca să-şi termina brânza, Pierre îşi întinde trist în farfurie crema caramel care deodată nu-l mai ispiteşte.

- Asta-i viața modernă, copii, insistă Poucet. Trebuie să te adaptezi! Doar nu vreți să mucezim la nesfârşit într-un sat uitat de lume ca ăsta! De altfel chiar preşedintele republicii a spus: *Parisul trebuie să se adapteze la automobil, chiar dacă un anume estetism ar avea de suferit.*

- Ce înseamnă un anume estetism? întreabă Pierre. Poucet îşi trece degetele scurte prin peria neagră a părului.

Puştii ăştia, cu întrebările lor idioate!

- Estetismul, estetismul... ăăă... ei bine, sunt arborii! găsi el în cele din urmă, cu uşurare. Chiar dacă ar avea de suferit, asta înseamnă că trebuie tăiați. Vezi tu, fiule, Preşedintele făcea aluzie la mine şi la oamenii mei. E un omagiu adus tăietorilor de arbori din Paris. Meritat! Pentru că fără noi, cu toți arborii ăştia, adio magistrale şi parkinguri. Parisul, deşi nu pare, e plin de arbori. O adevărată pădure! Mă rog, era... că nici noi nu stăm cu mâinile-n sân, noi, tăietorii de arbori! O elită, da! în meseria noastră suntem nişte artişti. Crezi că-i simplu să dobori un platan de douăzeci şi cinci de metri în centrul oraşului fără să strici nimic împrejur?

Iată-l pornit. Acum nimic nu-l mai poate opri. Doamna Poucet se ridică şi merge să spele vasele, în timp ce Pierre îşi urmăreşte tatăl cu o privire fixă ce simulează o atenție pasionată.

- Plopii cei mari din insula Saint-Louis şi cei din piața Dauphine a trebuit să-i tăiem în feliuțe, ca pe salam, şi să le coborâm pe rând cu frânghiile. Iar asta fără să spargem un geam, fără să zgâriem o maşină. Chiar şi Consiliul Parisului ne-a felicitat. Şi pe dreptate. Pentru că, dacă într-o zi Parisul va deveni un labirint de autostrăzi şi pasaje aeriene pe care mii de maşini vor circula în toate direcțiile cu o sută la oră, ei bine, asta cui i se va datora în primul rând? Nouă, care curățăm locul!

- Şi cizmele mele?

- Care cizme?

- Alea pe care mi le-ai promis de Crăciun!

- Ți-am promis eu cizme? A, da, sigur... Cizmele sunt bune aici, ca să înoți prin noroiul din grădină. Într-un apartament, nu e posibil. Păi ce-ar spune vecinii de dedesubt? Uite, am să-ți fac o propunere. În loc de cizme, cumpăr un televizor în culori. Altă viață, nu? Sigur că vrei, păi cum, bate laba!

Şi îi strânge mâna, cu surâsul franc şi viril de şef al tăietorilor de arbori din Paris.

Nu vreau iluminație cu neant, nici aer comprimat. Prefer arborii şi cizmele. Adio pe veci. Fiul vostru unic, Pierre.

„Iar or să spună că am un scris de țânc", se gândeşte Pierre cu năduf, scriindu-şi biletul de adio. Ortografia o fi în regulă? Ajunge o greşeală grosolană şi ridicolă pentru ca toată gravitatea unui mesaj, fie el şi patetic, să se risipească. Cizme. Se scrie cu z sau cu s? Cu z, desigur, pentru că sunt pentru zloată.

Biletul este îndoit şi pus la vedere pe masa din bucătărie. Părinții, care-şi petrec seara la nişte prieteni, or să-l găsească la întoarcere. El însă o să fie departe. Singur? Nu chiar. Pierre traversează grădinița şi, cu o cuşcă sub braț, se îndreaptă spre cotețul în care creşte trei iepuri de casă. Nici lor nu le place la blocul turn cu douăzeci şi trei de etaje.

Iată-l pe marginea şoselei, naționala 306, ce duce spre pădurea Rambouillet. Acolo vrea să ajungă. O idee vagă, desigur. În timpul ultimei vacanțe, a văzut un grup de rulote în jurul lacului din satul Vieille-Eglise. Poate că unele mai sunt acolo, poate-or să vrea să-l primească şi pe el...

Noaptea de decembrie se lasă devreme. Pierre merge pe partea dreaptă a şoselei, contrar recomandărilor pe care le-a primit mereu, dar autostopul are socotelile lui. Din păcate, maşinile par foarte grăbite în acest ajun de Crăciun. Trec ca o vijelie, fără măcar să schimbe faza. Pierre merge multă, multă vreme. Încă nu-i obosit, dar cuşca trece tot mai des din mâna dreaptă în cea stângă şi invers. În sfârşit, o insuliță de lumină vie, culori, zgomot. Este o stație de benzină, cu un magazin plin de fleacuri. O semiremorcă uriaşă s-a oprit lângă pompa de motorină. Pierre se apropie de şofer.

- Merg la Rambouillet. Mă puteți lua şi pe mine? Şoferul îl priveşte bănuitor.

- Nu cumva ai şters-o de-acasă?

La moment, iepurii au o idee genială. Rând pe rând, scot capetele din cuşcă. Cine ia cu el o cuşcă cu iepuri vii când fuge de-acasă? Şoferul s-a liniştit.

- Hai, urcă! Te iau!

E prima dată când Pierre călătoreşte cu un camion greu. Ce sus e cocoțat! Parcă ar fi pe spinarea unui elefant. Farurile scot din întunericul nopții fragmente de case, fantome de arbori, siluete fugitive de pietoni sau de biciclişti. După Christ-de-Saclay, drumul se face mai îngust, mai şerpuit. E ca la țară, e chiar la țară. Saint-Remy, Chevreuse, Cernay. Iar acum intră în pădure.

- Cobor după un kilometru, anunță Pierre, la întâmplare.

De fapt, nu prea se simte în largul său şi are sentimentul că a părăsi camionul e ca şi cum ar părăsi un vapor aruncându-se-n mare. Câteva minute mai târziu, camionul trage pe dreapta.

- Nu pot staționa mult aici, explică şoferul. Hai, toată lumea coboară!

Dar îşi bagă mâna sub banchetă şi scoate un termos.

- Dacă vrei, înainte să pleci, ia o duşcă de vin fiert. Nevasta mi-l pune întotdeauna, pentru drum. Eu unul prefer vinul alb sec.

Lichidul siropos frige şi miroase a scorțişoară, dar e totuşi vin, şi Pierre e puțin amețit când camionul se pune în mişcare fornăind, scuipând şi mugind. „Un elefant, zău aşa”, se gândeşte Pierre privindu-l cum se pierde în noapte. Dar, din cauza luminilor de poziție, un elefant care e şi pom de Crăciun.

Pomul de Crăciun dispare la o cotitură, iar noaptea îl înghite pe băiat. Totuşi nu e beznă de tot. Cerul înnorat emană o fosforescență difuză. Pierre merge. Se gândeşte că trebuie s-o ia la dreapta pentru a ajunge la lac. Uite un drum, numai că e în stânga. N-are a face. O s-o ia la stânga. Nu-i sigur de nimic. Poate din cauza vinului fiert. N-ar fi trebuit să bea. Doarme de-a-n picioarelea. Şi afurisita asta de cuşcă ce-i zgârie şoldul... Ce-ar fi să se odihnească un minut sub un arbore? Să zicem sub bradul ăsta care a semănat înjur un covor de cetină destul de uscat. O să scoată iepurii din cuşcă. Iepurii vii țin cald. țin loc de pătură. O pătură vie. Se lipesc de Pierre băgându-şi boticurile sub hainele lui. „Sunt vizuina lor”, se gândeşte el surâzând. O vizuină vie.

În jurul lui, stelele dansează cu exclamații şi râsete cristaline. Stelele? Nu, sunt felinare. Le țin nişte spiriduşi. Spiriduşi? Ba nu, nişte fetițe. Se înghesuie înjurai lui.

- Un băiețaş! Rătăcit! Părăsit! Adormit! Se trezeşte. Bună ziua! Bună seara! Hi, hi, hi! Cum te cheamă? Eu sunt Nadine, iar eu Christine, Carine, Aline, Sabine, Ermeline, Delphine...

Pufnesc în râs şi se împing, iar felinarele dansează şi mai dihai. Pierre pipăie în jurul lui. Cuşca e tot acolo, dar iepurii au dispărut. Se ridică. Cele şapte fetițe îl înconjoară, îl trag înspre ele, nu-i chip să le rezişti.

- Numele nostru de familie este Logre. Suntem surori.

O nouă rafală de râs nestăpânit agită cele şapte felinare.

- Locuim alături. Uite, vezi lumina aceea printre arbori? Dar tu? De unde vii? Cum te cheamă?

Este a doua oară că-l întreabă. El îngaimă „Pierre". Ele exclamă în cor: „Ştie să vorbească! Vorbeşte! îl cheamă Pierre! Vino, te prezentăm domnului Logre".

Casa e toată din lemn, mai puțin temelia din pietre masive. E o construcție vetustă şi complicată, rezultată, se pare, din asamblarea stângace a mai multor clădiri. Dar Pierre a fost deja împins în camera de zi, imensă. Mai întâi nu vede decât un şemineu monumental în care ard buturugi. Partea stângă a focului este mascată de un fotoliu mare din răchită, un adevărat tron uşor, aerian, decorat cu motive în formă de catarame, şnururi, cruciulițe, rozete şi corole printre care strălucesc flăcările.

- Aici mâncăm, cântăm, dansăm, spunem poveşti, comentează şapte voci în acelaşi timp. Acolo, alături, e camera noastră. Patul e pentru toți copiii. Uite ce mare e!

Într-adevăr, Pierre n-a mai văzut un pat atât de mare, pătrat, cu o pilotă umflată ca un enorm balon roşu. Deasupra patului, ca un îndemn la somn, o inscripție brodată, într-o ramă: Faceți dragoste, nu război. Dar cele şapte drăcoaice îl trag pe Pierre în altă încăpere, un atelier imens ce miroase a lână şi ceară, unde tronează un război de țesut din lemn de culoare deschisă.

- Aici îşi face mama țesăturile. Acum e plecată prin țară să le vândă. Noi şi cu tata o aşteptăm.

Bizară familie, se gândeşte Pierre. Mama munceşte, iar tata e casnic!

Iată-i din nou pe toți în fața focului, în camera cea mare. Fotoliul se mişcă. Tronul aerian era aşadar locuit. Între brațele curbate ca nişte gâturi de lebădă era cineva.

- Tată, el e Pierre!

Logre se ridică şi se uită la Pierre. Ce înalt e! Un adevărat uriaş al pădurii! Dar un uriaş zvelt, mlădios, delicat, cu părul lung şi blond strâns cu un şnur care-i încinge fruntea, cu barbă aurie, buclată, mătăsoasă, cu ochi albaştri şi blânzi, cu haine din piele de culoarea mierii împodobite cu bijuterii din argint cizelat, lanțuri, coliere, trei centuri cu catarame suprapuse, şi mai ales, o!, mai ales cu nişte cizme moi din piele de căprioară înalte până-n genunchi, împodobite şi ele cu lănțuguri, inele şi medalii.

Pierre rămâne mut de admirație. Nu ştie ce să spună, nu mai ştie ce spune. Îngaimă: „Sunteți frumos ca..." Logre surâde. Surâde cu toți dinții săi albi, dar şi

cu toate colierele, cu vesta brodată, cu pantalonul de vânător, cu cămaşa de mătase şi mai ales, o, mai ales cu cizmele înalte până-n genunchi.

- Frumos ca...? insistă el.

Pierzându-şi capul, Pierre caută un cuvânt, cuvântul care să-i exprime cel mai bine surpriza, admirația.

- Frumos ca o femeie! spune el în cele din urmă, dintr-o suflare.

Fetițele izbucnesc în râs, Logre de asemeni, iar până la urmă li se alătură şi Pierre, fericit să fie astfel adoptat de marea familie.

- Acum să mâncăm, spune Logre.

Ce busculadă în jurul mesei, căci toate fetele vor să stea lângă Pierre!

- Azi sunt la rând Sabine şi Carine să servească la masă, aminteşte Logre cu blândețe.

În afară de morcovii dați pe râzătoare, Pierre nu recunoaşte nimic din bucatele aduse şi din care toți încep să se înfrupte după voie. I se spune că mănâncă mujdei de usturoi, orez integral, ridichi negre, zahăr de struguri, plancton în sirop, soia prăjită, topinambur fiert şi alte minunății pe care le înghite cu ochii închişi, stropindu-le cu lapte crud şi sirop de arțar. Pierre mănâncă încrezător, şi totul i se pare delicios.

Apoi cei opt copii se aşează în semicerc în jurul focului, iar Logre ia de pe şemineu o chitară şi mai întâi scoate câteva acorduri triste şi melodioase. Când însă începe să cânte, Pierre tresare surprins şi observă cu atenție chipul celor şapte surori. Dar fetele ascultă, tăcute şi atente. Această voce subțire, de soprano lejer ce urcă fără efort până la notele cele mai înalte, vine chiar de la silueta neagră a lui Logre.

E oare la capătul surprizelor? Probabil că nu, pentru că fetele îşi dau din mână în mână țigări, iar vecina sa - Nadine sau Ermeline? - aprinde una pe care i-o pune pur şi simplu între buze. Țigările au o aromă bizară, puțin acrişoară şi în acelaşi timp uşor dulceagă, şi scot un fum ce te face uşor, la fel de uşor ca însuşi fumul acesta, plutind prin întuneric în caiere albastre.

Logre îşi sprijină chitara de fotoliu; urmează o lungă tăcere meditativă. La urmă, cu o voce stinsă şi gravă, începe să vorbească.

- Ascultați-mă, spune el. Azi e noaptea cea mai lungă a anului. De aceea, am să vă vorbesc despre lucrul cel mai important de pe pământ. Am să vă vorbesc despre arbori.

Face iar o pauză lungă, apoi continuă.

- Ascultați-mă. Ce era Paradisul? Era o pădure. Sau mai degrabă un crâng. Da, căci acolo arborii erau plantați cu grijă, destul de rari, fără desişuri sau tufe de spini. Dar mai ales pentru că erau de esențe diferite. Nu ca acum. Aici, bunăoară, vezi sute de mesteceni după hectare de brazi. Ce esențe erau? Esențe uitate, necunoscute, extraordinare, miraculoase, care au dispărut de pe pământ,

o să vă spun şi de ce. Fiecare din aceşti arbori avea fructele lui, iar fiecare soi de fruct poseda o virtute magică deosebită. Unul dăruia cunoaşterea binelui şi-a răului. Era numărul unu în Paradis. Numărul doi conferea viața veşnică. Nici asta nu era puțin lucru. Dar mai erau toți ceilalți: cel care aducea forța, cel care da puterea creatoare, cei care dăruiau înțelepciunea, ubicuitatea, frumusețea, curajul, iubirea, toate calitățile şi virtuțile ce sunt privilegiul lui Yahve. Or, acest privilegiu, Yahve vroia să-l păstreze doar pentru el. De aceea, i-a spus lui Adam: „Dacă mănânci din fructul arborelui numărul unu, vei muri."

Spunea adevărul sau mințea? Şarpele pretindea că minte. Adam n-avea decât să încerce. Şi va vedea dacă moare sau dacă, din contră, va cunoaşte binele şi răul. La fel ca Yahve.

Împins de Eva, Adam se hotărăşte. Muşcă din fruct. Şi nu moare. Dimpotrivă, ochii i se deschid, cunoaşte binele şi răul. Aşadar, Yahve mințise. Iar şarpele spunea adevărul.

Yahve îşi pierde capul. Acum, când nu se mai teme, omul va mânca din toate fructele oprite şi, încetul cu încetul, va deveni un al doilea Yahve. Mai întâi, Yahve pune un heruvim cu sabie de foc în fața arborelui numărul doi, cel care dăruieşte viața veşnică. Apoi îi scoate pe Adam şi pe Eva din Pădurea magică şi-l surghiuneşte într-un ținut fără arbori.

Iată deci blestemul oamenilor: au fost goniți din regnul vegetal. Au căzut în cel animal. Ce înseamnă regnul animal? înseamnă vânătoare, violență, crimă, frică. Regnul vegetal, dimpotrivă, înseamnă creştere calmă într-o simbioză dintre pământ şi soare. De aceea, nici o înțelepciune nu se poate porni decât de la o meditație asupra arborelui, realizată de vegetarieni, într-o pădure ...

Logre se ridică pentru a pune lemne pe foc. Apoi revine la locul său şi, după o lungă tăcere:

- Ascultați-mă, spune el. Ce este un arbore? Un arbore e mai întâi un echilibru între o ramură aeriană şi o rădăcină subpământeană. Acest echilibru pur mecanic conține, singur, o întreagă filozofie. Căci e clar că ramurile nu pot să se întindă, să atingă, să cuprindă o bucată de cer tot mai vastă decât în măsura în care rădăcinile cresc mai adânc, se divizează în radicule şi radicele tot mai numeroase, pentru a fixa mai trainic edificiul. Cine cunoaşte arborii ştie că unele soiuri - cedrii mai ales - îşi dezvoltă imprudent ramurile mai mult decât le permit rădăcinile. Totul depinde atunci de locul unde creşte arborele. Dacă este expus, dacă terenul e friabil şi uşor, ajunge o furtună ca să-l doboare pe uriaş la pământ. Aşadar, cu cât vrei să te-nalți, cu atât trebuie să-ți împlânți picioarele în pământ. E ceea ce ne spune orice arbore.

Iar asta nu e tot. Arborele este o ființă vie, dar viața lui e total diferită de-a animalului. Când respirăm, muşchii ne umflă pieptul care se umple de aer. Apoi expirăm. A inspira, a expira - asta hotărâm noi înşine, singuri, arbitrar; fără să

ne pese de vreme, de vânt, de soare, de nimic. Trăim rupți de restul lumii, în duşmănie cu restul lumii. Priviți însă arborele. Plămânii lui sunt frunzele. Ele nu respiră decât dacă aerul se deplasează. Respirația arborelui este vântul. Pala de vânt este mişcarea arborelui, mişcarea frunzelor, a tulpinițelor, a tulpinelor, a crengilor şi crenguțelor şi chiar a trunchiului. Dar există de asemeni inspirația, expirația, transpirația. Apoi este nevoie şi de soare, altfel arborele nu trăieşte. Arborele e una cu vântul şi soarele. El îşi suge viața direct de la cele două mamele ale cosmosului, vântul şi soarele. El nu e decât aşteptare, o imensă rețea de frunze întinse-n aşteptarea vântului şi-a soarelui. Arborele este o capcană pentru vânt, pentru soare. Când se mişcă foşnind şi aruncând peste tot săgeți de lumină, e pentru că vântul şi soarele, aceşti doi peşti imenşi, s-au prins în trecere în năvodul lui de clorofilă...

Logre vorbeşte oare aievea, sau gândurile lui se transmit în tăcere pe aripile albastre ale țigărilor ciudate pe care toți continuă să le fumeze? Pierre n-are cum să ştie. În fapt, el pluteşte în aer ca un arbore mare - un castan, da, de ce tocmai castan, nu ştie, dar sigur e un castan - iar cuvintele lui Logre, cu un freamăt luminos, vin să-i poposească în ramuri.

Ce se întâmplă după aceea? Pierre revede ca într-un vis marele pat pătrat şi o mulțime de haine ce zboară prin cameră - haine de fetițe şi haine de băiat - şi o busculadă gălăgioasă însoțită de strigăte vesele. Apoi noaptea molcuță sub pilota enormă, şi acea mişunare de trupuri gingaşe în jurul lui, cele paisprezece mânuțe ce-l asaltează cu mângâieri atât de nebunatice că îl îneacă râsul...

Ferestrele filtrează o lumină murdară. Deodată se aud țignale stridente de poliție. Se bate în uşă cu lovituri surde. Fetițele se risipesc ca un stol de vrăbiuțe, lăsându-l pe Pierre singur în marele pat răvăşit. Loviturile se întețesc, ca nişte lovituri de secure în trunchiul unui arbore condamnat.

- Poliția! Deschide imediat!

Pierre se ridică şi se îmbracă la repezeală.

- Bună ziua, Pierre.

Se întoarce, recunoscând vocea blândă şi cântată care l-a legănat toată noaptea. În fața lui este Logre. Nu mai are veşmintele din piele, nici bijuteriile, nici legătura din jurul frunții. E desculț, îmbrăcat într-o tunică lungă din pânză neghilită, iar părul cu cărare pe mijloc îi cade liber pe umeri.

- Soldații lui Yahve vin să mă aresteze, spune el cu o voce gravă. Dar mâine e Crăciunul. Până să devasteze casa, vino să-ți alegi o amintire de la mine, un obiect care te va însoți în deşert.

Pierre îl urmează în camera cea mare, unde şemineul nu mai adăposteşte decât un morman de cenuşă rece. Cu un gest vag, Logre îi arată, risipite pe masă, pe scaune, agățate de perete, semănate pe jos, obiecte ciudate şi poetice, un întreg tezaur pur şi primitiv. Pierre nici nu se uită la jungherul cizelat, nici la

catarame, nici la bundița de vulpe, nici la diademe, coliere sau inele. Nu, n-are ochi decât pentru perechea de cizme, aşezată aproape sub masă şi ai căror carâmbi înalți cad stângaci pe o parte, ca nişte urechi de elefant.

- Sunt mult prea mari pentru tine, îi spune Logre, dar asta nu contează. Ascunde-le sub palton. Iar acasă, când te va cuprinde urâtul, închide-te în cameră, încalță-le, şi lasă-te dus de ele în ținutul arborilor.

În clipa aceea uşa se deschide cu un vacarm cumplit şi trei bărbați năvălesc înăuntru. Sunt în uniformă de jandarm, iar Pierre nu e surprins văzându-l în spatele lor pe şeful tăietorilor de arbori din Paris.

- Aşa va să zică, trafic şi uz de droguri nu-ți mai ajung acum? latră unul din jandarmi către Logre. Trebuia, pe deasupra, să te faci vinovat de deturnare de minori!

Logre se mulțumeşte să-i întindă mâinile. Cătuşele clănțănesc. Acum Poucet îşi zăreşte fiul.

- Aha, aici erai! Eram sigur! Mergi şi aşteaptă-mă-n maşină, pas alergător!

Apoi începe o inspecție furibundă şi scârbită a locului.

- În umbra arborilor se înmulțesc ciupercile şi viciul. Până şi Bois de Boulogne, ce-a devenit? Un lupanar sub cerul liber! Poftim, uitați-vă ce am găsit!

Căpitanul de jandarmi se apleacă peste pânza brodată: *Faceți dragoste, nu război!*

- Asta, declară el, e probă juridică: incitare la desfrâu a unor minori şi încercare de demoralizare a armatei! Ce mizerie!

La etajul douăzeci şi trei al blocului turn Mercur, Poucet şi nevasta lui privesc la televizorul în culori nişte bărbați şi femei cu pălării de clown ce-şi aruncă în față confeti şi serpentine. E noaptea de revelion.

Pierre e singur în camera lui. Încuie uşa cu cheia, apoi scoate de sub pat două cizme uriaşe, moi, din piele aurie. Le încalță uşor, sunt atât de mari pentru el! N-ar putea merge cu ele, dar nu de mers e vorba. Sunt cizme de visat.

Se întinde pe pat şi închide ochii. Iată-l plecat departe, foarte departe. Devine un castan uriaş cu flori ce se-nalță ca nişte mici candelabre opalescente. E suspendat în neclintirea cerului albăstriu. Deodată trece o pală de vânt. Pierre mugeşte încetişor. Are mii de aripi verzi ce fâlfâie-n aer. Crengile i se leagănă cu gesturi de binecuvântare. Un evantai de soare se deschide şi se închide în umbra verde-albăstrie a frunzişului său. Este nespus de fericit. Un arbore imens...

Tupik

- Mă-nțepi!

Băiețelul se zvârcolea în brațele tatălui, care vroia să-l sărute. Nu erau numai obrajii aspri, dar şi pielea cenuşie, mirosul de tutun şi de săpun de ras, costumul de culoarea prafului, gulerul țeapăn la care atârna o cravată severă...

Nu, bărbatul ăsta chiar nu avea nimic care să alinte, să mângâie, iar manifestările lui de tandrețe semănau a pedepse. În plus, nu reuşise decât să învenineze lucrurile ripostând cu ironii la crispările fiului, zicându-i Tupik (Tupik - tu piques (fr.); verbul piquer înseamnă, printre altele, „a înțepa”.), aricelul tatii, de pildă.

- Vin'aici, Tupik! poruncea el. Hai să-l săruți pe tata!

Auzind prima oară această poreclă, copilul se zburlise ca un arici, da, simțise efectiv că devine un arici, un purcel în miniatură acoperit cu o perie de țepi colcăind de viermi. Ptiu! Uriaşe de furie şi dezgust. Din fericire, mama era acolo. Se refugiase în brațele ei.

- Nu vreau, nu vreau să fiu Tupik!

Mama îl învăluise cu parfumul ei. Îşi lipise obrazul pomădat şi fardat de obrăjorii lui ce ardeau. Apoi, ca prin miracol, vocea ei gravă şi liniştitoare risipise primejdia, imaginea calmantă se aşezase ca o mână răcoroasă pe imaginația lui urzicată.

- Să ştii că puii de arici n-au țepi, doar nişte perişori mătăsos i şi foarte curați. Țepii vin abia mai târziu. Mai târziu, când cresc. Când devin bărbați...

Să devină bărbat. Ca tata. O perspectivă ce-l încânta pe Tupik mai puțin decât oricare alta. De mai multe ori, asistase la toaleta tatălui său. Briciul, unul din acele brice vechi cu plasele de sidef numite uneori „cosor”, ținut într-un fel bizar între degetul mare şi arătător, răzuia pielea îndepărtând spuma de săpun plină de peri tăiați. Iar această zăpadă soioasă se topea sub apa de la robinet, se scurgea ca un clăbuc cenuşiu, în timp ce tata continua să-şi rindeluiască gâtul şi fălcile făcând grimase ridicole. Termina cu buza superioară, operațiune pentru care îşi trăgea în sus vârful nasului apucându-l cu două degete. Apoi Tupik fugea pentru ca tata, terminând, să nu vină cumva să-l îmbrățişeze. Dar oare termina cu-adevărat? Şi cu blana aia neagră de pe piept cum rămâne?

Pe mama, în schimb, Tupik n-o văzuse niciodată la masa de toaletă. După ceaiul cu lămâie pe care-l bea singură în camera ei, se închidea un ceas şi jumătate în baie. Iar când ieşea, îmbrăcată într-un neglijeu din muselină, era deja o zeiță, o zeiță a dimineții, proaspătă ca o roză, unsă cu lanolină, foarte diferită, e drept, de marea zeiță neagră a serii, cea care aplecându-se peste patul lui, cu fața pe jumătate ascunsă sub voaletă, îi spunea: ,,Nu mă săruta, mă ciufuleşti”. „Lasă-mi cel puțin mănuşile tale”, o implorase el într-o zi. Ea acceptase, lăsase să-i cadă în pătuț cele două trofee din piele de căprioară negre, suple şi călduțe ca nişte piei vii abia jupuite, iar copilul îşi învelise trupul cu acele mâini goale, mâinile mamei, şi adormise mângâiat de ele.

Frumosul apartament de pe strada Sablons în care locuia Tupik şi familia sa n-ar fi avut cu ce alimenta reveriile copilului dacă nu ar fi fost un tablou mare şi vechi în stil prerafaelit, pe care, ca să scape de el, ai săi îl atârnaseră în

coridorul strâmt ce ducea din salon la camerele din fund. Nimeni nu-l mai băga în seamă, afară de Tupik, care, de câte ori trecea prin sumbrul pasaj, simțea imaginile înfricoşătoare apăsându-l pe cap. Tabloul reprezenta Judecata de apoi. În centrul unui peisaj apocaliptic format din munți cățărați unii pe alții, trona o ființă de lumină, veghind inexorabila împărțire în damnați şi aleşi. Damnații se înfundau într-un tunel de granit, în timp ce aleşii, cântând şi purtând ramuri de palmier, se înălțau la cer pe o scară mare de nouri trandafirii. Or, ceea ce-l impresiona cel mai mult pe copil era anatomia celor două categorii. Căci în timp ce damnații, închişi la piele şi cu părul negru, exhibau în nuditatea lor nişte muşchi formidabili, aleşii, palizi şi subțiratici, ascundeau sub cămăşile albe nişte membre firave şi delicate.

Când era timp frumos, Tupik mergea cu guvernanta în scuarul Desbordes-Valmore. Bătrâna Marie se aşeza întotdeauna pe aceeaşi bancă, unde stătea la taclale cu celelalte guvernante din cartier, venite şi ele să scoată la aer progeniturile burgheze. Vorbeau despre timp, despre treburile familiale, despre ținuturile lor de baştină şi mai ales despre stăpâni. Scuarul fiind un loc închis şi lipsit de primejdii, copiii erau lăsați de capul lor, sub o supraveghere destul de neglijentă.

Lui Tupik îi plăceau aceste ore fără program, de explorare şi descoperiri. Erau ceasuri ce contrastau cu mohorâtele dimineți de studiu pe care, împreună cu o mână de copii de familii bogate, le petrecea la o şcoală particulară de pe strada Faisanderie. Tot ce învăța la şcoală rămânea pentru el abstract şi rupt de realitate. Cunoaşterea plutea acolo pe deasupra vieții, fără a se amesteca vreodată cu ea. În schimb înainta cu ochii mari şi palmele deschise în scuar, loc inițiatic, plin de surprize şi amenințări.

Era, mai întâi, o mică societate de statui, ciudate atât prin nuditatea cât şi prin ocupațiile lor. Una din ele, bunăoară, era un cal care în locul gâtului avea un tors de bărbat, un bărbos cu privire fioroasă. Ducea sub braț o femeie trupeşă, goală şi despletită, ce se zbătea fără multă convingere. Tupik o rugase pe Marie să-i explice scena. Mane, vizibil depăşită, o rugase la rându-i pe guvernanta englezoaică a unei fetițe care venea uneori în parc şi care tocmai era acolo. Din discursul destul de lung ținut de Miss Campbell, Tupik reținuse în mare că omul-cal - care putea îngrozitor - era nevoit, ca să se însoare, să răpească o femeie cu sila, tocmai din cauza duhorii lui de la care îi venea şi numele. Tupik, amintindu-şi de mirosul tatei, fusese satisfăcut de această explicație.

Mai încolo, un tânăr imberb şi bucălat, îmbrăcat cu o fustiță scurtă, ridica sabia asupra unui monstru căzut pe spate. Monstrul avea trupul unui bărbat de o forță teribilă şi capul de taur. Şi aici, Miss Campbell făcuse lumină. Tânărul, pe nume Tezeu, urma să fie devorat de monstru. Însă Tezeu a fost mai puternic şi l-a ucis pe omul-taur. Dar de ce purta fustă şi nume de femeie (în franceză,

numele eroului mitologic (Thesee) are rezonanță feminină.)? La această întrebare, Miss Campbell n-a ştiut să răspundă.

Tupik ştia să-i deosebească pe vizitatorii mai mult sau mai puțin statornici ai scuarului de locuitorii săi permanenți. Printre cei din urmă, primul rol îi revenea desigur paznicului. Moş Cromorne ieşea în evidență datorită uniformei şi chipiului, dar mai ales datorită mânecii stângi a hainei, care era goală şi prinsă cu un ac de siguranță. Se spunea despre el că e văduv şi ciung. Tupik se informase ce înseamnă aceste cuvinte, şi se întreba dacă aceste două calități erau legate în vreun fel între ele. Avea un singur braț pentru că-i murise nevasta? îşi tăiase brațul stâng în ziua înmormântării ca să-l pună în sicriu alături de scumpa răposată?

Mult mai puțin importante decât Cromorne, doamna Beline şi domnişoara Aglae erau figuri secundare, însă cu ele te simțeai în siguranță. Doamna Aglae avea în grijă scaunele - nouăzeci şi patru de scaune, precizase ea suspinând în fața Manei şi a lui Miss Campbell, într-o zi de confidențe. Ca să-şi poată îndeplini misiunea, trebuia să fie discretă şi modestă. Era o remarcă recentă a lui Cromorne. Dacă ar fi avut prestanța şi uniforma lui - ca să nu mai vorbim de prestigiul lui de mutilat -, n-ar fi realizat nici jumătate din încasări. Căci oamenii nu sunt prea corecți şi abia aşteaptă s-o şteargă fără să-şi plătească locul dacă persoana însărcinată să-i taxeze e prea bătătoare la ochi. Pe când pe doamna Aglae n-o remarca nimeni atunci când luneca pe aleile scuarului ascunzându-şi carnetul de bilete în căuşul palmei.

Trandafirie şi dolofană, doamna Beline trona în spatele borcanelor cu bomboane tip suzetă şi alte zaharicale într-un chioşc înțesat cu cercuri, zmeie, baloane multicolore, corzi pentru sărit, sfârleze muzicale şi alte jucării cu nume exotice ca *diabolo* şi *yoyo*. Chipul doamnei Beline exprima bunătatea şi bucuria de a trăi, deşi prea uşor nu-i venea, căci avea pe suflet o grea supărare. Visul ei ar fi fost să dispună de scaune şi măsuțe în fața chioşcului pentru a servi publicul cu sifon şi sucuri de fructe. S-ar fi apropiat astfel de amintirea prestigioasă a unui unchi ce ținuse un bistrou în Saint-Ouen. Din păcate, Cromorne s-a opus întotdeauna acestui proiect. Mai întâi că doamna Beline nu avea autorizația necesară. Iar să şi-l facă complice la o încălcare a legii nu mai putea spera, după ce doamna Beline făcuse o aluzie neinspirată la unchiul patron de bistrou. Cromorne fusese indignat. Un bistrou din Saint-Ouen! Păi ce, transformăm scuarul Desbordes-Valmore în mahala?!

Dacă biata doamnă Beline nu avea forța să-l înfrunte pe Cromorne, altfel stăteau lucrurile cu mătuşa Mamouse, care domnea peste W.C.-ul public din parc. Acest W.C. era o construcție ciudată: sub aerele lui helvete - dar cu acoperişul țuguiat, cu lemnăria sculptată şi ornamentele din ceramică -, amintea de pagoda chinezească şi de templul hindus.

Tupik era interesat în mod special de împărțirea spațiului interior al construcției în două părți riguros opuse. La stânga era domeniul bărbaților, cu pisoare fetide unde apa curgea cu zgârcenie şi, în spatele uşilor ce nu se închideau, cu latrine turceşti formate dintr-o gaură cinică încadrată de două tălpici de ciment striate pentru picioare. În schimb, nimic mai plăcut decât domeniul femeilor. Locul, parfumat cu dezinfectant ce mirosea a liliac, era decorat cu porțelanuri reprezentând păuni cu cozile larg desfăcute. Şervețele răcoroase, albe ca zăpada, aşteptau în teancuri pe o consolă, între două lavabouri imaculate. Dar ceea ce-l încânta pe Tupik mai mult ca orice erau cabinele cu uşi de acaju bine închise, tronurile înalte, hârtia igienică mătăsoasă, insonoră şi impregnată cu esență de violete.

Precum câinele Cerber, păzitorul infernului, enormă în multele-i rânduri de pulovere şi de şaluri, cu fața căzută, lată şi imperturbabilă încadrată de dantela neagră a unei eşarfe ce-i acoperea părul alb, Mamouse trona la o masă plasată între cele două uşi opuse - bărbați şi femei. Pe masă erau aşezate farfuria în care clienții îşi lăsau obolul şi o lampă de gătit cu alcool pe care, într-o oală, fierbea înăbuşit o invariabilă zeamă de măruntaie de pasăre.

În ce priveşte farfuria, Mamouse îi făcuse o întreagă teorie unei cliente, în prezența lui Tupik care asculta cu urechile ciulite. Farfuria, mai ales, nu trebuia să fie goală. Clienții abia aşteaptă ocazia de a uita să plătească. Câteva monede într-o farfurie sunt indispensabile pentru a le împrospăta memoria. Într-un fel, monedele servesc de nadă şi acționează ca o momeală, ca acele păsări captive care prin strigătele lor îşi atrag semenele libere spre vânători. Trebuia să adauge o bancnotă sau două? La această întrebare gravă, Mamouse răspundea cu un nu categoric. Bancnota nu atrage altă bancnotă, mai curând ar descuraja-o, irosind ceea nu poate fi decât fructul unei generozități excepționale. Ca să nu mai vorbim de ziua de-o sută de ori blestemată când o bancnotă lăsată de un client dispăruse după cinci minute chiar de sub nasul bietei Mamouse. Aşadar, monede, cât mai mari, desigur, nu mărunțiş fără valoare numit de popor „paralâc" şi care, în farfurie, sunt un exemplu deplorabil.

În legătură cu taxa, Mamouse avea o poveste pe care nu uita s-o povestească oricărei noi cliente, când ajungea la un anume grad de familiaritate. Anecdota data dintr-o epocă îndepărtată dacă judecăm după suma în chestiune/Un domn foarte şic, cum vedeai pe timpuri - ghetre gri deschis, mănuşi, baston, pălărie, monoclu -, depunând o monedă găurită în farfurie, arătase cu vârful bastonului uşa unei cabine.

- Aveți acolo un client ce ne oferă o muzică jalnică! îşi îngăduise el să glumească.

- Atunci, povestea Mamouse înfierbântată de o indignare retrospectivă, l-am fulgerat cu privirea şi i-am spus: „Doar nu vreți, pentru douăzeci şi cinci de

centime, să ascultați Massenet? Pe atunci, adăuga ea cu nostalgie, îmi permiteam abonament la Opera Comică”.

Urma invariabil unul din obişnuitele ei rechizitorii împotriva bărbaților, cu obiceiurile lor scârbavnice, nişte perverşi cu toții, nişte porci, nişte desfrânați, ştia ea ce ştia, păi cum, după treizeci de ani de când ținea un W.C. public!

Lampa de gătit şi cratița erau un măr de ceartă între ea şi Cromorne. Căci gardianul socotea nedemn de scuarul său acest ghiveci grosolan ce etala în ochii tuturor, cu atâta indiscreție, intimitatea culinară a supraveghetoarei.

- Cică n-am dreptul! mormăia Mamouse. Păi să-mi arate ce articol din regulament îmi interzice mie fiertura mea! Şi cum să rezist în curentul şi umezeala asta dacă nu mănânc cald?

Tupik avusese desigur ocazia să arunce o privire în oala hârbuită ce fierbea pe lampa de gătit. Dar acele gâturi de pasăre, ficățeii, pipotele nu-i evocau nimic. Nu vedeai aşa ceva în bucătăria familiei. Cât despre vorbele supraveghetoarei, nu le dădea nici o atenție el având alte griji, mai ales atunci când femeia cea trupeşă discuta cu vreo clientă. Căci, pentru el, problema era să-i înşele vigilența şi să se strecoare, pe uşa din dreapta, în domeniul parfumat al doamnelor. La început, manevra îi reuşise de mai multe ori, însă Mamouse îl reperase şi acum era cu ochii pe el. Uşa din dreapta devenea din ce în ce mai greu accesibilă.

Chestiunea devenise importantă pentru el de pe vremea când ceea ce Marie numea „treaba mică” se transformase într-o dramă a copilăriei sale. Această „treabă mică”, Tupik o rezolvase întotdeauna stând pe vine, ca o fetiță. A urina din picioare i se părea un lucru atât de neobişnuit încât, atunci când încerca, simțea o jenă care aproape-l bloca. Cei din jurul lui nu luaseră în seamă ceea ce, la început, părea doar o toană de țânc. Apoi începuseră să-l sâcâie în legătură cu acest subiect, astfel încât se hotărâse să nu mai urineze decât fără martori, în cabine închise. Regăsindu-şi astfel pacea, începu să-i observe cu o curiozitate dezgustată pe bărbații ce urinau din picioare, în pisoare şi vespasiene.

Într-o zi, mergând pe stradă cu mama, făcuse o experiență care se dovedi nefericită. Un câine, în fața lor, se oprea la piciorul fiecărui felinar, stropindu-l cu urină. Observându-i manevrele, lui Tupik îi venise deodată ideea să-l imite. Oprindu-se la rându-i lângă un arbore, ridicase piciorul stâng înspre trunchi. Încetinind brusc, mama îl surprinsese în această postură bizară şi, din reflex, îi aplicase o palmă sonoră pe obraz.

- Ai înnebunit de tot? îi spusese ea cu o voce nefirească, pe care el o detesta.

Această mică pățanie îl umilise profund pe Tupik. El, care nu era bătut niciodată, să primească o palmă din cauza obiceiurilor lui urinare! Trase de aici concluzia că tot ce e legat de pipi constituie o sursă pentru tot felul de neplăceri.

Treaba s-a agravat atunci când a început din nou să se ude în pat. Nu putea face nimic. În fiecare dimineață se trezea într-o băltoacă. Abia dacă, pe jumătate ațipit, simțea uneori pe coapsă şiroirea caldă a urinei care țâşnea. Bătrâna Marie îl certa, punea o muşama sub cearşaf pentru a proteja salteaua. Îl amenința că, dacă mai face, cheamă chirurgul ce-l operase de amigdale. De data asta o să-i taie robinetul!

Lucrurile s-ar fi putut opri aici. Or dimpotrivă, au continuat în chipul cel mai diabolic. Într-o zi, când pândea o clipă de neatenție a lui Mamouse, rămase înmărmurit când îl văzu ieşind din W.C. pe prietenul său Dominic. Da, Dominic ieşea de la femei şi, departe de a se ascunde, schimbă surâzând câteva vorbe cu supraveghetoarea, apoi se depărta fără să fi plătit. Tupik era absolut sigur că nu visase. Cine era Dominic? Era fiul lui Ange Bosio, proprietarul căluşeilor de lemn. Cea mai mare parte a timpului, manejul dormea nemişcat sub prelate. Duminica însă totul se însufleția. Cei doi Bosio, tatăl şi fiul, se vânzoleau în interiorul acelei enorme sfârleze vopsite în crem şi auriu unde, într-un talmeş-balmeş voios agrementat de o muzică stridentă, se-amestecau naiade, rachete interplanetare, cai cabrați, vaci de lapte, maşini de curse de formula unu şi o locomotivă micuță ca în Far West, cu grilaj antibizon. De fiecare dată când Marie îi plătea un tur de manej, Tupik alegea locomotiva. Nu că ar fi visat aventuri în Marea Preerie, pur şi simplu îi plăcea să se închidă în micul vehicul, să se izoleze într-un spațiu închis ce-i aparținea numai lui. Un lănțug aflat la îndemână îi permitea să tragă clopotul strălucitor din alamă fixat pe maşină. Dar se ferea să-l atingă.

Miercurea, Dominique supraveghea singur manejul. Pentru că era mare - avea pe puțin unsprezece ani -, dezvoltat şi voinic, izbutea uşor să domine publicul de copii; cu blândețe şi răbdare, îi cocoța pe unii pe cai, îi aşeza pe alții în scoica trasă de naiade, îl închidea pe Tupik în locomotiva lui. Apoi pornea motorul, muzica, şi împingea puțin manejul ca să ajute la demaraj. Când era bine dispus, dezlega frânghia trofeului făcându-l să danseze peste capetele copiilor. Trofeul era o perucă din lână roşie agățată de o funie ce trecea printr-un scripete. Copilul care o prindea câştiga un tur de manej gratuit. Închis în cabina lui, Tupik nu putea participa la competiție. Drept compensație, Dominique îi oferea din când în când un tur de la el.

Această favoare a stat la originea unei prietenii. Tupik îşi găsise un fel de frate mai mare în acest băiat liniştit şi care-i purta o grijă maternă. Aşa că, după ce-l văzu ieşind pe uşa de la femei a W.C.-ului, cu evidenta binecuvântare a lui Mamouse, nu întârzie să-l întrebe cum dobândise acest imens privilegiu.

În ziua aceea, Dominique părea foarte bine dispus. La început, cu multă vervă, îl luă peste picior pe Tupik, ridiculizându-l pentru curiozitatea lui: „Dacă te-ntreabă careva, zise el, spune-i că nu ştii!” Tupik detesta ironia şi nu suporta să fie contrazis. Bătu nervos din picior. Era gata să izbucnească în lacrimi, când

Dominique păru să se răzgândească. Aruncă înjur o privire neliniştită şi deveni foarte serios.

- Dacă vrei să afli, dacă vrei neapărat să afli, ei bine, o să fie cumplit!

Tupik se îneca de emoție.

- Ce să fie cumplit?

- Dacă ai curajul să afli, zise grav Dominique, vino singur peste jumătate de oră în centrul labirintului!

Şi plecă dându-i cu tifla.

Tupik era consternat. Labirintul de gard viu din fundul scuarului îl îngrozise întotdeauna. Era un bloc de verdeață întunecat şi umed în care te puteai strecura printr-o fantă îngustă. Apoi te rătăceai. Erau cotituri, bifurcații, fundături, circuite închise în care puteai să te învârti la nesfârşit. Cu multă răbdare, ajungeai în centru. Acolo, pe un mic soclu înverzit de mucegai, fusese probabil, cândva, o statuie. Acum dispăruse, iar soclul aştepta, îmbăiat de limacşi.

Tupik pândea ora la ceasul electric din parc. Treizeci de minute. Va merge la teribila întâlnire? Care era marea taină a lui Dominique? De ce trebuia să meargă în centrul labirintului ca s-o afle? De mai multe ori, ca să-şi calmeze teama, renunță. Nu, nu se va duce şi gata! Ştia însă bine că-şi face iluzii. Ştia că nu poate lipsi de la întâlnire.

La ora fixată, se asigură că Marie pălăvrăgea cu prietenele ei şi se îndreptă în direcția labirintului. Era mai mult mort decât viu când se lăsă înghițit de masa verde-albăstruie. Dar în mod ciudat, condus de un instinct infailibil, ajunse aproape imediat şi fără greş în centrul labirintului. Bănuia că cineva era deja acolo şi-l aştepta. Băiatul cel mare era pe soclu. Avea un aer grav.

- Ai venit, îi spuse el. Pentru că eşti prietenul meu, o să-ți dezvălui taina mea. Dar întâi jură că n-ai să spui nimănui.

- Da, bâigui Tupik dintr-o suflare.

- Scuipă jos şi spune: *Jur*.

Tupik scuipă şi zise: *Jur*.

Atunci Dominique se sui în picioare pe soclu şi, fără a-l părăsi pe Tupik din priviri, începu să-şi descheie pantalonii scurți. Apoi, după ce-i desfăcu larg, îşi lăsă jos chiloțeii roşii de dedesubt. Pântecul alb şi neted se termina cu o fantă opalescentă, un surâs vertical pe care mijea umbra unui puf blond-deschis.

- Păi... Dominique... Îngăimă Tupik.

- Dominique e şi nume de fată, explică Dominique, care-şi trăsese pantalonii într-o clipită. Aşa vrea tata. Vrea ca lumea să mă creadă băiat atunci când mă ocup singură de manej. Zice că-i mai sigur aşa. Ai să pricepi mai târziu. Iar acum, şterge-o!

Tupik o luă la goană şi curând fu printre ceilalți copii. În aparență, nimic nu-l deosebea de aceştia, dar nu semăna cu nici unul din ei, căci o grijă arzătoare îl obseda. Ai să pricepi mai târziu. Fraza aceasta misterioasă nu-i ieşea din cap nici o clipă, iar Tupik se îndârjea să înțeleagă neîntârziat.

Într-adevăr, puțin după aceea, înțelese. Mai întâi, a intrat la Mamouse, fără a ocoli de data asta domeniul bărbaților. Ieşea din cabina unde urinase pe vine, după obiceiul său, când văzu de la spate un bărbat ce tocmai se uşurase la pisoar. Bărbatul se întoarse, iar Tupik nu-şi putu crede ochilor. Cantitatea de carne vânătă şi moale pe care individul şi-o îndesa cu greu în brăcinar era formidabilă. Ce putea face cu toată ciozvârta aceea hidoasă şi inutilă? Răspunsul i se impuse în clipa când îşi lăsă moneda în farfuria supraveghetoarei. Ca de obicei, cratița fierbea pe lampa de gătit. Mamouse îi mesteca conținutul cu o lingură de lemn. Într-o străfulgerare, Tupik recunoscu în acele bucăți anatomice carnea brună şi flască pe care insul de adineaori o îndesa în pantalon. Era clar, era evident.

Apoi, o altă evidență îi veni în minte. De luni de zile se învârtea în jurul statuii lui Tezeu şi a Minotaurului. Mai întâi recunoscu în Tezeu, cu numele şi cu fustița lui de fată, o imagine a lui Dominique. Asemănarea sărea în ochi. Şi, mai ales, între coapsele musculoase ale Minotaurului căzut pe spate, Tupik distinse clar acel dărăb de carne moale şi informă ce-l uimise la bărbatul din W.C. Gestul lui Tezeu avea în fine un sens precis. Ceea ce țintea cu spada era sexul Minotaurului. Între hartanul vânăt al bărbatului de la pisoar şi cratița mătuşii Mamouse, spada lui Tezeu făcea legătura.

În zilele următoare, Marie constată cu satisfacție că Tupik nu mai face în pat.

- Amenințarea cu chirurgul şi-a făcut efectul, îi zise ea. Era şi timpul. Tocmai voiam să-l chem. Acum nu mai e cazul.

Tupik nu răspunse nimic. Într-adevăr, nu mai era cazul.

În aceeaşi zi, se întoarseră în scuar. Mamouse îl văzu venind înspre ea şi oprindu-se în fața mesei. Se pregătea să-l întrebe ce vrea, când băiatul scoase din buzunar un brici, unul din acele brice vechi cu plasele de sidef, numite uneori cosor. Îl deschise, iar cu mâna liberă îşi descheie pantalonul. Mamouse scoase un urlet animalic văzându-l că-şi scoate puțulica de copil şi apropie briciul de ea. Sângele țâşni. Tupik îi întindea acum supraveghetoarei, pe deasupra mesei, o bucățică de carne zgârcită. Apoi văzu W.C.-ul, arborii din jur şi întreg scuarul Desbordes-Valmore cum se dau peste cap şi-ncep să se învârtă ca manejul lui Dominique. Se prăbuşi leşinat, agățând în cădere farfuria cu monedele din ea, lampa de gătit, cratița şi măruntaiele de pasăre.

Să-mi rămână bucuria

POVESTE DE CRĂCIUN

Pentru Darry Cowl, această poveste
născocită care-i va aminti de una adevărată.

Poţi face o carieră de pianist internaţional când te cheamă Bidoche? Botezându-şi fiul cu prenumele Rafael, punându-l sub protecţia tutelară a celui mai aerian şi melodios arhanghel, soţii Bidoche începeau, poate inconştient, să sfideze destinul. Curând de altfel, copilul manifestă daruri de inteligenţă şi sensibilitate ce îndreptăţeau toate speranţele. L-au pus în faţa pianului de îndată ce vârsta îi îngădui să se ţină drept pe un taburet. Progresele au fost remarcabile. Blond, livid, palid, aristocratic, era sută la sută Rafael şi câtuşi de puţin Bidoche. La zece ani, avea o reputaţie de copil minune, iar organizatorii de serate mondene se băteau pentru el. Doamnele cădeau în transă, înduioşate, când el îşi apleca deasupra clapelor faţa fină şi transparentă, şi, învăluit parcă în umbra albastră a aripilor nevăzutului arhanghel, înălţa către cer, ca pe un cântec de iubire mistică, notele coralei lui Johann Sebastian Bach, *Să-mi rămână bucuria.*

Însă copilul plătea scump aceste clipe privilegiate. Numărul orelor de exerciţii zilnice la care îl sileau cei mari creştea cu fiecare an. La doisprezece ani, muncea şase ore pe zi şi i se întâmpla să pizmuiască soarta băieţilor nedăruiţi cu talent, nici cu geniu, nici cu speranţa unei cariere strălucite. Uneori îi dădeau lacrimile când era timp frumos şi când, priponit fără milă de instrumentul său, auzea strigătele copiilor ce se jucau afară.

Împlini şaisprezece ani. Talentul său, de o bogăţie fără egal, înflorea. Era mândria Conservatorului din Paris. În schimb, adolescenţa ce urmă copilăriei părea că nu vrea să reţină nici cea mai mică trăsătură din vechiul chip angelic. S-ar fi spus că, lovindu-l cu bagheta ei magică, zâna cea rea, Pubertatea, se îndârjea să mutileze îngerul romantic care fusese copilul. Obrazul osos şi neregulat, orbitele proeminente, maxilarul marcat de prognatism, ochelarii cu lentile groase pe care o miopie galopantă îl silea să-i poarte, toate astea încă n-ar fi fost nimic dacă n-ar fi avut în permanenţă o expresie de năuceală căpăţânoasă ce inspira mai mult râsul decât visarea. Ca înfăţişare cel puţin, Bidoche părea să triumfe total asupra lui Rafael.

Mai tânără cu doi ani decât el, mica Benedicte Prieur părea insensibilă la acest handicap. Studentă la Conservator, probabil că vedea în el doar pe marele virtuoz în devenire. De altfel, Benedicte trăia doar în şi pentru muzică, iar părinţii copiilor se întrebau admirativi dacă relaţia celor doi va depăşi vreodată unirea extatică pe care o aflau cântând la patru mâini.

Ieşit întâiul la examenul de absolvire a Conservatorului, la o vârstă record, Rafael începu să dea lecţii de pian ca să-şi asigure o existenţă modestă. Se logodise cu Benedicte, dar pentru căsătorie aşteptau vremuri mai bune. Nu era nici o grabă. Trăiau cu iubire, muzică şi apă de izvor şi cunoscură ani de fericire

divină. Când se cufundau în concertul pe care şi-l dedicau reciproc, Rafael, beat de entuziasm şi de gratitudine, încheia serata cântând încă o dată piesa lui Johann Sebastian Bach, Să-mi rămână bucuria. Era, pentru el, nu numai un omagiu adus celui mai mare compozitor din toate timpurile, dar şi o rugă fierbinte către Dumnezeu, ca să ocrotească o legătură atât de pură şi pasionată. Astfel, notele ce se înălțau din pian sub degetele lui făceau să izvorască un râs celest, o veselie divină ce nu era decât binecuvântarea pe care Creatorul o dăruia creaturii sale.

însă destinul avea să pună la-ncercare o armonie atât de rară. Rafael avea un prieten, absolvent de Conservator ca şi el, ce-şi câştiga existența într-un cabaret, acompaniind numerele unui interpret de cuplete satirice. Fiind violonist, nu se simțea prea compromis de acordurile pe care trebuia să le scoată dintr-o pianină hârbuită pentru a puncta cupletele inepte debitate pe scenă. Acest Henri Durieu, aşadar, trebuind să facă primul său turneu în provincie, îi propuse lui Rafael să-i țină locul timp de patru săptămâni pentru ca prețioasa slujbă să nu fie pierdută.

Rafael şovăi. Să stea două ceasuri în localul acela sumbru şi neaerisit ca să asculte nişte tâmpenii era deja o încercare. Dar să meargă acolo în fiecare seară, iar pe deasupra să atingă un pian în aşa condiții infame... Plata, reprezentând pentru o singură seară echivalentul unei duzini de lecții particulare, nu compensa acest sacrilegiu.

Se pregătea să refuze când, spre marea lui surpriză, Benedicte îl rugă să se mai gândească. Erau logodiți de mult. Cariera de copil minune a lui Rafael era deja o istorie veche, şi cine ştie cât va trebui să aştepte până ce va cunoaşte gloria. Or, aceste câteva seri puteau să le aducă suplimentul financiar ce le lipsea pentru a întemeia un cămin. Era un sacrificiu prea mare? Putea Rafael să mai amâne căsătoria în numele unei idei desigur respectabile, dar prea abstracte despre arta sa? Rafael acceptă.

Insul pe care trebuia să-l acompanieze purta numele de Bodruche (Baudruche (fr.) - băşică; în sens, figurat, despre oameni: bleg, nătăfleț), şi era blagoslovit cu un fizic pe măsura numelui. Enorm, bleg şi flasc, se rostogolea de la un capăt la altul al scenei recitând cu o voce plângăreață suma nenorocirilor şi mizeriilor pe care viața nu înceta să i le verse în cap. Comicul său se baza în întregime pe-o observație foarte simplă: dacă eşti victima unui ghinion, trezeşti interesul; dacă te lovesc două ghinioane, inspiri mila; la o sută de ghinioane - provoci râsul. Prin urmare, ajunge să îngroşi nota jalnică şi năpăstuită a unui personaj pentru a dezlănțui hohotele mulțimii.

încă din prima seară, Rafael evalua calitatea acestui soi de râs. Sadismul, răutatea şi gustul pentru abjecție se etalau în el cu cinism. Bodruche, exhibându-şi mizeria, îşi ataca publicul sub centură şi-l cobora la nivelul cel mai

de jos. Prin comicul său aparte, îi transforma pe aceşti burghezi, nici mai răi, nici mai buni decât alții, în pegra cea mai infamă. Numărul lui se baza în întregime pe forța comunicativă a josniciei, pe contagiunea răului. În rafalele de râs ce zguduiau pereții micii săli, Rafael recunoscu însuşi râsul Diavolului, adică răgetul triumfal în care înfloreau ura, laşitatea, prostia.

Iar această ridicare de poale în cap, el trebuia s-o acompanieze la pian, ba chiar mai mult decât atât: s-o sublinieze, s-o amplifice, s-o exacerbeze. La pian, adică la instrumentul sacru pe care cânta divinele coraluri ale lui Johann Sebastian Bach! în copilărie şi adolescență nu cunoscuse răul decât sub forma lui negativă - descurajarea, lenea, plictisul, nepăsarea. Pentru întâia oară, îl întâlnea incarnat în chip pozitiv, rânjind şi bombănind, în acest abject Bodruche căruia acceptase să-i fie un complice activ.

Nu mică îi fu surpriza când, într-o seară, revenind la infernul său cotidian, văzu pe afişul lipit pe uşa cabaretului un fluturaş ce adăuga, sub numele lui Bodruche:

Acompaniat la pian de Bidoche

Dintr-un salt, fu în biroul directorului. Acesta îl primi cu brațele deschise. Da, a socotit necesar să-i scrie numele pe afiş. Dar numai pentru a-i face dreptate. „Prestația" sa la pian nu scăpa nici unui spectator şi îmbogățea enorm numărul - cam veştejit, s-o recunoaştem - al bietului Bodruche. De altfel, cele două nume se potriveau de minune: Bidoche şi Bodruche. Nu puteai visa o alăturare mai sonoră, mai tipică, o năstrupnicie mai amuzantă. Şi, fireşte, onorariul avea să crească. Substanțial.

Rafael intrase în birou ca să protesteze. Ieşi mulțumindu-i directorului şi blestemându-şi, în sinea lui, timiditatea, slăbiciunea.

Seara, îi povesti scena Benedictei. Departe de a-i împărtăşi indignarea, ea îl felicită pentru succes şi se bucură de creşterea venitului familial. În definitiv, dacă operația tot avea un scop exclusiv lucrativ, nu era preferabil să scoată din ea cât mai mult? Rafael se simți victima unei conspirații universale.

În schimb, atitudinea lui Bodruche față de el înregistra o răcire sensibilă. Până atunci îl tratase cu o condescendență protectoare. Rafael era acompaniatorul lui, rol modest, util, dar lipsit de glorie şi care nu cerea decât devotament şi tact. Or, iată că acum atrăgea o parte din atenția şi deci din aplauzele publicului, în aşa măsură că directorul nu putuse să nu observe.

- Mai puțin zel, bătrâne, mai puțin zel, îi spunea Bodruche lui Rafael, care simțea că se sufoca.

S-ar fi ajuns cu siguranță la agravarea situației, dacă întoarcerea lui Durieu nu i-ar fi pus capăt. Rafael, uşurat, îşi reluă lecțiile de pian cu sentimentul datoriei împlinite şi cu amintirea unei experiențe cu-atât mai instructive cu cât fusese mai dură. Puțin după aceea, se căsătorea cu Benedicte.

Căsătoria nu schimbă prea mult viața lui Rafael, dar îi dădu un simț al responsabilității pe care nu-l cunoscuse până atunci. Trebui să împărtăşească grijile tinerei sale soții care „abia se descurca de la o leafă la alta”, mai ales că lunar aveau de plătit rate pentru apartament, maşină, televizor, maşină de spălat. Acum, serile treceau mult mai ades făcând socoteli decât comuniind în pura frumusețe a unui coral de Bach.

Într-o zi, întorcându-se acasă ceva mai târziu, o găsi pe Benedicte extrem de tulburată de vizita pe care tocmai o primise. Directorul teatrului îl căutase, desigur, pe el, dar, în lipsa lui, musafirul îi dezvăluise Benedictei ce gânduri are în privința lui Rafael. Nu, nu mai era vorba să acompanieze cupletele lamentabilului Bodruche, al cărui contract, de altfel, nici nu va fi reînnoit. N-ar vrea Rafael să cânte singur la pian câteva piese muzicale între două numere comice? Ar fi o intermezzo agreabil la jumătatea serii. Publicul nu va putea decât să guste o paranteză de calm şi frumusețe deschisă într-un program altfel plin de antren şi rafale de veselie.

Rafael refuză sec. Nu, nu va mai coborî niciodată în vizuina pestilentă unde se chinuise timp de o lună. Făcuse experiența răului în domeniul său - al muzicii şi al spectacolului. Că o făcuse, foarte bine, dar acum nu mai avea nimic de învățat din ea.

Benedicte lăsă furtuna să treacă. Apoi, în zilele următoare, reveni la atac. Ceea ce i se propunea n-are nimic în comun cu acompanierea jalnicului Bodruche. Va cânta singur şi numai ce-i place. În fond, ceea ce i se propunea era tocmai meseria lui de solist. Desigur, acest debut era modest, dar trebuia să înceapă cumva. Avea de ales?

Benedicte îşi reluă argumentația în fiecare zi, răbdătoare, neobosită. În acelaşi timp, începu demersuri pentru a se muta în alt cartier. Visa un apartament vechi şi mai spațios, într-un cartier rezidențial. Dar această ameliorare a cadrului de viață cerea sacrificii.

Rafael se sacrifică şi semnă un angajament pe şase luni, cu clauză de reziliere prevăzând o despăgubire substanțială plătită de partea ce ar avea inițiativa de a rupe contractul.

Încă din prima seară, înțelese în ce capcană cumplită căzuse. Publicul era deja montat, ațâțat de numărul precedent, un tango grotesc executat de o femeie uriaşă şi un pitic. Intrarea pe scenă a lui Rafael, sugrumat în costumul negru prea scurt, aerul lui țeapăn şi hăituit, figura de seminarist înghețat de spaimă în spatele lentilelor groase, totul părea calculat anume pentru a forma o compoziție comică. Fu salutat cu urlete de râs. Din nenorocire, taburetul era prea jos. Îl învârti ca să-l înalțe, dar, zăpăcit, îl deşurubă de tot şi se pomeni în fața publicului dezlănțuit cu un taburet din două bucăți, ca o ciupercă cu pălăria separată de picior. Ca să reasambleze taburetul nu i-ar fi trebuit mai mult de

câteva secunde, într-o situație normală. Înnebunit însă de flash-urile fotografilor, cu gesturi dezarticulate de panică, avu ghinionul suplimentar de a-şi scăpa jos ochelarii fără care nu vedea nimic. Când începu să-i caute, bâjbâind în patru labe pe podea, veselia publicului atinse paroxismul. Trebui apoi să lupte două minute lungi cu bucățile de taburet înainte de a putea să se aşeze în sfârşit la pian, cu mâinile tremurânde şi memoria vraişte. Ce a cântat în seara aceea? N-ar fi putut spune. De fiecare dată când atingea instrumentul, râsul ce se calmase puțin izbucnea iar, şi mai năprasnic. Când reveni în culise, era scăldat în sudoare şi mort de ruşine.

Directorul îl strânse în brațe.

- Dragă Bidoche! exclamă el, ai fost admirabil, mă auzi, ad-mi-ra-bil! Eşti marea revelație a stagiunii. Ai un dar de improvizație comică incomparabil. Şi ce prezență! Ajunge să apari pentru ca oamenii să izbucnească în râs. Iar când scoți un acord la pian, e delir! De altfel am invitat şi presa. Sunt sigur de rezultat.

În spatele lui, modestă şi surâzătoare, Benedicte se pierdea sub avalanşa de felicitări. Rafael se agăță de imaginea ei ca un naufragiat de o stâncă. Îi privea chipul cu o insistență rugătoare. Însă micuța Benedicte Prieur, devenită în acea seară Doamna Bidoche, soția celebrului comic muzician, rămânea impasibilă, radioasă şi neclintită. Poate că se gândea şi la frumosul ei apartament rezidențial, care acum încetase să fie un vis.

Presa, într-adevăr, îi făcu o lansare triumfală. Se vorbi despre un nou Buster Keaton. Fu celebrat faciesul trist de antropoid buimac, stângăcia lui catastrofală, modul grotesc în care cânta la pian. Şi peste tot apărea aceeaşi fotografie, cea care-l surprindea în patru labe, bâjbâind după ochelari între două bucăți de taburet.

S-au mutat. Apoi un impresar prelua afacerile lui Bidoche. S-a turnat şi un film cu el. Apoi al doilea film. La al treilea, şi-au permis să se mute din nou, instalându-se de data asta într-un palat de pe Avenue de Madrid, la Neuilly.

Într-o zi, primiră o vizită. Henri Durieu venea să omagieze superba reuşită a fostului său coleg. Intimidat, se plimba pe sub lambriurile aurite, sub lustrele de cristal şi tablourile de preț. Violonist doi în orchestra municipală din Alencon, Durieu era zăpăcit de-atâta opulență. El totuşi nu avea de ce să se plângă. Oricum, nu mai trebuia să clămpănească la pian prin cabarete, iar asta, nu-i aşa, era esențial. Nu mai suporta să-şi prostitueze arta, declară el hotărât.

Evocară împreună anii de Conservator, speranțele, dezamăgirile, perseverența ce le trebuise pentru a-şi găsi calea. Durieu nu-şi luase vioara cu el. Dar Rafael se aşeză la pian şi cântă Mozart, Beethoven, Chopin.

- Ce carieră de solist puteai să faci! exclamă Durieu. E drept, erai hărăzit unui alt gen de lauri. Fiecare cu vocația lui.

De mai multe ori, numele lui Bidoche fusese apropiat de cel al lui Grock: critica declarase că legendarul August elvețian îşi găsise poate, în el, succesorul.

Într-adevăr, în ajunul Crăciunului, Bidoche debuta în arena circului Urbino. Fusese căutat îndelung cel care, sub masca clovnului alb, avea să-i dea replica. După mai multe candidaturi neconvingătoare, Benedicte surprinse pe toată lumea oferindu-se ea pentru acest rol. De ce nu? îmbrăcată cu vestă brodată şi pantalon scurt bufant a la francaise, cu fața pudrată alb, cu o sprânceană pictată în negru ca o virgulă suind pe frunte, interogativă şi zeflemitoare, încălțată cu pantofi de bal argintii, micuța Benedicte Prieur, devenită partenera şi indispensabila secundantă a celebrului clovn muzical Bidoche, se descurca de minune.

Cu o chelie din carton pictată în roz, cu un nas fals în formă de pătlăgică roşie, înotând într-un frac cu plastron de celuloid ce-i spânzura la gât şi nişte pantaloni ce cădeau armonică peste o pereche de scrabe enorme, Bidoche juca un artist ratat, ignorant, naiv şi pretențios, venit să susțină un recital de pian. Dar cele mai insolite arii ieşeau din propriile-i haine, din taburetul cu şurub şi mai ales din pian. Fiecare clapă atinsă în treacăt declanşa o capcană sau o catastrofă, jeturi de apă, trâmbe de fum, zgomote groteşti, pârțâieli, râgâieli, şurluieli. Iar râsul publicului gâlgâia în cascadă, curgea de pe gradene strivindu-l sub propria-i bufonerie.

Asurzit de aceste huiduieli voioase, Bidoche se gândea la bietul Bodruche, care desigur nu coborâse niciodată chiar aşa jos. Ceea ce totuşi îl proteja era miopia, căci machiajul nu-i îngăduia să-şi pună ochelarii; astfel, nu vedea aproape nimic, doar pete mari de lumină colorată. Dacă mii de călăi îl năuceau cu hohotele lor bestiale, avea cel puțin avantajul de a nu-i vedea.

Numărul cu pianul diabolic era, într-adevăr, cel pregătit? S-a petrecut oare un miracol, în seara aceea, sub cupola circului Urbino? Finalul prevedea ca, după ce executa târâş-grăbiş o bucată muzicală, nefericitul Bidoche să asiste la explozia pianului său ce vărsa în arenă o cascadă de jamboane, de tarte cu frişca, şiruri de cârnați, caltaboşi albi şi negri, încolăciți. Or s-a întâmplat cu totul altceva.

Râsetele sălbatice se liniştiseră în fața subitei imobilități a clovnului. Apoi, când s-a aşternut liniştea cea mai adâncă, a început să cânte. Cu o reculegere blândă, meditativă, fervent, cânta *Să-mi rămână bucuria*, coralul lui Johann Sebastian Bach ce-i legănase anii studenției. Iar bătrânul pian de circ, trucat şi cârpit, suna miraculos sub degetele sale şi înălța divina melodie până-n înaltul întunecat al cupolei unde se ghiceau trapezele şi scările de frânghie. După infernul rânjetelor, venea veselia cerului, duioasă şi spirituală, plutind deasupra unei mulțimi pe care coborâse harul.

O linişte lungă urmă după ultima notă, ca şi cum coralul se prelungea în lumile de dincolo. Atunci, în norii cu reflexe irizate ai miopiei sale, clovnul muzician văzu cum capacul pianului se ridică. Nu explodă. Nu revărsă o lavă de cârnați. Se desfăcu încet ca o floare imensă, întunecată, din care se-nălță un splendid arhanghel cu aripi de lumină, arhanghelul Rafael, cel care îl veghea dintotdeauna şi îl ferea să devină pe de-a-ntregul Bidoche.

Piticul roşu

Pentru Jean-Pierre Rudin

Când Lucien Gagneron împlini douăzeci şi cinci de ani, trebui să renunțe, cu obidă, la speranța de a depăşi vreodată cei o sută douăzeci şi cinci de centimetri cât avea şi în urmă cu opt ani. Nu-i rămase atunci decât soluția pantofilor speciali, cu tălpi ortopedice, care făcându-l să câştige zece centimetri îl promovau de la condiția de pitic la aceea de bărbat scund. Anii adolescenței şi ai tinereții trecură lăsând în urmă un adult pipernicit ce inspira băşcălia şi disprețul în momentele cele mai rele, mila în cele mai puțin rele, dar niciodată respectul, nici teama, în ciuda situației de invidiat pe care o avea în biroul unui important avocat parizian.

Se specializase în procese de divorț şi, neputând visa el însuşi la căsătorie, le desfăcea pe ale altora cu o pasiune răzbunătoare. Aşa se face că într-o zi primi vizita doamnei Edith Watson. Devenită foarte bogată printr-o primă căsătorie cu un american, această fostă cântăreață de operă se măritase apoi cu un instructor de sporturi nautice din Nisa, mult mai tânăr decât ea. Acum voia să rupă acest al doilea mariaj, şi, judecând după reproşurile multiple şi confuze pe care i le aducea lui Bob, Lucien bănuia secrete şi turpitudini care-l interesau în cel mai înalt grad. Se simțea legat de naufragiul acestui cuplu, mai ales după ce-l putuse cunoaşte pe Bob. Era un colos cu o figură blândă şi naivă, o fetişcană atletică - se gândi Lucien - care pe plajele însorite era desigur un fruct superb, cărnos şi arămiu, în stare să inspire tot soiul de pofte.

Lucien se credea dăruit cu talent literar şi îşi dădea toată silința ca să cizeleze scrisorile de injurii pe care, conform legii franceze, cuplurile trebuie să le schimbe între ele pentru a putea divorța prin consimțământ reciproc. De data asta se depăşi pe sine, iar Bob fu îngrozit de josnicia şi violența scrisorilor pe care, timp de mai multe luni, Lucien i le dictă iar el trebui să le semneze. Nu lipseau nici chiar amenințările cu moartea în toată regula.

După un timp, Lucien îşi vizită clienta ca să-i dea la semnat nişte acte. Fosta cântăreață locuia într-un duplex luxos, lângă Bois de Boulogne. O scară în spirală lega apartamentul de sus - unde încă locuia Bob - şi cel de jos, dotat cu o terasă largă. Acolo o găsi pe Edith, aproape goală pe un şezlong, înconjurată de băuturi răcoritoare. Generosul trup auriu iradia, degaja un violent parfum de femeie şi de ulei de plajă ce-l ameți pe Lucien - şi părea s-o amețească chiar şi pe

gazdă, care îşi ignora vizitatorul, îi răspundea la întrebări cu o voce distrată, absentă. Căldura era înăbuşitoare iar Lucien suferea în hainele mohorâte şi groase de slujbaş, mai ales că berea rece pe care Edith i-o oferise la sosire îl făcuse să transpire abundent. Culmea, simțea pe deasupra nevoia să urineze şi se contorsiona ca un vierme în marele şezlong mov cu baldachin pe care se aşezase. Până la urmă, întrebă cu voce chinuită unde e toaleta, iar Edith îi răspunse cu un gest vag către interior, mormăind câteva cuvinte din care nu distinse decât „sală de baie".

Încăperea îi păru imensă lui Lucien. Era toată din marmură neagră, cu o cadă sub nivelul solului. Se găseau acolo aparate nichelate, proiectoare, un cântar de precizie şi mai ales o sumedenie de oglinzi ce-i reflectau imaginea din unghiurile cele mai insolite. Urină, apoi se relaxa în umbra răcoroasă, inundat de o anume fericire. Cada, cu aerul ei de capcană, de mormânt şi de groapă cu şerpi, nu-l atrăgea deloc, în schimb se învârti în jurul cabinei de duş din plăci de sticlă mată, prevăzută cu o baterie de jeturi de apă convergente. Căci, era evident, țâşneau nu numai de sus, dar şi din față, din spate, din părți şi chiar vertical, din fundul cabinei. Un set de manete îngăduia reglarea lor.

Lucien se dezbrăcă şi începu să declanşeze jeturile de apă, a căror sursă, forță şi temperatură îl surprindeau ca nişte agresiuni poznaşe. Apoi se acoperi cu o spumă lejeră şi parfumată pe care o făcu să țâşnească dintr-un spray şi se expuse îndelung sub jeturile duşului multiplu. Se amuza. Pentru întâia oară, propriul trup era altceva decât un obiect de ruşine şi de repulsie. Când sări din cabină pe covoraşul de cauciuc din sala de baie, se pomeni înconjurat de o mulțime de Lucieni care îi imitau gesturile într-un labirint de oglinzi. Apoi rămaseră nemişcați şi se priviră. Indiscutabil, fața avea un aer grav destul de majestuos - suveran, fu epitetul ce-i veni în minte lui Lucien -, cu o frunte lată, rectangulară, privire fixă şi dominatoare, buze cărnoase şi senzuale; nu lipsea nici măcar acel dram de moliciune în partea de jos a figurii, prevestind apariția unor obraji căzuți, aristocratici. După aceea, totul se strica: gâtul era peste măsură de lung, torsul rotund ca o băşică, picioarele scurte şi arcuite ca de gorilă; sexul, enorm, se revărsa într-o cascadă negru-vineție până la nivelul genunchilor.

Trebuia totuşi să se îmbrace. Lucien privi dezgustat la grămada sumbră şi lipicioasă a hainelor sale, apoi ochi un enorm halat de baie purpuriu agățat de un cuier cromat. Îl luă, se drapa în el până aproape dispăru în faldurile bogate, îşi compuse în oglinzi o atitudine demnă şi degajată. Se întreba dacă trebuie să se încalțe. Întrebarea era crucială căci, renunțând la cei zece centimetri ai tălpilor ortopedice, mărturisea, proclama în fața planturoasei Edith Watson că este un pitic şi nu un bărbat scund. Descoperind sub un taburet nişte papuci eleganți

din piele de şopârlă verde, se decise. Când îşi făcu intrarea pe terasă, lunga trenă pe care halatul prea mare o forma în spatele lui îi dădea un aer imperial.

Ochelarii de soare ce mascau obrazul lui Edith împiedicau să i se citească sentimentele, şi doar subita ei imobilitate, când majestuosul mic personaj îi apăru în faţă şi cu un salt de nevăstuică se cuibări în fundul şezlongului cu baldachin, îi trăda stupefacţia. Micul slujbaş din biroul de avocatură dispăruse făcând loc unei creaturi burleşti şi neliniştitoare, de-o urâţenie puternică şi magică - un monstru sacru căruia comicul îi adăuga o componentă negativă, acidă, distructivă.

- E halatul lui Bob, murmură ea ca să spună ceva, pe un ton în care se amestecau protestul şi simpla constatare.

- Pot să mă şi lipsesc de el, răspunse Lucien cu insolenţă.

Şi, desfăcând poalele halatului, lunecă la pământ ca o insectă ce iese dintr-o floare, apoi din aceeaşi mişcare escaladă şezlongul lui Edith.

Lucien era virgin. Conştiinţa diformităţii sale înăbuşise în el chemările pubertăţii născânde. Descoperi amorul în ziua aceea, iar abandonarea costumului de slujbaş şi mai ales a pantofilor ortopedici, asumarea condiţiei de pitic erau inseparabile în mintea lui de această revelaţie orbitoare. Cât despre Edith - care divorţa tocmai din cauza insuficienţei virile a prea frumosului ei soţ - , se minuna că un trup atât de mic şi diform era aşa de grozav înzestrat şi de o eficienţă atât de savuroasă.

Fu începutul unei legături a cărei frenezie era de natură integral fizică, infirmitatea lui Lucien adăugând, pentru ea, un rafinament deocheat întru câtva ruşinos, iar pentru el o tensiune dramatică amestecată cu spaimă. De comun acord, lăsară vălul unui secret absolut peste relaţia lor. Pe lângă că Edith n-ar fi avut curajul să se afişeze în public cu un amant atât de insolit, el îi explicase că, pentru divorţ, era extrem de important să lase impresia unei purtări ireproşabile până la proces.

De atunci, Lucien duse o viaţă dublă. În aparenţă, rămânea omuleţul îmbrăcat în negru şi încălţat cu pantofi ortopedici pe care colegii îl vedeau zilnic lucrând la birou, însă la anumite ore - neregulate, capricioase, determinate de mesaje telefonice codate - dispărea în imobilul din Bois de Boulogne, intra în duplex (avea cheia), iar acolo, metamorfozat în pitic imperial, autoritar, pufnind de nerăbdare, nesăţios şi dorit cu nesaţ, îi aplica legea dorinţei planturoasei blonde cu accent afectat şi pentru care devenise un drog. Ea delira sub pintenii lui, iar cântecul ei de iubire, care de obicei începea cu triluri guturale, cu rulade ce urcau în extaz, cu vocalize reverberate pe trei octave, culmina de fiecare dată cu salve de insulte afectuoase şi triviale. Amantul era atunci numit ţonţonel, cocoşel, cărăşel, baston de mareşal... După furtună, îi ţinea un discurs din care reieşea că Lucien nu e decât un sex prevăzut cu organe, un sex cu picioruşe;

numindu-l acum zurgălăul meu, centura mea de desfrâu, Edith avea plăcerea să-şi rezolve treburile din casă purtându-l agățat la şold, la fel cum o maimuță îşi poartă puiul.

Lucien nu protesta, se lăsa în voia ei, tăbârcit de „purtătoarea de pitic”, cum îi spunea el în replică, amuzat să vadă deasupra capului doi sâni balansându-se ca două baloane captive. Totuşi, tremura la gândul că o poate pierde şi se întreba cu spaimă dacă plăcerea pe care i-o oferă e destul de intensă pentru a compensa satisfacțiile mondene ce nu i le putea oferi. Din lunga lui experiență în procese de divorț, ştia un lucru: femeia este o ființă mai socială decât bărbatul, şi nu se împlineşte decât într-o atmosferă bogată în relații umane. Nu-l va abandona Edith într-o zi, preferând un amant prestigios sau pur şi simplu prezentabil?

A urmat o perioadă de tăcere inexplicabilă. Lucien era instruit să nu meargă în Bois de Boulogne decât chemat de amantă. Timp de mai bine de-o săptămână, ea nu-i dădu nici un semn. El se perpelea în tăcere, apoi se descărca în răbufniri furioase pe seama personalului mărunt din birou. Scrisorile de ruptură dictate clienților săi nu fură nicicând mai veninoase. Până la urmă vru să ştie ce se întâmplă şi merse la ea din proprie inițiativă. Află, şi chiar imediat. Descuind fără zgomot uşa apartamentului, se strecură în vestibul. Auzi voci. Îi recunoscu uşor pe Edith şi pe Bob, care păreau în cei mai buni termeni, ba chiar drăgăstoşi.

Lovitura era cu atât mai dură cu cât era mai neaşteptată. Se reconciliase cuplul? Divorțul era repus în discuție? Prin această întoarcere în trecut, Lucien se simți nu doar gonit din viața metresei sale, dar şi trimis la viața lui de dinainte, frustrat de minunata metamorfoză ce-i schimbase destinul. Îl înecă o ură ucigaşă şi trebui să facă un efort pentru a se ascunde sub o etajeră când Edith şi Bob ieşiră râzând din cameră şi se îndreptară spre uşă. Când zgomotul ascensorului încetă, Lucien ieşi din ascunzătoare şi, parcă din reflex, porni către sala de baie. Se dezbrăcă, făcu un duş, apoi, drapat în marele halat purpuriu al lui Bob, se aşeză pe un taburet şi, imobil ca un buştean, aşteptă.

Trei ceasuri mai târziu, uşa apartamentului se deschise şi Edith intră singură, fredonând. Strigă ceva pe scara interioară, ceea ce indica prezența lui Bob în partea de sus a duplexului. Apoi, brusc, intră în sala de baie fără să aprindă lumina. Lucien lăsase halatul să-i lunece de pe umeri. Dintr-un salt se cățără pe ea, se crampona de şoldul ei ca de atâtea ori, iar mâinile, puternice ca nişte falei de buldog, încleştară gâtul femeii. Edith se împletici, apoi se redresa şi, îngreunată de povara ucigaşă, făcu câțiva paşi în odaie. În fine se opri, păru să ezite, apoi se prăbuşi. În timp ce agoniza, Lucien o posedă o ultimă oară.

Nu premeditase nimic şi totuşi actele lui se înlănțuiau ca şi cum ar fi urmat un plan gândit îndelung. Se îmbrăcă şi alergă direct la birou. Apoi reveni în

duplex cu scrisorile de insulte şi ameninţări pe care i le dictase lui Bob şi le strecură în sertarul comodei lui Edith. În fine, reveni acasă şi formă imediat numărul lui Bob. Telefonul sună îndelung. În cele din urmă, un glas morocănos şi adormit răspunse.

- Asasinule! ţi-ai sugrumat soţia! îi spuse direct Lucien, cu vocea schimbată. Apoi repetă de trei ori acuzaţia, căci celălalt părea să nu priceapă absolut nimic.

Peste trei zile, ziarele anunţau faptul divers şi precizau că suspectul numărul unu - soţul victimei, ale cărui scrisori găsite la locul crimei nu lăsau nici un dubiu în ce priveşte intenţiile sale - fugise, dar că arestarea lui era o chestiune de ore.

Lucien se ascundea în personajul său de slujbaş nefericit, de omuleţ chinuit şi ridiculizat, dar amintirea supraomului ce devenise renunţând la cei zece centimetri câştigaţi cu pantofii speciali nu înceta să-l obsedeze. Având în sfârşit curajul să-şi asume diformitatea, cucerise o femeie. Ea îl trădase. El o omorâse, iar rivalul său, soţul, un bărbat ridicol de înalt, era hăituit de toate poliţiile! Viaţa lui era o capodoperă; din timp în timp simţea o bucurie ameţitoare la gândul că e destul să se descalţe ca să devină instantaneu ceea ce era în realitate - un om deosebit, superior avortonilor uriaşi, un seducător irezistibil şi un ucigaş infailibil! Marea eroare a anilor trecuţi era că refuzase redutabila elecţiune care era destinul său. În pragul nanismului, dăduse înapoi cu laşitate, ca din pragul unui templu. Până la urmă, îndrăznise să-l treacă. Neînsemnata diferenţă cantitativă pe care-o acceptase în sala de baie a lui Edith renunţând la pantofii cu tălpi ortopedice declanşase o metamorfoză calitativă radicală: oribila condiţie de pitic îl învestise şi făcuse din el un monstru sacru. În plictiseala biroului unde-şi trecea zilele, îl bântuiau vise de tiran. Citise întâmplător un document despre Ravensbruck, Birkenau, lagărele de concentrare naziste pentru femei. Se visa acolo, comandant, guvernator, mânând cu un bici uriaş turme de femei goale şi umilite - şi nu rareori dactilografele surprinse îl auziră scoţând un fel de răgete.

Dar taina noii sale demnităţi îl apăsa. Ar fi vrut s-o strige în faţa lumii întregi. Visa o consacrare publică, la vedere, strălucitoare, proclamată în faţa unei mulţimi în extaz. Comandă la croitorul care-i lucra hainele un soi de pantalon roşu strâmt ce-i scotea în relief muşchii şi sexul. Întors de la birou, îşi dezbrăca livreaua de slujbaş mărunt, făcea un duş şi îşi punea ceea ce el numea ţinuta sa de seară, agrementând-o cu un fular de mătase mov legat strâns în jurul gâtului lung, cum purtau apaşii de odinioară. Apoi, încălţând mocasini cu tălpi subţiri şi suple, se strecura în oraş. Descoperise confortul superior ce i-l asigura o talie mică. Trecea cu capul sus pe sub uşile cele mai joase. Putea sta în picioare în maşinile cele mai mici. Orice scaun era pentru el un cuib spaţios.

Paharele şi farfuriile din bistrouri şi restaurante îi ofereau porții de căpcăun. În toate circumstanțele, înota în abundență. Curând, îşi dădu seama de forța colosală ascunsă în muşchii săi. Fu repede cunoscut în câteva localuri unde clienții îl invitau să bea împreună cu ei. Se cățăra dintr-un salt pe taburetele înalte de bar şi putea sta în mâini, cu picioarele scurte încrucişate în aer ca nişte brațe. Într-o noapte, un client ce băuse prea mult îl insultă. Lucien îl trânti la pământ răsucindu-i o gleznă, apoi, stând în picioare deasupra lui, îi stâlci mutra cu o furie ce îngrozi asistența. În aceeaşi zi, o prostituată i se oferi pe gratis, din curiozitate, excitată de spectacolul forței lui. De atunci, bărbații se temură de piticul roşu, iar femeile căzură sub obscura fascinație pe care-o iradia. Era Steaua Polară a unei mulțimi de cocostârci slabi şi laşi ce se împleticeau pe picioroangele lor şi nu aveau de oferit femeilor decât un sex prizărit.

Dar această glorie limitată avea să fie doar un preludiu. Într-o seară, într-un bar din Pigalle, după ce câştigase un pariu sfâşiind în două un set de cincizeci şi două cărți de joc, se apropie de el un bărbat cu fața bronzată, cu părul negru şi creț, cu degete pe care scânteiau diamante. Se prezentă: Signor Silvio d'Urbino, directorii Circului Urbino, ce-şi ridicase cortul lângă Porte Doree pentru săptămâna ce urma. Ar accepta piticul roşu să intre în trupa lui? Lucien apucă o carafa de cristal cu intenția să i-o spargă de cap insolentului. Apoi se răzgândi. Văzu în gând un crater enorm în care capetele spectatorilor se-nghesuiau ca nişte boabe de caviar, etajându-se în jurul arenei violent luminate. Din crater, ovații puternice, continui, interminabile se revărsau peste un personaj minuscul, îmbrăcat în roşu, singur în mijlocul arenei. Lucien acceptă.

În primele luni, Lucien se mulțumi să învioreze timpii morți din spectacol. Alerga pe bancheta circulară ce înconjoară arena, se împiedica de aparatele gimnaştilor, fugea cu strigăte ascuțite atunci când cei din personalul arenei îl amenințau, scoşi din răbdări. La urmă se lăsa prins în salteaua cea mare a cascadorilor, iar îngrijitorii îl scoteau afară - o umflătură mare în mijlocul saltelei rulate - fără prea multe menajamente.

Rafalele de râs cu care îi răspundea publicul îl exaltau în loc să-l umilească. Nu mai era râsul concret, sălbatic, individual, care-l terorizase înainte de metamorfoza sa. Era un râs stilizat, estetic, ceremonios, colectiv, adevărată declarație de dragoste plină de respect a mulțimii-femelă pentru artistul care o seducea. De altfel râsul se transforma în aplauze când Lucien revenea în arenă, la fel cum pe fundul creuzetului plumbul alchimistului se preface în aur.

Dar Lucien se plictisi de aceste comicării mărunte ce nu erau decât exerciții şi tatonări. Într-o seară, colegii săi îl văzură îmbrăcând un fel de salopetă din plastic roziu de forma unei mâini uriaşe. Capului, fiecărui braț, fiecărui picior le corespundea câte un deget terminat cu o unghie. Torsul era palma, iar în spate ieşea ciotul unui deget tăiat. Enormul şi înfricoşătorul organ se învârtea

sprijinindu-se succesiv pe fiecare din degete, se aşeza pe încheietură, se crispa sub proiectoare, alerga cu o viteză de coşmar şi chiar se cățăra pe scările de frânghie, se învârtea, agățat de o falangă, în jurul barei fixe sau al unui trapez. Copii urlau de râs, femeilor li se tăia respirația la apropierea imensului păianjen de carne roz. Presa din toată lumea vorbi despre numărul cu mâna uriaşă.

Pe Lucien, această glorie nu-l mulțumea. Avea sentimentul unei lipse, al unei neîmpliniri. Aştepta - cu răbdare, cu încredere - poate ceva, sau mai degrabă pe cineva.

Circul Urbino era deja în turneu de cinci luni când îşi înălță cortul la Nisa. Aici urma să stea o săptămână, apoi să treacă frontiera pentru a reveni în patria italiană. Seara celei de-a treia reprezentații fusese strălucită, iar numărul cu mâna uriaşă un triumf. Lucien se demachiase şi se odihnea în luxoasa rulotă la care îl îndreptățea succesul său, când auzi un ciocănit uşor în fereastră. Stinse lumina şi se apropie de perdelele ce mărgineau un pătrat de lumină palidă. O siluetă înaltă şi masivă decupa o umbră pe cerul fosforescent. Lucien întredeschise geamul.

- Cine eşti?

- Aş vrea să vorbesc cu domnul Gagneron.

- Dar cine eşti?

- Eu, Bob.

Lucien trebui să se aşeze, picioarele i se muiaseră de emoție. Acum ştia ce aştepta, ştia pe cine venise să caute la Nisa. Se prezentase la un fel de întâlnire, o întâlnire cu Edith Watson. II primi înăuntru pe Bob, iar masa greoaie a instructorului de schi nautic umplu imediat strâmtul habitaclu unde Lucien avea totuşi belşug de lărgime. Îi disprețul o dată mai mult pe cocostârcii care nicăieri nu-şi găsesc locul.

Bob vorbi cu voce scăzută. De la moartea lui Edith, ducea o existență hăituită prin poduri încinse de soare, în beciuri şiroind de jilăveală, hrănit ca un animal de mama sa şi de un prieten. Tentația de a se preda la poliție îl obseda, însă era îngrozit chiar şi de simplul gând al arestării preventive. Dosarul îi era agravat mai ales de blestematele scrisori de ruptură, pline de amenințări cu moartea. Or, Lucien putea depune mărturie Că el îi dictase lui Bob aceste scrisori în vederea divorțului şi că amenințările erau fictive, pur convenționale.

Puterea absolută pe care o avea asupra uriaşului cu figură feminină îl făcea pe Lucien să jubileze. Cuibărit între perne, regreta doar că nu fumează - pipă, mai ales -, căci atunci, înainte de a răspunde, ar fi lăsat să treacă un timp nesfârşit curățind-o, apoi umplând-o cu tutun, în fine aprinzând-o după toate regulile artei. În lipsa pipei, închise ochii şi îşi oferi un lung minut de meditație voluptuoasă, surâzătoare, budistă.

- Eşti căutat de poliție, spuse el într-un sfârşit. Datoria mea ar fi să te denunț. O să mă gândesc ce pot face pentru tine. Dar am nevoie de o dovadă de încredere oarbă, absolută. Iată, e foarte simplu. Acum te întorci la ascunzătoare. Mâine, la aceeaşi oră, revii. Nu va fi o capcană. Va fi dovada că te poți încrede în mine. Vom fi atunci legați printr-un pact. Poți şi să nu revii, eşti liber să alegi.

A doua zi, Bob era în rulota lui Lucien.

- Nu conta pe mărturia mea pentru scrisori, îi zise acesta. Dar îți ofer ceva mai bun. Poimâine trecem în Italia. Te iau cu mine.

Bob căzu în genunchi şi îi sărută mâinile.

A fost o joacă de copii, pentru Lucien, să-l ascundă în rulota lui pentru a-l trece granița. Ii ceru să rămână ascuns când circul se opri la San Remo, Imperia şi Savone. Aşteptă Genova pentru a i-l prezenta lui Signor d'Urbino drept un prieten întâlnit întâmplător în mulțime şi împreună cu care îşi propunea să monteze un număr nou. Se puseră pe treabă de îndată.

Enorma diferență de talie dintre cei doi sugera de la sine numere clasice. Astfel, mimară lupta dintre David şi Goliat, la care Lucien adăugase un final născocit de el. După ce uriaşul se prăbuşea, învingătorul îl umfla cu o pompă de bicicletă. Devenea astfel un pahiderm obez, docil şi molâu, ce se rostogolea dintr-o parte în alta a arenei şi pe care piticul îl bruftuia în fel şi chip. Îl folosea în diferite scopuri: era saltea pneumatică pentru dormit, trambulină elastică ce-l propulsa înspre trapeze, sac de box. La urmă, Lucien încăleca pe gâtul uriaşului şi îmbrăca o mantie imensă ce-l acoperea pe Bob până la glezne. Şi astfel, deveniți un singur om înalt de doi metri şi jumătate, defilau în arenă: Bob - orbit, aneantizat sub mantie, Lucien - cocoțat, dominator şi coleric.

Regăsind marea tradiție a clovnului alb şi a lui August prostul, numărul lor deveni clasic şi încunună triumful lui Lucien. Clovnul alb, fardat, dichisit, cu pantofi de bal eleganți, cu ciorapi de mătase mulându-i pulpele, stăpânise odinioară singur arena, strălucind prin spirit şi eleganță. Fusese însă destul de imprudent: căutase un personaj-sperietoare pentru ca prin contrast să-şi pună în valoare frumusețea şi strălucirea, iar cel născocit pentru asta, August prostul, clovnul hilar şi grosolan, cu mutră de bețivan, sfârşise prin a-i lua oarecum locul. Lucien continuă această evoluție transformându-şi prea rafinatul partener în sclav şi sac de box. Totuşi, Bob se bucura de toate atențiile. Piticul îl găti cu o perucă platinată, îi împodobi costumul cu o sumedenie de panglici, broderii, dantele, garnituri din puf de lebădă. În fine, urmând până la capăt logica numărului său, imagină, pe marşul nupțial de Mendelssohn cântat la trombon, o nuntă grotească între această fată uriaşă tăvălită parcă prin făină şi minusculul broscoi roşu ce-i sălta oră-căind la poalele rochiei. Încheind numărul, Lucien sărea ca un câine şi cu picioarele lui scurte îşi înlănțuia pe după mijloc partenerul, care-l purta astfel în culise sub o furtună de aplauze.

Acest salt final îl tulbura profund pe Lucien: cu un frison amar şi voluptuos, îi amintea încleştarea ce-o omorâse pe Edith Watson. Nu erau oare uniți, Bob şi cu el, prin dragostea lor pentru fosta cântăreață? Seara, vorbea cu Bob despre ea, apoi, obsedat de amintirea ei, sfârşi prin a o confunda cu fostul ei soț. Şi cum mai important pentru el era să-i supună şi să-i umilească pe cocostârci decât să le ia femeile, ajunse într-o noapte - în fiecare noapte - să meargă la fostul său rival, în anexa rulotei unde dormea acesta, pentru a-l poseda ca pe-o femelă.

Mai târziu, tema imperială, anticipată de halatul purpuriu al lui Bob, îl obseda din nou. Nimic mai conform tradiției clovneşti decât să-l facă pe August - numele însuşi o sugera -să evolueze spre o parodie de împărat roman. Lucien se drapa într-o tunică roşie ce-i lăsa dezgolite coapsele strâmbe şi musculoase. Purta spadă, barbă „colier" şi cunună de roze. Nu mai era August, ci Nero, Gag-Neron, cum a spus într-o zi d'Urbino, mereu în căutare de sloganuri publicitare şi texte pentru afişe. Cât despre Bob, el deveni, fireşte, Agripina. Că Nero îşi asasinase mama după ce ea îi fusese prima amantă i se părea promițător lui Lucien (Lucius Nero), care, negăsindu-şi locul printre modelele decente şi obişnuite, se inspira cu plăcere din grandioasele crime ale Antichității. Îl încânta că viața sa ia forma unei caricaturi a moravurilor cocostârcilor, în culori țipătoare, împroşcată cu sânge şi spermă.

- Ceea ce mă mâhneşte, zise el într-o noapte părăsindu-l pe Bob pentru a reveni în pătuțul său, e că, orice-am face, nu vom avea niciodată copii...

Această reflecție era desigur expresia unui cinism brutal, dar pe de altă parte era inspirată de o descoperire recentă, ce avea să marcheze o cotitură în destinul său. Lucien remarcase că, dacă adulația publicului obişnuit nu avea prea mare efect asupra cheagului de ură din pieptul său, uneori totuşi un suflu călduț şi primăvăratic părea să ajungă la el de pe gradene şi în special de la cele de sus, din ultimele bănci care se pierd în umbra cupolei. Era un suflu ce-l mişca, îl tulbura, îl umplea de har, iar de atunci îi pândi febril apariția încercând să-şi dea seama la ce spectacole se manifestă. Or, de fiecare dată se întâmpla la matineu, şi nu atât duminica, ci joia, zi în care, pe-atunci, copiii nu mergeau la şcoală.

- Aş vrea, îi spuse el într-o seară lui d'Urbino, ca o dată pe săptămână să se interzică intrarea la spectacol pentru orice persoană trecută de doisprezece ani.

Directorul se arătă surprins de asemenea cerere, dar respecta capriciile vedetelor dacă geniul lor creator se manifestase prin inovații fructuoase şi spectaculare.

- Am putea începe pe 24 decembrie, în ajun de Crăciun, preciza piticul roşu.

Termenul era atât de apropiat, iar pierderea financiară atât de sigură, încât d'Urbino se nelinişti.

- Dar de ce, dragă maestre, ce idee, sub doisprezece ani, zău, ce înseamnă asta?

Lucien simți iar că-l cuprinde vechea lui ură furioasă şi înainta amenințător spre director.

- Înseamnă că măcar o dată voi avea un public pe măsura mea! înțelegi, nu? Nu vreau nici un cocostârc, da' nici unul!

- Păi, păi, păi, se bâlbâi d'Urbino, dacă interzicem intrarea adulților şi adolescenților o să ne coste foarte scump!

Răspunsul lui Lucien, care de regulă era foarte strâns la pungă, îl înmărmuri de uimire.

- Plătesc! tranşă el. Calculăm pierderea şi mi-o reții din onorariu. De altfel, pentru matineul din 24 decembrie, e foarte simplu, cumpăr toate biletele. Intrarea va fi gratuită... pentru copii.

Acest spectacol de Crăciun a rămas gravat în istoria circului. Copiii au venit de la zeci de kilometri din jur, uneori autocare întregi, căci au fost anunțate şcolile, casele de corecție şi orfelinatele. Unele mame, refuzate la intrare, avuseră ideea să-şi lege copiii împreună ca să nu se piardă, şi s-au văzut ciorchini de cinci, şase şi chiar şapte frați şi surori cățărându-se pe gradene.

Ce număr a prezentat piticul roşu în ziua aceea, nimeni nu ştie, căci n-au fost alți martori decât copiii, iar ei au jurat să păstreze secretul. La sfârşitul spectacolului, l-au ovaționat furtunos, iar el, cu picioarele înfipte ferm în rumeguşul arenei, cu ochii închişi de fericire, s-a lăsat copleşit de acea furtună de afecțiune, de acel uragan de tandrețe care-l spăla de amărăciune, de toate păcatele, îl transfigura. Apoi copiii au năvălit în arenă, l-au înconjurat ca un val tumultuos şi mângâietor, l-au purtat, cântând, în triumf.

În spatele draperiei roşii cu auriu de la intrarea în arenă, călărețele, îmblânzitorul, scamatorii chinezi, zburătoarea de la trapez, jonglerii nepalezi, iar în spatele lor silueta înaltă şi grotească a Agripinei, se trăgeau cu toții îndărăt, se făceau mici, uluiți de acest imn sălbatec.

- Să-l lăsăm, le zise d'Urbino. E cu ai săi, poporul său îl aclamă. Poate că pentru prima oară în viață nu mai e singur. În ce mă priveşte, am găsit sloganul: Lucius Gag-Neron, împăratul copiilor. Văd deja şi afişul: Piticul roşu înfăşurat în togă, cu spadă şi cunună de lauri, şi-n jurul lui mulțimea, mulțimea imensă de copii din care nici unul nu-l depăşeşte măcar cu un centimetru! Dar ce matineu, prieteni, ce matineu!

Tristan Vox

Această întâmplare s-a petrecut acum foarte puțini ani, într-o epocă ce tinerilor de azi le va părea totuşi preistorică. Pe vremea aceea, e drept,

televiziunea încă nu exista. Cel ce stăpânea mințile şi înfierbânta imaginația publică era radioul. Nu trebuie însă crezut că puterea lui era mai mică decât cea a televiziunii noastre, dimpotrivă. Vocile, rămânând fără chip şi privire, aveau cu-atât mai mult mister, iar magia lor acționa cu o eficacitate uneori redutabilă asupra bărbaților şi femeilor ce ascultau. Se poate observa că în multe religii poruncile Domnului se manifestă printr-o voce căzând din înaltul unui cer gol. La fel, „spicherii" - cum erau numiți - apăreau marelui public ca nişte rapturi imateriale şi înzestrate cu darul ubicuității, atotputernice şi totodată inaccesibile. Unii, vorbind în fiecare zi la aceeaşi oră - cu o regularitate aproape astronomică - se bucurau de o notorietate extraordinară şi rețineau atenția pasionată a unor mulțimi imense. Măsura acestei popularități era dată de fabuloasa corespondență pe care-o primeau, o corespondență în care intra totul, absolut totul, strigăte, plângeri, amenințări, confidențe, promisiuni, oferte, rugăminți. Nici cei mai obtuzi, mai fanatic materialişti dintre ei nu puteau să ignore ce reprezintă în mintea celor ce le scriau şi, privindu-se uneori în oglindă, pronunțau tremurând teribilul cuvânt din opt litere pe care fără voia lor îl întrupau.

Cel mai faimos dintre toți era desigur pateticul Tristan Vox, a cărui voce, luându-şi zborul dintr-un mic studio obscur, pierdut într-un building enorm de pe Champs-Elysees, alina şi răscolea deopotrivă milioane de inimi solitare, în fiecare seară între ora 22 şi miezul nopții. Cum să explici magia acelei voci?

Desigur, era în ea o gravitate duioasă şi catifelată ce dezvăluia o fisură, o spărtură, ceva ca o rană ascunsă, şi care cu o implacabilă blândețe îi rănea la rându-i pe acei - mai ales pe acelea - care o ascultau. Această răguşeală tristaniană era cu totul altceva decât răguşeală aznavouriană ce avea să vină mai târziu, ca un ecou înăbuşit al ei, şi care dintr-un mic cântăreț armean, faun pirpiriu şi zgribulit, a făcut totuşi unul din idolii music-hall-ului.

Dar calitatea fizică a vocii lui Tristan Vox n-ar fi fost de ajuns ca să justifice formidabila vrajă pe care o exercita. Repet, față de televiziune, radioul avea imensul privilegiu de a se adresa ochilor sufletului, nu ochilor trupului. Omul de televiziune nu are decât chipul pe care îl are. Omul de radio avea chipul pe care i-l dădeau ascultătorii şi ascultătoarele lui, imaginându-şi-l doar după inflexiunile vocii.

Or, lucru ciudat, un anume consens apărea din nenumăratele scrisori şi chiar desene pe care le primea Tristan Vox. Imaginea pe care ascultătorii şi-o făceau în general despre el, după vocea lui, era aceea a unui bărbat la a doua tinerețe, înalt, suplu, cu o coamă de păr castaniu ale cărui vițe rebele îmblânzeau, prin dezordinea lor romantică, aerul tenebros pe care chipul de o noblețe frământată, cu pomeții puțin cam înalți, l-ar fi putut avea în ciuda blândeții ochilor mari şi melancolici.

Tristan Vox se numea în realitate Felix Robinet. Se apropia de şaizeci de ani. Era scund, chel şi cu burtă. Vocea lui tulburătoare se explica printr-o laringită cronică şi o ciudată guşă vibratilă ce-i împodobea partea de jos a figurii. La capătul unei mediocre cariere de actor comic - amintea puțin de Alerme - care-n turneele ei îl plimbase prin toate subprefecturile Franței, fusese uşurat găsind o situație stabilă şi sedentară ca „spicher" la radio.

La început citise buletine meteorologice, rezumatul ştirilor, programele pentru a doua zi. Celebritatea lui a început cu-adevărat în ziua când şi-a împrumutat vocea Orologiului vorbitor pe care-l puteai auzi formând la telefon numărul *Observator 84.00*. Lumea începuse atunci să se întrebe cine e „vocea", iar un mare cotidian lansase, ca pe un fel de enigmă poliţistă, întrebarea: cine se ascunde în spatele Orologiului vorbitor? Robinet, care îşi alesese slujba ca să se bucure de o pensie liniştită, se înconjură atunci de mister. Curiozitatea publică fu astfel ațâțată la culme.

Într-o zi, directorul postului avu cu el o discuție.

- Pe cinstite, îi spusese el în substanță, eşti o comoară. Prestația dumitale ne atrage un public imens. Te rog să-mi spui ce pretenții ai pe plan material.

Robinet, care îşi reprimase o grimasă auzindu-l vorbind de prestație - unul din acei falşi termeni de specialitate pe care-i detesta -, avea prea puțină încredere în propriul destin ca să se bucure fără prudență de acest preambul. Pentru el, orice noroc anunța o capcană. Îi mulțumi totuşi directorului şi îl asigură că o să se gândească. Adevărul e că nevoile sale erau modeste şi că propunerile directorului îl încurcau puțin. Pentru el, succesul venea prea târziu. Cariera lui de actor era încheiată. Ar fi schimbat ceva succesul venind cu douăzeci, treizeci de ani mai devreme? Nici măcar nu era sigur. La drept vorbind, făcuse această meserie la fel cum ar fi făcut oricare alta, ca un ins paşnic pe care demonul ambiției nu-l tulburase niciodată.

- Vreau doar, continuă directorul, să-ți cer două lucruri. Nu suntem aici ca să ne facem complimente, nu-i aşa, prin urmare am să-ți vorbesc pe şleau. Cei care te ascultă nu te imaginează aşa cum eşti în realitate. Fantazează pornind de la vocea dumitale, te idealizează, mă rog, visează un erou de cinema. Nu e în interesul nimănui să-i dezamăgim. Aşa că ar trebui: unu, să-ți alegi un pseudonim. Doi, să rămâi absolut invizibil. Fără fotografii, fără apariții în public, serate, concerte şi aşa mai departe. Eşti de acord?

Lui Robinet, aceste cerințe îi conveneau de minune. Nimic nu era mai contrar gusturilor sale decât o notorietate dubioasă care să-i tulbure tihnitul confort. Vocea lui - care în patruzeci de ani de teatru nu mişcase niciodată pe nimeni - răscolea mulțimile de îndată ce trecea printr-un microfon. Era unul din acele capricii ale destinului cărora e bine să li se limiteze cât mai mult efectele. N-

are decât, vocea de aur, să plăsmuiască toate miturile romanești posibile și inimaginabile. El însă, Felix Robinet, se va ține departe de aceste sminteli.

Astfel se născuse Tristan Vox, superbă combinație de roman cavaleresc și modernism vulgar. S-a hotărât ca între Vox și Robinet orice punte să fie tăiată. Nici o persoană străină de radio nu va avea acces în studio în timpul emisiunilor lui Robinet. Nici o fotografie de-a lui nu va fi făcută publică. Relațiile lui cu exteriorul - corespondență, telefon, întâlniri - vor fi filtrate cu cea mai mare grijă. Robinet își imagina că, tăind toate firele care-l legau de Vox, inexistența acestuia va fi suficientă pentru a-l face inofensiv. În realitate, îi lăsa o libertate redutabilă, aceea, bunăoară, ca după ce intrase în milioane de vieți, s-o invadeze și s-o răvășească pe a propriului său autor.

Căci metamorfoza care seară de seară îl scotea pe Tristan Vox din Felix Robinet prin simpla mijlocire a unui microfon nu era mai puțin misterioasă decât transformarea unui dovleac în caleașca printr-o lovitură de baghetă magică. Robinet nu făcea eforturi actoricești ca să-i semene eroului tenebros imaginat de auditoriul său. Ponderat din fire, evita orice efect, orice mișcare mai apăsată, orice accent pasional și, între două discuri pe care le anunța și „dezanunța" (în jargonul de la radio), își întreținea publicul pe un ton de confidență, un ton afectuos, puțin trist dar liniștitor, în care simțeai o indulgență amuzată și fără iluzii, hrănită de o mare experiență. Despre ce vorbea? Despre toate și despre nimic. Despre anotimpuri, despre grădina, despre casa lui - deși locuia într-un apartament de pe strada Lincoln -, despre animale, despre toate animalele, indiferent care, la nesfârșit, el care-n viața lui nu posedase nici măcar un peștișor. În schimb, evita orice aluzii la copii, căci știa din instinct că publicul său e format în majoritate din oameni singuri - flăcăi tomnateci și fete nemăritate - iar imaginea copilului ar fi adus o crispare în miile de conversații pe care le întreținea simultan.

I s-ar fi putut reproșa că minte, că își înșeală publicul, că în fiecare seară comite un abuz de încredere repetat. El ar fi ripostat - cu perfectă bună-credință - că nu face decât să practice în fața unui microfon meseria de actor pe care-o făcuse toată viața pe scenă și care consta în a întrupa pentru public un personaj cu care actorul nu se confundă. Dacă i s-ar fi replicat că nu-i același lucru, ar fi fost poate de acord, dar fără să poată preciza în ce anume constă diferența. Căci Robinet întrupa personajul Tristan Vox în alt fel decât îl întrupează un actor pe Rodrigue sau pe Hamlet. Îl întrupa afirmând fără echivoc că Tristan Vox este el însuși, aievea, și totodată îl crea, clipă de clipă, în loc să-l preia ca atare dintr-un repertoriu. Își dădea oare seama ce riscă? Pentru că o iluzie întreținută cu atâta zel trebuie negreșit, până la urmă, să spargă imaginarul și să aibă un impact în realitate, provocând imprevizibile turbulențe.

Ca să împiedice o incursiune a furtunosului Tristan Vox în viața calmă a lui Felix Robinet, două femei făceau zid în jurul lui. Era mai întâi, în prima linie, secretara sa, uscățiva şi cabalina domnişoară Flavie. Ea înfrunta valul corespondenței matinale, artileria grea a cadourilor şi pachetelor, asaltul intempestiv al vizitatorilor de ambele sexe. Tot ea răspundea la scrisori - după ce i le arăta lui Robinet pe cele ce-i păreau a prezenta interes -, îndruma cadourile la vreun azil de bătrâni, descuraja cu o politețe inflexibilă cohortele de pisălogi. Pentru că domnişoara Flavie ținea piept eroic mulțimii lacome şi idolatre ce-şi aclama şi chema la rampă eroul, Felix Robinet nu o vedea, ca să spun aşa, decât din spate, şi o cunoştea destul de puțin. Ea însăşi, permanent obsedată de prestigiosul Tristan, abia dacă-l observa pe cenuşiul şi paşnicul Felix, care în ochii ei nu era decât umbra şi parcă dublura Celuilalt.

Aşadar, părăsind studioul puțin după miezul nopți, Robinet avea o singură grabă: să ajungă la domiciliul conjugal unde soția, blânda şi planturoasa Amelie - născută Lamiche -, îl aştepta cu un mic ospăț nocturn gătit ca acasă, în Auvergne. Amelie era o bucătăreasă rafinată, şi amândoi erau din Billom - un târguşor din Puy-de-Dome -, unde intenționau să se retragă peste câțiva ani. E regretabil că n-a fost nici un martor la acest supeu cotidian în timpul căruia soții Robinet cuminecau în beatitudini gastronomice, căci aerul lor gurmand şi duios, când bucatele îndelung migălite îşi înălțau sub nasul lor aromele îmbătătoare, sugera însăşi imaginea fericirii şi fidelității conjugale. Pe de altă parte, cu greu s-ar fi putut imagina un tablou mai opus personajului melancolic şi aerian al lui Tristan Vox.

Acest aspect mai personal decât oricare altul - obârşia lor billoneză - avea să fie totuşi punctul din care Vox va porni primul atac împotriva lui Robinet.

Totul a început cu un şir de scrisori pasionate pe care o anume Isolda - desigur un pseudonim acordat cu prenumele de Tristan - le trimetea la intervale regulate şi care conțineau detalii destul de tulburătoare din viața lui Robinet. Fireşte, domnişoara Flavie le remarcase cea dintâi.

- Ciudat, îi zise ea într-o zi lui Robinet, aducându-i la semnat răspunsurile redactate de ea. Ce-s alea Marele şi Micul Turluron? Nu v-am auzit niciodată pronunțând aceste nume la microfon.

Nimic mai familiar, în schimb, pentru locuitorii din Billom, căci e vorba de două coline mari situate în vestul oraşului, unde târgoveții fac plimbări duminicale. Ceea ce Robinet îi şi explică secretarei.

- Totuşi, insistă ea, nu-mi amintesc să vă fi auzit vreodată pomenind de Billom.

Secretara avea o memorie de elefant, Robinet putea s-o creadă pe cuvânt. Citi scrisoarea. Într-o pălăvrăgeală foarte liberă, Marele şi Micul Turluron apăreau cu o semnificație de o transparentă obscenitate. Era semnat: Isolda.

- Poate că totuşi am vorbit de Billom, unde m-am născut, şi despre colinele astea pe care toată lumea de-acolo le ştie, spuse el nu tocmai convins văzând-o pe domnişoara Flavie că neagă scuturând energic din cap.

- Nu mi-ar fi scăpat, spuse ea. Şi oricum, nu-i putem răspunde acestei Isolde pentru că scrisoarea, ca şi cele dinainte, n-are adresă.

După o scurtă acalmie, Isolda se manifestă din nou cu o salvă de epistole ce depăşeau, de data asta, toate limitele bunei-cuviinţe. Cu perplexitate, Robinet citi şi reciti fraza următoare: *Ah, dragul meu, dacă m-ai vedea atunci când te ascult, cred că ţi-ar lăsa gura apă*!

- Ce credeţi că vrea să spună?

Domnişoara Flavie afişă un aer ofensat.

- De unde vreţi să ştiu eu?

- Păi, chestia asta e scrisă de o femeie, iar dumneata eşti femeie, raţiona Robinet.

- Ar trebui să ştiţi că sunt femei şi femei! se indignă domnişoara bătrână.

Robinet ridică din umeri şi, după ce-i dădu un scurt telefon soţiei, merse să se închidă în studio. Zăvorî uşa grea trăgând de o pârghie lungă şi se aşeză în faţa microfonului. Înainte, microfoanele semănau cu nişte cutii mari rectangulare pline de găuri mici. Acele cuşti pentru muşte aveau ceva familiar şi domestic. Noile microfoane semănau cu un cap de viperă ţâşnind înspre figura, înspre gura celui care vorbea. Robinet se gândi că acest şarpe electronic, duşmănos şi rău, opera metamorfoza lui în Tristan Vox. Se mai gândi, impresionat, la strania lui singurătate, în fiecare zi la aceeaşi oră. Mica încăpere supraîncălzită şi insonorizată, zăvorâtă ca un seif, nu se deschidea către exterior decât prin dreptunghiul unui geam dublu prin care vedea vag silueta apatică a tehnicianului de sunet, aplecat peste pupitrele lui. Lucrau de-atâta timp împreună, că nu mai foloseau interfonul prin care puteau schimba câteva fraze. Operatorul se mulţumea să-l anunţe pe Robinet printr-un semnal luminos, verde, că poate începe. Apoi se aprindea semnalul roşu, iar singurătatea lui Robinet, ce-l izola perfect de colegii de muncă şi de cunoştinţele personale, se căsca asemeni unei guri uriaşe înspre mulţimea imensă şi mută a ascultătorilor săi. Din acel moment, Felix Robinet era îngropat într-un fel de mormânt. Tristan Vox răsuna ca un zeu omniprezent în urechile tuturor. Se strecura în suflete, îşi desfăşura aripile de fenix strălucitor în imaginaţia celorlalţi.

Felix Robinet, puţin trist şi nervos în seara aceea, reacţiona ca de obicei printr-un interes sporit pentru plăcerile gastronomice, îi telefonase nevestei înainte de emisiune doar ca s-o întrebe de rasolul de burtă a la Chaude-Aigues care era pe foc şi urma să fie felul principal la cină. Desigur, era exclus ca Tristan Vox, în emisiunea sa, să facă vreo aluzie la una din specialităţile cele mai fruste din bucătăria auvergnată, care n-a avut nicicând reputaţia de a fi uşoară şi

rafinată. Se poate spune însă că rasolul de burtă n-a încetat să-l obsedeze pe Robinet pe toată durata emisiunii.

A treia zi, domnişoara Flavie îi aducea o nouă scrisoare de la Isolda, şi-l atrăgea atenția asupra unei fraze pe care ea una o găsea perfect sibilinică: *Ieri, lui Tristan al meu îi lăsa gura apă în fața microfonului şi aştepta ca un lup flămând să-şi umple burta cu pulpele sărmanei mieluțe*!

Biata domnişoară Flavie! Cum ar fi putut ea bănui că-n seara aceea şeful trebuia să mănânce rasol de burtă *a l'auvergnate*, care pe lângă măruntaie conține şi pulpe de oaie împănate, învelite în stomacuri, tot de oaie? Aluzia sărea în ochi, în ochii lui Robinet cel puțin. Dar poate era o iluzie, datorată amintirii deliciosului supeu din noaptea trecută! Căci, dacă era o aluzie, cum de ştia Isolda ce fel de mâncare îl aştepta acasă pe Robinet? O singură explicație posibilă: scăpase involuntar o aluzie în timpul emisiunii. Totuşi, nu-şi amintea să fi făcut o gafă aşa grosolană; iar dacă acum ajungea să scape la microfon lucruri ce nu trebuiau spuse şi pe deasupra nici nu-şi amintea de ele, nu era oare cazul să fie îngrijorat?

Tulburat foarte, onestul Robinet se întreba dacă mai poate practica această meserie plină de riscuri şi de răspunderi.

Isolda tăcu zece zile. Asta, se pare, doar pentru a pregăti o misivă în care perfidia şi misterul formau un amestec exploziv. Era vorba, de altfel, nu chiar de o scrisoare, ci de un mare desen colorat reprezentând un tort enorm în care erau înfipte o mulțime de lumânări. Litere multicolore formau ghirlanda din jurul tortului. Întorcând foaia, se putea citi:

HAPPY BIRTHDAY FOR THE BIG TRISTAN!

Şi un picusel mare cu şaizeci de lumânări...

- Ce-i aia picusel? întrebă domnişoara Flavie, țeapănă şi sumbră ca Justiția.

- Nu ştii ce-i picuselul? se miră Robinet. E drept că nu se mănâncă decât în Auvergne, mai ales la Mur, Mur-de-Barrez, un sat din Cântai.

Şi fața i se lumină de satisfacție.

- E un fel de tartă, o tartă din făină de grâu negru. Garnisită cu prune şi asezonată cu verdeață. Merge bine cu un vin de Chanturge sau de Châteaugay.

Această evocare idilică nu avu darul s-o însenineze pe domnişoara Flavie, obsedată de o triplă enigmă. De unde ştia numita Isolda data de naştere a lui Robinet, de unde îi ştia vârsta şi originea auvergnată? I-o spuse fără menajamente:

- E cineva care vă cunoaşte, domnule Robinet. O femeie pe care, aşadar, o cunoaşteți şi dumneavoastră!

După această acuzație plină de subînțelesuri, îi întoarse spatele şi ieşi. Era clar. În mintea credincioasei secretare, Robinet avea pe cineva, ba îi mai şi făcea confidențe la aşternut!

Smuls cu brutalitate din visele lui despre picusel, Robinet fu consternat de nedreptatea şi perfidia sorții. Atacă fără poftă specialitatea de trufe de Aurillac pe care Amelie i-o gătise în seara aceea.

- Sâmbătă e ziua ta, zise ea între două înghițituri. Am să-ți fac un...

- Nu vreau nimic! i-o reteză Robinet. De ziua mea nu vreau nici flori, nici coroane, auzi? Mi-ajunge!

Şi plecă la culcare lăsând-o pe Amelie, năucită de această ieşire, în fața mâncării abia începute.

Sâmbătă, un pachet mare în formă de cutie de pălării îl aştepta pe Tristan la studio. Hârtia împodobită cu desene şi litere amintea de ultimul mesaj al Isoldei. Bineînțeles, pachetul conținea faimosul picusel aniversar.

Robinet îl trimise la azil fără măcar să-l deschidă.

Probabil că această directă în stomac o stimulase pe Isolda. Începând cu a doua zi, ea se dezlănțui, țintind clar, de data asta, sub centură. O frenezie perversă părea să fi pus stăpânire pe ea. Şi, de-air fi fost doar promisiunile, mângâierile, giugiulelile formulate în termeni de-o abominabilă precizie, treacă-meargă! Dar erau mai ales desenele colorate ce însoțeau textele, de natură a-l face să roşească până şi pe un paznic de bordel.

Robinet mânuia această corespondență specială cu un dezgust foarte ostentativ.

- În fond, domnişoară Flavie, îi spuse el într-o zi secretarei, doar nu-mi aduceți toate scrisorile sosite pe numele lui Tristan Vox: atunci de ce alegeți tocmai porcăriile astea?

Domnişoara Flavie se arătă extrem de tulburată.

- Păi, domnule, pentru că... mă rog... ei bine... am crezut că aceste scrisori pot prezenta pentru dumneavoastră un anume interes, bâigui ea.

- Pe legea mea, se poate, admise Robinet. Da, nu poți şti ce idei îi mai vin acestei smintite. E mai bine să fim cu ochii pe ea.

Dubla viață a lui Robinet-Vox îşi urmă, de bine de rău, cursul, sub o grindină de scrisori în care aluziile gastronomice alternau cu dezlănțuirile erotice. Destul de ciudat, cele două teme nu se amestecau şi păreau să constituie două surse epistolare distincte. Poate că situația aceasta s-ar fi putut prelungi, dacă un nou eveniment n-ar fi venit s-o răstoarne, o lovitură a sorții de o violență şi o perfidie abia imaginabile.

În fiecare miercuri, apărea un hebdomadar radiofonic foarte cunoscut, Radio-Hebdo, care, în afară de programele săptămânii următoare, publica un întreg supliment fotografic consacrat vedetelor microfonului. Redactorul-şef se

întrebă de ce în săptămâna aceea ediția obişnuită a revistei sale se epuizase în câteva ore. Scoase un nou tiraj şi făcu o mică anchetă.

Cheia misterului se găsea într-un colț al paginii magazin. Pe lângă programele radio, fusese publicat un portret - al unui bărbat încă tânăr, cu pomeții un pic prea înalți, cu ochii mari, catifelați şi melancolici, cu plete castanii, rebele. Dar printr-o scăpare de neînțeles, sub acest chip se tipărise numele lui Tristan Vox, când de fapt fotografia era a unui anume Frederic Durateau, finalist în Cupa Borotra a Tenis-Clubului din Nanterre.

Robinet nu deschidea niciodată un ziar, şi cel care-i semnală incidentul fu directorul postului de radio. Deja exasperat de asalturile cotidiene ale misterioasei Isolde, Robinet se arătă foarte afectat de această nouă calamitate. Directorul încercă totuşi să-l liniştească. Publicarea unei poze ce nu-i semăna deloc putea doar să deruteze şi mai mult publicul, să protejeze şi mai mult incognito-ul lui Robinet. De-acum înainte avea, fără să-l fi căutat, un chip de oferit admiratorilor săi, iar acest chip nu era decât o mască în spatele căreia el va rămâne perfect invizibil.

Argumentele erau rezonabile şi convingătoare. Robinet le ascultă cu cea mai mare bunăvoință. Dar în sinea lui rămânea convins că orizontul e negru de amenințări. Mai mult, avea sentimentul lăuntric că-şi vede întreaga viață pe cale să se năruie, ca un castel din cărți de joc. Robinet se încovoie şi rămase în aşteptarea unei noi catastrofe.

Care se produse lunea următoare. Căci presa de mare tiraj avusese răgazul, sâmbătă şi duminică, să preia ştafeta de la Radio-Hebdo şi să reproducă, într-o versiune mult mărită, pretinsa fotografie a lui Tristan Vox. Prin urmare, luni, când Robinet se prezentă la studio cu câteva minute înainte de începutul emisiunii, veni la el domnişoara Flavie, într-o stare de agitație de care n-ar fi crezut-o capabilă vreodată.

- Domnule, domnule, strigă ea. E aici!

- Cine-i aici? întrebă Robinet.

Întrebase de formă, pentru că aşa se cădea, dar de fapt ştia bine, vai, de cine era vorba!

- Păi, Tristan Vox! exclamă domnişoara Flavie.

Robinet se lăsă pe un scaun, cu genunchii muiați de emoție. Aşadar, clipa aşteptată cu spaimă de luni întregi sosise. Clipa confruntării sale cu un personaj imaginar, ieşit din el însuşi - şi mai ales din vocea sa -, invocat două ore pe zi în fața unei mulțimi uriaşe, pe care visele acestei mulțimi îl fecundaseră şi-l încărcaseră cu realitate, pe care el, Robinet, şi această mulțime îl somaseră să apară, să se prezinte, şi care era aşadar obligat să se incarneze într-o zi sau alta.

Tăcu mai multe minute sub privirea întrebătoare şi febrilă a domnişoarei Flavie.

- Unde e? articula el în cele din urmă.

- În birou... aşteaptă.

Robinet observă în treacăt că nu spusese „în biroul dumneavoastră”, ci „în birou”. În curând, probabil, va spune „în biroul lui...”

- Bine, zise el cu fermitate, am să văd.

Evită, e drept, să precizeze „am să-l văd, căci nu voia decât să arunce o privire prin uşa întredeschisă, nu să înceapă o discuție imposibilă în timpul rămas până la începerea emisiunii, şi care în plus ar fi fost probabil peste puterile lui”.

Plecă pe vârful picioarelor şi tot aşa reveni două minute mai târziu.

- Într-adevăr, el e. Tipul din fotografie.

- E Tristan Vox! preciza domnişoara Flavie, fără milă.

- E tipul din fotografie, repetă cu încăpățânare Felix Robinet.

Nu avea nici pe jumătate dreptate, şi o ştia. Căci insul pe care-l văzuse aşteptând răbdător la birou prezenta toate trăsăturile fizice - probabil şi morale - pe care enorma corespondență i le atribuia lui Tristan Vox, iar dacă i s-ar fi cerut unui desenator să schițeze cu ajutorul acestor scrisori portretul robot al celebrului spicher, ar fi ieşit exact imaginea nedoritului vizitator.

- Ce facem cu el? întrebă domnişoara Flavie.

- Emisiunea începe peste două minute şi va dura două ceasuri, zise Robinet. Spune-i... A, în definitiv, mi-e totuna! Fă ce vrei! strigă el, după care se zăvori în studio.

Au bănuit oare ascultătorii emisiunii din seara aceea împrejurările extraordinare în care se desfăşura? Poate că da, căci emoția ce-l gâtuia pe Robinet îi făcu vocea şi mai răscolitoare în blânda şi sfâşietoarea ei răguşeală. Vorbea, iar sufletul său îşi lua zborul spre alte mii de suflete. Dar pentru prima oară sufletul lui Tristan Vox avea un trup. Nu însă trupul - greoi şi ridicol - al lui Felix Robinet. Ci trupul care aştepta în biroul de lângă studio şi care, prin efectul „reinjectării” a ceea ce se spunea la microfon, nu pierdea nici unul din cuvintele pe care Robinet le lansa în eter. Robinet o ştia, şi era profund tulburat. Pentru întâia oară, avea sentimentul oribil de a comite o impostură, ca şi cum, jucându-l pe Cezar al lui Shakespeare, ar fi ştiut că adevăratul Cezar din istorie îl observă şi îl ascultă din culise.

Două minute după miezul nopții, ieşi din studio într-o stare vecină cu prostrația. Se îndreptă spre birou rugându-se la Dumnezeu ca intrusul să fi plecat. Era tot acolo. Robinet nu mai putea evita discuția pe care „celălalt”, era clar, o aştepta. O rugă pe domnişoara Flavie s-o anunțe pe Amelie că va întârzia şi deci să scoată imediat din cuptor prepelițele împănate (care de bună seamă aveau să fie gata peste treizeci şi cinci de minute, cât îi lua ca să ajungă acasă şi să se aşeze la masă). Apoi intră în birou ca şi cum s-ar fi aruncat în fântână,

dădu mâna cu vizitatorul - o mână, remarcă el, sinceră, proaspătă şi puternică - şi se aşeză în fața lui.

- Aşadar? reuşi să spună Robinet în chip de introducere.

- Aşadar? repetă Durateau, puțin surprins. Ei bine, da... Bravo! Da, Tristan Vox, bravo! Vă ascult de două ceasuri. Niciodată n-ați fost mai convingător, mai cald, familiar fără demagogie, apropiat fără a fi indiscret, uman fără exhibiționism. Ce să spun? Ei bine, ascultându-vă, eram mândru!

- Mândru? se miră Robinet. Mândru de ce?

- Mândru... păi, pur şi simplu, mândru de a fi Tristan Vox!

- Adică dumneavoastră sunteți Tristan Vox?

- O, dragă domnule, credeți-mă, nu eu am căutat-o! Nu! Eu n-am cerut nimic nimănui. Până acum opt zile, nici măcar nu ştiam că există... acest domn... Tristan Vox... Pe urmă, iată, dintr-odată, poza mea e în toate gazetele şi nu mai pot ieşi în lume fără să fiu arătat cu degetul, fără să mi se ceară autografe, bani, sfaturi, iubire şi mai ştiu eu ce! Dar eu, domnule, poate o să vă surprindă, am o soție, copii, părinți, prieteni, o situație. Şi ce a rămas din toate astea, vă întreb, de când sunt Tristan Vox?

- Atunci, eu nu mai înțeleg nimic, mărturisi Robinet. Ați venit aici ca să mă felicitați ori ca să vă plângeți?

- Venisem, mărturisesc, să vă cer socoteală. Ca să vă spun că nu aveți dreptul să răvăşiți în felul acesta viața unui om care nu v-a făcut nimic. Da, venisem să discutăm aranjamente posibile, ce ştiu eu, de compensații, despăgubiri, în fine! Apoi, iată, de zece ore stau închis în camera asta şi vă ascult. Mă rog, îl ascult pe Tristan Vox, şi de fapt mă ascult pe mine însumi într-o foarte mare măsură, în măsura în care, cum îmi spun toți, Tristan Vox sunt eu. Şi îmi par formidabil! Căci, vedeți dumneavoastră, tot ce-ați spus astă-noapte, ei bine, aveam sentimentul că iese din gura mea. Un sentiment bizar, vă jur!

- Nu numai pentru dumneavoastră! remarcă ironic Robinet.

Urmă un moment de tăcere. Se auzi, venind de foarte departe şi apropiindu-se, sirena plângăreață a unei ambulanțe.

- Trece un înger, observă, la fel de sarcastic, Robinet.

- Un înger? continuă Durateau. Între noi, îngerul nu trece. Ci se înalță, un înger radios, incoruptibil, genial, generos, înfricoşător de pur şi de puternic. Îngerul Tristan Vox!

- A, nu! M-am săturat! strigă Robinet. Sunteți complet nebun şi, bănuiesc, molipsitor. Vreți să ne smintiți pe toți!

Atunci uşa biroului se deschise brutal. Apăru capul hirsut al unui operator.

- Robinet, zise el cu o voce hârâită, secretara dumitale a avut un accident! Pe bune! Am chemat o ambulanță.

- Domnişoara Flavie? Ce accident? Ce-a păţit?

- A căzut.

- A căzut? în birou? Pe scară?

- Nu, pe fereastră. De la etajul trei. În stradă.

- Asta-i bună! Cum a putut să cadă pe fereastră?

- Habar n-am. Cine ştie, poate n-a căzut chiar întâmplător.

- Dumnezeule! Dă-i, te rog, un telefon nevesti-mi! Eu trebuie să plec!

Robinet se repezi afară, coborî în trombă toate etajele şi ajunse pe trotuar în clipa când ambulanţa, cu girofarul învârtindu-se, se depărta repetându-şi apelul plângăreţ. Trebui să se intereseze încotro plecase, apoi să caute un taxi cu care porni spre clinica din Neuilly.

Robinet o găsi pe domnişoara Flavie pe un pat pliant, cu capul înfăşurat într-un enorm turban de pansamente, în aşteptarea unei radiografii.

La gesturile insistente ale rănitei care-l chema lângă ea şi după ce-l rugă pe Robinet să nu lungească discuţia, infirmiera plecă lăsându-i singuri.

Robinet îşi recunoscu cu greu secretara în acea mumie cu obrazul tumefiat.

- Vino mai aproape, Felix, murmură ea.

El se apropie, adânc impresionat: era întâia oară c-o auzea spunându-i pe numele mic.

- Nu ştiu ce va fi cu mine... şi îţi datorez o explicaţie. Şi mai întâi o mărturisire. Da. Isolda eram eu!

Ea tăcu, vrând parcă să-i lase timp să priceapă şi să se pătrundă de această destăinuire fantastică.

-Nu mai puteam, mă-nţelegi? O viaţă întreagă, atâta muncă, toate scrisorile acelea pentru o fiinţă ce nu exista... Nu mai era cu putinţă. Simţeam că-nnebunesc. Trebuia neapărat să găsesc un mijloc ca să-l fac să existe, ca să-l forţez să existe. Atunci a apărut Isolda. Chiar de la primele scrisori, am vrut să-i iau locul. I-am imitat scrisul şi te-am bombardat cu scrisori violente, obscene, scrise cu preţul atâtor lacrimi de ruşine şi de mânie. Iar toate astea ca să-l oblig pe Tristan Vox să se manifeste, să iasă din vizuina lui, mă-nţelegi?

Ea tăcu un moment, vrând parcă să-şi şteargă din amintire corvezile epistolare. Robinet n-ar fi putut asocia niciodată acele scrisori ţipătoare şi indecente cu figura secretarei sale, severa şi puritana domnişoară Flavie; în schimb, nu avea nici o dificultate să le asocieze cu acest personaj nou, cu turban de tifon alb şi plin de vânătăi.

- Eram sigură că până la urmă va apărea, continuă ea, şi în acelaşi timp simţeam cum se apropie o catastrofa. Da, căci nu puteam să-l înfrunt, mă-nţelegi?

Era a treia oară că-l întreba dacă înţelege. El tăcea. Nu, nu înţelegea. De fapt, încetase să înţeleagă de mult. De când fotografia lui Tristan Vox apăruse în

Radio-Hebdo, sau chiar înainte, de la prima scrisoare semnată Isolda. Care Isoldă? Nu domnişoara Flavie, care, după propria-i mărturisire, nu făcuse decât să-şi amestece scrisorile cu ale celeilalte, ale primei Isolde...

Rănita făcu un efort disperat ca să se justifice.

- Eram înnebunită de îngrijorare când a venit la studio. L-am recunoscut imediat şi eram convinsă că eu îl făcusem să vină. Ştiu că-i absurd, dar nici acum nu pot alunga această idee. Pe urmă mi-ai spus să mă descurc cu el, că nu vrei să-l vezi. Se subînțelegea că eu eram vinovată de prezența lui în birou. Iar ca să-mi dai lovitura de grație, m-ai pus să-i telefonez soției tale. Când i-am povestit totul...

Asta, acum! Amelie era şi ea băgată în povestea asta! Ca şi cum situația n-ar fi fost şi aşa destul de încâlcită!

- Da, şi? Ce i-ai spus nevesti-mi? Ea ce ți-a răspuns?

Dar domnişoara Flavie, cu ochii închişi, scăpase iarăşi capul pe pernă. Robinet privi un moment fața aceea de clovn, lividă şi pătată, a cărei tristețe şi urâțenie grotească semănau cu propriul lui destin. Nu mai avea ce căuta aici. De altfel infirmiera îi făcea semne prin uşa întredeschisă.

Se ridică, ieşi; trebui să umble o vreme până găsi un taxi. Era aproape două noaptea când încercă să intre în casă. Siguranța pusă îl împiedică să deschidă uşa cu cheia. Sună.

- Hai, Amelie! Sunt eu, Felix!

Se auziră paşi de pâslă alunecând de cealaltă parte a uşii.

- Tu eşti, Felix?
- Da, deschide.

Zăvorul se învârti cu zgomot, uşa se deschise, iar Felix se clătină sub asaltul nevestei care se aruncă în brațele lui.

- Felix! Felix! izbucni ea în hohote de plâns. Iartă-mă! Totul e din vina mea.

- Pentru ce să te iert? Ce vină?

- Mai întâi spune-mi că mă ierți! -Te iert!

- Isolda eram eu!

Şi plânsetele continuară şi mai torențial. Robinet avu atunci certitudinea că întreaga lume se îndârjea contra lui.

- Ce-ar fi să mergem la culcare? Şi mai vorbim mâine, propuse el.

Amelie rămase fără aer.

- Ai putea să dormi acum? Şi fără să mănânci?

Să mănânce? Chiar aşa, de ce nu? Uitase de prepelițele împănate programate pentru seara aceea. Se eliberă de îmbrățişarea femeii şi se îndreptă spre bucătărie. Un miros de carne carbonizată plutea în aer. Pe aragaz, platoul de tablă al cuptorului etala catastrofa: patru pachețele înnegrite şi crăpate.

- Nu ți-a telefonat Flavie să le scoți din cuptor? I-am spus să te sune.

- Secretara ta? A, da, m-a sunat! Dar nu ca să-mi vorbească de prepelițe! Zău, Felix, la ce ți-e gândul?

- La ce mi-e gândul? La ce vrei să-mi fie, la ora două noaptea şi cu burta goală?

- Domnişoara Flavie mi-a spus că Tristan Vox s-a închis cu tine în birou. Părea înnebunită de grijă. A adăugat: „Va fi o dramă, negreşit, cu scrisorile Isoldei!" Iar Isolda eram eu! exclamă din nou Amelie, scuturată de o nouă criză de plâns.

Până la urmă, cei doi soți ronțăiră în bucătărie o omletă cu brânză pe care Amelie o improviza între două sughițuri. Între timp, îşi descria calvarul.

- În fiecare zi lăsată de la Dumnezeu, între zece şi miezul nopții, am ascultat vocea lui Tristan Vox, ca atâția alții. Dar tocmai asta e, nu ca atâția alții. Pentru că eu era soția lui Felix Robinet. Iar în principiu Tristan şi Felix erau acelaşi bărbat. În principiu, da, dar de fapt, cine ştie? Pentru că nu ți-am recunoscut niciodată vocea la radio, mă auzi, niciodată! Şi atunci, inevitabil, intram la idei. Cum putea acest Tristan Vox să fie soțul meu de toate zilele şi în acelaşi timp iubirea imaginară a mii de necunoscute? Am vrut să înțeleg. Să fiu iubita lui Tristan. Am scris scrisori semnate Isolda. Ca să văd ce se-ntâmplă. Dar şi ca să încerc să te regăsesc, să te recapăt atunci când deveneai Tristan Vox.

Cu privirea țintă înaintea lui, Felix Robinet se gândea mestecând, într-adevăr, nu dovedise spirit de prevedere. Ani în şir, seară de seară, se străduise să aducă pe lume un personaj ideal, dăruit cu toate farmecele, cu toate virtuțile, personaj imaginar, desigur, dar nu - cum crezuse - inexistent, de vreme ce sute de mii de ascultători şi ascultătoare credeau în existența lui. Acumulată în această masă de credință oarbă, se găsea un fel de energie potențială, o nebuloasă colosală a cărei forță trebuia fatalmente să-i deregleze pe cei care îi suportau efectul - secretara şi soția lui în primul rând - şi eventual să provoace o materializare, o întrupare umană, care în cazul nostru se numise Frederic Durateau. În toată această istorie, Robinet se jucase de-a ucenicul vrăjitor, provocând nenorocirea alor săi şi propria-i pierzanie deoarece, cu totală inconştiență, manipulase forțe ce-l depăşeau.

Ce trebuia să facă acum? Să închidă prăvălia. În fond, Vox nu exista decât grație injecției zilnice de pseudo-viață cotidiană prin cele două ceasuri de emisie radio.

- Trebuie închis robinetul, se gândi Robinet, fără măcar să se gândească la jocul de cuvinte cu propriul nume, ce i se repetase până la sațiu în numeroşii ani de şcoală şi militărie.

Să rupă unilateral contractul cu postul de radio? Nici nu putea să viseze la asta. Cazul era prevăzut: direcțiunea putea oricând să-l concedieze fără preaviz sau despăgubiri, el însă ar fi fost obligat să plătească daune importante ca preț al

libertății sale. Totuşi, sinuciderea secretarei era suficientă pentru a justifica o depresiune nervoasă şi trei săptămâni de concediu.

Nu se mai întoarse la studio şi o puse pe Amelie să-i scrie directorului pentru a-i explica în ce stare se află. Apoi aşteptă răspunsul care sosi a treia zi şi era pozitiv, aşa cum îşi dorise. Având în vedere cele petrecute, i se acorda cu toată înțelegerea concediul solicitat.

La sfârşitul aceleiaşi săptămâni, cuplul Robinet luă trenul de Billom. Se instalară în casa părinților Ameliei, unde petrecuseră vacanța de vară, cu patru luni în urmă. Descoperind în prag de iarnă pereții, odăile, iar în oraş străzile, piețele pe care obişnuiau să le vadă doar vara, trăiră o experiență ciudată, puțin tristă dar liniştitoare, ce le dădu sentimentul că au îmbătrânit mult şi subit. Ca un efect, parcă, al acestei îmbătrâniri, Amelie îşi pierduse orice pasiune culinară, şi nici o aluzie a soțului ei n-o putea readuce în fața plitei şi a cuptorului.

Robinet căpătă obiceiul de a merge în fiecare seară la o partidă de biliard în cafeneaua din strada Colonel-Mioche, în timp ce Amelie rămânea acasă, petrecându-şi seara cu o vecină. Obişnuit să se culce târziu, el se lăsa adesea furat de joc până la ora închiderii. Într-o zi totuşi, fiind gripat, se întoarse acasă mai devreme. Cele două femei, aplecate deasupra receptorului radio, nu auziră uşa. Robinet ciuli urechea. Nu înțelese decât un nume, numele bărbatului a cărui voce caldă, juvenilă şi simpatică avea să răsune din nou: Tristan Vox!

În seara aceea, Felix Robinet avu presimțirea că nu va mai vorbi niciodată în fața unui microfon. A treia zi avu confirmarea, când pe raftul unui chioşc de ziare văzu ultimul număr din Radio-Hebdo. Pe copertă se răsfăța fotografia lui Frederic Durateau iar într-un chenar, scris cu litere groase, citi un singur nume: Tristan Vox.

Câteva zile mai târziu, avu un amețitor sentiment de siguranță surprinzând acelaşi nume pe un plic pe care Amelie se pregătea să-l expedieze în ascuns.

Giulgiurile Veronicăi

În fiecare an, în luna iulie, întâlnirile internaționale de Fotografie atrag la Arles o mare mulțime de fotografi amatori şi profesionişti. Timp de câteva zile, expozițiile înfloresc la fiecare colț de stradă, discuții lungi se încing pe terasele cafenelelor, seara invitații de marcă îşi proiectează operele pe un imens ecran alb instalat în curtea Arhiepiscopiei şi culeg laude sau huiduieli de la un public tânăr, pasionat şi necruțător. Cei ce cunosc elita fotografiei jubilează recunoscându-i pe străduțele şi în piațetele oraşului pe Ansei Adams şi Ernst Haas, Jacques Lartigues şi Fulvio Roitier, Robert Doisneau şi Arthur Tress, Eva Rubinstein şi Gisele Freund. Îi vezi pe Cartier-Bresson, furişându-se pe lângă ziduri căci nu crede că poate privi dacă este el însuşi privit, pe Jean-Loup Sieff,

atât de frumos c-ai vrea să facă doar autoportrete, pe Brassai, nocturn, misterios, purtând mereu, în plin soare provensal, o veche umbrelă neagră.

- Brassai, ce-i cu umbrela asta?

- E o manie. M-a apucat în ziua când m-am lăsat de fumat.

Hector şi Veronique erau probabil împreună când i-am văzut prima oară, dar, dacă mai întâi l-am remarcat doar pe el, sunt de scuzat. Se întâmpla pe una din acele limbi subțiri de pământ ce mărginesc La Camargue şi separă marea de ultimele lacuri sălcii peste care superbii flamingo roz se lasă ca nişte imense năvoade alb-roşii. Ghidat de unul din organizatorii întâlnirilor, un grup de fotografi se adunase pe acele țărmuri inundate pentru a face fotografii de nud. Modelul evolua în nuditatea-i superbă şi generoasă, când alergând în spuma valurilor, când întins pe burtă pe nisip, când ghemuit în postură fetală sau mergând prin apa stătătoare a lacului, despicând cu coapsele puternice algele şi apa cu reflexe irizate şi sărate.

Hector era un tip de mediteranean de talie mijlocie, atletic, cu fața rotundă, puțin copilăroasă, căreia fruntea de tăuraş încadrată de un păr negru şi creț îi da un aer îngândurat. Se bucura din plin de animalitatea lui naturală ce se armoniza fericit cu lucrurile simple şi fruste de pe acele coclauri, ape curgătoare sau stătătoare, ierburi roşcate, nisipuri de un gri albăstriu, rădăcini de lemn albite de vreme. Era desigur gol, dar nu de tot, căci purta un fel de colier, un şiret din piele trecut printr-un colț găurit. De altfel, acea podoabă primitivă îi sublinia nuditatea, iar el primea tirul necurmat al fotografilor cu o complezență naivă, ca pe un omagiu cuvenit pe drept trupului său superb.

Întoarcerea la Arles s-a făcut cu vreo şase maşini. Întâmplarea mă aşezase lângă o femeiuşcă subțire şi vioaie, căreia inteligența şi un anume farmec febril îi țineau loc de frumusețe şi cu care împărțeam dureros înghesuiala provocată de aparatura fotografică pe care-o căra după ea. Părea, de altfel, destul de prost dispusă şi, bombănind întruna, judeca aspru şedința de lucru din dimineața aceea (nu eram absolut sigur că discursul ei îmi era dresat).

- Fotografiile din dimineața asta... nimic de reținut. Plaja asta! Hector ăsta! O banalitate că-ți vine să plângi! Cărți poştale ilustrate! Eu măcar aveam distagonul meu de patruzeci de milimetri. Cu superangularul ăsta obții distorsiuni de perspectivă interesante. Dacă Hector întinde o mână spre obiectiv, va avea o mână uriaşă iar în spatele ei un trupşor şi un cap ca de vrabie. Amuzant. De fapt, e originalitate ieftină. N-are a face. Lăsând deoparte marea, nisipul şi rădăcinile roase de carii, cu micul Hector mi-ar plăcea să încerc ceva. Dar asta cere muncă. Muncă şi sacrificii...

La sfârşitul aceleiaşi zile, făcând o plimbare nocturnă prin Arles, i-am zărit pe amândoi - Hector şi Veronique - pe terasa restaurantului Vauxhall. Ea vorbea. El o asculta cu un aer uimit. Îi vorbea oare despre muncă şi sacrificii? Am mers

destul de lent ca să-l aud totuşi răspunzând la o întrebare a ei. Hector îşi scosese de la gât colierul pe care-l remarcasem dimineața.

- Da, e un colț, explica el. Un colț de tigru. Mi l-a adus cineva din Bengal. Indigenii sunt convinşi că nu vor fi devorați de un tigru atâta timp cât poartă acest fetiş.

În timp ce el vorbea, Veronique îl observa cu un aer sumbru şi insistent.

Întâlnirile s-au încheiat. I-am pierdut din vedere pe Hector şi pe Veronique, ba chiar, în iarna ce a urmat, i-am cam uitat.

Un an mai târziu, eram din nou arlezian. La fel şi ei. Veronique mi s-a părut neschimbată. Hector, în schimb, era de nerecunoscut. Din masivitatea lui puțin copilăroasă, din trufia de animal superb, din splendoarea lui optimistă şi solară nu rămăsese nimic. Sub efectul nu ştiu cărei schimbări de regim, slăbise într-un chip aproape alarmant. Veronique părea să-i fi transmis ritmul ei febril şi îl veghea cu o privire posesivă. De altfel nu refuza - dimpotrivă - să-i comenteze metamorfoza.

- Anul trecut, Hector era frumos, dar nu cu adevărat fotogenic, îmi zise ea. Era frumos, iar fotografii puteau, dacă voiau, să scoată copii destul de fidele - deci şi frumoase -după trupul şi chipul său. Însă ca toate copiile, fotografiile făcute în felul acesta rămâneau vădit inferioare originalului.

Acum, a devenit *fotogenic*. Ce este fotogenia? E facultatea de a produce fotografii ce merg mai departe decât obiectul real. În termeni ordinari, omul fotogenic îi surprinde pe cei care, cunoscându-l, îi văd pentru prima oară fotografiile: sunt mai frumoase decât el, par să dezvăluie o frumusețe rămasă ascunsă până atunci. Or, această frumusețe, fotografiile nu o dezvăluie: o creează.

Am aflat apoi că locuiau împreună într-o fermă modestă pe care Veronique o închiriase în Camargue, nu departe de Mejannes. M-a invitat să-i vizitez.

Era una din acele căsuțe țărăneşti cu acoperiş de stuf, atât de joase că le descoperi în peisajul camarghez abia când te loveşti de gard. Mi-a venit greu să-mi imaginez viața lor comună în cele câteva odăi mobilate sărac. Doar fotografia era la ea acasă. Peste tot, spoturi electrice, flash-uri electronice, oglinzi escamotabile, aparate de luat vederi, apoi laboratorul de tiraj şi developare cu o mulțime de produse chimice în sticle, bidoane, cutii sigilate, măsuri din material plastic. Una din camere părea totuşi destinată lui Hector. Aici, lângă o masă monahală şi un duş ascuns de o perdea din plastic, găseai tot arsenalul culturii intensive a muşchilor, sugerând doar efort, muncă, repetarea fanatică a aceluiaşi gest, împovărat dureros de greutățile din fontă sau oțel. Rezemat de un perete, se înălța un espalier suedez, în față, pe rastele, gama completă de greutăți şi haltere şi un set complet de măciuci din stejar lustruit. În restul încăperii - doar extensoare, crispatoare, gantere, aparatul pentru abdominali, aparatul de vâslit şi

bare cu discuri. Era, în toate acestea, ceva de sală de operație şi de beci de tortură.

- Anul trecut, dacă vă amintiți, explică Veronique, Hector era încă plinuț ca un fruct tânăr, frumos, dur şi copt. Foarte apetisant, dar lipsit de interes pentru fotografie. Pe acele pachete de muşchi, rotunde şi netede, lumina luneca precum apa pe gâscă, fără să vibreze. Trei ore de exerciții zilnice intense au schimbat lucrurile. Trebuie să vă spun că, de când mă ocup de el, tot acest material de cultură fizică ne însoțeşte pretutindeni. E completarea normală a materialului fotografic pe care-l iau cu mine peste tot. Când călătorim, maşina e plină de pârâie.

Am trecut în altă încăpere. Pe o masă formată dintr-o scândură pusă de două capre, un vraf de fotografii mărite repetau un şir de variațiuni pe aceeaşi temă.

- Iată, îmi zise Veronique cu o nuanță de exaltare în voce, iată-l pe adevăratul, pe singurul Hector! Priviți!

Era oare Hector, cu-adevărat, masca aceea scobită, numai pomeți, bărbie şi orbite, cu părul aranjat în bucle disciplinate ce păreau date cu lac?

- Una din marile legi ale nudului fotografic, reluă Veronique, este importanța primordială a chipului. Atâtea fotografii ce te aşteptai să fie superbe - şi care ar fi putut, ar fi trebuit să fie - sunt compromise de o față neizbutită, sau care pur şi simplu nu se potriveşte cu trupul! Lucien Clergue, ai cărui oaspeți, la Arles, suntem aproape cu toții, a rezolvat problema tăind capul nudurilor sale. Decapitarea e desigur un procedeu radical! în chip logic, ea ar fi trebuit să ucidă fotografia. Or, dimpotrivă, i-a dat o viață mai intensă, mai misterioasă. Ca şi cum tot sufletul conținut în cap s-ar fi răspândit în trupul oferit contemplării, manifestându-se printr-o mulțime de mici detalii pline de viață, absente la nudurile obişnuite, pori ai pielii, firişoare de puf, granulații contrastante, efecte de piele de găină, precum şi prin acea delicată consistență a părților moi, mângâiate şi modelate de apă şi soare.

E artă cu A mare. Dar o cred rezervată trupului feminin. Nudul masculin nu s-ar preta la acest joc în care capul este înghițit, într-un fel, de trup. Priviți această imagine. Chipul este cifrul corpului. Vreau să spun: corpul însuşi, tradus în alt sistem de semne. Şi totodată cheia trupului. Priviți, în depozitele muzeelor, anumite statui mutilate. Bărbatul fără cap devine indescifrabil. El nu vede nimic pentru că nu mai are ochi. Dar îi dă privitorului sentimentul penibil că el, privitorul, a devenit orb. În timp ce, dacă-şi pierde capul, statuia femeii înfloreşte şi mai mult în plenitudinea ei corporală.

- Totuşi, i-am atras eu atenția, nu s-ar spune că chipul ce i-l atribui lui Hector radiază înțelegere şi interes față de lumea exterioară.

- Evident că nu! Un chip alert, curios, extravertit ar fi o catastrofă pe un trup gol. L-ar goli de substanță. Trupul ar deveni suportul neglijabil al spiritului proiectat în lucruri, la fel ca turnul - cufundat în beznă - al unui far ce nu există decât pentru a înălța la cer lumina rotitoare. Chipul ideal pentru nud este un chip închis, adunat, concentrat asupra lui însuşi. Priviți Gânditorul lui Rodin. Este o brută care, cu fața ascunsă în pumni, face un efort violent ca să scoată o vagă lumină din creierul rudimentar. Tot trupul său puternic - de la tălpile ca de urs până la ceafa de taur, trecând prin spinarea de hamal - e străbătut şi parcă transfigurat de acest efort.

- Într-adevăr, mă gândesc la ochii statuilor, la ciudata lor privire ce parcă trece prin noi fără să ne vadă, ca şi cum, din piatră fiind, nu pot vedea decât piatra.

- Ochii statuilor sunt fântâni zăvorâte, întări Veronique.

Un răstimp de tăcere, în care cercetăm trei probe trase pe hârtie extradură. Trupul lui Hector, aşezat pe un fond negru, uniform - le ştiu, acele enorme suluri de toate culorile de care fotografii se servesc pentru a-şi izola modelele, ca pe nişte insecte fixate în insectar -, delimitat de zonele de umbră şi lumină ale unei surse luminoase unice şi violente, pare încremenit, cercetat până la os, disecat ca de un simulacru de autopsie sau de demonstrație anatomică.

- Nu e tocmai ceea ce se cheamă prins „pe viu”, am glumit eu încercând să rup farmecul destul de malefic al acestor imagini.

- Viul nu e punctul meu forte, admise Veronique. Şi amintiți-vă de Paul Valery: „Adevărul e nud, dar sub nud se află ecorşeul”. Or, există două şcoli fotografice. Cei ce vânează imaginea surprinzătoare, emoționantă, înfricoşătoare. Ei colindă sate şi oraşe, plaje şi câmpuri de luptă pentru a prinde din zbor scene evanescente, gesturi furtive, momente fulgurante ce ilustrează, toate, sfâşietoarea insignifianță a condiției umane, ieşită din neant şi osândită să se întoarcă în el. Ei se numesc astăzi Brassai, Cartier-Bresson, Doisneau, William Klein. Apoi este celălalt curent, ce vine în bloc de la Edward Weston. E şcoala imaginii deliberate, calculate, imobile, cea care vizează nu clipa, ci veşnicia. Printre aceştia, Denis Brihat, pe care l-ați putut vedea aici, cu barba şi ochelarii lui a la Hemingway. Retras în Luberon, de douăzeci de ani nu mai fotografiază decât plante. Şi ştiți care-i cel mai mare duşman al lui?

- Care?

- Vântul! Vântul care mişcă florile.

- Şi a ales să trăiască într-un ținut bătut de mistral!

- Această şcoală a neclintitului are patru domenii rezervate: portretul, nudul, natura moartă şi peisajul.

- Pe de o parte, fotografia „pe viu”, pe de alta natura moartă. Aproape că-mi vine să fac un joc de cuvinte şi să spun: pe de-o parte natura vie, pe de alta fotografia „pe mort”.

- Nu m-ar deranja, acceptă Veronique. Moartea mă interesează, ba chiar mai mult decât atât. Fatalmente, mai devreme sau mai târziu, voi merge să fac fotografii la morgă. Există în cadavru - în cel adevărat, brut, nu în cel aranjat pe masă, cu mâinile împreunate pe piept, gata să primească fără să tresară stropii de aghiazmă -, există în cadavru, da, un adevăr... cum să spun... marmorean. Ați observat un copil ce refuză să fie luat pe sus, ce extraordinară facultate are de a se-ngreuna, de a se lăsa greu ca un morți N-am cărat niciodată un mort. Sunt sigură că, dac-aş încerca, aş fi copleşită.

- Mi se face teamă!

-Nu faceți pe mironosița! Nu există nimic mai ridicol, cred, decât această nouă formă de pudibonderie: să te îngrozeşti de moarte şi de morți. Morții sunt peste tot, în primul rând în artă. De pildă: ştiți exact ce este arta Renaşterii? Se pot da mai multe definiții. Iat-o, după mine, pe cea mai bună: este descoperirea cadavrului. Nici Antichitatea, nici Evul Mediu nu disecaseră cadavre. Arta statuară greacă, absolut impecabilă din punct de vedere anatomic, se bazează în întregime pe observarea corpului viu.

- Sculptura „pe viu”.

- Exact. Praxiteles observase atleți în acțiune. Din rațiuni religioase, de moravuri sau de orice altă natură, nu a deschis niciodată un cadavru. Trebuie aşteptat secolul al XVI-lea şi în special flamandul Andries Van Wesel pentru ca anatomia să se nască cu adevărat. Wesel e primul care îndrăzneşte să disece. Începând de atunci, artiştii dau năvală în cimitire. Şi aproape toate nudurile din epocă încep să miroasă a cadavru. Nu numai că manuscrisele lui Leonardo da Vinci şi Benvenuto Cellini sunt pline de planşe anatomice, dar în multe nuduri cât se poate de vii ghiceşti obsesia ecorşeului. Sfântul Sebastian al lui Benozzo Gozzoli, frescele lui Luca Signorelli din catedrala din Orvieto par ieşite dintr-un dans macabru.

- E desigur un aspect al Renaşterii puțin neaşteptat.

- În contrast cu sănătatea Evului Mediu, Renaşterea apare ca o eră a morbidului şi angoasei. E vârsta de aur a Inchiziției şi a proceselor de vrăjitorie, cu camerele de tortură şi rugurile lor.

Aşezasem la loc nudurile lui Hector, care, deodată, păreau probe juridice într-un proces de vrăjitorie.

- Dragă Veronique, dacă ne-am trezi în acele timpuri străvechi, nu crezi că ai risca serios să sfârşeşti pe un rug?

- Nu neapărat, replică ea, atât de prompt încât ai fi spus că-şi pusese deja întrebarea. Exista o modalitate foarte simplă să practici vrăjitoria fără nici un risc.

- Ce modalitate?

- Să faci parte din tribunalul Sfintei Inchiziții! Dacă-i vorb,a de rug, am mai multe motive să cred că locul cel mai bun pentru a asista la spectacol nu e deasupra, ci alături, în primele rânduri ale spectatorilor.

- Pentru a vedea şi fotografia.

Mă pregăteam să plec, dar o ultimă întrebare îmi ardea buzele.

- Pentru că vorbeam de văzut, aş fi mâhnit să plec fără să-l văd şi să-l salut pe Hector.

Chipul ei, pe care ironia mea îl luminase un moment, păru că se închide, ca şi cum aş fi comis o indiscreție.

- Hector?

Îşi privi ceasul.

- La ora asta doarme. Contrar regimului absurd după care trăia înainte, îl oblig să mănânce puțin şi să doarmă mult.

Surâse totuşi, adăugând:

- E regula de aur a sănătății: cine doarme cinează. Mă îndreptam spre uşă, când păru se se răzgândească.

- Puteți totuşi să-l vedeți. Îl cunosc. Nu se trezeşte chiar aşa uşor.

Am urmat-o până la o cămăruță aflată la capătul unui coridor. Mai întâi am crezut că-i un soi de chilie fără ferestre, dar am observat perdelele trase care se confundau cu paloarea pereților şi a plafonului. Totul era atât de alb, atât de nud, încât te-ai fi crezut în interiorul unui ou golit. Hector dormea pe burtă pe o saltea joasă şi lată într-o poziție ce mi-a amintit una din posturile lui din Camargue, cu un an înainte. Din cauza căldurii, nu era nici pătură, nici cearşaf. În penumbra uniform opalină, trupul acela de culoarea mahonului, încremenit într-o poziție asimetrică - un genunchi îndoit, brațul opus întins în afara saltelei - ce exprima în acelaşi timp un abandon total şi o voință pasionată de a dormi, de a uita, de a nega lucrurile şi oamenii din lumea exterioară, trupul acela oferea totuşi un spectacol magnific.

Veronique îi acoperi cu o privire posesivă, apoi mă privi cu un aer triumfător. Era opera ei, o mare izbândă, indiscutabil, acea masă sculpturală şi aurie, aruncată pe fundul chiliei ovoide.

Trei zile mai târziu, am descoperit-o într-un mic bar din piața Forumului, frecventat doar de țigani şi de locuitorii din La Roquette, cartierul popular al oraşului. Mi-a venit destul de greu să admit, dar era adevărat: Veronique băuse. În plus, părea să fie rea la beție. Am schimbat câteva cuvinte plictisite despre corida din ajun, despre o reprezentație cu „Elisabeta a Angliei” de Rossini ce

trebuia să aibă loc a doua zi la Teatrul Antic, despre o expoziție Bill Brandt inaugurată în după-amiaza aceea. Veronique răspundea cu fraze scurte, silnice, cu gândul aiurea. După un moment de tăcere, s-a decis brusc.

- Hector a plecat, spuse ea.

- A plecat? Unde? -Dac-aş şti!

- Nu ți-a spus nimic?

- Nu, ba da, mă rog, a lăsat o scrisoare. Poftim!

Şi aruncă pe masă un plic deschis. Apoi se închise în ea ca pentru a-mi lăsa timp să citesc. Scrisul era îngrijit, curățel, puțin cam şcolăresc. M-a surprins tonul duios, îmblânzit şi parcă purificat, spiritualizat de folosirea pronumelui de politețe.

Scumpă Veronique,

Ştii câte fotografii ai tras după trupul meu în cele treisprezece luni şi unsprezece zile ce le-am petrecut împreună? Desigur, nu ai numărat. M-ai fotografiat fără să numeri. Eu însă, lăsându-mă fotografiat, am numărat. Normal, nu? Mi-ai smuls imaginea de douăzeci şi două de mii treizeci şi nouă de ori. E drept, am avut destul timp de gândire şi am înțeles destule. Eram destul de naiv anul trecut, când făceam pe modelul în Camargue, pentru toată lumea. Nu era o treabă serioasă. Cu dumneata, Veronique, lucrurile au devenit serioase. Fotografia neserioasă nu intră în contact cu modelul. Alunecă pe el fără măcar să-l atingă. Fotografia serioasă instaurează un schimb permanent între model şi fotograf. Un sistem de vase comunicante. Îți datorez mult, scumpă Veronique. Dar şi dumneata mi-ai luat mult. De douăzeci şi două de mii treizeci şi nouă de ori, ceva din ființa mea a fost smuls pentru a intra în capcana de imagini, în „cutiuța dumitale de noapte „ (camera obscura), cum spui dumneata. M-ai jumulit ca pe o găină, m-ai flocăit ca pe un iepure de angora. Am slăbit, m-am bătucit, m-am uscat, dar nu sub efectul vreunui regim alimentar sau gimnastic, cât al acestor rapturi, al acestor prelevări efectuate zilnic din substanța mea. Mai e nevoie să spun că toate acestea n-ar fi fost cu putință dacă-mi păstram colțul de tigru? Numai că, isteață, mi l-ai luat, colțul meu magic. Acum sunt golit, epuizat, ruinat. Cele douăzeci şi două de mii treizeci şi nouă de trofee, pe care le-ai clasat, etichetat, datat cu mare grijă, ți le las. Nu mai am decât pielea şi osul, dar țin să le păstrez. Nu-mi vei pune pielea pe băț, dragă Veronique! Găseşte dar pe altul, bărbat sau femeie, intact, virgin, posedând un capital-imagine intact. Eu însă voi încerca să mă odihnesc, adică să-mi refac chipul şi trupul după cumplitul jaf la care m-ai supus. Să nu crezi că te duşmănesc, din contră, țin mult la dumneata, pentru iubirea specială ce mi-ai purtat-o, o iubire devorantă. Dar este inutil să mă cauți. Nu mă vei găsi nicăieri. Nici măcar sub nasul dumitale, dacă din întâmplare ne-am întâlni - atât de diafan, de translucid, de transparent, de invizibil am devenit.

Te sărut,

Hector

P.S. Mi-am luat colțul înapoi.

- Colțul? Care colț?

- Colțul de tigru, ştiți foarte bine, îmi răspunse nervoasă Veronique, amuleta aia pe care o purta la gât, legată cu un şiret. A trebuit să mă dau peste cap ca să-l fac să şi-o scoată, când am vrut să-l fotografiez.

- A, da, colțul, talismanul acela despre care bengalezii cred că-i apără de apetitul tigreselor...

- Al tigreselor? De ce spuneți al tigreselor şi nu al tigrilor? întrebă ea iritată.

Evident, n-aş fi putut justifica folosirea acestui feminin. Se lăsă o tăcere grea, duşmănoasă. Dar pentru că tot riscasem să mă bag între Hector şi ea, m-am decis să spun tot ce aveam pe suflet.

- Ultima dată când ne-am întâlnit, am început eu, mi-ai vorbit îndelung despre anatomiştii Renaşterii, şi în special despre flamandul Andries Van Wesel. Pentru că mi-ai stârnit curiozitatea, m-am dus la biblioteca municipală să aflu mai multe despre acest personaj care a fost un adevărat creator al anatomiei. Am descoperit o viață misterioasă, aventuroasă, primejdioasă, plină de peripeții şi răsturnări de situație, mânată de la un capăt la altul doar de pasiunea pentru cercetarea ştiințifică.

Născut la Bruxelles, Van Wesel. devine repede un obişnuit al cimitirelor, spânzurătorilor, ospiciilor, al beciurilor de tortură, într-un cuvânt, al oricărui loc unde se moare. Îşi petrece o parte din viață în umbra furcilor din Montfaucon. Te gândeşti la o vocație de necrofil, de vampir, de necrofag. Toate acestea ar fi oribile, dacă n-ar fi purificate de lumina inteligenței. Carol Quintul, alt flamand, şi-l face medic particular şi îl ia cu el la Madrid. Aici izbucneşte scandalul. Se răspândeşte zvonul că Van Wesel nu se mulțumeşte să disece cadavre. Căci trupul lipsit de viață îşi dezvăluie, desigur, anatomia. Cât priveşte însă fiziologia, e mut, se înțelege de ce. Cel ce trebuie să-i dezvăluie tainele este trupul viu. Cercetător temerar, Van Wesel îşi procură ocnaşi. Care sunt năuciți cu opiu. Apoi el îi taie bucăți. Pe scurt, după ce a inventat anatomia, Van Wesel creează vivisecția. E totuşi prea mult, chiar şi pentru o epocă nu tocmai blândă. Van Wesel este judecat şi condamnat la moarte. Filip II îi salvează viața în ultimul moment. Pedeapsa îi este comutată în obligația de a face un pelerinaj în țara Sfântă. Se vede însă că soarta îi era definitiv potrivnică. La întoarcerea din Ierusalim, naufragiază şi este aruncat pe insula pustie Zante. Se sfârşeşte aici, de foame şi de epuizare.

Uitându-şi gândurile negre, Veronique ascultase cu un interes crescând.

- Ce viață frumoasă şi ce frumos sfârşit! exclamă ea.

- Da, însă cum vezi, pentru Van Wesel cadavrele erau un paleativ. Îi prefera totuşi pe vii.

- Poate, admise ea, dar cu condiția să-i poată tranşa în bucăți.

Rar am ocazia să-mi întâlnesc prietenii fotografi în timpul iernii pariziene. Totuşi, la expoziția de inaugurare a Fotogaleriei de pe strada Christine, puțin a lipsit s-o văd pe Veronique.

- Nu sunt nici cinci minute de când a plecat, mi-a spus Cheriau, care o cunoştea. I-a părut foarte rău că nu te întâlneşte, dar nu putea să mai rămână. Mi-a povestit de altfel lucruri pasionante, mă-nțelegi, pasionante!

Din partea mea, n-aveam nimic de regretat. Cheriau este gazeta vie a culiselor fotografiei: ajungea să deschid bine urechile ca să aflu tot ce-i destăinuise Veronique, dacă nu şi mai mult.

- Mai întâi, începu el, l-a regăsit şi reluat în posesie pe Hector, modelul acela chinuit, ştii, pe care l-a cules la Arles!

Ştiam.

- Grație lui, Veronique s-a lansat apoi într-o serie de experiențe de „fotografie directă". Aşa numeşte ea fotografierea fără cameră, fără peliculă şi fără aparat de mărit. Este, de fapt, visul celor mai mulți dintre marii fotografi, ce resimt ca pe o tară umilitoare servitutile tehnice ale meseriei. Această fotografie directă e, pe cât de uşor de formulat ca principiu, pe atât de greu de realizat. Veronique foloseşte foi de hârtie fotografică imense pe care mai întâi le expune fără teamă la lumina zilei. În absența revelatorului, suprafața sensibilă impresionată reacționează doar printr-o infimă îngălbenire. Pe urmă îl cufundă pe nefericitul Hector într-o baie de revelator (metol, sulfit de sodă, hidrochinonă şi borax). Apoi îl culcă, ud, pe hârtia fotografică, într-o poziție sau alta. La sfârşit, nu-i rămâne decât să spele hârtia cu un fixativ acid... şi să-şi trimită modelul la duş. Rezultă, după toate acestea, nişte stranii siluete strivite, trupul lui Hector într-o proiecție plană, ce seamănă destul de bine - spune textual Veronique - cu cele rămase pe unele ziduri în Hiroshima japonezilor fulgerați şi dezintegrați de bomba atomică.

- Şi Hector? El ce zice? am întrebat, gândindu-mă la scrisoarea de adio ce devenea subit, în amintirea mea, o chemare în ajutor, tragică şi derizorie.

- Ei, tocmai! Scumpa noastră Veronique nu bănuia, când îmi povestea miracolul „fotografiei directe", că eu cunosc şi reversul operațiunii. Căci am aflat din altă sursă - ştii că am informatorii mei - că bietul Hector a trebuit spitalizat cu o dermatoză generalizată. Pe medici îi intrigase mai ales un aspect. Leziunile lui, evident provocate de produse chimice, semănau cu dermitele profesionale cunoscute la tăbăcari, droghişti sau gravori. Dar în timp ce la aceşti meseriaşi se localizează pe mâini şi pe antebrațe, Hector prezenta mari eriteme toxice pe părți ale corpului -spatele, bunăoară - rar expuse şi cu atât mai vulnerabile.

După părerea mea, încheiase Cheriau, ar face bine să se smulgă din ghearele vrăjitoarei, altfel, până la urmă, Veronique o să-i pună pielea pe băț.

Să-i pună pielea pe băț.. Exact expresia folosită în scrisoarea lui! Totuşi, nu bănuiam nici pe departe cum va fi ilustrată, această expresie, câteva luni mai târziu.

Câteva luni mai târziu, într-adevăr, întâlnirile internaționale mă aduceau, ca într-un ritual, la Arles. Veneam cu oarece întârziere, debutul manifestărilor se consumase deja, şi am aflat din presă despre inaugurarea, în Capela Cavalerilor de Malta din muzeul Reattu, a unei expoziții ce se intitula Giulgiurile Veronicăi. Anunțul era însoțit de un interviu cu artista. Veronique arăta că, după o serie de experiențe de „fotografie directă pe hârtie", trecuse la un suport mai suplu şi mai bogat: pânza de În. Țesătura, devenită fotosensibilă prin impregnare cu bromură de argint, era expusă la lumină. Apoi modelul, care ieşea ud dintr-o baie de revelator, era înfăşurat în ea din creştet până-n tălpi, „ca un cadavru într-un lințoliu", preciza Veronique. La urmă pânza era tratată cu fixator şi spălată. Puteau fi obținute interesante efecte de mordansare, dacă modelul era badijonat cu bioxid de titan sau cu nitrat de uraniu. Amprenta căpăta atunci degradeuri albăstrui sau aurii. Într-un cuvânt, încheiase Veronique, fotografia tradițională este depăşită de aceste creații noi. Demografii ar fi un termen mai potrivit.

Vă imaginați că prima vizită am făcut-o la Capela Cavalerilor, înălțimea plafonului face ca naosul să pară îngust şi scufundat într-o groapă. Rezulta o anumită senzație de sufocare, sporită de „giulgiurile" ce tapetau complet pereții şi solul. Peste tot - sus, jos, la dreapta, la stânga -, privirea se lovea de spectrul negru-auriu al unui trup aplatizat, lățit, rulat, derulat, repetat în toate pozițiile ca o friză funebră şi obsedantă. Te gândeai la un şir de piei umane jupuite, apoi etalate acolo ca nişte trofee barbare.

Eram singur în capela ce începea să semene cu o morgă, iar angoasa mea creştea de fiecare dată când descopeream un detaliu ce-mi amintea de chipul sau trupul lui Hector. Mă gândeam, nu fără silă, la acele amprente însângerate şi simetrice pe care le obțineam la şcoală strivind cu pumnul o muscă prinsă între două foi de hârtie.

Voiam să ies, când deodată am dat nas în nas cu Veronique. Aveam să-i pun o singură întrebare, pe care nu am putut s-o amân nici măcar o secundă:

- Veronique, unde e Hector? Ce-ai făcut cu Hector?

Ea avu un surâs misterios şi cu un gest vag îmi arătă giulgiurile ce ne învăluiau din toate părțile.

- Hector? Păi, e... aici. L-am transformat în... asta. Ce vreți mai mult?

Mă pregăteam să insist, când am văzut ceva ce m-a redus definitiv la tăcere.

La gât, Veronique purta un şiret din piele trecut prin colțul găurit al tigrului de Bengal.

Fata şi moartea

Auzind un râs înăbuşit în fundul clasei, învăţătoarea se oprise brusc.

- Ce mai e?

O fetiţă îşi ridică faţa congestionată de râs.

- E Melanie, domnişoară. Îşi mănâncă lămâia.

Toată clasa pufni în râs. Învăţătoarea înainta până la ultimul rând. Melanie o privea cu o faţă nevinovată, a cărei slăbiciune şi paloare erau accentuate de masa grea a pletelor negre. ţinea în mână o lămâie curăţată cu grijă de coaja ce se încolăcea pe pupitru ca un şarpe. Învăţătoarea se opri, perplexă.

De la începutul anului şcolar, această Melanie Blanchard nu încetase s-o uimească. Ascultătoare, inteligentă, muncitoare, nu puteai să n-o consideri şi să n-o tratezi ca pe una din cele mai bune eleve din clasă. Cu toate astea, ieşea în evidenţă - e drept, fără ostentaţie, şi cu o spontaneitate dezarmantă -prin născociri extravagante şi purtări bizare. Astfel, la istorie, manifesta o curiozitate pasionată, aproape morbidă, pentru toate personajele celebre condamnate la moarte şi executate. Cu o vioiciune neliniştitoare în priviri, povestea în amănunt ultimele clipe ale Ioanei d'Arc, ale Măriei Stuart, ale lui Gilles de Rais, Ravaillac, Carol I, Damiens, fără să omită nici un detaliu, oricât de atroce, al caznelor la care fuseseră supuşi.

Să fi fost doar fascinaţia - frecventă la copii - faţă de oroare, agravată de un anume sadism? Alte trăsături dovedeau că la Melanie era vorba de ceva mai complex, mai profund, încă din prima zi de şcoală, ieşise în evidenţă prin uluitoarea povestire pe care-o predase învăţătoarei. După tradiţie, aceasta le ceruse elevilor să povestească o zi din vacanţa abia încheiată. Or povestirea Melaniei, începută destul de banal cu pregătirile pentru un dejun la iarbă verde, trecea brusc la moartea subită a bunicii care silea întreaga familie să renunţe la ieşirea plănuită. Apoi povestirea continua, dar la modul negativ, ireal, iar Melanie descria imperturbabil, într-un soi de viziune halucinantă, etapele plimbării pe care n-o mai făcuse, cântecul păsărilor pe care nimeni nu-l auzise, aranjarea sub un copac a dejunului ce nu avusese loc, incidentele comice ale întoarcerii pe furtună - ce nu avea nici o justificare, de vreme ce nici nu plecaseră. Şi Melanie încheia astfel:

Familia s-a adunat întristată în jurul patului unde zăcea trupul buneii, şi nimeni n-a alergat râzând să se adăpostească în hambar, nimeni nu şi-a îndreptat pieptănătura în faţa unicei oglinjoare din salon, nimeni n-a aprins focul ca să-şi usuce hainele ude care prin urmare n-au scos aburi în faţa căminului, ca părul unui cal asudat. Bunica plecase singură-singurică, lăsând pe toată lumea acasă.

Iar acum, lămâile! Exista o legătură între toate născocirile bizare ale fetiţei? Dar ce legătură? Institutoarea îşi punea întrebarea, bănuia existenţa unui

răspuns - căci, indiscutabil, toate aceste născociri aveau un anume „aer de familie”, purtau amprenta aceleiaşi personalități -, dar nu găsea nici unul.

- Chiar îți plac lămâile?

Melanie scutură din cap în semn că nu.

- Atunci de ce mănânci? ți-e teamă de scorbut?

La aceste două întrebări, Melanie nu ştia să răspundă. Învățătoarea ridică din umeri şi reveni pe un teren mai familiar.

- Oricum, e interzis să mănânci în timpul orei. Să copiezi de cincizeci de ori Mănânc lămâi în oră.

Melanie îşi primi pedeapsa fără să crâcnească, uşurată că nu trebuie să dea şi alte explicații. Într-adevăr, cum să le fi explicat celorlalți - când ea însăşi înțelegea atât de puțin - că nu de scorbut se temea şi se trata cu lămâi, ci de o boală mai adâncă, în acelaşi timp fizică şi morală - un val de platitudine şi de urât ce se abătea brusc peste lume, amenințând s-o înghită? Melanie se plictisea. Şi îndura plictisul într-o formă de leşin metafizic.

În fond, cea care se plictisea era oare, într-adevăr, ea? Nu mai curând lucrurile, peisajul din jur? O lumină pământie cădea, deodată, din cer. Odaia, clasa, strada păreau făcute dintr-un noroi livid în care formele se dizolvau încetul cu încetul. Singură ființă vie în pustiul acesta grețos, Melanie lupta cu îndârjire să nu se împotmolească şi ea în mocirlă.

Această bruscă schimbare de lumină ce modifica spiritul lucrurilor îşi găsise pentru Melanie, încă din fragedă copilărie, un echivalent inofensiv - şi totuşi foarte impresionant - pe scara în spirală ce urca la mansarda casei părinteşti. Fereastra ce lumina scara era o fantă îngustă prevăzută cu mici geamuri multicolore. Aşezată pe trepte, Melanie se jucase adesea privind grădina printr-un gemuleț colorat, apoi prin altul, de altă culoare. De fiecare dată trăia aceeaşi uimire, acelaşi mic miracol. Grădina, ce-i era atât de familiară şi pe care o recunoştea fără nici o ezitare, - iat-o, privită prin geamul roşu, scăldată într-o lumină de incendiu. Nu mai era locul jocurilor şi reveriilor sale. Aceeaşi şi totodată de nerecunoscut, era o vizuină infernală linsă de flăcări hane. Apoi Melanie trecea la geamul verde, şi atunci grădina devenea fundul unei gropi marine abisale. Monştri acvatici se ascundeau desigur în adâncimile verzui. Geamul galben, din contră, răspândea un belşug de calde răsfrângeri solare prin care se cernea o pulbere aurie şi reconfortantă. Albastrul învăluia arborii şi peluzele într-un clar de lună romantic. Indigoul dădea celor mai umile obiecte un aer solemn şi grandios. De fiecare dată era aceeaşi grădină, însă de fiecare dată cu un chip surprinzător de nou, iar Melanie se minuna de puterea magică pe care-o poseda - de a cufunda astfel grădina, după dorință, într-un infern dramatic, într-o bucurie melodioasă sau într-un fast magnific.

Dar ferestruica de la scară nu avea un geam cenuşiu, iar ploaia de cenuşă a urâtului avea o altă origine, mai puțin inocentă, mai reală.

Destul de devreme, Melanie reperase ceea ce, în materie alimentară, favoriza criza de plictis sau dimpotrivă, putea s-o prevină. Smântână, untul şi dulceața - alimente ale copilăriei cu care familia se îndârjea s-o îndoape - prevesteau şi chemau, ca nişte provocări, valul de cenuşă, îngroşarea vieții într-un noroi dens şi lipicios. Dimpotrivă, piperul, oțetul şi merele, cu condiția să fie verzi - tot ce era acid, condimentat, picant -, aduceau o pală de aer proaspăt şi dătător de viață într-o atmosferă clocită. Limonada şi laptele: aceste două băuturi simbolizau pentru Melanie binele şi răul. La micul dejun, în ciuda protestelor familiei, optase pentru ceaiul făcut din apă minerală şi parfumat cu o felioară de lămâie. La asta adăuga un biscuit foarte dur, sau o felie de pâine bine prăjită. În schimb, la gustarea de la ora patru, trebuise să renunțe la tartina cu muştar de care avea poftă, dar care stârnise o furtună de râsete şi strigăte în curtea şcolii. Melanie înțelesese că, pentru o şcoală comunală de provincie, tartina ei cu muştar depăşea limita de toleranță față de gusturile altuia.

Cât priveşte clima şi anotimpurile, Melanie detesta mai mult decât orice după-amiezile frumoase de vară, cu trândăvia şi lehamitea lor, cu împlinirea sătulă şi obscenă a vegetației ce pare să se transmită la animale şi oameni. Acele ceasuri jilave şi voluptuoase o incitau la un gest îngrozitor: abandonându-se într-un şezlong, desfăcea larg picioarele, ridica brațele, căsca zgomotos, ca şi cum trebuia să-şi ofere nu ştiu cărui viol sexul, subsuorile şi gura. Contra acestui triplu căscat, Melanie cultiva râsul şi plânsul în hohote, două reacții implicând refuzul, distanțarea, închiderea unei ființe în ea însăşi. Timpul cel mai bun pentru această atitudine de respingere era o vreme rece, uscată şi luminoasă, generând o natură sobră, înghețată, aspră şi strălucitoare. Melanie făcea atunci plimbări rapide şi exaltate pe câmpuri, cu ochii în lacrimi din cauza aerului înghețat, dar cu gura plină de râsete ironice.

Ca toți copiii, întâlnise şi ea misterul morții. De la început însă, el îmbrăcase în ochii ei două aspecte foarte diferite. Cadavrele de animale pe care le văzuse erau în general umflate, descompuse şi năclăite de scursori purulente. Ființa redusă la ultimele ei avataruri îşi mărturisea brutal putreziciunea funciară. Dimpotrivă, insectele moarte deveneau uşoare, se spiritualizau, dobândeau în mod spontan eternitatea aeriană şi pură a mumiilor. Şi nu doar insectele: căutând prin hambar, Melanie găsise un şoarece şi o păsărică la fel de uscate, purificate, reduse la propria-le esență: moartea cea bună.

Melanie era fiica unică a unui notar din Mamers. Nu era prea apropiată de tatăl ei, pentru care copilul venise târziu şi pe care părea să-l intimideze. Mama, o femeie bolnăvicioasă, dispăruse prematur, lăsând-o singură cu notarul la vârsta de doisprezece ani. Acest doliu o lovise cu cruzime. Mai întâi simți o durere în

piept, un punct ce focaliza o durere sfâşietoare, ca şi cum ar fi avut un ulcer sau o leziune internă. Se crezu grav bolnavă. Apoi înțelese că e sănătoasă: ceea ce simțea era mâhnirea.

În acelaşi timp, din când în când, o încercau accese de înduioşare destul de plăcute. Era destul să se gândească intens la maică-sa, la moartea maică-si, la cadavrul subțire şi rigid culcat într-o cutie pe fundul unei gropi înghețate... Ochii i se acopereau de lacrimi şi nu-şi putea reține un suspin sughițat, ce semăna cu un mic râs amar. Se simțea atunci înălțată deasupra lucrurilor, scăpată de asediul lor, eliberată de povara existenței. Pentru o clipă, realitatea zilnică devenea derizorie, lipsită de importanța umflată pe care şi-o atribuie, ca şi de apăsarea obsedantă ce-o înăbuşea pe fetiță. Nimic nu mai avea importanță, de vreme ce scumpa ei mamă murise. Evidența acestei concluzii indiscutabile strălucea ca un soare spiritual. Melanie plutea, purtată de-o beție funebră pe muzici de o veselie sonoră.

Apoi mâhnirea se risipi. Nu-i mai rămase decât o cicatrice care se crispa atunci când cineva o pomenea pe dispărută, sau în unele nopți, când nu-şi afla somnul şi deschidea larg ochii în întuneric.

Apoi zilele urmară una după alta şi tot mai asemănătoare, între o guvernantă bătrână, din ce în ce mai surdă, şi un tată ce nu scotea nasul din dosarele lui decât pentru a evoca trecutul. Melanie creştea fără dificultăți aparente. În ochii celor din jur, nu era o fată capricioasă, nici ascunsă, nici melancolică, şi toți ar fi fost surprinşi să afle că Melanie înota cu energia disperă-rii într-un vid posomorât şi cenuşiu, luptând cu angoasa dulceagă pe care i-o provocau această casă înstărită plină de amintiri, strada pe care nu se întâmpla niciodată nimic, vecinii somnolenți. Melanie aştepta cu ardoare să se întâmple ceva, să apară cineva, şi era cumplit căci nu se întâmpla nimic şi nu apărea nimeni.

Când un război atomic amenință să izbucnească între Statele Unite şi U.R.S.S. din cauza Cubei, Melanie era la o vârstă când citea ziarele, urmărea actualitățile la radio şi televiziune. I se păru că o pală de aer proaspăt străbate lumea, şi o speranță îi umflă pieptul. Căci, ca s-o scoată din torpoarea ei, ar fi fost nevoie, nici mai mult nici mai puțin, decât de imensele distrugeri şi de cumplitele hecatombe ale unui conflict modern. Apoi primejdia se risipi, capacul existenței, săltat un moment, căzu din nou peste ea, şi Melanie înțelese că de la istorie nu era nimic de aşteptat.

Primăvara, notarul avea obiceiul să oprească încălzirea centrală şi să facă foc în cămin, în serile prea răcoroase. Aşa se face că într-o dimineață de aprilie Etienne Jonchet veni să livreze un camion de lemne. Lucrător la un gater de lângă pădurea Ecouves - era, pentru el, a cincizecea slujbă într-un an -, Etienne era unul din acei flăcăi spontani şi veseli ce resimt obligația de a munci ca pe o

povară nedreaptă şi sordidă. Mirosea a răşină şi tanin, iar mânecile suflecate ale cămăşii descopereau nişte brațe pline şi aurii, împodobite cu tatuaje de apaş. Melanie coborâse în pivniță ca să-l plătească. În timp ce scotocea prin portofel, el o privea cu un aer bizar ce începu s-o înfioare. Apoi simți cu totul altceva când el îşi ridică încet mâinile spre umerii, spre capul ei, şi o cuprinse pe după gât. Cu genunchii muiați, cu gura uscată, Melanie nu mai vedea decât brațele tatuate şi, ceva mai departe, chipul surâzător al tânărului.

- Vrea să mă sugrume, îşi spuse ea. Vrea să mă ucidă ca să-mi ia portofelul!

Melanie simțea că leşină: în acea vecinătate a morții, spaima şi o voluptate arzătoare se amestecau confundându-se.

Până la urmă căzu de slăbiciune, dar el o culese în cădere, o puse pe-o grămadă de antracit şi posedă trupul fraged şi alb de fecioară în acel alcov de un negru funebru.

Ceva mai târziu, când îşi întâlni tatăl pe scară, acesta avu surpriza s-o vadă - murdară toată de cărbune - că-i sare de gât râzând în hohote. Era dezvirginată şi mânjită cu negru, dar fericită.

Cei doi s-au revăzut. O lună mai târziu, Melanie, sub pretextul unei vacanțe la o colegă, fugea să-şi regăsească frumosul pădurar, fără alt bagaj decât cămaşa de pe ea.

Etienne nu era un fin psiholog, dar purtarea insolită a noii sale iubite n-a întârziat să-l surprindă. Melanie venea la gater mult mai des decât ar fi fost necesar. În loc să-i pună, dimineața, prânzul în sufertaş, Melanice prefera să i-l aducă chiar ea şi să-l împartă cu el în mijlocul celorlalți lucrători. Desigur, Etienne era destul de mândru de tinerețea, frumusețea şi mai ales de originea burgheză a fetei. După pauză însă, ea ar fi trebuit să plece. În loc de asta, Melanie întârzia pe lângă maşini, îşi plimba degetul peste dinții fierăstraielor încercându-le tăişul, evaluând lărgimea muşcăturii, tensiunea benzilor de oțel, metalul şlefuit şi lucios ca oglinda din cauza formidabilei frecări la care era supus. Apoi lua în mână un pumn de rumeguş, îi încerca prospețimea catifelată şi elastică, îl apropia de nas pentru a-i simți mireasma forestieră după care îl lăsa să-i curgă printre degete. Faptul că această zăpadă de pâslă se putea fabrica din trunchiurile fibroase şi dense era un miracol ce o vrăjea!

Însă nimic n-o fascina ca scurtul urlet al circularelor înaintând în inima unui trunchi şi gâfâitul amețitor al marelui şasiu în care dansau cele douăsprezece lame paralele ale gaterului.

De întreținerea maşinilor se ocupa moş Sureau. Fost tâmplar de lux, cunoscuse şi zile mai bune, dar după moartea nevestei căzuse în patima beției iar acum îşi țâra zilele ascuțind fierăstraiele de la gater. Melanie încercă să-l cucerească. Îl vizită în cocioaba lui, îi făcu mici servicii, i se vâri sub piele. De

fapt, Melanie ştia ce vrea, dar nimeni n-ar fi înțeles grandiosul proiect în care stăruia să-l folosească pe tâmplar. În cele din urmă, reuşi să-l convingă să dea jos din pod „clarinetele” -cum îşi numea el sculele , să le ascută şi să se pună pe treabă. Ce-i drept, putea să aibă nevoie de ani pentru a duce la bun sfârşit ceea ce, neîndoielnic, avea să fie capodopera vieții lui.

Vara trecu într-o apoteoză de soare şi iubire, amplificată de misterul proiectului Sureau, îmbrățişările celor doi amanți păreau că nu se vor sfârşi niciodată. Au continuat în cețurile toamnei, în răpăitul nocturn al ploii pe acoperişul de draniță al cabanei, sub plapuma albă de zăpadă ce căzu bogat în iarna aceea.

La începutul lui martie, în urma unei altercații cu patronul, Etienne fu concediat. Plecă să-şi caute de lucru. Auzise că la Haras du Pin se fac angajări. Îi promise Melaniei să revină de îndată ce-şi găseşte un rost. N-avea să mai audă niciodată de el. Şi cum o nenorocire nu vine niciodată singură, moş Sureau fu internat în spital cu un început de pleurezie. Pentru bătrâni, se ştie, primăvara e adesea fatală.

Cu toate astea, Melanie nu se gândea să revină lângă tatăl ei, căruia, când şi când, îi scria. Deocamdată, minunata surpriză a iubirii, superba nebunie a gaterului şi, decurgând riguros din acestea, proiectul Sureau, ridicau un zid între viața ei actuală şi apele terne în care casa părintească părea să fi eşuat, în amintirile ei, ca o arcă putregăită.

În jurul ei, totuşi, vidul se forma din nou, inexorabil, în răsuflarea acră şi umedă a unei primăveri ce întârzia să-şi intre în drepturi. Cabana se molipsea de melancolia pădurii care ieşea, neagră şi sălbatecă, din iarnă. Într-o zi, Melanie se surprinse făcând gestul fatidic: căscă, şi recunoscu cu groază semnul ce saluta şi chema mareea clipocindă a plictisului. Vremea micilor trucuri copilăreşti - lămâi, muştar - trecuse de mult. Pentru că acum era liberă, ar fi trebuit să fugă. Dar unde să meargă? Căci asta e puterea funestă a plictisului: se înconjoară cu un fel de contagiune universală şi îşi trimite undele malefice peste întreaga lume, peste întreg universul. Nimic, nici un loc, nici un lucru nu pare să-i scape.

Scotocind în debaraua cu unelte, unde felurite topoare, securi, pene şi fierăstraie aşteptau improbabila întoarcere a lui Etienne, Melanie găsi soluția. Era o frânghie, o frânghie frumoasă, nouă, lucioasă, abia ieşită din atelier, şi care se termina -parcă anume - cu un fel de inel. Trecând extremitatea frânghiei prin acest inel, obțineai un laț numai bun pentru spânzurare.

Tremurând de emoție, Melanie prinse funia de o grindă solidă. Lațul se legăna la doi metri jumătate de sol, înălțime ideală, căci era destul să te urci pe un scaun ca să-ți poți trece capul prin el. Efectiv, Melanie potrivi sub laț cel mai bun scaun din casă. Apoi se aşeză pe un al doilea scaun - unul hâr-buit şi şchiop - şi îşi admiră opera.

Nu s-ar fi putut spune că cele două obiecte - funia, scaunul -erau în sine admirabile. Perfectă însă era alăturarea acelui scaun şi a acelui soi de fir cu plumb din cânepă, precum şi semnificația fatală pe care-o degaja. Melanie se cufundă într-o admirație extatică şi metafizică. Pregătindu-şi moartea, impunând vieții sale lipsite de perspectivă o barieră vie şi palpabilă, stăvilind cu un dig apele clocite ale timpului, punea dintr-o dată capăt plictisului. Iminența morții, materializată într-o funie şi un scaun, conferea vieții sale prezente o densitate şi o căldură incomparabile.

Melanie cunoscu mai multe săptămâni de fericire în umbra ştreangului. Vraja începea totuşi să se destrame, când poştaşul, ce venea foarte rar, îşi făcu apariția. Îi aducea o scrisoare de la cea mai bună prietenă a ei. Jacqueline Autrain, numită pentru următorul trimestru învățătoare într-un sat vecin, avea să locuiască singură la primul etaj al şcolii. Ar fi bucuroasă dacă Melanie ar putea petrece câteva zile cu ea, ca să-i dea o mână de ajutor la mutat.

Melanie îşi tăcu bocceaua, ascunse cheia cabanei într-un loc ştiut de Etienne, apoi plecă să-şi întâlnească prietena.

Primirea Jacquelinei şi strălucirea primăvăratecă a satului o făcură să-şi uite obsesiile şi funebrul lor leac. E drept că îşi lăsase frumoasa funie spânzurând deasupra scaunului în întunericul cabanei închise, parcă în aşteptare, ca gaj al unei întoarceri obligatorii. În timp ce prietena îşi ținea orele, Melanie se ocupa de casă. Apoi se interesă de copii. Începu să dea meditații celor ce nu se descurcau. După iubirea din vară şi din iarnă, o dată cu primenirea naturii, descoperi astfel prietenia. Între aceste două sărbători ale vieții, se întindea un pustiu cenuşiu colcăind de umbre monstruoase şi respingătoare, pe care doar o funie terminată cu un laț îl făcea suportabil.

Jacqueline era logodită cu un tânăr ce-şi făcea serviciul militar în Garda Republicană. De două ori în cursul primăverii, ca profitase de un concediu pentru a merge să-l viziteze la cazarma din Argentan. Într-o bună zi, el apăru în ținută de campanie, cu cască, chipiu, măciucă şi un toc mare şi umflat de pistol. Cele două tinere făcură haz de acest echipament marțial.

Permisia ținu trei zile. Prima zi nu fu decât un şir de râsete şi mângâieri între cei doi logodnici. Melanie încerca să dispară când scena devenea prea drăgăstoasă. În ziua a doua, tânărul insistă să facă o excursie cu cele două femei, deşi era evident că Jacqueline ar fi preferat să rămână acasă pentru a profita cât mai mult de această rară ocazie. A treia zi, Jacqueline îi făcu prietenei sale o scenă violentă, acuzând-o că încearcă să atragă atenția prea naivului gardist. Ivindu-se la locul certei, tânărul se amestecă în dispută şi, luând fără diplomație apărarea Melanici, sfârşi prin a se certa cu logodnica. Când plecă la Argentan, lăsa în urmă un morman de ruine sentimentale.

Nici vorbă, pentru Melanie, să mai rămână cu Jacqueline. Se mută la Alencon şi, în ultimele două trimestre ale anului şcolar, predă la o şcoală particulară.

Apoi vacanța goli şcolile, străzile, oraşul întreg, iar Melanie se pomeni singură sub un soare alb, necruțător, tiranic. Prin ramurile prăfuite ale platanilor, prin pavajul denivelat al piețelor, pe zidurile leproase arse de lumină, urâtul îşi scotea fața pământie şi buhăită.

Simțindu-se luată de val, Melanie se agăța de amintirile cele mai noi. Când se gândea la logodnicul prietenei sale, imaginea ce-i venea mai întâi în minte era, în mod bizar, tocul umflat al pistolului. Îi scrise la cazarma din Argentan cerându-i o întâlnire. El îi răspunse propunându-i o zi, o oră şi un loc.

Dacă-şi imaginase că era începutul unei aventuri, bărbatul avea să fie dezamăgit. Melanie îi explică, dimpotrivă, că vrea să risipească orice neînțelegere şi să refacă, între Jacqueline şi el, bunele relații la stricarea cărora contribuise involuntar, îl implora să-şi contacteze cât mai curând logodnica şi s-o informeze despre împăcarea celor doi. Ar fi, pentru ea, o mare uşurare.

Apoi avu o idee. De ce nu i-ar telefona logodnicei chiar atunci, din cafeneaua unde erau? în felul acesta, Melanie ar şti că încercase tot ce-i sta în puteri.

După ce se opuse fără convingere, tânărul dădu din umeri, se ridică şi plecă spre cabina telefonică. Îşi lăsă pe masă chipiul, casca, măciuca şi tocul umflat al pistolului.

Melanie aşteptă un moment. Probabil legătura era greu de obținut, căci tânărul întârzia să revină. În realitate, Melanie nu putea părăsi din ochi tocul pistolului ce se umfla, inofensiv, pe masă. Apoi, subit, cedă tentației. Strecură obiectul în poşetă şi se îndreptă rapid spre ieşire.

Când ajunse la cămăruța ei din Alencon, satisfacția datoriei împlinite îi dărui câteva zile de pace. Dar Melanie nu putea uita că, împăcându-i pe cei doi logodnici, îi pierduse definitiv ca prieteni. Pistolul în schimb îi era o puternică sursă de reconfort. Zilnic, la o oră anume pe care-o aştepta fremătând de nerăbdare şi bucurie anticipată, Melanie scotea superbul şi periculosul obiect. Nu avea idee cum s-ar putea servi de el, dar nu-i lipseau nici timpul, nici răbdarea. Aşezat pe masă, pistolul părea să iradieze o energie ce-o învăluia pe Melanie într-o căldură voluptuoasă. Profilul pistolului, compact şi riguros în scurtimea lui, culoarea neagră, mată şi parcă sacerdotală, patul extrem de îndemânos, totul la arma aceasta îi da o forță de convingere irezistibilă. Ce fericire - să moară de glontele lui! în plus, aparținea logodnicului Jacquelinei, iar sinuciderea Melaniei putea să-i unească pe prietenii săi, la fel cum viața ei fusese cât pe ce să-i despartă.

Pistolul nu era încărcat, dar tocul conținea un încărcător cu şase cartuşe iar Melanie găsi repede lăcaşul unde trebuia introdus. Un declic o făcu să-nțeleagă că încărcătorul e la locul său. Apoi veni ziua când simți că nu mai poate amâna o încercare.

Plecă de dimineață în pădure. Ajunsă la marginea unei poiene, departe de orice cărare, scoase pistolul din poşetă şi, ținându-l cu amândouă mâinile, cât mai departe de ea, închise ochii şi apăsă pe trăgaci cu toată puterea. Nu se întâmplă nimic. Avea probabil o piedică. Pipăi un moment patul pistolului, țeava, trăgaciul. În fine, un buton alunecă înspre țeava descoperind o suprafață roşie. Asta era, negreşit. Încercă din nou. Trăgaciul cedă sub deget, iar arma, cuprinsă parcă de-o nebunie subită, zvâcni în mâinile ei.

Detonația i se păru formidabilă, dar glonțul nu lăsă nici o urmă pe arborii şi tufele în care se pierduse.

Tremurând din toate încheieturile, Melanie puse pistolul în poşetă şi îşi continuă mersul. Picioarele i se muiaseră, dar nu-şi dădea seama dacă era efectul fricii sau al plăcerii. Dispunea de un nou instrument de eliberare, mult mai modern şi mai eficient decât funia! Niciodată nu fusese atât de liberă. Cheia de la cuşca în care trăia închisă era acolo, în poşetă, lângă demachiant, portofel şi ochelarii de soare.

Făcuse vreo sută de metri când văzu venind înspre ea, cu paşi mari, un bătrân ce purta o combinație de costum de pescar şi de alpinist, iar în bandulieră o trusă cilindrică de botanist. O întrebă direct:

- Ce-a fost? Ați auzit o împuşcătură?

- Nu, minți Melanie. N-am auzit nimic.

- Ciudat, ciudat. Mai ales că părea să vină din direcția dumneavoastră. Şi eu care mă temeam că am surzit de tot! Mă rog, fie. Să admitem că a fost o iluzie, sau, cum se spune, o halucinație auditivă.

Pronunțase ultimele două cuvinte cu un fel de emfază ironică, şi termină fraza cu un fel de mic râs scrâşnit. Apoi, privind poşeta Melaniei:

- După ciuperci, şi dumneavoastră?

- Da, după ciuperci, minți din nou Melanie, pe nerăsuflate.

Apoi, cuprinsă de o inspirație subită, preciza:

- Aş vrea să le pot recunoaşte pe cele otrăvitoare.

- Haida-de, otrăvitoare! Pentru un adevărat micolog, sunt rarisime, aproape inexistente! Eu şi confrații din Societatea noastră ştiințifică oferim mese cu specialități din ciuperci reputate a fi otrăvitoare, ştiați? Dacă ştii să le pregăteşti, se pot mânca fără teamă. Frica face organismul vulnerabil, e bine ştiut. Mă rog, e o distracție pentru specialişti...

- Vreți să spuneți că ciupercile otrăvitoare sunt atât de inofensive? întrebă Melanie cu o nuanță de dezamăgire în glas.

- Pentru noi, pentru noi, micologii! Profanii însă mai bine se abțin! E la fel, dacă vreți, cu fiarele sălbatice dintr-o menajerie! Dresorul poate să intre în cuşcă şi să le tragă de mustăți. Dar vai de vizitatorul ce şi-ar permite să-l imite!

- E pasionant ce spuneți!

Aristide Coquebin, care ținea un magazin de antichități pe strada Les Filles-de-Notre-Dame, nu departe de casa în care se născuse sfânta Tereza a Pruncului Isus (E vorba despre Sainte Theitse de l'Enfant- Jesus (Therfese Martin, 1873-1897) călugărița franceză din ordinul carmelitelor, canonizator 1923), aparținea speciei de spirite erudite şi curioase ce înfloresc discret în umbra orăşelelor de provincie. Tot ce era mai bun în el era consacrat Societății ştiințifice, unde se desfăşura în comentarii eclectice, mergând de la minunile botanicii la mâzgălelile unor mistici obscuri.

Fericit că-şi găsise un nou ascultător, nu se-ndură să-i dea drumul prea repede, aşa că merseră mult împreună, discutând. Când Metanie fu iarăşi în modesta ei locuință, pistolul dispăruse, în poşetă, sub o grămadă parfumată de mânătărci, bureți şerpeşti şi ghebe pe care le culeseseră împreună. Ea insistase de asemeni să ia - izolați, e drept, într-o pungă de plastic - trei hribi țigăneşti pământii şi doi bureți-puturoşi faioizi, cei mai redutabili ucigaşi din crânguri.

Seara, Melanie puse pe masă pistolul, scos din toc, precum şi, într-o farfurie, cele cinci ciuperci otrăvitoare. Un crepuscul mut îi învăluia singurătatea, dar obiectele ucigaşe iradiau o căldură tonică pe care o ştia foarte bine. Regăsea cu fervoare freamătul voluptuos al orelor petrecute în cabană, în prezența funiei şi a scaunului. Acum însă mergea mult mai departe în intimitatea ei cu moartea.

Mai întâi, era tulburată de o misterioasă afinitate ce părea să apropie aceste două genuri de obiecte. Aveau în comun o forță concisă, o energie ațipită, adormită şi parcă ascunsă în forme ce abia reuşeau s-o conțină şi care erau inspirate de ea. Masivitatea pistolului - armă grea, bărbătească - şi rotunjimile musculoase ale ciupercilor evocau pentru ea un al treilea obiect, multă vreme ascuns în cotloanele memoriei, dar pe care până la urmă îl regăsi, nu fără să roşească: era sexul lui Etienne Jonchet, care-o făcuse atât de fericită de-a lungul multor săptămâni. Melanie descoperi astfel complicitatea profundă dintre iubire şi moarte, descoperi de asemeni că tatuajele agresive şi obscene de pe brațele lui Etienne dădeau îmbrățişărilor ce-i uniseră adevărata lor semnificație. Etienne îşi găsea astfel locul său în peisajul forestier ce continua să aibă, în centru, funia şi scaunul.

Ciupercile, pistolul, funia erau trei chei deschizând fiecare o poartă către lumea de dincolo, trei porți monumentale, cu aspecte şi stiluri desigur foarte diferite.

Ciupercile erau cheile moi şi încovoiate ale unei porți ce avea moliciunea şi rotunjimea unui pântec uriaş. O poartă ce semăna cu un mare altar anatomic

înălțat întru slava digestiei, a defecației şi sexului. Această poartă se crăpa încet, lenevos. Mâncând şi mistuind ciupercile, Melanie ar fi trebuit să se strecoare într-o fantă îngustă, cu viclenia încăpățânată a unui copil îndârjit să se nască de-a-ndoaselea.

A doua poartă era turnată în bronz. Neagră şi pătrățoasă, ea se înălța neclintită în fața unui mister scânteietor din care sclipiri febrile răzbăteau prin gaura cheii. Doar o explozie teribilă, o detonație bubuind în urechea Melaniei ar putea s-o deschidă dintr-odată, descoperind o mare de flăcări, gura de foc a unui cuptor, nori de pucioasă şi salpetru.

A treia cheie - a funiei şi-a scaunului - ascundea sub rusticitatea sa bogăția luxuriantă a unei legături directe cu natura. Trecându-şi capul prin ştreangul de cânepă, Melanie descoperea profunzimea secretă a humusului forestier, fecundat de ploi şi furtuni, întărit de înghețurile Crăciunului. Era o lume de dincolo mirosind a răşină şi buturugi arzând în vatră, răsunând de vuietul de orgă al vântului trecut prin crengile înalte. Devenind greutatea de carne şi oase ce ar împovăra funia prinsă de grinda cabanei forestiere, Melanie şi-ar găsi locul în vasta arhitectură de vârfuri echilibrate şi crengi armonioase, de trunchiuri verticale şi ramuri încâlcite ce se chema: pădure.

Coquebin o invitase pe Melanie să-i facă o vizită. Într-o seară, ea declanşa muzica argintie a unui ciorchine de tuburi pe care uşa, deschizându-se, le agita. Fu întâmpinată de un întreg paradis de sfinți din ghips policrom, cu brațele deschise şi degetele adunate în gestul binecuvântării. Repetată într-o sută de exemplare de dimensiuni diferite, sora Tereza, îmbrăcată în uniforma ei de călugăriță carmelită, strângea la piept un crucifix şi îşi înălța ochii la ornamentele de ipsos din tavan.

- E născută la doi paşi de aici, îi explică Coquebin cu fervoare. Pe strada Saint-Blaise, la numărul 42. Dacă vrei, mergem împreună să-i vizităm casa părintească.

Melanie îi mulțumi cu un aer jalnic, ce nu putu să-i scape lui Coquebin. Înțelese că pornise pe o cale greşită şi că, în cazul de față, anticarul pios trebuia să facă loc filozofului. Trebuia să deschidă ochii şi să se smerească dacă voia să descifreze personalitatea acestei tinere stranii, ce se plimba singură prin pădure trăgând focuri de revolver şi culegând cu predilecție ciuperci otrăvitoare. În mod vădit, nu era o persoană oarecare. Din păcate, conversația nu se legă: Melanie nu era interesată să i se spovedească, ci să afle de la el câteva lucruri simple şi precise.

Îl părăsi după un sfert de oră, dar se întoarse a treia zi, si, puțin câte puțin, apropierea dintre ei spori. Cu uimire crescândă, Coquebin punea cap la cap crâmpeiele din scurtul destin al fetei, pe care ea i le dezvăluise. Căci diferența de vârstă şi atmosfera pioasă din magazin o linişteau pe Melanie şi o îndemnau să-şi

descarce sufletul. Anticarul nu-şi putu reţine o tresărire când află că Melanie predă la şcoală: aflase deja esenţialul din aventura ei, ştia de tatuajele lui Etienne şi de fascinaţia ei pentru funie şi laţ. „Bieţii copii!" se gândi el. Dar în definitiv oamenii perfect normali sunt rari în învăţământ, şi poate este preferabil ca aceşti semi nebuni pe care-i tolerăm printre noi, copiii (Această definiţie a copiilor se găseşte în Preface *a l'histoire d'O* de Jean Paulhan. Evident, e vorba de o reminiscenţă şi, dacă ne gândim bine, nu e foarte surprinzător că Coquebin a citit romanul scris de Pauline Riage), să fie educaţi de nişte originali.

Mai târziu, ea îi povesti despre scara în spirală, despre fereastra îngustă cu geamuri multicolore ce-i permiteau să vadă grădina sub aspecte profund diferite. „Kant!" se gândi el. Formele apriorice ale sensibilităţii! La zece ani, fără să vrea şi fără să ştie, a descoperit esenţa filozofiei transcendentale! Dar când încercă s-o iniţieze în kantism, văzu că fata nu-l înţelege, că nici măcar nu-l ascultă.

Coborând în amintiri mai vechi, ea tăcu aluzie la gusturile şi dezgusturile ei de fetiţă - gustul pentru lămâie, sila de patiserii -, la urâtul ce-o inunda uneori ca o maree cenuşie şi unsuroasă, la uşurarea febrilă şi tonică pe care o găsise, mai întâi câte puţin, în alimentele şi băuturile acre, apoi masiv în moartea maică-si.

Coquebin nu se mai îndoi că Melanie avea o vocaţie metafizică înnăscută, însoţită de respingerea spontană a oricărei ontologii. Încercă s-o facă să înţeleagă că incarnează nemijlocit antagonismul milenar dintre două forme de gândire, încă din zorii civilizaţiei occidentale, două curente cresc şi se opun, dominate, unul, de Parmenide din Eleea, celălalt de Heraclit din Efes. Pentru Pamenide, realitatea şi adevărul se confundă cu Fiinţa imobilă, masivă şi identitară. Această viziune încremenită îl îngrozeşte pe celălalt gânditor, Heraclit, pentru care focul ce arde trosnind este modelul tuturor lucrurilor, iar curentul limpede al unui pârâu simbolizează viaţa veşnic creatoare. Dintotdeauna, ontologia şi metafizica - repaosul în Fiinţă şi autodepăşirea Fiinţei - ridică una contra alteia două înţelepciuni şi două speculaţii...

În timp ce vorbea astfel, posedat de sublimul subiect, Melanie îl fixa cu ochii ei mari, întunecaţi şi pătimaşi. Anticarul ar fi putut crede că, vrăjită de portretul ameţitor pe care i-l făcea, fata îl asculta. Dar Coquebin, spirit fin şi lucid, ştia că are pe obraz un fir de păr roşu crescut în vârful unui neg şi, privind-o pe Melanie, înţelegea că acest mic accident îi acapara întreaga atenţie, că nimic din discursul lui nu ajunge la mintea tinerei fete.

Hotărât lucru, trebuia să se încline în faţa evidenţei: Melanie nu avea spirit filozofic, în ciuda prodigiosului dar de a trăi spontan, nemijlocit şi total inconştient marile probleme ale eternei speculaţii. Evidenţele filozofice, de care Melanie era posedată şi care-i orientau implacabil destinul, nu erau pentru ea traductibile în concepte şi cuvinte. Metafiziciană de geniu, ea rămânea la faza originară, primitivă, şi nu avea să se înalţe vreodată la verb.

Vizitele ei încetară. Coquebin nu a fost prea surprins. Cum vorbele lui rămăseseră fără ecou la tânăra fată, ştia că relația cu ea atârna de influențe fortuite, obscure şi imprevizibile. Merse totuşi, până la urmă, să bată la uşa cămăruței unde locuia Melanie. De la un vecin, află că fata se mutase.

Ce premoniție, ce instinct o îndemnase să revină în cabana din pădurea Ecouves? Ajunsese, probabil, la o concluzie ce o făcuse să ia această hotărâre.

Doar perspectiva morții - a unei morți anume, materializată într-un instrument anume - era capabilă s-o smulgă, din împotmolirea în greața existenței. Dar această eliberare nu era decât temporară şi îşi pierdea, puțin câte puțin, orice putere; era ca un medicament expirat, de care se folosea aşteptând să apară o altă „cheie", aducând promisiunea unei alte morți, o promisiune mai nouă, mai proaspătă, mai convingătoare, cu un capital de credibilitate intact. Or, era clar că jocul acesta nu mai putea dura mult timp. După toate aceste promisiuni neținute, întâlniri ratate, trebuia să urmeze o scadență ineluctabilă. Amenințată, din nou, cu naufragiul în rutina ființei, Melanie fixase pentru duminică 1 octombrie (Ziua Sfintei Tereza a Pruncului Iisus. Probabil că, în mintea Melaniei, era un duios omagiu adus bătrânului ei prieten, Coquebin. Ne putem însă întreba dacă acesta l-a apreciat Iu justa sa valoare), la amiază, ziua şi ora sinuciderii sale.

Mai întâi, ideea acestui angajament o înfricoşase. Dar pe măsură ce se gândea la el mai serios, pe măsură ce hotărârea se cocea, Melanie simțea curenți de energie şi bucurie încălzind-o şi redându-i curajul, în valuri succesive din ce în ce mai intense. Această senzație, mai mult decât orice, o făcuse să se decidă. Deşi încă îndepărtată, moartea, prin certitudinea ei, prin precizia datei fixate, îşi începea deja opera de transfigurare. După ce hotărâse data, această senzație binefăcătoare sporea cu fiecare zi, cu fiecare ceas, cum fiecare pas ce ne apropie de-o mare bucurie ne dăruieşte tot mai mult din lumina şi căldura ei.

Astfel, Melanie s-a întors în pădurea Ecouves unde, în brațele tatuate ale lui Etienne, apoi în contemplarea funiei şi a scaunului, cunoscuse fericiri ce prevesteau marele extaz final.

La data de 29 septembrie o divină surpriză avea s-o copleşească. O camionetă opri în fața cabanei. Bătrânul ce stătea lângă şofer coborî şi bătu în uşă. Era moş Sureau, a cărui boală fusese doar o alarmă destul de severă. Cei doi bărbați ieşiră din vehicul şi transportară în cabană an obiect înalt, fragil şi greu, învăluit în văluri negre, ca o văduvă în mare doliu, țeapănă şi solemnă...

- Dacă nu m-aş teme să formulez un paradox, spuse tânărul medic scoțându-şi stetoscopul, aş spune că a murit de râs.

Şi explică, în temeni medicali, că râsul se caracterizează, într-o primă fază, printr-o o bruscă dilatație a orbicularului buzelor şi a buccinatorului precum şi printr-o expirație întretăiată, dar că, în a doua faza, contracțiile musculare pot

cuprinde toate anexele nervului facial, până la muşchii gâtului, mai ales al pielii. Şi că, într-o a treia fază, el scutură întreg organismul, declanşează lacrimile, urina, şi face să se contracteze dureros diafragma, afectând masa intestinală şi inima.

Pentru martorii ce înconjurau trupul Melaniei Blanchard, acest curs de fiziologie comică avea sensuri foarte diferite. Cunoscând-o pe Melanie, ei ştiau, mai bine chiar decât medicul, că această teorie aparent extravagantă despre moartea prin râs se potrivea cu caracterul excentric al răposatei. Tatăl ei, bătrânul notar timid şi distrat, o revedea în ziua aceea de primăvară, cu hainele în dezordine, cu fața şi brațele murdare de cărbune, sărindu-i de gât şi râzând ca o nebună. Etienne Jonchet îşi amintea de surâsul straniu şi extatic ce-i înflorea pe buze atunci când mângâia cu mâna cele mai fioroase lame de la gater. Învățătoarea evoca grimasa de plăcere pe care fetița nu şi-o putea reprima când muşca din lămâie. În acest timp, Aristide Coquebin încerca să aplice la acest caz privilegiat teoria lui Henri Bergson din *Le Rire*, după care comicul este „du mecanique plaque sur du vivant". Doar Jacqueline Autrain nu pricepea nimic. Plângând pe umărul logodnicului, era convinsă că Melanie, topită de dragoste pentru tânăr, se sacrificase pentru fericirea lor. Cât despre moş Sureau, nu se gândea decât la capodopera carierei sale de meseriaş şi, pe sub cozorocul şepcii, îi veghea silueta îndoliată ce ocupa partea din fund a odăii.

Înainte de a muri, Melanie le trimisese un soi de ferpar antum pentru a-şi anunța ziua şi ora sinuciderii, având grijă să pună scrisorile la poştă destul de târziu pentru ca nimeni să nu mai poată interveni. Se regăsiseră astfel, rând pe rând, în cabana forestieră, după ce Etienne Jonchet - singurul care nu primise ferpar - descoperise cadavrul pe când venise să-şi recupereze uneltele.

Funia, funia nou-nouță terminată cu un lat impecabil, continua să spânzure de tavan. Pe noptieră se aflau pistolul - cu toate gloanțele, mai puțin unul, în încărcător - şi o farfurie conținând cele cinci ciuperci care începeau să se usuce. Melanie se odihnea intactă în patul cel mare, doborâtă de o criză cardiacă subită, ce nu-i umbrise expresia fericită, aproape veselă, a chipului, într-adevăr, această moartă ce nu avusese nevoie de nici un expedient brutal pentru a trece „dincolo părea să plutească în bucuria de a nu mai fi".

- Asta ce-i? întrebă medicul în cele din urmă, arătând înspre „văduvă".

Moş Sureau se apropie de ea şi, cu gesturi grijulii şi duioase de tânăr mire ce-şi dezbracă mireasa, făcu să cadă vălurile de lustrină neagră care acopereau obiectul. Cu stupoare, cei prezenți recunoscură o ghilotină. Dar nu o ghilotină ordinară, ci una de colecție, migălită cu atenție drăgăstoasă din lemn de cireş, ornamentată fin cu cepuri în coadă de rândunică, ceruită, lustruită, patinată, o adevărată capodoperă de artă ebenistă, în care lama, lucioasă şi cu un profil sever, aducea o notă crudă şi înghețată.

Coquebin, cunoscător în materie, observă că părțile laterale ale cadrului în care culisa lama erau decorate cu motive antice, cu frunze încolăcite şi ramuri euritmice, iar piesa superioară, sprijinită pe celelalte două, avea profilul unei arhitrave elenistice.

- Iar pe deasupra, murmură el copleşit de admirație, e în stil Ludovic XVI!

Cocoşul sălbatic

În dimineața aceea de sfârşit de martie, măzărichea răpăia furios în geamurile sălii de scrimă din Alencon, unde cei mai buni spadasini ai Regimentului 1 Vânători se înfruntau în asalturi curtenitoare dar impetuoase. Uniformitatea pantalonilor strânşi deasupra genunchiului, plastroanele matlasate şi mai ales măştile de protecție aboleau titlurile, gradele şi chiar vârstele, iar cei doi luptători ce rețineau atenția celorlalți scrimeri ar fi putut părea frați gemeni. Totuşi, la o privire mai atentă, unul dintre ei părea mai rapid, mai nervos, mai agil, şi de altfel era pe cale să-şi pună în dificultate adversarul, care dădea înapoi, riposta moale, se retrăgea din nou, iar până la urmă abandona, atins, la capătul unei fente a adversarului.

Izbucniră aplauze. Luptătorii îşi scoaseră masca. Învinsul era un tânăr cu tenul roz şi părul cârlionțat. Scoțându-şi mănuşile, îşi aplaudă şi el învingătorul; un bărbat uscățiv cu tâmple argintii, la vreo şaizeci de ani pe care-i purta cu nobilă şi juvenilă prestanță. Roiră toți în jurul lui, înconjurându-l cu exclamații şi felicitări ce vădeau simpatie, o admirație amuzată şi o familiaritate respectuoasă. El era radios, modest şi fericit, în mijlocul acestor camarazi ce-ar fi putut să-i fie, fără excepție, copii.

Totuşi, nu întotdeauna accepta fără să se zburlească rolul de moşneag minune spre care-l împingeau cei tineri. În fond, toată această zarvă pentru un asalt izbutit avea de ce să-l irite, îl țintuise pe micul Chambreux. Ei şi? De ce îi aminteau cu-atâta insistență cei patruzeci de ani diferență între vârstele lor? Nu era uşor să îmbătrâneşti! Asta se văzu clar un ceas mai târziu, când îi părăsi. Deschizând uşa, îi apăru în față tabloul cenuşiu - şi care amenința să dureze - al unei ploi dese. Vru s-o înfrunte pieptiş, tară protecție. De Chambreux se repezi cu o umbrelă în mână.

- Domnule colonel, vă rog s-o luați! Mâine dimineață trimit la dumneavoastră pe cineva ca s-o ia înapoi.

El ezită. Nu mult.

- O umbrelă? Nici vorbă! protestă el. O umbrelă merge la vârsta dumitale, tinere. Dar eu, eu cu ce aş semăna sub un cortel?

Şi eroic, fără măcar să plece capul, porni sub aversă.

Colonelul baron Guillaume, Geoffroy, Etienne, Herve de Saint-Fursy se născuse o dată cu veacul, în castelul familiei din satul normand eponim. Încă din 1914, suferise - îndoită dizgrație - de a fi prea tânăr pentru a se angaja voluntar

şi de a purta prenumele Guillaume (Guillaume - corespondentul francez al lui Wilhelm), la fel ca împăratul prusac. Asta nu l-a împiedicat să intre la Saint-Cyr (Saint-Cyr L'Ecole, celebră şcoală militară franceză), continuând tradiția consacrată de tatăl şi bunicul său. Ieşi locotenent de cavalerie, în ciuda unei lipse de talent pentru matematică ce făcea inutile orice fel de lecții particulare. În schimb, strălucea în saloane, în sălile de scrimă şi la concursurile hipice. Principalele trofee ecvestre le datora unei iepe ce cunoscuse celebritatea. Multă vreme, Fleurette îi adusese câte o cupă de argint la fiecare concurs la care o înscria colonelul. „O iubesc mai mult decât pe o femeie", spunea el uneori. Era însă doar o butadă, pentru că baronul iubea femeile mai mult decât orice pe lume. S-o călărească pe Fleurette, să lupte cu floreta, să cucerească femeile -iată rațiunea lui de a fi. Trebuie totuşi adăugată vânătoarea, căci baronul era unul din țintaşii emeriți ai cantonului. Amesteca de altfel toate acestea în fraze sentențioase, explicând de pildă că o femeie se cucereşte la fel cum se stăpâneşte un cal -se începe cu gura, după care crupa cedează singură -, sau se vânează ca un cocoş sălbatec. (în prima zi, îl stârnesc, a doua zi îl obosesc, a treia îl dobor.) De la aceste vorbe, ca şi de la pulpele cambrate şi pieptul mereu bombat, i se trăgea o poreclă afectuoasă: „Cocoşul sălbatic".

Se însurase de tânăr, foarte tânăr, prea tânăr, gândeau unii prieteni ai săi, căci la douăzeci şi doi de ani o lua de soție pe domnişoara Augustine de Fontanes, binişor mai în vârstă decât el, dar moştenitoare bogată, potențial cel puțin. Spre mâhnirea amândurora, nu avură copii. Comandant activ în 1939, făcuse o campanie eroică, însă dezastrul din 1940 îl lăsase grav rănit, fizic şi moral. Pentru el, existase o singură soluție posibilă: mareşalul Petain. Drept urmare, curând după sfârşitul războiului, se pensiona anticipat.

De atunci, se consacra exploatării domeniului moştenit de soție. Amăgea plictisul provincial cu ajutorul cailor, al floretei şi al micilor aventuri, ce-i drept din ce în ce mai dificile o dată cu trecerea anilor. Căci, pentru acest bărbat cu totul deosebit, retragerea nu putea fi decât dezertare, iar bătrânețea un naufragiu.

Această istorie este povestea ultimei primăveri a baronului Guillaume.

În fața ferestrei ce dădea spre grădină, spatele baroanei de Saint-Fursy şi cel al abatelui Doucet proiectau două umbre inegale - una pătrată, cealaltă rotunjită -, care Ie exprimau perfect caracterele.

- Sfârşitul iernii a fost extrem de umed, spuse abatele. O adevărată binecuvântare pentru câmp. La mine-n sat se zice: O ploaie bună în februar face cât o căruță de bălegar. Ce-i drept, totul e încă foarte sumbru, foarte iernatic!

Baroana părea că simte o bucurie tonică să contrazică pe cineva; şi mai ales pe abatele Doucet - era o adevărată plăcere!

- Da, anul ăsta primăvara se lasă aşteptată, spuse ea. Ei şi, n-are decât! Uite ce cuminte pare grădina, şi ce curată e. Deocamdată, toate se odihnesc în ordine, aşa cum le-am lăsat toamna trecută. Vezi, părinte, curățarea unei grădini în pragul iernii seamănă puțin cu toaleta unui mort, înainte de a-l pune în coşciug!

- A, nu pot fi de acord cu dumneavoastră, protestă abatele, temându-se de anumite excese de imaginație la care se deda, câteodată, baroana.

- De la o săptămână la alta, continuă ea imperturbabil, grădina va fi invadată de buruieni, gazonul o să se întindă pe alei, cârtițele or să facă muşuroaie peste tot şi va trebui să gonim rândunelele care an de an se încăpățânează să-şi facă cuib în colțul ferestrelor sau în grajd.

- Da, dar viața ce izbucneşte e atât de frumoasă! Priviți aceste prime brânduşe, ca o pată galbenă, acolo, sub prun! Grădina casei parohiale, în schimb, e consacrată exclusiv florilor albe. Mai întâi narcisele, apoi liliacul, apoi desigur trandafirii, roşa mistica, apoi - şi mai cu seamă - crinii, o, crinii sfântului Iosif, neprihănitul soț al Mariei, floarea purității, a inocenței, a fecioriei...

Ca şi cum aceste cuvinte o exasperau, baroana plecă de la fereastră şi, lăsându-l pe abate în contemplare, merse să se aşeze pe canapea.

- Puritate, inocență, feciorie! suspină ea. Doar un sfânt ca dumneata poate vedea toate astea în primăvară. Celestine! Celestine! Ce se întâmplă cu ceaiul ăla? Biata Celestine, a ajuns de abia se mai târâie! Şi mai e şi surdă, evident. Trebuie să urli ca să te audă. Uneori mă întreb dacă nu confunzi sfințenia cu naivitatea, părinte, şi dacă puştii pe care-i înveți catehismul nu ştiu mai multe decât dumneata! E drept că tineretul din ziua de azi... Până şi copilitele acelea de care te ocupi... E acolo una... Cum o cheamă? Julienne... Adrienne... Donatienne...

- Lucienne, murmură abatele cu o voce imperceptibilă, fără să se întoarcă.

- A, da, Lucienne. Înțelegi, aşadar, ce vreau să spun. Ei bine, s-ar zice că eşti singurul care nu observă că i-a crescut burta de nu mai încape nici în rochiile maică-si, şi că peste câteva săptămâni, copila asta nevinovată...

- Vă rog! Vorbiți de scandal. Scandalul e adesea în lipsa de iubire cu care ne privim aproapele. Da, la vară micuța Lucienne va fi mamă, şi îl ştiu pe bărbatul vinovat pentru asta. Ei bine, am hotărât să nu observ nimic. Pentru că, dacă aş observa, ar trebui s-o gonesc, ba chiar să reclam la jandarmerie, iar urmările ar fi dezastruoase pentru mai mulți, începând cu ea.

- Iartă-mă, admise baroana, dar fără să cedeze. Mă tem că niciodată nu privesc cu destulă iubire.

- Atunci închideți ochii! i-o reteză abatele, cu o surprinzătoare autoritate.

Intrând cu tava cu ceai, Celestine le distrase atenția. Cu gesturi neîndemânatice, slujnica aranja ceainicul, ceştile, zaharnița, laptele şi cana cu apă, apoi se retrase, conştientă că stângăcia ei o exaspera pe baroană.

- O fată de ispravă, Celestine! spuse baroana ridicând din umeri. Ne-a servit cu credință treizeci de ani. Dar i-a venit sorocul, e timpul să iasă la pensie.

- Ce-o să facă? întrebă abatele. Vreți să vorbesc pentru ea cu starețа de la spitalul Sainte-Catherine?

- Poate mai târziu. Deocamdată va merge la fiică-sa. Noi o să-i trimitem leafa mai departe. O să vedem dacă poate rămâne acolo. Ar fi soluția cea mai bună. Dacă nu se înțelege cu ai ei, mai vorbim. Pe mine mă îngrijorează altceva: pe cine aduc în locul ei.

- Aveți în vedere pe cineva?

- Nu, pe nimeni. Am făcut o primă încercare la biroul de plasare al diocezei. Fetele astea nu ştiu să facă nimic, dar au nişte pretenții exorbitante. E-xor-bi-tan-te. În plus, adăugă ea cu voce scăzută, mai e şi bărbatu-meu.

Abatele, surprins şi neliniştit, se aplecă spre ea.

- Baronul? şopti el.

- Din păcate, da... Trebuie să țin seama de gusturile lui.

Abatele făcu ochii mari.

- Ca să alegeți o fată în casă trebuie să țineți seama de gusturile baronului? Păi... ce gusturi?

Aplecată spre el, baroana preciza dintr-o suflare:

- Gustul lui pentru jupânese...

Mai mult uluit decât şocat, abatele se îndreptă din mijloc, aşa scund cum era.

- Sper că nu înțeleg bine! exclamă el cu voce tare.

- Ce nu pricepi? încerc să nu-i creez condiții! izbucni baroana cu indignare. E cu neputință să angajez o fată tânără şi drăguță. S-a întâmplat o singură dată, acum... să fie vreo paisprezece ani. A fost un iad! Casa mea ajunsese un adevărat lupanar.

- Drace! exclamă abatele, uşurat.

- Am dat un anunț în *Le Reveil de l'Orne*. Cred că de săptămâna viitoare or să apară candidatele. A, uite-l pe soțul meu.

Într-adevăr, baronul intrase val-vârtej în salon. Era în costum de călărie şi se juca distrat cu cravaşa.

- Bună ziua, domnule abate, bună ziua, draga mea! strigă el vesel. Am două veşti importante. Prima, iepuşoara mea tocmai a sărit taluzul breton fără să se teamă. Drăguța de ea! De opt zile refuza să sară. Mâine trecem la marele oxer (Obstacole în concursurile hipice).

- Până la urmă tot ai să-ți rupi gâtul, prooroci baroana. Să te văd când o să trebuiască să te împing într-un cărucior!

- Şi cealaltă veste? întrebă abatele, politicos şi curios.

Baronul uitase deja.

- Cealaltă veste? A, da! Ei bine, primăvara bate la uşă! Este ceva în aer... Nu vi se pare?

- Ceva amețitor, într-adevăr, completă abatele. Tocmai remarcam adineaori că primele brânduşe au ieşit pe pajişti.

Baronul se adâncise într-un fotoliu cu o ceaşcă de ceai în față. Începu să fredoneze:

Dacă toate brânduşele ar avea clopoței,

Ar fi o zarvă de nu s-ar auzi om cu om,..

Apoi ridică o privire şireată înspre nevastă-sa.

- Tocmai intram când v-am auzit pronunțând un cuvânt: candidată. Sunt prea indiscret dacă v-aş întreba: candidată la ce?

Baroana încercă zadarnic să nege.

- Am vorbit eu de candidată?

- Da, da, da, şi nu cumva e vorba de succesoarea bietei Celestine?

- Mda, cedă baroana, ziceam ce greu e să găseşti o fată care să aibă toate calitățile care... care...

- Ei bine, tranşă baronul, vă spun eu primele două calități pe care trebuie să le aibă. Să fie tânără şi drăguță!

Pentru anumite lucrări legate de ocupații nobile, baronul îşi instalase într-un şopron, chiar lângă biroul lui, un atelier cu banc de tâmplărie, scule şi o bibliotecă tehnică. Acolo îşi curăța şi repara armele de vânătoare, armele albe, şeile şi piesele de harnaşament. În dimineața aceea, meşterea nişte cartuşe când o auzi pe nevastă-sa intrând în biroul lui şi aşezându-se la masă. Fiind îmbrăcat în ținuta numărul zero, cum o numea el -chipiu militar, o haină veche de lucru şi pantaloni de catifea reiată -, se considera ieşit din cercul vieții familiale şi casnice şi înregistra cu neplăcere această incursiune a baroanei într-un domeniu aproape la fel de închis elementului feminin ca şi universul militar. Se strădui totuşi să-şi păstreze buna dispoziție atunci când ea îl strigă prin uşa rămasă deschisă.

- Guillaume, fac lista cu invitați pentru dineul din aprilie. Nu vrei s-o facem împreună?

- Scumpa mea, eu fac cartuşe. Dar zi-l, te ascult.

Vocea baroanei începu să înşiruie.

- Deschamps, Conon d'Harcourt, Dorbec, Hermelin, Saint-Savin, de Cazere du Flox, Neuville... Pe ăştia, evident, îi invităm ca de obicei.

- Nici o problemă. Numai că, drace, mi se termină fuituiala. Fir'ar să fie, ce nătărău am fost să nu cumpăr ieri de la Ernest!

Vocea baroanei deveni nerăbdătoare.

- Guillaume, nu înjura şi gândeşte-te la dineul nostru.

- Nu, dragă, da, dragă!

- Cu familia Bretonier, gata, am terminat. Nu-i mai putem primi.

- Ia te uită, de ce?

- Păi, Guillaume, la ce ți-e gândul? Ştii bine că se vorbeşte de falimentul firmei lor construcții.

- Mda, se vorbeşte, într-adevăr.

- Nu vreau invitați dubioşi.

- Oricum, nevastă-sa nu are nici o vină... şi e fermecătoare.

- Dacă ar cheltui mai puțin pe toalete, poate că bărbatu-său ar fi mai puțin ruinat!

- Puțin, puțin de tot, poate. Iar pentru mine, din momentul ăsta, numărul 6 este incompatibil cu becațele. Interzis numărul 6 pentru becațe! Eficace, nimic de zis! Dar ce măcel! Ultima oară când am doborât una, era o zdreanță, o fleandură, o dantelă. Ce zici, e drăguț zis, o pasăre făcută dantelă...

- Va să zică fără Bretonnier, continua neabătut baroana. Cel mai delicat e cu familia Cernay du Loc. Îi invităm sau nu?

- Asta-i bună! Dar Cernay du Loc ce mai au?

- Dragul meu, uneori mă întreb pe ce lume trăieşti. Adică nu ştii că Cernay par să fi adoptat o morală destul de specială?

- Da, da, da, fredona baronul învârtind cu forță manivela menghinei. Şi se poate şti prin ce e specială?

- L-ai cunoscut cu siguranță pe acel Flornoux sau Flournoy care a stat pe lângă ei toată iarna...

- Nu, dar cei cu asta?

- Păi, acest domn, pare-se foarte intim cu Anne du Loc, cică l-a ajutat foarte mult pe Cernay du Loc să obțină anumite comenzi pentru firma lui de arhitectură,

- Drace! Iar pentru acest ajutor, bărbatul a închis puțin ochii. Aşa-i?

- Mă rog, aşa se spune.

Baronul se opri deodată din lucru, ca sub efectul unei revelații.

- Anne du Loc... Un amant... Să mă bată Dumnezeu! E prea de tot! Păi, scumpa mea, te-ai uitat la Anne du Loc? Ştii câți ani are?

În birou se auzi un zgomot de scaun urnit din loc şi, brusc, silueta baroanei apăru în cadrul uşii, impozantă şi tragică.

- Anne du Loc? Are zece ani mai puțin decât mine! Ai putea să-ți cântăreşti cuvintele!

Văzându-şi soața, baronul îşi întrerupse lucrul şi păru că vrea să se ridice. Nu făcu însă nimic.

- Se poate, Augustine? Ce are una cu alta? Doar n-o să te compari cu această... cu această...

- Cu această femeie? Şi de ce nu? Ce, eu aparțin altui sex?

- Într-un sens, pronunță baronul, parcă interesat subit de problema sexului nevestei sale, da, sigur! Tu nu eşti o femeie, tu eşti femeia mea,

- Nu apreciez genul ăsta de nuanță.

- A, dar e o nuanță importantă, chiar capitală! în nuanța asta e tot respectul ce-l am pentru tine, pentru baroana Augustine de Saint-Fursy, născută de Fontanes.

- Respectul, respectul... Câteodată mă gândesc că, într-un sens, abuzezi de acest sentiment în ce mă priveşte.

- Păi atunci, draga mea, hai să vorbim cu cărțile pe față! Au trecut ceva ani de când m-ai lăsat să înțeleg că... anumite aspecte ale vieții conjugale te inoportunează şi că ai prefera să-mi răresc vizitele nocturne.

- Întotdeauna am considerat că fiecare lucru îşi are vremea lui şi că, o dată cu vârsta, ei bine, anumite lucruri nu mai sunt de actualitate. Atunci când te-am rugat, cum spui, să-ți răreşti vizitele nocturne, nu-mi închipuiam că vei fi atât de grăbit să-mi dai ascultare, iar asta ca să le faci altora, vizitele tale nocturne.

Simțindu-se dominat de silueta înaltă a nevestei, baronul se ridică în picioare la rându-i, fără să prevadă că astfel învenina şi mai mult discuția.

- Augustine, ce-ar fi să fim sinceri, amândoi!

- Adică eu sunt de rea-credință, asta vrei să spui?

- Spun exact ce auzi. Şi uite ce spun: trebuie să recunoşti că, pentru tine, lucrurile despre care vorbeşti n-au fost niciodată „de actualitate". În ce mă priveşte, admit că pentru mine niciodată nu le-a trecut vremea.

- Eşti un satir, Guillaume. Uite ce trebuie recunoscut!

- Recunosc umil, castitatea nu-i punctul meu forte.

- Bine, dar nu mai eşti un tinerel!

- Asta, draga mea, hotărăşte destinul. Cât mai sunt verde şi sănătos, cât timp o să am şi poftă şi mijloacele de a o satisface...

Spunea toate astea cu un fel de bățoşenie naivă, înfoindu-se aşa scund cum era, netezindu-şi cu degetul mustața, căutând din ochi o oglindă absentă.

- Şi cu mine cum rămâne? protestă vehement baroana. Mă faci ridicolă în ochii tuturor cu... vizitele tale nocturne... şi mai pretinzi că mă respecți?

- Ar trebui mai întâi să ştii ce fel de respect vrei! A, nu, să nu începem iar o ceartă absurdă.

Părea cuprins de-o oboseală subită şi privea în jur cu un aer descumpănit.

- Ceea ce vreau să-ți repet, Augustine, e că... Ah, ce greu îmi vine! Parcă aş avea iar douăzeci de ani şi nu-mi găsesc cuvintele, mă bâlbâi ca la prima declarație de amor. Ei bine, trebuie să-ți spun că pentru mine, orice-ar fi, tu eşti persoana cea mai importantă. Când spun respect, poate că nu-i cuvântul cel mai potrivit. Dar n-am uitat cuvintele spuse de maică-mea, când am mers împreună să-i cerem binecuvântarea. Ne țineam de mână, atât de tineri, atât de încrezători

în fața binevoitoarei şi lucidei bătrâne doamne. În ochii noştri, cea care trebuia să consfințească unirea noastră era ea - mai mult decât preotul şi primarul. A spus: „Augustine, copila mea, sunt fericită că-l vrei pe Guillaume. Pentru că eşti de-o mie de ori mai inteligentă şi mai înțeleaptă decât ci. Ți-l încredințăm, Augustine. Veghează asupra lui, şi fii nesfârşit de răbdătoare, de înțelegătoare cu el...”

- .. .fii, pentru micul nostru cocoş sălbatic, continuă baroana, echilibrul, forța, lumina de care are nevoie pentru a trăi, pentru a trăi frumos.

- Aşa e, a apăsat pe cuvântul frumos, îşi aminti baronul.

Se lăsă o tăcere în timpul căreia se priviră tulburați şi visători. Apoi baronul reveni brusc la bancul de lucru şi continuă să meşterească febril la cartuşele lui.

- De fapt, pentru ce vânătoare te pregăteşti? Iarna-i pe terminate, sezonul, mi se pare, s-a încheiat...

- Augustine, e rândul meu să te întreb pe ce lume trăieşti! Ei bine, află că facem asta în fiecare an, dintotdeauna. La sfârşitul iernii, bem pentru noul an şi tragem câteva focuri ca să nu ne ieşim din mână. Bineînțeles, nu ucidem nimic. E mai mult pentru zgomot. Tradiția.

- Cu alte cuvinte, încheie baroana, sărbătoreşti închiderea sezonului de vânătoare.

- Da, asta e, închiderea sezonului de vânătoare.

- Bine, fie cum spui tu!

Baroana se retrase în birou, lăsându-şi bărbatul absorbit de munca lui. După un moment însă, înălțând capul, baronul aruncă o privire perplexă şi îşi mângâie bărbia.

- Ce-o fi vrut să spună cu închiderea sezonului de vânătoare? murmură el.

Anunțul pentru slujba de fată în casă la un cuplu de pensionari înstăriți apăru în *Le Reveil de l 'Orme* şi îşi făcu efectul începând cu a treia zi.

Baroana aştepta răbdătoare în salon, la o masă pe care zăcea un vraf de dosare. „Semeni cu o ghicitoare în cărți”, mârâise baronul, care se trezise cu fața la cearşaf. După târâitul soneriei, a cărui insistență sau timiditate constituiau o primă informație, doamna îşi punea ochelarii pentru departe, în timp ce biata Celestine mergea să deschidă. După câteva minute de aşteptare psihologică, candidata era poftită. Un prim examen vizual şi mut avea drept obiect prezentarea şi aspectul fizic.

Baroana era sfâşiată între exigențe contradictorii. Nu putea fi atât de perversă încât să caute urâțenia în sine. La fel ca oricine, ar fi preferat să fie servită de o fată simpatică şi plăcută vederii. Nu trebuia însă ispitit baronul - imperativ categoric şi prioritar. Prin urmare, visa o creatură nu chiar urâtă de-a binelea, dar inconsistentă, insipidă, transparentă. Sau o femeie *bifrons*, drăguță, grațioasă în ochii stăpânei, nu însă şi ai stăpânului, care ar fi trebuit s-o

găsească de-a dreptul respingătoare. Vis irealizabil, cum o dovedea şi perindarea candidatelor, ce apăreau când stupide şi paralizate de timiditate, când arogante şi pline de pretenții.

Baronul preferase s-o şteargă, ca să nu mai asiste la o operație pe care o simțea îndreptată contra lui. Ei, să fi fost în sarcina lui angajarea „celei noi”! N-ar fi lungit-o mult, în splendida primăvară normandă! Urcând strada Pont-Neuf înspre Champ du Roi, vedea pe ecranul imaginației scena ațâțătoare şi savuroasă a examenului de admitere: „Ia să vedem noi, vino mai aproape, fără teamă, copila mea. Ce frunte delicată, ce năsuc, ce bărbie delicioasă, da, da, nu-i rău deloc. Şi pieptul, Doamne, putea să fie mai obraznic, mai primitor. Şi mijlocul, oh, mijlocelul, aproape că l-aş putea cuprinde cu două degete, dar ce zic, chiar pot să-l cuprind! Acum, puişor, dă-te puțin înapoi, mai mult, aşa, ia să vedem picioruşele, mai mult, ce naiba, când ai picioare aşa frumoase nu ți-e teamă să le arăți!” Apoi, revenind brutal la realitate, începea să-i invidieze pe cei care trăiseră pe vremea târgurilor de sclave.

Pentru că vorbeam de ecran: afişe uriaşe tocmai anunțau filmul ce rula săptămâna aceea la Rex, Barbă Albastră, cu Pierre Brasseur şi Cecile Aubry. Pierre Brasseur? Un fâs, se gândi el. Un tip inconsistent ce face pe durul, bun de gură, dar fără personalitate. Dovadă bărbia. O bărbie teşită, laşă. bună pentru roluri de personaje care cer palme. Până ce-a avut ideea genială să-şi lase barbă. Vechea poveste: ornamentul serveşte ca să mascheze tarele. La fel ca la cai: un gât de lebădă, atât de apreciat de pictori, trădează de fapt un animal bolnav de tignafes.

În schimb Cecile Aubry... Ehe! Cam mărunțica, poate, capul cam mare față de trup, fața bosumflată de pekinez. Şi totuşi, totuşi, ce bobocel de fată în primăvara asta năbădăioasă! Aşa ceva i-ar fi plăcut să găsească acasă, pe post de fată la toate. Da, bună la toate... dar ce zic bună - delicioasă, perfectă la toate! Şi baronul şi-o imagina pe Cecile - evident, cum s-o strigi pe o fată în casă dacă nu pe numele mic? - făcând piruete în biroul lui, cu un pămătuf de praf în mână, provocând şi eschivând totodată, cu hohote mici de râs, mângâierile cu care baronul încerca s-o înhațe!

Două ore mai târziu, când reveni acasă, totul se terminase. O ştiu împiedicându-se de cufărul din răchită lăsat în mijlocul holului. Noua slujnică venea din Pre-en-Pail, un târg aflat la optzeci şi patru de kilometri, pe drumul spre Mayenne. Avea cincizeci de ani, un puf de mustăcioară şi o spinare de hamal. O chema Eugenie.

Debutul Eugeniei în noua slujbă îi oferi baroanei satisfacții depline. Cu spinarea ei cât un dulap, muta mobilele ca pe nişte jucării. De altfel baroana profită de sosirea ei pentru a începe una dintre acele mari curățenii de sfârşit de iarnă ce întorceau casa pe dos - şi pe baron de asemeni. Într-adevăr, era momen-

tul când femeile casei puneau stăpânire pe tot spațiul, lăsându-i doar o scăpare: fuga. Cu acest prilej, Eugenie se dovedi cu mult mai redutabilă decât sărmana Celestine. Baronul o simți pe pielea lui în ziua când Eugenie, nevăzându-l (mergea de-a-ndăratelea trăgând o comodă), îl buşi lipindu-l de perete.

În ochii baroanei, Eugenie mai avea o calitate. Laconică, aşa cum le sade bine celor de condiția ei, ştia totuşi să asculte, punctându-şi atenția cu minimum de vorbe necesar. Dialogurile lor aveau drept bază complicitatea femeilor în fața bărbaților, dar slujnica ştia să refacă distanța socială ce-o separa de stăpână pretinzându-se mai neştiutoare decât ea în aceste domenii delicate.

În dimineața aceea, Eugenie era echipată ca un adevărat soldat menajer: turban pe cap, şorț strâns pe talie, mâneci suflecate, panoplia regulamentară de mături, pămătufuri de tot felul, perii de lustruit. Baroana, agitându-se când în urma, când înaintea ei, îi dirija evoluțiile.

- În timpul iernii, zise ea, praful nu se vede. Dar o dată cu primele raze de soare, îți dai seama cât e de lucru.

- Da, doamnă, aprobă Eugenie.

- Vreau o casă impecabilă. Deşi nu sunt o maniacă a curățeniei. Evident, nu accept mizerie sub pat. Dar bunică-mea îşi punea slujnica să curețe spațiile dintre lamelele parchetului cu o agrafă de păr. Eu n-am ajuns chiar până acolo.

- Nu, doamnă.

- De rame, bibelouri, porțelanuri, nu te atingi. Asta e treaba mea.

- Da, doamnă.

- Cu biroul soțului meu, e o întreagă istorie. Nu intri când este el înăuntru, îl deranjează. Iar dacă ne-am potrivi, nici în lipsa lui n-ar trebui să intrăm. Trebuie să curățăm totul fără să bage el de seamă.

- Da, doamnă.

- Când eram mică, maica stareță de la pension spunea: O casă curată şi bine întreținută este oglinda unui suflet ocrotit de îngeri.

În momentul acela, Eugenie, deplasând un vraf de dosare, făcu să se reverse pe covor un val de imagini şi de reviste erotice.

- Iarăşi mizerii din astea! exclamă baroana. Ştiam eu că le ascunde undeva!

Le adună, le făcu teanc, le aruncă o privire dezgustată.

- Cărnurile astea dezgolite, ce oroare!

- Adevărat, aprobă Eugenie, aplecată peste umărul ei.

- Şi ce plicticoase! Numai bărbații, cu poftele lor murdare, pot gusta aşa ceva.

- De murdari, nimic de spus, nişte porci!

- Te rog, Eugenie, e vorba de baron!

- Să mă ierte Doamna!

- Bărbații sunt cum sunt, cugetă baroana. Ce nu pot însă înțelege sunt creaturile care le fac pe plac.

- Poate-o fac pentru bani, îşi dădu Eugenie cu părerea.

- Pentru bani? Ar fi răul cel mai mic. Dar mă îndoiesc. Sunt unele destul de vicioase ca să le placă, să ştii.

- Asta, din păcate, e foarte adevărat!

Baroana se ridicase şi făcea câțiva paşi către şemineul împodobit cu trofee ecvestre.

- Când am intrat la pension, la maicile din ordinul Bunei-Vestiri, spuse ea visătoare şi vag surâzândă, aveam nouă ani. La pension erau săli de baie. Patru de toate. Ne venea rândul o dată pe săptămână. Lângă cadă atârna un soi de halat din pânză groasă neghilită. Era făcut ca să te dezbraci, să te speli şi să te îmbraci din nou fără să-ți vezi trupul. Prima dată, n-am înțeles la ce serveşte. M-am spălat aşa, fără nimic. Când supraveghetoarea a observat că nu folosisem cămeşoiul, ştii ce mi-a spus?

- Nu, doamnă.

- Mi-a spus aşa: „Se poate, copila mea, să te dezgoleşti în plină lumină! Nu ştii că îngerul tău păzitor e un tânăr?”

- Asta-i bună! Nu mi-a trecut niciodată prin minte.

- Nici mie, Eugenie, încheie baroana. Dar de atunci n-am încetat să mă gândesc. Da, n-am încetat să mă gândesc la tânărul acela foarte blând, foarte pur, neprihănit, care în fiecare clipă e lângă mine, ca un prieten credincios, ca un prieten ideal...

Bine-i spusese baroana abatelui Doucet: primăvara, cu explozia ei de semințe şi muguri, era un anotimp bezmetic şi turbulent. Abia terminase Eugenie marea curățenie, abia îşi aranjase măturile, pămătufurile, cârpele şi periile de lustruit ca armele într-o panoplie, abia îşi scosese turbanul şi şorțul, că primi o telegramă de la Pre-en-Pail. Soră-sa trebuia să nască, iar cei şapte copii nu puteau rămâne singuri în casă, chiar dacă Mariette, fata cea mare, împlinise optsprezece ani.

Eugenie îi explică baroanei situația. Sora aceasta era o amărâtă. În plus, se măritase cu un bețivan ce nu ştia să facă decât copii. Cât despre Mariette, copil răsfățat, o zăpăcită ce nu avea în cap decât găteli sau romane sentimentale, nu se putea conta pe ea. În concluzie, Eugenie cerea douăzeci şi patru de ore ca să vadă situația la fața locului.

Cele douăzeci şi patru de ore trecură, apoi se făcură treizeci şi şase, patruzeci şi opt. În fine, în seara celei de-a doua zile, când baroana era plecată în oraş - cineva trebuia totuşi să meargă la cumpărături -, se auzi soneria. Baronul îşi strigă nevasta şi constată cu neplăcere că nu e acasă. Hotărât să nu se deranjeze, se înfundă în fotoliu şi desfăşură un ziar între el şi lumea exterioară.

Atunci soneria sună a doua oară, de data asta imperios, insistent, aproape amenințător. Baronul se ridică şi alergă în hol, gata să-i spună vreo două mojicului. Deschise uşa furios dar în aceeaşi clipă se trase înapoi, parcă orbit. Cine era în fața lui? Cecyle Aubry, în carne şi oase. Baronul era năucit, nu-şi credea ochilor. Ba da, încadrată de o claie de păr, era chiar mutrița încăpățânată şi copilăroasă, cu buzele bosumflate, cu ochii verzi obraznici, condimentată, în plus, de o stângăcie țărănească şi de damful violent al unui parfum ieftin ce mirosea ca pământul normand din preajmă.

- Vreau cu doamna baroană de Saint-Fursy, rosti ea dintr-o suflare.

- Eu sunt... Adică, mă rog, sunt baronul de Saint-Fursy. Nevastă-mea lipseşte pe moment.

- Aha, suspină tânăra, uşurată.

Apoi îi surâse larg baronului şi intră hotărâtă, aruncând în hol o privire circulară şi posesivă.

- Aşa, bine, zise ea. Păi, eu sunt Mariette, nepoata doamnei Eugenie. Deocamdată mătuşă-mea nu poa' să vină. Nu. Maică-mea încă se simte rău. La spital. A mai născut unul, mă-nțelegeți... Care mai bine rămânea unde era. Mai ales că-n sat n-avem pe nimeni să ne dea o mână de ajutor. Aşa că m-am gândit să vin s-o înlocuiesc pân' s-o întoarce ea.

- Dumneata? S-o înlocuieşti pe Eugenie? în fond... de ce nu?

Baronul îşi recăpătase aplombul, şi, în fața acestei cascade de miracole, redevenise Cocoşul sălbatic.

- Aşa o să mai schimbăm atmosfera. Dar... cine te-a trimis? Eugenie?

- Păi... şi da şi nu. Eu i-am zis că să vin. Ea a dat din umeri. A zis că cu siguranță n-am să mă descurc.

- Auzi, idee!

- Nu-i aşa? în plus, eu, mă-nțelegeți, să-ți faci veacul într-un cătun ca Pre'!... Şi asta de optsprezece ani!

- De optsprezece ani? se miră baronul. Dar înainte unde erai?

- Înainte? Păi încă nu mă născusem! -A, da.

- Aşa c-am zis să nu scap ocazia. Am plecat fără să spun nimic. Am lăsat un bilet pe masa de la bucătărie că plec s-o ajut pe doamna baroană, atât.

- Foarte bine, foarte bine.

- Dar credeți că doamna o să mă vrea?

- Precis. Adică, precis că nu. Dar în casa asta eu hotărăsc, nu? Aşa că s-a făcut, sunt de acord, te-am angajat. Ia-ți bagajul, să-ți arăt camera ta. Sau mai bine nu, hai să-ți arăt casa. Aici e biroul meu. Se deretică prea mult prin el. Îmi bramburesc hârtiile, nu mai găsesc nimic. Asta? Da, e o fotografie a tatălui meu, generalul de Saint-Fursy. Aici sunt eu, locotenent. Aveam douăzeci de ani.

Mariette luase fotografia în mână.

- Aoleu, ce s-a schimbat domnul! Ca să vezi! Nu l-aş fi recunoscut! Ce tânăr şi verde era!

- Da, e firesc la vârsta aia.

- Deh, anii lasă urme!

- Bine, bine, destul.

- Da' dacă vreți să ştiți, se grăbi să adauge Mariette, eu cred că arătați mai bine acum.

- Drăguț din partea ta.

- Un bărbat prea tânăr, cred eu, nu-i un bărbat adevărat.

- Aşa cred şi eu. Bravo, bravo. Acuma, hai, trecem iar prin hol şi mergem în sufragerie.

Baronul îi făcea loc să treacă, galant, şi fu cât pe ce să se lovească de ea, pentru că Mariette se oprise în fața unei siluete înalte şi negre. Înfierbântat, baronul aproape uitase de nevastă-sa.

- A, tu erai, bună, scumpa mea, spuse el dintr-o suflare. Ea este Mariette. Eugenie trebuie să mai rămână cu soră-sa. Aşa că Mariette a venit să ne ajute. Drăguț, nu-i aşa?

- Foarte, aprobă baroana pe un ton glacial,

- Şi apoi, nu-i aşa, o persoană tânără în casă o să mai schimbe atmosfera.

- Mersi, Guillaume.

- Dar, scumpa mea, nu de tine e vorba! Mă gândeam... ei bine, mă gândeam la Eugenie.

- Poate că te gândeai puțin şi la tine...

- La mine?

Lăsându-le pe femei s-o ia înainte, baronul se oprise în fața unei oglinzi.

- Să mă gândesc şi la mine..,, murmură el. Să mă schimb... Să-ntineresc puțin... Să redevin locotenentul de douăzeci de ani... În fond, de ce nu?

În săptămânile ce au urmat, baronul exploata cu abilitate acest prim şi lesnicios succes pe care i-l dăruise hazardul. Sarcina lui era cu atât mai uşoară cu cât Mariette, tratată cu un soi de oroare sfântă de către baroană, amenințată permanent de reîntoarcerea Eugeniei, nu avea alt ocrotitor. Desigur, baroana ar fi fost mai inspirată să n-o împingă total de partea bărbatului său şi poate îşi dădea seama că greşeşte. Dar sentimentele ei față de „această cocotă mică" răbufneau prea puternic ca să mai fie în stare de finețuri psihologice.

În schimb, Cocoşul sălbatic îşi păstra destul sânge rece pentru a salva măcar aparențele. Evident, Mariette întârzia adesea prea mult la cumpărături şi de fiecare dată, ca din întâmplare, baronul lipsea de-acasă în acelaşi timp cu ea. Avansurile lui rămâneau totuşi discrete, când nu explodau în ochii baroanei ca nişte bombe cu întârziere. Astfel, o dusese pe țărăncuță la Roger, singurul coafor de lux din împrejurimi, cu un model, fotografia lui Cecyle Aubry din *Barbă*

Albastră. Baroana simți că nu are aer când văzu debarcând în casa ei acea creatură de vis, manichiurată, fardată, coafată şi lustruită, şi înțelese pe loc cine jucase, în această metamorfoză, rolul de deus ex machina.

Într-o zi, hotărî totuşi să mobilizeze destulă înțelepciune şi răbdare pentru o discuție gravă şi afectuoasă cu bărbatul ei. Cel mai bun moment ar fi fost după cină, când Mariette, după un scurt 'Nă seara, doamnă şi domnule, s-ar fi retras în camera ei. Baroana aşteptă aşadar să audă uşa închizându-se la primul etaj, apoi deschise gura ca să-i vorbească baronului care, aşezat picior peste picior, îşi citea jurnalul. În acel moment, o muzică de jazz îndrăcită izbucni din camera Mariettei şi invada toată casa.

- Ce-i asta? exclamă baroana.

- Jazz Nouvelle-Orleans, răspunse baronul fără să ridice ochii din ziar.

- Pardon?

- New-Orleans, dacă preferi, pronunță el cu un impecabil accent de Oxfort.

- Asta tot tu ai născocit-o?

- Crezi că puştoaica asta are nevoie de mine ca să-şi procure un pick-up şi discuri? Sunt lucruri pentru vârsta ei, nu a mea.

- Da, cred! izbucni baroana. De tine sau de banii tăi! Ah, zău, nu mai pot, nu mai pot! repeta ea părăsind încăperea, cu o batistă la gură.

Muşcându-şi mustața, baronul aşteptă un moment. Apoi se ridică şi făcu un pas spre camera nevestei. Trebuia s-o facă, i-o datora. Era soția lui. Preotul ce-i unise i-o încredințase pentru toată viața. Totuşi, se opri şi făcu doi paşi în direcția de unde venea muzica. Mariette Cecyle Aubry. Gingaşele, fragedele lor trupuri contopite în această primăvară înmiresmată. Reveni la fotoliu. Se aşeză din nou. Îşi strânse ziarul. Muzica se auzi şi mai tare, şi mai îndrăcită. Brâu pick-upul şi discurile pe care le alesese împreună cu ea. Cum să asculți o asemenea muzică singur, într-o cameră de celibatar? Aruncă ziarul. Se ridică. Apoi porni furios, îşi luă din cuier pălăria, îşi aruncă pardesiul pe umeri şi ieşi trântind uşa zdravăn, ca să fie sigur că a fost auzit.

De ce preferase Cocoşul sălbatic, până la urmă, fuga? Desigur, era mai mult decât un om cu principii, era extrem de sensibil la eleganță şi la vulgaritate; s-o înşele pe baroană în propria-i casă, aproape în prezența ei, nu cadra nu onoarea ce constituia jumătate din deviza Regimentului 1 Vânători, Onoare şi Patrie. Totuşi, o făcuse deja, da, i se întâmplase să împingă amorurile ancilare până sub acoperişul propriei case. Prin urmare, acum era ceva în plus, şi anume sentimentul absolut nou pentru el că povestea cu Mariette este o aventură mai gravă decât celelalte, presentimentul destul de patetic că e vorba de o încheiere, de un final, de un fel de reverență pe care cu nici un chip nu trebuia s-o rateze. Trebuia aşadar să nu se pripească, să aibă curajul, perseverența, tactul necesare

pentru o ieşire din scenă frumoasă a unui bărbat ce toată viața fusese mai mult un mare sedus decât un vulgar seducător.

Baroana, în schimb, era hotărâtă să acționeze cu toată siguranța pe care i-o da conştiința că dreptul ei coincide cu binele tuturor. Căci îşi formase, în legătură cu Mariette, o teorie potrivit căreia această naivă şi cam prostuță fată de țară era pe cale să se lase grav şi rapid pervertită de ispitele otrăvite ale oraşului, îi ajungea, drept argument, metamorfoza tinerei fete, care în scurtă vreme evoluase în direcția cea mai rea.

Totuşi, Mariette continua să rămână pe deplin supusă şi respectuoasă față de baroană şi nu protestă în nici un fel când aceasta îi comunică hotărârea de a o trimite la Pre-en-Pail fără să mai aştepte întoarcerea Eugeniei.

- Dar să ştii, Mariette, adăugă ea, îmblânzită de această victorie totală, îți rămân foarte recunoscătoare că mi-ai venit în ajutor în timp ce Eugenie o ajută pe mama ta. Numai că, vezi tu, cred că atmosfera oraşului nu-ți prieşte defel. Fiecare la locul lui, nu-i aşa? Dacă te-ai născut la țară, e mai bine să rămâi la țară.

- Vezi bine, îngână Mariette, bâțâindu-se.

- Ce ai de gând să faci la Pre-en-Pail? mai întrebă baroana cu răceală.

- Păi, ce să fac? O să mulg vacile, o să muşuroiesc fasolea, o să scot cartofii, cum îi sade bine unei țărănci.

Baronul, care tocmai intrase, socoti că cele două femei merg totuşi prea departe, fiecare în felul ei.

- Sper, Mariette, adăugă el pe un ton de glumă mondenă, că în afară de asta o să ari ogorul şi o să tai copaci.

- Guillaume, n-ai nici un haz, i-o reteză baroana. Totuşi, înainte de plecare, îi dărui Mariettei o jucărie pentru mezin şi o cruce cu lănțişor pentru ea. ținu s-o conducă personal la gară şi s-o vadă urcând în vagon. În acest timp, baronul îşi scosese bătrânul său Panhard, pentru a merge la herghelia din Carrouges, ca să vadă un cal.

La prima oprire a trenului, în gaia Saint-Denis-sur-Sarthon, Mariette coborî cu valiză cu tot. Panhardul baronului aştepta în fața ieşirii. Au râs şi s-au îmbrățişat. Apoi şi-au continuat drumul spre Alencon. Aici, baronul îşi instala prietena într-o garsonieră cochetă pe bulevardul Regimentului 1 Vânători, închiriată anume.

Au urmat trei zile de euforie, punte fragilă şi uşoară aruncată peste abisuri de confuzie. Căci în timp ce baroana se tot felicita că reuşise atât de bine s-o mătrăşească pe Mariette, baronul exulta de bucuria c-o poate întâlni în voie. Totuşi, până la urmă, aerul lui fericit o intrigă pe baroană. Degeaba se gândea el la felurite grozăvii ca să-şi compună o față mai sumbră, degeaba născocea succese hipice ca să-şi justifice irepresibilele accese de voie bună: baroana începu

să caute motivul ascuns. Întoarcerea Eugeniei o lămuri definitiv că povestea cu Mariette nu se încheiase, cum crezuse ea, căci slujnica făcu ochii mari auzind de plecarea nepoatei spre Pre-en-Pail. Nu, în ultimele zece zile fata nu apăruse în sat. Atunci unde era? Răspunsul la această întrebare se citea pe chipul radios al baronului, în fond, în mica societate din Alencon, un personaj atât de cunoscut ca baronul de Saint-Fursy nu putea ascunde la nesfârşit o viață dublă. Încet dar sigur, vestea că întreținea o amantă într-un cochet cuibuşor de nebunii se răspândi, fiind primită cu simpatie. Oricum, baronul era mult mai popular decât baroana (considerată avară şi trufaşa), astfel încât se bucură de o indulgență afectuoasă şi amuzată. Baroana în schimb se simți înconjurată de un cerc de habotnici ale căror mutre scandalizate şi vorbe compătimitoare o răneau cumplit. Baronul nu era la prima lui escapadă. Era însă pentru întâia dată când practica adulterul pe față.

Bineînțeles, baroană i se plânse duhovnicului. Din nou, abatele Doucet o sfătui să se resemneze. Trebuia ținut seama de vârsta baronului. Ajunsese la stadiul în care pasiunile sunt cu atât mai imperioase cu cât timpul ce le rămâne este mai scurt. Această vâlvătaie era mai violentă decât altele pentru că, desigur, avea să fie şi cea de pe urmă. Însuşi faptul că de data aceasta vinovatul întrecuse orice măsură dovedea că Diavolul îl ispitea pentru ultima oară. Curând avea să urmeze blânda şi senina înțelepciune a senectuții.

- Închideți ochii, repeta abatele ca pe-o litanie. Închideți ochii. Când o să-i deschideți iarăşi, furtuna va fi o amintire!

Să închidă ochii? Conştiința şi mândria baroanei se revoltau la asemenea sfat, în care vedea un act de complezență şi totodată o jignire. Şi cum să suporte ipocrizia consolatoare care se închega în jurul ei de câte ori intra în saloanele burgheze din Alencon? Se gândi, o vreme, să plece. Avea o vilă veche la Donvillc. De ce n-ar merge să petreacă acolo anotimpul cald, lăsând în grija Eugeniei casa din Alencon? Dar şi în această soluție vedea renunțare, derută, dezertare din post. Ei bine, nu! O să rămână, şi, în ciuda rugăminților abatelui, o să privească adevărul în față, oricât de crud ar fi.

Să închidă ochii. Deşi conştiința baroanei de Saint-Fursy respingea acest sfat prea comod, se părea totuşi că cineva dinlăuntrul ei îl auzise şi îl punea în practică fără întârziere. Cineva mai elementar, mai profund decât conştiința ei. Fapt e că într-o seară, întorcându-se acasă în mare vervă, baronul o surprinse pe nevastă-sa tamponându-şi ochii cu un tifon îmbibat în colir. Din politețe, se arătă mirat şi îngrijorat.

- Nu e nimic, îi spuse ea. Probabil o alergie la polenul ce pluteşte prin aer în anotimpul ăsta

Fără să vrea, atinsese o temă ce avea darul să-i inspire baronului accente lirice.

- A, da, exclamă el, primăvara! Polenul!... Unii fac astm din cauza lui. Pe tine, te dor ochii. La alții, efectul e cu totul diferit!

Dar baronul tăcu brusc şi se întunecă atunci când nevastă-sa întoarse către el un chip descompus, pe care lacrimile şiroiau din doi ochi morți.

Două zile mai târziu, îşi puse o pereche de ochelari cenuşii ce-o făceau să pară în acelaşi timp bătrână, săracă, jalnică. Apoi căpătă obiceiul de a închide toate obloanele, silindu-i pe ceilalți din casă să trăiască împreună cu ea într-o penumbră lugubră.

- Ochii, explica ea, tot mă supără. Nu mai suport decât lumina slabă, şi nu mai mult de câteva minute pe zi.

Şi îşi schimbă ochelarii cenuşii cu nişte ochelari negri. Ai fi zis că e posedată de un demon calm şi răbdător, care ura lumina şi care încetul cu încetul o alunga din viața aceasta.

Mai întâi, baronul profită de aparenta retragere a nevestei. De-acum Mariette putea ieşi în oraş fără să se teamă că şi-ar putea întâlni fosta stăpână. Sigur, rămânea riscul ca într-o zi să dea nas în nas cu mătuşă-sa. Dar atunci exista şansa unei explicații în familie, al cărei ecou nu trebuia să ajungă neapărat la baroană. Cât despre Cocoşul sălbatic, niciodată nu fusese mai fericit. Mariette nu numai că era cea mai delicioasă amantă din câte avusese, dar pe deasupra asuma rolul copilului de care el nu avusese parte. O învăța să şofeze. Îi comandase un costum de călărie ce-i mula adorabil poponețul ferm şi rotund. Baronul visa vacanțe la Nisa ori la Veneția, un costum de vânătoare şi o carabină micuță pentru deschiderea sezonului. Dar cel mai mult îl încânta concertul şuşotit de aluzii măgulitoare cel înconjura ca o tămâie sonoră la cercul militar, la popotă, la manej, la sala de scrimă. Fericirea lui era înzecită de bârfa ce care-o stârnea.

Toate acestea îl ajutau să suporte atmosfera funebră şi otrăvită pe care baroana, susținută puternic de Eugenie, o întreținea acasă. Situația părea să evolueze spre o ruptură inevitabilă. Dar se produse contrariul.

Era o zi splendidă. Baronul revenea acasă voios ca un cintezoi. Ferestrele de la parter erau deschise, însă obloanele, conform instrucțiunilor baroanei, erau trase. Apropiindu-se, baronul se opri din fredonat şi spionă poznaş printre obloanele întredeschise. O descoperi pe Augustine aşezată la măsuța de lucru, cu o carte în mână. Auzise probabil un zgomot, căci, închizând cartea, se ridică şi părăsi încăperea.

Baronul râde muțeşte. Ce scenă: să-şi surprindă nevasta în flagrant delict de lectură vinovată! „Ca să vezi, se gândi el, doamna se pune pe citit. Ar fi şi timpul!” Cu paşi furişați, intră în salon, se apropie de măsuță, scoate cartea din sertar şi - la fel de vesel - se apropie de fereastră ca să citească.

Surâsul îi îngheață pe buze. Nu înțelege nimic. În loc de cuvinte, mici puncte în relief dispuse în pătrate geometrice. Încă nu înțelege, dar prin minte îi trece o bănuială cumplită. Se repede pe culoar strigându-şi nevasta. În cele din urmă, o găseşte în camera lor - o siluetă înaltă şi sumbră profilată pe peretele alb împodobit cu un crucifix.

- A, în sfârşit, aici erai! Spune-mi, ce-i asta!

Îi pune cartea în mână. Baroana se aşează, deschide cartea şi îşi ascunde obrazul în ea, vrând parcă să plângă.

- Am vrut atât de mult să nu afli adevărul! Sau să-l afli cât mai târziu.

- Ce adevăr? Ce-ți trebuie ție cartea asta?

- Învăț să citesc. Alfabetul Braille. Pentru orbi.

- Pentru orbi? Dar tu nu eşti oarbă!

- Nu de tot, nu încă. Mai văd, foarte slab. Va mai dura o lună cel mult. Pe urmă, gata, beznă deplină. Medicul mi-a spus-o categoric. De asta mă grăbesc să învăț alfabetul Braille! E totuşi mai uşor când încă vezi puțin.

Baronul e năucit. Bunătatea lui, onestitatea, simțul onoarei, teama de fi judecat de camarazi se unesc pentru a răsturna situația.

- Dar e o nebunie, e de necrezut, bâiguieşte el. Şi eu care nu înțelegeam nimic! Ochelarii, picăturile de colir, întunericul ăsta în care te-ai închis. Idiot ce sunt! Egoist josnic! Şi când mă gândesc că în timpul ăsta... Pe cinstea mea, cred că nici nu vroiam să înțeleg! Ah, sunt momente când mă detest!

- Nu, Guillaume, nu, eu singură m-am ascuns. Ce vrei, mi-e ruşine de această infirmitate oribilă care va face din mine o povară pentru toată lumea.

- Oarbă! Nu-mi vine să cred. Dar ce ți-a spus doctorul?

- Mai întâi am fost la bătrânul nostru prieten, la doctorul Girard. Apoi m-au văzut doi specialişti. Fireşte, s-au străduit să mă menajeze. Dar am înțeles foarte bine care e adevărul! Nici un fel de vorbe frumoase nu ajută împotriva crudului adevăr: acela că vederea îmi slăbeşte pe zi ce trece şi că deja aproape nu mai văd.

Baronul nu rămâne niciodată inert în fața loviturilor soartei. Nu-i omul care să renunțe, să se resemneze. Se încordează, se mobilizează. Cocoşul sălbatic se înfoaie din nou.

- Ei bine, uite ce facem, Augustine, hotărăşte el. O să luptăm împreună. Gata. Nu mai plec de lângă tine. O să te iau de mână, uite aşa, şi o să mergem binişor împreună spre vindecare, spre lumină.

O ia în brațe, o leagănă.

- Ah, draga mea Titine, o să ne regăsim, ca altădată, amândoi, o să fim din nou fericiți. Îți aminteşti când eram tineri şi îți cântam, ca să te înfurii, pe melodia Vino, puicuța: „Vino, Titino, vino, Titino, vino!”

Baroana se lasă moale în brațele bărbatului ei. I se cuibăreşte la piept, surâde printre lacrimi.

- Guillaume, n-ai să fii niciodată serios! îi reproşează ea înduioşată.

Nu, nu e îngăduit să înşeli un orb. Nu poți profita de cecitatea unei soții. Chiar de-a doua zi, baronul îşi nărui fericirea cu tot atâta zel cu cât o clădise. O revăzu pe Mariette doar pentru a-i spune adio. Va continua să-i plătească chiria micii garsoniere. O s-o ajute cu bani atâta timp cât n-o să aibă de lucru -nu-i trecea prin cap că, negăsind o slujbă, ea şi-ar putea găsi un alt protector. Dar nu se vor mai întâlni. Ea plânse amarnic. El reuşi să nu verse o lacrimă. Dar părăsi cu inima sfâşiată cuibul ultimei sale primăveri.

În săptămânile următoare, baronul oferi spectacolul unui devotament emoționant pentru infirmă. Îi mărunțea carnea în farfurie. Îi citea cu voce tare. O plimba la braț, încetişor, semnalându-i obstacolele, spunându-i numele cunoscuților ce le ieşeau în cale. Era o pildă pentru tot Alenconul.

Baroana trăia o fericire deplină. Nu se mai închidea în întuneric zile întregi. Îşi abandona ochelarii negri din ce în ce mai des. Se pomenea chiar, uneori, răsfoind un ziar sau deschizând o carte. Ai fi spus că, încetul cu încetul, ieşea din prăpastia în care o aruncase nenorocirea.

Într-o zi, îl chemă de urgență pe abatele Doucet; când acesta veni, se închise cu el.

- Te-am chemat ca să-ți spun ceva. Ceva grav, începu ea direct.

- Ceva grav, Dumnezeule! Sper că nu e o nouă nenorocire...

- Nu, ba chiar, mai curând, e o fericire. O fericire gravă, foarte gravă.

Se aşeză atunci în fața lui şi, brusc, îşi scoase ochelarii negri. Apoi îl privi, cu ochii mijiți.

Abatele o privi la rândul său.

- Nu, eu... Ce straniu! bâigui el. Nu aveți privirea unui orb. Câtă viață c în ochii aceştia!

- Pentru că văd, părinte! Nu mai sunt oarbă! exclamă ea.

- Doamne, ce miracol! Ce răsplată pentru resemnarea dumneavoastră, pentru grija baronului, pentru rugăciunile mele! Dar de când...

- Mai întâi am trăit într-un crepuscul tulbure, străbătut uneori de raze luminoase ce durau doar o clipă. Care clipă? Clipa în care l-am simțit pe Guillaume al meu mai aproape de mine ca oricând. Pe urmă, puțin câte puțin, s-a făcut lumină.

- Va să zică, ceea ce a provocat sau măcar a grăbit vindecarea. ..

- Da, ceea ce spun e atât de... pios, că l-ar face să surâdă pe oricare altul decât pe dumneata.

- Pios? E drept, în ziua de azi lucrurile pioase provoacă râsul, ba chiar înfricoşează, da, înfricoşează mai mult chiar decât păcatul. Ciudată epocă!

- Ei bine, părinte, poți povesti şi enoriaşilor istoria mea, căci nu ştiu alta mai frumoasă. Vindecarea mea poartă un singur nume, de fapt un prenume. Iar acest prenume est Guillaume!

- Baronul?

- Da, soțul meu. E o vindecare prin dragoste, prin dragostea conjugală. Şi când te gândeşti că va trebui să ne ascundem, ca să nu râdă lumea de noi!

- Ce frumusețe! Sunt copleşit: în umila mea misiune preoțească, să am parte de asemenea bucurie! Şi ce a spus baronul când i-ați dat vestea?

- Guillaume? Dar el nu ştie nimic! Eşti primul căruia îndrăznesc să-i vorbesc de vindecarea mea. Vorbesc despre ea, nu-i aşa, de parcă-ar fi o faptă de ruşine!

- Dar baronul trebuie anunțat imediat, insistă abatele. Nu vreți...

- Nu, nici vorbă! Să nu ne grăbim. Nu-i aşa simplu.

- Nu înțeleg.

- Gândeşte-te. Guillaume a avut o legătură cu creatura aceea. Eu mă îmbolnăvesc... mă rog, îmi pierd vederea. El rupe totul şi se întoarce la mine. Câteva săptămâni mai târziu îmi recapăt vederea.

- Ce miracol!

- Tocmai asta e. Ce povestesc eu este foarte frumos şi absolut adevărat. Dar nu-i un pic prea frumos ca să fie verosimili

- Baronul se va înclina în fața evidenței.

- Care evidență? Evidența, pentru el, va fi că a fost dus cu preşul! Nu suport ideea că m-ar putea crede o simulantă. Nu toți cred în miracole, ca dumneata.

- Va trebui totuşi...

- Şi mai este ceva. Numai infirmitatea mea a reuşit să-l smulgă pe Guillaume din brațele acelei creaturi. Dai dacă, invers, vindecarea mea l-ar putea face să cadă iarăşi în viciu? Am nevoie de sfatul şi chiar de complicitatea dumitale, părinte.

- Într-adevăr, trebuie să ne gândim. Spre binele baronului, va trebui să-i ascundem o vreme realitatea. Această mică ocolire a adevărului e scuzată, cred, de noblețea intențiilor noastre.

- E vorba doar să-l menajăm. Să-l pregătim pe îndelete pentru vestea cea bună a vindecării mele.

- Să câştigăm timp, asta e, nimic mai mult.

- Până ce-o uită pe creatură.

- Aşa încât nu va fi o minciună, ci un adevăr suspendat, amânat, dezvăluit puțin câte puțin.

- Evident, nimeni nu trebuie să bănuiască nimic. De altfel eşti singurul cu care am vorbit şi ştiu că pot conta pe discreția dumitale.

- Poți, copila mea. Pe noi, preoții, taina confesiunii ne-a obişnuit să ne ținem gura. Da, da, ar fi un dezastru dacă baronul ar afla adevărul de la altcineva. Şi sunt atâția gură-spartă!

- Şi mai ales atâția răuvoitori! întări baroana.

Aşadar, baroana şi abatele plănuiseră o dezvăluire treptată a adevărului. Numai că, vai, adevărul nu se lasă întotdeauna manevrat. Cu o brutală indiscreție, el făcu irupție într-o frumoasă după-amiază de duminică, pe promenada de la Demi-Lune.

în Alencon, acest Corso constituie, în anotimpul cald, unul din ritualurile consacrate. Toată lumea bună este prezentă aici, plimbându-se la braț pe o alee mărginită cu ulmi, schimbând saluturi, făcând opriri foarte precis măsurate, în funcție de subtila rețea de relații şi de ierarhia mondenă. Pe acest eşichier, cuplul Saint-Fursy ocupa un Ioc special de când baronul îşi asumase integral datoria de soț al unei infirme. Era înconjurat cu un nimb de respect înduioşat. De ce oare drama a trebuit să se producă tocmai în aceste circumstanțe privilegiate?

Baronul fu cât pe ce să rămână țintuit în loc văzând sub arbori ceva insolit, ceva ieşit din comun, o tânără femeie, Mariette, da, mai primăvăratecă, mai frumoasă ca oricând. Şi asta nu era tot. Țărăncuța din Pre-en-Pail era însoțită. Nimeni nu merge singur pe Corso. Mariette plutea la brațul unui bărbat, al unui bărbat tânăr. Ce bine le stătea împreună -amândoi deopotrivă de tineri - şi cât de fericiți păreau!

Viziunea durase doar o secundă, dar baronul primi un şoc atât de violent încât era cu neputință ca baroana, care mergea lipită de el, să nu simtă nimic. Atunci de ce tăcea, ea care nu înceta să pună întrebări despre una şi despre alta? Baronul îi aruncă o privire neliniştită. Iar ceea ce văzu îl stupefie mai mult chiar decât apariția Mariettei în mijlocul burghezilor din Alencon: baroana surâdea. Nu surâdea cuiva anume, la fel ca toată lumea aceea ce se plimba schimbând saluturi. Era un surâs lăuntric, irepresibil poate, iar acest surâs se întindea pe întreg obrazul ascuns de ochelarii negri, înflorea, şi - lucru ce nu i se mai întâmplase de mult - baroana râse, nu-şi putu reține un mic râs argintiu şi ironic.

De ce surâdea, de ce râdea? Şi, mai ales, de ce nu întrebase nimic când îşi simțise bărbatul tresărind violent alături de ea? De ce? Pentru că văzuse acelaşi lucru ca şi el - pe Mariette la brațul unui tânăr -, pentru că în realitate vedea la fel de bine ca el!

Baronul primise un dublu şoc. Potrivit temperamentului său, reacția fu imediată. Se opri în fața baroanei, îi scrută un moment chipul, apoi, cu un gest brusc, îi smulse ochelarii ce căzură pe jos.

- Doamnă, îi spuse el cu o voce albă, am fost umilit de două ori. De dumneata ca şi de cealaltă. În ce vă priveşte, sunt lămurit. Şi sunt convins că vă puteți lipsi de ajutorul meu ca să vă întoarceți acasă.

După care se depărta cu paşi grăbiți.

întors acasă, îi telefona doctorului Girard. Acesta îi dădu numele şi adresa unui oftalmolog, precum şi informații despre un psihosomatician din Paris, la cabinetul căruia, sfătuit de Girard, baronul se prezentă chiar a doua zi dimineața.

Detesta Parisul, unde nu mai fusese de ani de zile. Sala de aşteptare a doctorului Stifling, cu mobile de forme lichide şi cu tablouri abstracte, îl indispuse şi mai mult. Se cufundă într-un fotoliu cu senzația că se lasă înghițit de o meduză uriaşă. Abia putea ajunge la măsuța joasă plină de reviste. Îşi luă una pe genunchi. Titlul îi sări în față ca o cobră: Isterii de conversie şi nevroze ale organelor. O împinse deoparte cu dezgust. În fine, o infirmieră îl pofti în cabinet. Doctorul era un bărbat ridicol de subțirel, un băiețaş, se gândi baronul. Părul lung, un nas minuscul şi cârn ce reținea cu greu o pereche de ochelari enormi îl făceau şi mai ridicol. „Pariez că e săsâit”, se gândi baronul.

- Cu ce vă pot fi de folos?

Nu, nu e sâsâit, constată dezamăgit baronul.

- Să mă prezint. Colonel Gauillaume de Saint-Fursy. Vă caut în legătură cu soția mea, care vă este pacientă, explică el.

- Doamna de Saint-Fursy?

- Evident!

Doctorul acționa un fişier automat şi îşi puse în față fişa scuipată afară.

- Doamna Augustine de Saint-Fursy, murmură el. Apoi, după câteva fraze ininteligibile citite foarte repede, spuse:

- Da, asta e. Medicul dumneavoastră de familie a recomandat-o unui confrate oftalmolog care la rândul lui a trimis-o la mine. Dar ce doriți exact?

- Ei bine, e foarte simplu, se animă baronul, mulțumit că revine la ceea ce-l interesa. Nevastă-mea era oarbă. Cel puțin aşa credeam eu. În sfârşit, mă făcuse să cred. Apoi, dintr-o dată, se vindecă, vede ca mine şi ca dumneavoastră. Prin urmare, întrebarea pe care mi-o pun şi v-o pun e foarte simplă: este sau nu o simulantă?

- V-aş ruga mai întâi să luați loc.

- Să iau loc?

- Da. Într-adevăr, întrebarea dumneavoastră e simplă, răspunsul însă nu e.

Baronul acceptă, cu neplăcere, să se aşeze.

- Să recapitulăm, continuă doctorul. Doamna de Saint-Fursy suferă de tulburări de vedere ce pot ajunge până la cecitate completă. Se duce, normal, la medicul de familie care, tot atât de normal, o trimite la un specialist oftalmolog.

- Toate astea fără ştirea mea, protestă baronul.

- Or, iată ce se întâmplă: oftalmologul examinează ochii Doamnei Saint-Fursy cu toată grija şi cu instrumentele cele mai perfecționate. Şi ce găseşte?

- Chiar aşa, ce găseşte?

-Nimic. Nu găseşte nimic. Anatomic şi fiziologic. Doamna de Saint-Fursy are ochi, un nerv optic, un creier în perfectă stare.

- Aşadar simulează, conchise baronul.

- Nă vă grăbiți! Ce face oftalmologul? înțelegând că are de-a face cu un caz ce depăşeşte specialitatea lui, îşi trimite pacienta la un psihosomatician, adică la mine. Eu reiau examinarea şi ajung la aceleaşi concluzii ca şi confratele meu.

- Nevastă-mea are ochi perfect sănătoşi, prin urmare cecitatea ei este simulată. Iată ce este evident.

- Ascultați-mă, continuă doctorul, răbdător. Am să iau un exemplu extrem, din fericire fără legătură cu cazul Doamnei de Saint-Fursy. În spitalele psihiatrice mor zilnic schizofreni. Moartea survine după o lungă şi lentă dezagregare a personalității bolnavului. Ei bine, când se face autopsia celui mort de schizofrenie, ce se găseşte? Nimic. Potrivit criteriilor medicale, cadavrul este al unui om perfect sănătos.

- Pentru că nu s-a căutat bine! tranşă baronul. De altfel, singur ați spus că exemplul ăsta cu schizo... schizo...

- ... frenul..,

- ... cu schizofrenul nu are din fericire nici o legătură cu cazul soției mele.

- Da şi nu. Legătura e că există boli al căror efect este evident fiziologic - moartea schizofrenului, cecitatea Doamnei de Saint-Fursy -, dar a căror cauză este psihică. Sunt numite afecțiuni psihogene. Adaug că, pentru mine, vizita soției dumneavoastră a fost o mare bucurie.

- Încântat s-o aflu, ironiza baronul.

- Da, da, domnule colonel. Gândiți-vă numai: o cecitate psihogenă! Am văzut perindându-se prin cabinetul meu ulcere psihogene, gastrite psihogene, anorexii psihogene, cardio-spasme psihogene, constipații şi diareei psihogene, colite ale mucoasei şi ulcere psihogene, astmuri bronhice psihogene, tahicardii psihogene, hipertensiuni psihogene, eczeme psihogene, tirotoxicoze psihogene, hiperglicemii, metrite, osteoartrite...

- Ajunge! strigă baronul, ridicându-se. Vă întreb pentru ultima oară: e sau nu o simulantă?

- V-aş putea da un răspuns dacă ființa umană ar fi făcută dintr-o singură bucată, răspunse foarte calm doctorul. Or, nici vorbă de aşa ceva. Există eul, eul conştient, lucid, chibzuit, cel pe care-l cunoaşteți. Există însă de asemeni, sub acest eu conştient, un nod de tendințe inconştiente, instinctive şi sentimentale, ceea ce numim sub-eul. Iar deasupra eului conştient există supra-eul, un fel de

cer locuit de idealuri, de principii morale, de religie. Aşadar, vedeți: trei niveluri, explică el ajutându-se de gesturi baronului care devenise atent fără să vrea. La subsol - sub-eul, la parter - eul, la etaj - supra-eul.

Să presupunem acum că între subsol şi etaj se stabileşte un gen de relație fără ca parterul să fie informat. Să presupunem că supra-eul adresează un ordin instanței de sub el, dar acest ordin, în loc să-i parvină eului, îl ocoleşte şi ajunge direct la sub-eu. Acesta va asculta, dar ca o brută ce este. Va asculta *a la lettre*, de o manieră absurdă. Vom avea atunci afecțiuni psihogene, adică de origine psihică dar la care eul conştient şi voluntar nu participă. Şi nu doar boli, dar şi accidente care sunt acte sinucigaşe înfăptuite de sub-eu în urma unei decizii asupra eului prost înțelese. De exemplu, din cele câteva mii de persoane ce sunt călcate de maşini în fiecare an, un număr important - e lucru dovedit - s-au aruncat inconştient sub o maşină pentru a răspunde unei condamnări pronunțate de supra-eu. Sunt sinucideri de un gen special, sinucideri voite, dar inconştiente.

Baronul părea cucerit de teoria doctorului.

- În esență, ar fi cam aşa, traduse el. Marele Cartier General dă un ordin strategic care în mod normal ar trebui convertit în termeni tactici de Statul Major, spre a ajunge în cele din urmă la trupă. Dar Statul Major nu are cunoştință de acest ordin, ce parvine direct la subofițerii care-l interpretează prost.

- Exact. Sunt fericit să văd că mă înțelegeți,

- Asta în ce priveşte mecanismul. Întrebarea e: de ce?

- De ce? Iată, într-adevăr, marea întrebare pe care şi-o pune psihosomaticianul. A răspunde corect înseamnă a vindeca bolnavul. În cazul nostru, această întrebare se formulează în termenii următori: de ce supra-eul Doamnei de Saint-Fursy a ordonat sub-eului său să devină orb?

Simțindu-se dintr-o dată pus în cauză, baronul redeveni agresiv.

- Sunt curios să aflu.

- Din păcate, doar dumneavoastră puteți răspunde la întrebare, continuă doctorul. Eu sunt o terță persoană. Doamna de Saint-Fursy e prizoniera procesului. Dumneavoastră, domnule colonel, sunteți actor al dramei şi în acelaşi timp primul ei martor.

- Ce vreți să vă spun? Nu eu sunt doctorul, totuşi!

- Iată ce-aş vrea să-mi spuneți: există în viața Doamnei de Saint-Fursy ceva ce ea nu vrea să vadă?

Baronul se ridică din nou şi, întorcându-se cu spatele la doctor, se aşează în fața oglinzii de pe şemineu.

- Ce vreți să insinuați?

- Ceva urât, imoral, josnic, degradant, abject, o mârşăvie atât de aproape de ea încât nu are decât un mijloc pentru a nu o vedea: să orbească. Da, Doamna de

Saint-Fursy somatizează, mă înțelegeți, somatizează prin cecitatea ei o nenorocire, o umilință insuportabilă. Somatizată, umilința dispare, însă dispare metamorfozându-se într-o infirmitate, respectiv în cecitate.

Cât timp dură explicația doctorului, baronul nu încetă să se fixeze în oglindă. La sfârşit, se reîntoarse spre el.

- Domnule, îi zise el, venisem aici cu bănuiala că sunt dus cu preşul. Şi plec cu certitudinea că cineva încearcă să mă termine!

Şi ieşi val-vârtej.

Revenit la Alencon, se despărți de nevastă în termeni ce o lăsară mută:

- Am fost la căcănarul dumitale, îi zise el. Am aliat lucruri foarte interesante! Se parc că supra-eul dumitale complotează cu sub-eul fără ştirea eului malale. Şi, mă rog, care e scopul acestui complot? Să somatizeze o infamie, o mârşăvie, iubirile mele, da, doamnă! Rezultat? O cecitate psihogenă. Psihogenă, adică intermitentă. Soțul meu nu se poartă cum trebuie, hop, devin oarbă! Soțul revine la mine, hop, îmi recapăt vederea! Foarte comod, într-adevăr! Hotărât lucru, nimic nu poate sta în calea progresului! Ei bine, uite că eu stau! Eu nu accept sub-eul, nu accept supra-eul, nu accept complotul! Iar de somatizat, de-acum înainte somatizează singurică! Adio, doamnă!

După această răbufnire, baronul plecă în trombă spre garsoniera de pe bulevardul Regimentului 1 Vânători. Mariette, care era în neglijeu în fața măsuței de toaletă, fu stupefiată de această irupție, cu-atât mai brutală cu cât baronul îşi păstrase cheia. El îi povesti totul pe nerăsuflate, cecitatea baroanei, vindecarea, călătoria fulger la Paris, despărțirea definitivă.

- Iarăşi! remarcă, simplu, Mariette.

- Iarăşi ce? întrebă baronul descumpănit.

- Iarăşi despărțire definitivă. Pentru că te-ai mai despărțit definitiv o dată. De mine. Acum şase săptămâni.

De douăzeci şi patru de ore, baronul trăia ca în iureşul unei şarje de cavalerie, fără să privească în urmă. Acest prim cuvânt pronunțat de Mariette - acest „iarăşi" - îl aducea brutal înapoi. Totuşi, adevărul ăsta era: o părăsise pe fată, spre a se consacra în întregime nevestei! Ce făcuse Mariette între timp? Şi de ce şi-ar fi pus centură de castitate aşteptându-l pe el?

Baronul se învârtea prin cameră, atât pentru că se simțea încurcat, cât şi pentru a relua în posesie teritoriul. În cele din urmă, vru să se spele pe mâini şi intră în sala de baie. Ieşi imediat, agitând un aparat de bărbierit.

- Asta ce mai e?

- E aparatul meu. Pentru subsuori, explică Mariette şi cu un gest încântător îşi ridică brațul deasupra capului, descoperind o subsuoară netedă, jilavă, provocatoare. Baronul fu tulburat. Îngenunche lângă ea şi se plecă peste căuşul opalescent şi parfumat din care bău cu nesaț.

Mariette se zvârcolea râzând.

- Guillaume, Guillaume, mă gâdili!

El o luă în brațe, vru s-o ducă la pat în ciuda protestelor ei. O scrumieră căzu, răspândind pe covor câteva chiştoace negre de Gauloises. Baronul hotărî să închidă ochii şi, pentru câteva minute, redeveni faimosul Cocoş sălbatic de altădată. Ce bucurie!

Viața îşi reluă cursul. Baronul nu-şi schimbă obiceiurile. Putea fi văzut mai departe în sala de scrimă sau sărind obstacole la curse, călare pe iapa lui roaibă. Evident, toată lumea ştia de ruptura cu nevastă-sa şi de legătura cu Mariette. El ocolea pur şi simplu mediile unde-ar fi fost judecat - saloanele prefecturii şi ale arhiepiscopiei, de pildă - şi nu se arăta decât acolo unde era sigur de o indulgență admirativă. Puținilor prieteni ce riscau o aluzie la Mariette, le repeta invariabil: „Fericire deplină!", cu o mimică gurmandă şi licențioasă, făcând cu ochiul, cu o mână încleştată galant în răscroiala vestei.

Era o minciună. Sigur, avea parte de bucurii, vii, violente, fulgurante chiar, cum nu crezuse c-ar mai putea cunoaşte la vârsta lui. „O să mă ucidă", se gândea el uneori cu o sumbră satisfacție. Fericirea însă, fericirea deplină...

Baronul Guillaume nu voia să recunoască, dar înțelegerea cu Mariette era cu prețul unui efort permanent, al lui sau al ei, pentru a masca prezența unui al treilea. Mariette dispunea de suficiente ceasuri de libertate pentru a se consacra celuilalt. Dar cât efort ca să-i ascundă urmele, şi câtă bunăvoință îi trebuia baronului ca să ignore semnele pe care fantoma le lăsa inevitabil! într-o seară, intrusul întrecu măsura. Nişte încălțări, nişte bocanci enormi de vizitiu, scâlciați şi plini de noroi îşi ițeau botul rotund de sub dulap. Baronul adulmecă, dar degeaba, nu simțea nimic. Asta îl enerva. Era convins că mizeriile alea puțeau! Apoi, cum putea să fie - proprietarul lor- atât de neglijent? Plecase în ciorapi, ori trebuia să creadă că încă-i acolo, la trei metri, în dulap sau în baie?

Să nu vadă nimic, să închidă ochii, să-şi pună pe ochi, ca nişte bandaje, părul parfumat al Mariettei, sânişorii Mariettei, adorabilul triunghi al Mariettei... Să închidă ochii? Fără să vrea, aceste trei cuvinte îi aminteau ceva, un episod penibil din trecut, cecitatea baroanei. Avea oare, la rândul lui, să orbească, somatizând obligația absolută de a nu-l vedea pe *celălalt*?

Vara îşi intra în drepturi şi golea puțin câte puțin oraşul. Zile cu un soare superb invitau la plecare. Baronul făcea uneori, alături de Mariette, planuri de evadare. Vichy, Bayreuth, poate Veneția? Dar aceste nume prestigioase şi tradiționale nu păreau să evoce nimic în mintea tinerei fete. Strâmba din botic, clătina din cap, apoi, ghemuindu-se la pieptul lui: „Ce, nu ne simțim bine aici. amândoi?", zicea ea cu alintări pisiceşti.

După o seară petrecută la popota Regimentului 1 Vânători, întorcându-se la cuibul dragostei, nu o găsi. O aşteptă. Apoi, cum ea continua să întârzie,

aruncă o privire în dulap. Lucruşoarele ei dispăruseră. La fel valiza cea mare țărănească. Pasărea îşi luase zborul. Să fi lăsat vreo scrisoare? Căută prin sertare, până şi în buzunarele propriilor lui costume. Nimic. La urmă, observă un ghemotoc de hârtie aruncat la coş. Îl desfăcu. Evident. Biata de ea, încercase într-adevăr să scrie. Îşi imagina scena. Mariette sugându-şi stiloul şi scriind cu sârguință cuvinte. Celălalt, în picioare, gata de drum, devenind nerăbdător, înjurând, drăcuind. Nu, era prea greu şi până la urmă renunțase. Când pleci, la ce bun să scrii „Plec? Nu e totul destul de clar?" Descifra câteva rânduri aşternute cu un scris copilăresc şi pline cu greşeli de ortografie.

Cherry,

(era o reminiscență a lecțiilor de engleză)

Viața asta dea fața ascunselea nu mai era posibilă. Zău nu mai puteam să mint întruna. Pe urmă am înțeles că între noi e o prăpastie când mi-ați propus să mergem la Vichy sau nu mai ştiu unde. Mie-mi place Saint-Trop ce să fac! Dar tu la Saint-Trop este de neimaginat! Aşa că plec la Saint-Trop cu Guillaume. Că şi pe el îl cheamă tot Guillaume. E hazliu nu-i aşa? Ba chiar asta m-a scutit de-o mulțime de gafe! Noi o să ne întoarcem. De ce n-am putea fi fericiți toți trei împreună? De ce nai fi pentru noi

Scrisoarea se oprea aici, iar baronul încercă zadarnic să descifreze ultimele trei cuvinte mâzgălite în care se împotmolise Mariette.

Chiar aşa, de ce n-ar fi pentru ei... de fapt, ce să fie? încornoratul, bunicuțul, cel cu biştarii, cel care ține lumânarea? Fiecare din aceste cuvinte îl rănea dureros, iar drept fundal sonor nu înceta să audă, ca un soi de cor antic zeflemitor şi răzbunător, Regimentul 1 Vânători, râsetele şi comentariile camarazilor. Nu-l mai încerca însă mânia tonică şi reparatoare ce l-ar fi apucat câțiva ani mai devreme. Probabil că diferența de vârstă, tinerețea Mariettei, propria lui bătrânețe îl îndemnau mai degrabă să se înduioşeze. I se păreau emoționante stângăciile - traduse în scrisoare mai ales prin ezitarea între dumneavoastră şi tu - ale acestei fetişcane confruntate cu o situație ce-i depăşea puterile şi inteligența. Avea ea vreo vină că totul era atât de complicat? Oare nu el - înțelept şi bogat - era vinovat că nu-şi onorase datoria de a-i oferi o viață veselă, simplă şi fără capcane?

Baronul făcu față încă o dată, o ultimă dată. Pe terenurile hipice, câştigă toate trofeele de sfârşit de sezon. În sala de scrimă, îi învinse pe spadasinii cei mai agili, mai impetuoşi. Cocoşul sălbatic nu fusese nicicând atât de strălucitor! La parada de 14 Iulie, îşi purtă în buiestru iapa roaibă, despre care spunea că are un temperament atât de feminin încât o iubea ca pe o femeie. Ceea ce nu mărturisea era faptul că iapa - cruntă deriziune - era singurul element feminin rămas în viața lui.

Apoi totul se opri. În ultimele zile de iulie, Alenconul ațipi înainte de marea amorțeală din august. Baronul avea oroare de vid, de singurătate. Într-un oraş pustiu, strivit de soare, el rătăcea „ca un suflet osândit”, cum preciza mai târziu patroana merceriei de pe strada Desgenettes.

În fine, într-o zi, paşii îl purtară irezistibil spre casă, la nevastă-sa. Augustine era acolo? Sau poate se retrăsese, pe timpul caniculei, la Donville? Casa părea total abandonată: lacăt pe poartă, obloanele trase, grădina invadată de buruieni. Nu lipsea, ieşind pe jumătate din cutia de scrisori, teancul de reclame şi pliante, ca o spumă a scrisorilor absente.

Soarele cădea vertical peste stradă, decupând clădirile în mase contrastante, negre şi albe. Toată acea lumină în tot acel vid avea ceva angoasant, strivitor, funebru. Baronul avea o vagă senzație de greață. I se părea că sângele îi bate în tâmple cu o violență mortală. Atunci, în liniştea acelei arhitecturi familiare - propria-i casă - şi totodată dintr-o altă lume, auzi clar un fel de zornăit, un zgomot slab de castanete, ca atunci când bați cu bagheta în marginea unei tobe. Zgomotul devenea tot mai precis şi tot mai sinistru. Acum păreau nişte dinți clănțănind într-un tremur morbid. Şi dintr-o dată cele două siluete înalte şi negre îi apărură în față.

Era umbra înlănțuită a două femei îndoliate, strânse una în alta, ce înainta încet către el, ca un zid ce sta să se năruie. Cea mai înaltă avea ochii acoperiți de ochelari negri şi, cu vârful unui baston alb, lovea întruna marginea trotuarului, făcând zgomotul acela ca un zornăit. Zidul înainta către baron, amenințător, inexorabil. El se trase îndărăt, simți că pământul îi fuge de sub picioare, se prăbuşi în rigolă.

Medicii n-au putut spune dacă baronul căzuse fulgerat de apoplexie sau dacă, dimpotrivă, căzătura cu fruntea de caldarâm îi provocase un atac cerebral. Când baroana şi Eugenie l-au cules de pe jos, îşi pierduse deja cunoştința. Îşi reveni încet, dar toată jumătatea dreaptă a trupului era paralizată. Cele două femei îl îngrijiră cu un devotament exemplar. În mintea baroanei, hemiplegia lui şi propria ei cecitate se reuneau într-un fel de diptic moralizator, spre gloria fidelității conjugale. Mariette, care totuşi era la originea amândurora, dispăruse complet din tablou.

Era de altfel imaginea care-i mişca şi pe cei ieşiți la plimbare pe Demi-Lune, când o vedeau trecând pe baroană, vindecată definitiv de orbire, țeapănă, gravă şi rece ca Justiția, împingând fotoliul rulant al baronului. Redus la jumătatea celui ce fusese o dată, Cocoşul sălbatic se chircea în fotoliu, trist şi zgribulit. Înlănțuit de-o jumătate de trup paralizat, era caricatura dureroasă a celui de odinioară, cu jumătate de chip încremenit într-un rictus licențios, făcând cu ochiul, cu mâna încleştată galant în răscroiala vestei, ca şi cum ar fi repetat în tăcere, la nesfârşit: „Fericire deplină! Fericire deplină!”

Refugiul Muguet

- Pierre, scoală-te, e timpul!

Pierre doarme cu calmul încăpățânat al celor douăzeci de ani ai săi şi cu încredere oarbă în vigilența maică-si. Cu o bătrână ca a lui, insomniacă şi anxioasă, nici un risc să fie trezit prea târziu. Dintr-o mişcare, se întoarce cu fața la perete, ocrotindu-şi somnul în spatele spinării puternice şi a cefei rase. Ea îl priveşte gândindu-se la diminețile - de mai ieri - când îl trezea ca să-l trimită la şcoala din sat. Pierre pare să fi adormit din nou, adânc, dar ea nu insistă. Ştie că pentru el noaptea s-a terminat iar ziua a început, având a-şi urma inexorabil programul.

Un sfert de ceas mai târziu, Pierre este lângă ea, în bucătărie, unde bătrâna îi toarnă o ciocolată densă într-o cană mare, pictată cu flori. Pierre priveşte cadrul negru al ferestrei.

- E întuneric, spune el, şi totuşi ziua creşte. În mai puțin de un ceas, nu mai e nevoie de faruri.

Bătrâna, care de cincisprezece ani n-a părăsit satul Boullay-les-Troux, pare să viseze.

- Da, primăvara e aproape. Acolo, în Sud, o să găseşti probabil caişi în floare.

- Care Sud... nu coborâm mai jos de Lyon. Şi apoi, caişi pe autostradă... Chiar dac-ar fi, cine are timp să-i privească?

Pierre se ridică şi, doar din respect pentru maică-sa - căci potrivit tradiției țărăneşti un bărbat nu spală vasele -, clăteşte cana în chiuvetă.

- Când te întorci?

- Poimâine seară, ca de obicei. Un dus-întors până la Lyon, cu dormit în cabină în compania lui Gaston.

- Ca de obicei, murmură ea, pentru sine. Eu una nu mă pot obişnui. Dar, mă rog, dacă zici că-ți place...

El ridică din umeri.

- Trebuie!

Umbra monumentală a semi-remorcii se profila pe zarea ce începea să albească de zori. Pietre îi dădu ocol încet. În fiecare dimineață era la fel, reîntâlnirea cu enorma jucărie îi dădea emoții. N-ar fi putut să i-o spună vreodată bătrânei, dar de fapt ar fi preferat să doarmă în camion. Degeaba zăvorai peste tot, uriaşa cabină era prea puțin apărată contra agresiunilor de tot felul - lovituri, demontări, efracții! Nici măcar furtul vehiculului cu tot cu marfă nu era imposibil, se întâmplase, oricât de greu era de crezut.

De data asta însă totul pare în ordine, doar o spălare se impune cât mai curând. Pierre sprijină o scăriță de calandru şi începe să spele parbrizul bombat.

Parbrizul este conştiinţa unui vehicul. La o adică, totul poate rămâne plin de noroi şi de praf, afară de parbriz care trebuie să fie impecabil.

Apoi, cu un gest aproape religios, îngenunchează în faţa farurilor, ca să le şteargă. Abureşte sticla şi plimbă pe ea un tifon alb, cu grija şi duioşia unei mame ce şterge obrazul copilului. În fine, după ce scărița e pusă la loc, urcă în cabină, se aşează pe banchetă şi apasă pe demaror.

La Boulogne-Billancourt, pe cheiul Point-du-Jour, colț cu strada Senei, se înalță silueta deşelată a unui vechi imobil; aerul său bătrânesc contrastează cu cafe-barul de la parter, ce străluceşte din toate neoanele şi fliperele lui multicolore. Gaston locuieşte singur într-o cămăruță de la etajul şase. Dar iată-l, e deja în fața bistroului şi camionul opreşte ca să-l ia.

- E-n regulă, moşulică?

- E-n regulă.

Totul merge după tipic. Gaston face o pauză rituală de trei minute. Apoi îşi scoate sacoşa, o pune pe banchetă, între Pierre şi ci, şi aranjează înjur termosuri, şervețele, gamele şi truse cu o iuțeală ce trădează rutina. Gaston este un omuleț subțiratic, nu foarte tânăr, cu o figură atentă şi calmă. Simți că se lasă condus de înțelepciunea pesimistă a insului slab, obişnuit de mic să se ferească de loviturile unei lumi pe care, dintr-o veche experiență, o ştie duşmănoasă din principiu. După ce termină cu aranjatul, continuă cu o şedință de striptis. Îşi schimbă pantofii cu nişte papuci de pâslă, sacoul cu un pulovăr gros pe gât, bascul cu un fes, ba chiar îşi trage jos pantalonii, operație delicată căci locul e strâmt iar solul mişcător.

Ca să ştie ce face Gaston, Pierre nu trebuie să-l privească. Fără să scape din ochi labirintul străzilor aglomerate ce duc spre şoseaua de centură, nu pierde nimic din manevrele familiare ce au loc în dreapta lui.

- Va să zică, abia te-ai îmbrăcat ca să cobori, că te şi dezbraci când urci în camion, comentează el.

Gaston nu catadicseşte să răspundă.

- Mă-ntreb de ce nu cobori în cămaşă de noapte. Ai împuşca doi iepuri dintr-o lovitură, nu?

Gaston s-a urcat pe spătarul banchetei. Profitând de un demaraj la semaforul verde, basculează uşurel în cuşeta din spatele banchetelor. Vocea i se aude o ultimă oară:

- Când o să ai de pus întrebări inteligente, mă scoli.

Cinci minute mai târziu, camionul intra pe şoseaua de centură, destul de aglomerată la ora aceea matinală. Pentru Pierre însă, erau doar preliminarii modeste. Valul acela de camionete, maşini familiale, autobuze cu navetişti îi înghițea în devălmăşia lui pe adevărații profesionişti ai autostrăzii. Trebuia aş-teptat filtrul de la ieşirile din Rungis, Orly, Longjumeau şi Corbeil-Essonnes

precum şi derivația spre Fontainebleau pentru a trece în sfârşit pragul marii panglici de beton, pe la punctul de taxare Fleury-Merogis.

Când, ceva mai târziu, opri în spatele altor patru camioane grele ce treceau prin fața ghişeului, Pierre era de două ori fericit. Nu numai pentru că era la volan, ci şi pentru că Gaston dormea - deci nu avea să rateze intrarea pe A 6. Ii întinse grav taxatorului legitimația de autostradă, o primi înapoi şi acceleră avântându-se pe drumul neted şi alb ce luneca spre inima Franței.

După ce făcu plinul la benzinăria de la Joigny - alt ritual -, continuă cu viteză de croazieră până la ieşirea din Pouilly-en-Auxois, apoi încetini şi intră în refugiul Muguet pentru gustarea de la ora opt. Vehiculul abia oprise sub fagii din crângul de la marginea autostrăzii, că Gaston ieşise deja din cuşetă şi începea să-şi aranjeze micul dejun. Tot după nişte reguli imuabile.

Pierre sări din camion, îmbrăcat într-o salopetă de fâş albastru, încălțat cu mocasini, părea un sportiv la antrenament. Schiță câteva mişcări de gimnastică, boxă cu umbra țopăind şi alergă cu un fuleu impecabil. Când reveni la punctul de plecare, încălzit şi suflând zgomotos, Gaston tocmai îşi îmbrăcase „ținuta de zi”. Apoi, tacticos, puse pe o masă din refugiu un mic dejun burghez cu cafea, lapte cald, cornuri, unt, dulceață şi miere.

- Ce-mi place la tine, remarcă Pierre, c că ai simțul confortului. S-ar zice că plimbi după tine ba apartamentul maică-ti, ba un colț de hotel trei stele.

- Pentru fiece lucru este o vârstă, răspunse Gaston lăsând să curgă un fir de miere într-un corn tăiat pe mijloc. Timp de treizeci de ani, dimineața înainte de lucru, m-am hrănit cu vin alb sec. Vin alb de Charante, nimic altceva. Până când am Simțit că am un stomac şi rinichi. Atunci am pus punct. Gata cu alcoolul, gata cu tutunul. Cafea cu lapte pentru domnul! Cu pâine prăjită şi gem de portocale. Ca o mamaie de la Claridge. Ba chiar, am să-ți zic una bună...

Se întrerupse ca să muşte din corn. Pierre se aşeză lângă el.

- Hai, s-auzim!

- Ei bine, mă-ntreb dacă n-o să renunț şi la cafeaua cu lapte, ce nu e chiar uşor de digerat, ca să trec pe ceai cu lămâie. Pentru că mai grozav ca ceaiul cu lămâie nu se există!

- Păi atunci, dacă tot treci pe ceai, de ce nu şi)a ouă cu şuncă, la fel ca-n Englitera?

- A, nu! în nici un caz! Nimic sărat la micul dejun! Zău, micul dejun trebuie să rămână... cum să-ți explic? Trebuie să rămână delicat, adică nu, afectuos, matern. Asta e, matern! Micul dejun trebuie să te readucă puțin în copilărie. Pentru că o nouă zi înseamnă noi necazuri. Atunci îți trebuie ceva duios şi liniştitor ca să te trezeşti cum trebuie. Aşadar, ceva cald şi dulce, nu se poate altfel.

- Şi brâul tău de lână?

- A, da! Şi el e matern! Vezi legătura sau spui aşa, la derută?

- Nu, n-o văd.

- Scutecele de nou-născut! Brâul meu de lână e o întoarcere la scutece.

- Râzi de mine? Atunci când treci la biberon?

- Tăticii', uită-te la mine şi bagă la cap. Pentru că am cel puțin un lucru pe care tu nu-l ai. Eu am avut vârsta ta şi nimeni nu-mi poate lua asta, nici măcar bunul Dumnezeu. Pe când tu în nici un caz nu poți fi sigur că o să ai cândva anii mei.

- Iar eu am să-ți spun că poveştile astea cu vârsta mă cam lasă rece. Eu cred că eşti ori tâmpit, ori isteț, o dată pentru totdeauna.

- Da şi nu. Pentru că şi în tâmpenie sunt grade şi cred că există o vârstă optimă pentru tâmpenie. După aceea, te mai potoleşti.

- Şi după tine care ar fi vârsta optimă, cum îi zici tu?

- Depinde de ins.

- Eu cred că e de douăzeci şi unu de ani.

- De ce tocmai douăzeci şi unu de ani?

- Pentru că am exact douăzeci şi unu de ani.

Sorbindu-şi cafeaua, Gaston îl privi ironic.

- De când lucrăm împreună, e drept, te observ şi încerc să descopăr care-i tâmpenia ta.

- Şi nu găseşti, pentru că nu fumez şi nici nu-mi place să trag la măsea.

- Da, numai că, vezi tu, trebuie să faci diferența între tâmpeniile mari şi cele mărunte. Tutunul şi paharul sunt tâmpenii mărunte. Şi astea te pot băga în mormânt, dar numai pe termen lung.

- În timp ce tâmpeniile mari te-ngroapă dintr-o dată?

- Da, aşa-i. Când eram eu la anii tăi, ba nu, şi mai tânăr, să fi avut vreo optsprezece ani, am intrat în Rezistență.

- Asta era o tâmpenie mare?

- Enormă! Eram total inconştient de pericol. Evident, am avut baftă. Dar prietenul meu cel mai bun, care era împreună cu mine, n-a avut. Arestat, deportat, dispărut. De ce? La ce-au servit toate astea? De treizeci de ani mă tot întreb.

- Cât priveşte deportarea şi celelalte, eu nu mai risc nimic, observă Pierre.

- Nu, nimic.

- Aşa că tâmpenia cea mare, la mine, continui s-o cauți dar încă n-o găseşti?

- Încă n-am găsit-o, adevărat. N-am găsit-o, dar încep să am nişte bănuieli...

Două zile mai târziu, camionul lui Pierre şi Gaston se prezenta din nou şi la aceeaşi oră matinală la intrarea pe autostradă de la Fleury-Merogis. De data asta

la volan era Gaston, iar Pierre, în dreapta lui, se simțea, ca de fiecare dată, uşor frustrat că-şi începe ziua în rolul de secund. N-ar ti exteriorizat pentru nimic în lume un sentiment atât de absurd că abia şi-l mărturisea lui însuşi, dar ăsta era motivul pentru care se simțea uşor indispus.

- Salut, Bebert! De serviciu şi azi?

Gaston simțea nevoia de a fraterniza cu această rasă aparte - în parte misterioasă, în parte insignifiantă - a taxatorilor de la intrarea pe autostradă! în ochii lui Pierre, intrarea oficială pe autostradă avea o valoare de ceremonie ce nu trebuia tulburată de pălăvrăgeli inutile.

- Păi, da, explică funcționarul. Am făcut schimb cu Tienot, care s-a dus la nunta soră-si.

- Aha, conchise Gaston, asta înseamnă că vineri nu ne vedem.

- Păi, nu, o să fie Tienot.

- Atunci, pe săptămâna viitoare.

- E-n regulă, drum bun!

Gaston recupera legitimația şi i-o dădu lui Pierre ca s-o pună în torpedou. Vehicolul intră pe autostradă. Gaston schimba vitezele ca un moş tacticos, fără accelerări intempestive, îi învălui euforia pe care-o provocau regimul de croazieră al marelui vehicol şi zorile unei zile ce promitea să fie superbă. Pierre, înfundat în scaunul lui, răsucea între degete legitimația.

- Vezi tu, tipii ăştia de la ghişee, eu unul nu-i înțeleg. Ba sunt, ba nu sunt.

Gaston simțea că Pierre se lansează într-una din acele elucubrații în care el refuza să-l urmeze.

- Ba sunt, ba nu sunt - ce să fie?

- Păi, sunt sau nu oamenii autostrăzii? Că doar rămân la intrare, nu? Iar după aia, seara, când îşi termină serviciul, îşi iau motoreta şi se întorc la fermă. Şi autostrada, atunci?

- Cei cu autostrada?

- Ah, fă un efort, ce naiba! Tu nu simți, când treci de ghişeu, când ai legitimația de autostradă în mână, nu simți că . se întâmplă ceva? După aia goneşti pe linia dreaptă de beton, e dură, e curată, e rapidă, e nemiloasă. Ai intrat într-o altă lume. Într-una nouă. B autostrada, asta-i! Iar tu îi aparții, autostrăzii!

Gaston se încăpățâna să nu înțeleagă.

- Nu, pentru mine autostrada egal slujbă, nimic mai mult. Ba chiar îmi pare destul de monotonă. Mai ales pe-un lădoi ca al nostru. Da, când eram tânăr, mi-ar fi plăcut să gonesc pe-aici cu două sute la oră, pe un Maserati. Dar ca să pufăi cu patruzeci de tone în spate, prefer drumurile naționale cu trecerile de nivel şi cu bistrourile lor.

- Asta da, admise Pierre, un Maserati şi două sute la oră e ceva. Ei bine, eu unul, chiar am făcut-o.

- Ai făcut-o? Ai făcut tu două sute la oră pe un Maserati?

- Mă rog, sigur, nu era chiar un Maserati, Era un Chrysler vechi, îl ştii, ăla de-l meşterise Beraard. Am prins o sută optzeci pe autostradă.

- Păi nu-i acelaşi lucru.

- N-o să faci caz pentru douăzeci de kilometri!

- Nu fac caz, spun doar că nu-i acelaşi lucru.

- Bun, iar eu îți zic că prefer lădoiul nostru.

- Explică-mi.

- Vreau să spun că într-un Maserati...

- Într-un Chrysler „îmbunătățit" de Bernard...

- Totuna, eşti lipit de pământ. Nu domini. Pe când maşina noastră e înaltă, domini.

- Şi ce nevoie ai tu să domini?

- Mie-mi place autostrada. Aşa că vreau să văd. Uite, priveşte puțin linia ce goneşte spre orizont! E grozavă, nu? Când eşti cu burta la pământ, n-o vezi.

Gaston clătină din cap cu indulgență.

- Ştii, tu de fapt ar trebui să pilotezi avioane. Ştiu că atunci ai domina cât încape!

Pierre era indignat.

- Ori n-ai înțeles nimic, ori vrei să mă provoci! Avionul nu-i acelaşi lucru. E prea sus. Autostrada însă, trebuie să fii pe ea. Trebuie să-i aparții. Nu trebuie să ieşi de pe ea.

În dimineața aceea, refugiul Muguet strălucea în culori atât de vesele sub soarele tânăr încât, prin comparație, autostrada putea părea un infern de zgomot şi de beton. Gaston se apucase să deretice în cabină şi desfăşurase o întreagă panoplie de cârpe, pămătufuri, măturici şi produse de întreținere sub privirea ironică a lui Pierre, care ieşise să-şi dezmorțească picioarele.

- Am calculat că îmi petrec cea mai mare parte din viață aici, în cabină. Atunci, măcar să fie curat, explică el, parcă vorbind singur.

Pierre se îndepărtă, atras de aerul de prospețime vie al crângului. Cu cât înainta sub arborii înmuguriți, cu atât huruitul circulației scădea. Se simțea invadat de o emoție ciudată, necunoscută, o înduioşare a întregii sale Ființe cum nu mai încercase niciodată, decât, poate, cu mulți ani în urmă, când se apropiase pentru prima dată de leagănul surioarei sale. Frunzişul fraged fremăta de cântecul păsărilor şi de zborul insectelor. Trase adânc aer în piept, ca şi cum, ajuns la capătul unui tunel sufocant, ar fi fost în sfârşit liber.

Deodată, se opreşte. La oarece distanță, zăreşte un tablou fermecător. O fată blondă în rochie roz aşezată în iarbă. Ea nu-l vede. Nu e atentă decât la cele

trei sau patru vaci ce pasc liniştite pe pajişte. Pierre simte nevoia s-o vadă mai de-aproape, să-i vorbească. Înaintează. Deodată e oprit. Un gard apare drept în fața lui. Un grilaj odios, carceral, aproape concentraționar cu vârful lui rotunjit în consolă, împungând cu arici de sârmă ghimpată. Pierre aparține autostrăzii. Un refugiu nu e un loc de evadare. Rumoarea depărtată a circulației se face din nou auzită. EI rămâne însă blocat, cu degetele agățate de grilaj, cu ochii ațintiți la pata blondă de dincolo, de sub bătrânul dud. În sfârşit, aude un semnal cunoscut, claxonul vehicolului. Gaston îşi pierde răbdarea. Trebuie să se întoarcă. Pierre se smulge din contemplare şi revine la realitate, la camion, la autostradă.

Conduce Gaston. E tot cu gândul la curățenia generală.

- E totuşi mai curat acum, constată el cu satisfacție.

Pierre nu spune nimic. Pierre nu e în cabină. A rămas agățat de grilajul ce mărgineşte refugiul Muguet. E fericit. Surâde îngerilor ce planează, invizibili şi prezenți, în cerul senin.

- Ai amuțit, aşa, dintr-o dată. Nu mai zici nimic? întrebă Gaston până la urmă, uimit.

- Eu? Nu. Ce să spun?

- Păi, de unde să ştiu eu.

Pierre se scutură, încearcă să revină cu picioarele pe pământ.

- Ei bine, asta e, suspină el într-un sfârşit, a venit primăvara!

Remorca, detaşată, se odihnea pe propteaua ei. În timp ce manipulanții descărcau marfa, camionul putea părăsi antrepozitele lioneze.

- Ce e grozav cu semiremorca, aprecie Gaston, care conducea, c că în timp ce ei încarcă sau descarcă tu poți să pleci cu camionul. În felul ăsta, devine aproape o maşină familială.

- Da, numai că sunt situații când ar trebui să avem fiecare câte-un camion, obiectă Pierre.

- De ce? Vrei să pleci singur?

- Nu, spun asta pentru tine. Pentru că acum mergem la autoservire şi ştiu că nu prea te încântă. Cu maşina ta personală te-ai putea duce până la cârciumioara mătuşii Maraude, unde se găteşte ca la mama acasă.

- E drept, cu tine trebuie să mănânc pe nemestecate, într-un decor de cabinet dentar.

- Autoservirea e rapidă şi curată. În plus, ai de unde alege.

Se aşezară la coadă împingându-şi tava înainte, pe glisiera ce mărginea vitrinele cu farfurii pline. Fața încruntată a lui Gaston îi exprima pe deplin dezgustul. Pierre alese o salată şi un grătar, Gaston un pateu de țară şi o porție de drob. Căutară apoi o masă liberă.

- Ai văzut câte feluri? întrebă triumfător Pierre. Şi nici o secundă de aşteptat.

Apoi, privind în farfuria lui Gaston, se miră.

- Asta ce-i?

- În principiu ar trebui să fie drob, răspunse Gaston, prudent.

- La Lyon, e normal.

- Da, dar nu-i normal să fie rece.

- Trebuia să iei altceva, zise Pierre arătând spre salata lui. Asta nu riscă să se răcească.

Gaston dădu din umeri.

- Cum vezi, faimoasa ta rapiditate mă obligă să-mi încep prânzul cu felul principal. Altfel, drobul meu se sleieşte. Iar drob rece este de neconceput. De ne-con-ce-put. Ține minte asta. Dacă ai învățat măcar atât de la mine înseamnă că tot nu ți-ai pierdut timpul degeaba. De aia prefer să aştept puțin cu băieții, la un pahar, într-o cârciumioară. Patroana aduce chiar ea specialitatea casei, totul e cald şi potrivit la fix. Asta în ce priveşte viteza. Cât despre gust, mai bine mă abțin. Pentru că la autoserviri, nu ştiu de ce, nu îndrăznesc să condimenteze. La drob, de pildă, trebuie ceapă, usturoi, cimbru, laur, cuişoare şi mult piper. Fierbinte şi condimentat, ăsta e drobul. Pe când aici, gustă şi tu, ai să zici că sunt tăieței fierți de regim!

- Trebuia să iei altceva. Aveai de unde alege.

- De unde alege? Hai să vorbim şi despre ales! Am să-ți spun una bună: într-un restaurant, cu cât e mai puțin de ales, cu atât e mai bine. Dacă ți se oferă şaptezeci de feluri, poți să-ți vezi de drum, totul e prost. O bucătăreasă bună ştie un singur lucru: specialitatea casei.

- Atunci bea un pahar de coca-cola, să te dregi!

- Coca-cola cu drob!

- Hai să ne înțelegem. Care drob? De zece minute îmi tot explici că asta nu-i drob.

Mâncară în tăcere, fiecare cu gândurile lui. La sfârşit, Pierre trase concluzia.

- În fond, vezi tu, noi doi nu avem exact aceeaşi idee despre slujba noastră. Eu sunt clar pentru A 6. Pe când tu preferi mai degrabă N 7.

Timpul frumos părea că va ține o veşnicie. Mai mult ca oricând, refugiul Muguet îşi merita numele. Gaston se culcase nu departe de camion şi sugea un fir de iarbă privind cerul printre ramurile delicate ale unui plop. Pierre se îndreptase imediat spre capătul refugiului. Cu degetele încleştate de gard, scruta pajiştea. Fu dezamăgit. Vaci erau, dar nu părea să le păzească nimeni. Pierre aşteptă, şovăi, apoi se hotărî să urineze prin gard.

- Nu vă jenați!

Vocea tânără şi colorată cu accent burgund venea de la un tufiş din dreapta. Pierre îşi încheie precipitat prohabul.

- Dacă există un gard, înseamnă că e pus cu un rost. Ca să oprească mizeriile de pe autostradă. Poluarea!

Pierre încerca să suprapună imaginea îndepărtată şi idealizată pe care o avea în minte de vreo zece zile peste imaginea concretă a fetei din fața lui. Şi-o imaginase mai înaltă, mai subțire, şi mai ales nu atât de tânără. Era doar o puştancă, şi pe deasupra cam rurală, fără urmă de fard pe mutrița presărată cu pistrui. Hotărî pe loc că-i place şi mai mult aşa.

- Vii des aici?

Încurcat cum era, nu găsise altceva de spus.

- Câteodată. Ca şi tine, cred. Recunosc camionul.

Se lăsă o tăcere plină de foşnete primăvăratece.

- E liniştit aici, deşi e chiar lângă autostradă. Refugiul Muguet... De ce se cheamă aşa? Sunt lăcrămioare?

- Erau, îl corectă fata. Era o pădure. Plină cu lăcrămioare, primăvara, da. Când s-a construit autostrada, pădurea a dispărut. Devorată, înghițită de autostradă, ca de un cutremur. Aşa că lăcrămioarele, gata, s-a zis cu ele!

Urmă un alt moment de tăcere. Ea se aşeză pe jos, sprijinindu-se cu umărul de gard.

- Noi trecem de două ori pe săptămână, explică Pierre. O dată din două, bineînțeles, ne întoarcem la Paris. Atunci suntem de cealaltă parte a autostrăzii. Ca să ajung aici, ar trebui să traversez pe jos două şosele. E periculos şi interzis. Dar tu? Aveți o fermă prin apropiere?

- Părinții mei, da. La Lusigny. Lusigny-sur-Ouche. E la cinci sute de metri, chiar mai puțin. Dar frate-meu a plecat la oraş. La Beaune, electrician. Nu mai vrea să scurme pământul, cum zice el. Aşa că nu se ştie ce-o să ajungă ferma când tata n-o să mai poată.

- Progresul, asta e, aprobă Pierre.

Vântul trecu lin prin arbori. Se auzi claxonul camionului.

- Trebuie să plec, zise Pierre. Pe curând, poate.

Fata se ridică.

- La revedere!

Pierre porni, dar reveni imediat.

- Cum spuneai că te cheamă?

- Mariette. Dar pe tine?

- Pierre.

Puțin mai târziu, Gaston se gândi că în mintea coechipierului său se schimbase ceva. Altfel, de ce i-ar interesa oamenii căsătoriți, aşa, din senin?

- Uneori, zise Pierre, mă întreb cum se descurcă colegii noştri însuraţi. Toată săptămâna pe autostradă. După aia, acasă, tragi mai mult la somn, evident. Şi, bineînţeles, nici vorbă de plimbare cu maşina. Atunci, vezi bine, nevasta se simte neglijată.

Apoi, după un moment de tăcere:

- Tu ai fost însurat vreodată?

- Da, când eram tânăr, admise Gaston tară entuziasm.

- Şi?

- Şi a Făcut şi ea la fel ca mine.

- Ce, ca tine?

- Păi, eu eram tot timpul plecat. Atunci a plecat şi ea.

- Numai că tu te întorceai.

- Da, dar ea nu s-a întors. S-a încurcat cu un tip, un băcan. Mă rog, cu unul care stă locului!

Şi, după o pauză meditativă, încheie cu aceste cuvinte încărcate de avertismente:

- În fond, vezi tu, autostrada şi femeile, astea două nu merg împreună.

După tradiţie, lui Gaston îi venea rândul să spele camionul o dată din două. Ca în toate echipele de pe tiruri. Pierre însă avea aproape totdeauna iniţiativa, iar Gaston, filozof, îi ceda rândul lui. În chip vădit, ideile lor despre frumuseţe ca şi cele despre igienă erau diferite, atât în ce-i privea pe ei înşişi, cât şi pentru instrumentul de lucru.

În ziua aceea, Gaston trebăluia în cabină în timp ce Pierre îndrepta asupra caroseriei un jet de apă ce făcea un zgomot infernal, acoperind rarele replici schimbate prin geamul deschis.

- Nu crezi că-i ajunge? întrebă Gaston.

- Ce să-i ajungă?

- Lustruiala. Te crezi la un cabinet de cosmetică?

Fără să răspundă, Pierre opri jetul şi scoase un burete dintr-o găleată.

- Când am făcut noi doi echipă, am înţeles că nu-ţi plac păpuşile, amuletele, abţibildurile şi alte chestii dintr-astea, ce şi le agaţă şoferii în cabină, continuă Gaston.

- Ai dreptate, nu-mi plac, aprobă Pierre. Cred că nu se potrivesc cu genul de frumuseţe al camionului.

- Şi care-ar fi, după tine, acest gen de frumuseţe?

- Păi, o frumuseţe utilă, adaptată, funcţională. O frumuseţe ce seamănă cu autostrada. Fără nimic ce atârnă, ce spânzură, fără nimic inutil, fără chestii „drăgălaşe”.

- Recunoaşte că am scos imediat totul, inclusiv puştoaica aia cu coapsele goale ce patina pe calandru.

- Pe ea puteai s-o laşi, admise Pierre luându-şi iar furtunul.

- Ia te uită! se miră Gaston. Domnul devine mai uman? Probabil din cauza primăverii. Ar trebui să pictezi floricele pe caroserie.

În vacarmul jetului ce biciuia tabla, Pierre abia auzea.

- Ce să fac pe caroserie?

- Am zis că ar trebui să pictezi floricele pe caroserie. Lăcrămioare, de pildă.

Jetul se îndreptă spre figura lui Gaston, care se grăbi să ridice geamul portierei.

În aceeaşi zi, la tradiționala oprire în refugiul Muguet, avu loc un incident care mai mult îl nelinişti decât îl amuză pe Gaston. Pierre, care îl credea adormit în cuşetă, deschise uşa din spate a remorcii şi scoase o scăriță metalică ce le servea să urce pe acoperiş. Apoi se îndreptă spre capătul refugiului. Un geniu rău pare să regizeze uneori evenimentele. Probabil că scena ce urmă era vizibilă dintr-un punct oarecare al şoselei, care aici descrie o curbă largă. Fapt e că doi polițişti pe motocicletă țâşniră în momentul când Pierre, sprijinind scara pe unul din stâlpii gardului, începea să urce. Somat de cei doi, trebui să coboare. Urmară explicații ilustrate cu gesturi teatrale. După ce întinse un întreg material birocratic pe aripa camionului, unul din polițişti începu să scrie, în timp ce Gaston punea scara la loc. Apoi motocicliştii se depărtară pe caii lor de fier, ca doi cavaleri ai destinului, iar camionul îşi reluă cursa înspre Lyon.

Urmă o foarte lungă tăcere, după care Pierre vorbi primul.

- Vezi satul de colo? De câte ori trec pe lângă el mă gândesc la al meu. Cu biserica lui turtită şi casele pitulate în jurul ei parcă ar fi Parlines, de lângă Puy-de-la-Chaux. Unde vine asta? În Auvergne, dar ştii, chiar în fundul ținutului, ținutul vacilor şi-al cărbunarilor. În urmă cu nici douăzeci de ani, oameni şi animale trăiau în aceeaşi încăpere. În spate, vacile, la stânga cocina porcilor, la dreapta cotețul de păsări, cu o portiță pe unde să iasă orătăniile. Lângă fereastră, masa, iar de o parte şi de alta două paturi muri pe care se înghesuia toată familia. În felul ăsta, iama, nu se pierdea nici un strop de căldură. Dar când veneai de-afară te întâmpina un aer! Să-l tai cu cuțitul!

- Eşti prea tânăr ca să fi cunoscut aşa ceva, obiectă Gaston.

- E-adevărat, dar sunt născut acolo. E, cum s-ar spune, ereditar, şi mă întreb dacă am plecat de-acolo cu adevărat vreodată. La fel şi pământul. În casă era lut pe jos. Nici vorbă de podele ori de tavan. Aşa că nu era cazul să-ți ştergi picioarele la intrare! între pământul de pe câmp, ce se lipea de tălpi, şi lutul din casă nu era nici o diferență. Vezi, asta-mi place în meseria noastră: că poți să munceşti în papuci. Însă erau şi lucruri bune în satul nostru. Bunăoară, ne încălzeam şi găteam cu lemne. Orice-ai zice, e altceva decât gazul sau electricitatea pe care le-am avut mai târziu, când bătrâna s-a mutat la Boullay. Era o căldură vie. Iar bradul de Crăciun...

Gaston îşi pierdu răbdarea.

- Şi de ce-mi povesteşti mie toate astea?

- De ce? Habar n-am. Pentru că mă gândesc la ele.

- Am să-ți spun ceva. Povestea cu scara. Crezi ca ai scos-o doar ca să treci gardul şi s-o mozoleşti pe Mariette? Nu. Ai făcut-o mai ales ca să ieşi de pe autostradă şi să te întorci în satul ăla al tău, Parline şi nu mai ştiu cum!

- Aiurea! Tu nu poți să-nțelegi!

- Adică pentru că m-am născut la Pantin nu pot să înțeleg că ai nostalgii de țărănoi?

- Ce ştiu... Crezi că eu singur înțeleg ceva? Zău, sunt momente când viața devine prea complicată!

- Dar sâmbătă seara mergi la bal câteodată?

Pierre ar fi preferat să se aşeze lângă Mariette şi să rămână tăcut, dar împrejmuirea, gardul ăsta de care-şi încleştează mâinile creează între ei o distanță ce-i obligă să-şi vorbească.

- Câteodată, da, răspunde evaziv Mariette. Dar e departe. La Lusigny nu se dau baluri niciodată. Aşa că ne ducem la Beaune. Ai mei nu prea vor să mă lase să plec singură. Trebuie să merg cu fata vecinilor. Jeannette, o fată serioasă. Cu ea, părinții au încredere.

Pierre visa.

- Într-o sâmbătă, o să vin să te caut la Lusigny. O să mergem la Beaune. O luăm şi pe Jeannette, dacă altfel nu se poate.

- O să vii să mă iei cu camionul ăsta de patruzeci de tone? se miră Mariette, realistă.

- A, nu! Am o motocicletă, una de 350.

- Trei pe-o motocicletă n-are să fie prea comod.

Urmă o tăcere jenată. Pierre se gândea că fata ar putea fi mai binevoitoare. Sau poate că, din contră, neputința de a-şi împlini dorința pe loc o făcea să vadă imediat obstacole materiale?

- Dar am putea dansa aici, spuse ea deodată, ca şi cum ar fi făcut o descoperire subită.

Pierre nu înțelegea.

- Aici?

- Da, aici, am tranzistorul la mine, spuse fata aplecându-se şi luând radioul din iarba înaltă.

- Cu grilajul ăsta între noi?

- Sunt dansuri ce se dansează fără să te atingi. Twistul, de pildă.

Mariette deschise radioul. Se auzi o muzică duioasă, pe un ritm destul de lent.

- Ăsta e twist? întrebă Pierre.

- Nu, mai curând un vals. Încercăm totuşi?

Şi fără să aştepte răspunsul, cu trazistorul în brațe, începu să se rotească sub privirea uluită a lui Pierre.

- Tu ce faci, nu dansezi?

Mai întâi stângaci, apoi lăsându-se în voia ritmului, Pierre o imită. La vreo treizeci de metri, Gaston, care venise să-şi caute colegul surd la toate chemările lui, se opri năucit descoperind această scenă stranie şi tristă, un băiat şi o fată plini de tinerețe, care, separați de un gard de sârmă ghimpată, dansau împreună un vals vienez.

Când porniră din nou, Gaston trecu la volan. Pierre deschise radioul camionului. Valsul Mariettei se auzi imediat. Pierre se lăsă pe spate, parcă plutind într-o reverie fericită. I se părea dintr-o dată că peisajul ce defila pe lângă el se armoniza perfect cu valsul, ca şi cum între această Burgundie în floare şi Viena imperială a celor doi Strauss ar fi fost o afinitate profundă. Case vechi, grațioase şi nobile, coline unduind armonios, pajişti de un verde pastelat defilau sub privirile lui.

- E straniu ce frumos e peisajul pe aici, spuse el în cele din urmă. Am trecut de zeci de ori şi nu mi-am dat seama niciodată.

- Ăsta-i efectul muzicii, îi explică Gaston. E ca la cinema. Cu o muzică inspirată, scena devine imediat mai impresionantă.

- Mai e şi parbrizul, adăugă Pierre.

- Parbrizul? Ce vrei să spui?

- Parbrizul, ce să fie, geamul care protejează peisajul.

- Aha, deci tu crezi că parbrizul e făcut ca să protejeze peisajul...

- Într-un sens, da. Şi parbrizul face ca peisajul să fie mai frumos. Dar n-aş putea să spun de ce.

Apoi, după un moment de gândire, corectă.

- Ba da, ştiu de ce.

- Atunci, spune. De ce un parbriz ar face peisajul mai frumos?

- Când eram puşti, îmi plăcea să merg la oraş ca să privesc vitrinele. Mai ales, evident, în ajunul Crăciunului. Tot ce era în vitrine era frumos aranjat pe catifea, cu ghirlande şi rămurele de brad. Şi pe urmă, geamul îți interzice, te împiedică să pui mâna. Când intrai în magazin şi cereai să-ți scoată ceva din vitrină, lucrul acela nu mai era la fel de frumos. Îşi pierdea vraja, dacă-nțelegi ce vreau să zic. Iar aici, prin parbriz, peisajul e ca în vitrină. Frumos aranjat şi imposibil de atins. Poate de asta e mai frumos.

- Prin urmare, conchise Gaston, dacă pricep eu bine, pe autostradă sunt lucruri frumoase, dar numai pentru ochi. Nu merită să te opreşti şi să întinzi mâna. Nu atingeți, interzis, jos labele!

Gaston tăcu. Avea chef să adauge ceva, să-şi spună ideea până la capăt, dar ezita. Nu vroia să-l ia prea tare pe acest Pierrot, atât de tânăr şi de stângaci. Totuşi, până la urmă se hotărî.

- Uite, zise el cu voce scăzută, autostrada îți interzice să atingi peisajul. Dar nu numai atât. Mai sunt şi fetele. Peisajul în spatele unui parbriz, fetele în spatele unui gard, totul în vitrină. Nu atingeți, interzis, jos labele! Asta-i autostrada!

Pierre nu se clintise. Pasivitatea lui îl enervă pe Gaston. Izbucni.

- Nu-i aşa, Pierrot? urlă el.

Pierre tresări şi îl privi cu o expresie rătăcită.

Umbra enormă şi nemişcată a vehicolului se detaşa pe cerul spuzit cu stele. Cabina era slab luminată. Gaston, în pijama dar cu o pereche de ochelari de metal pe nas, se cufundase în lectura unui roman. Pierre era întins în cuşetă, iar această veghe prelungită îl neliniştea.

- Ce faci? întrebă el cu o voce somnoroasă.

- Vezi foarte bine: citesc.

- Ce citeşti?

- Când tu mă ții de vorbă iar eu îți răspund, nu mai citesc nimic. Mă opresc din citit. Nu le poți face pe toate deodată. Dar înainte de a vorbi, citeam un roman. Se numeşte Frumoasa nisipurilor.

- Frumoasa nisipurilor?

- Da, Frumoasa nisipurilor.

- Despre ce-i vorba?

- Se petrece în deşert. În Tassili, mai precis. Trebuie să fie undeva în sudul Saharei, E vorba despre conducătorii de caravane. Nişte băieți ce traversează deşertul pe cămile încărcate cu marfă.

- Este interesant?

- N-ai să crezi, dar are o anume legătură cu noi.

- Explică-mi.

- Conducătorii de caravană merg cât e ziua de lungă prin nisip cu cămilele. Transportă mărfuri dintr-un loc în altul. Pe scurt, erau camionagiii din vremea aceea. Sau, dacă vrei, noi suntem conducătorii de caravane de azi. În locul cămilelor pui camioanele grele, în locul deşertului - autostrada, şi avem acelaşi lucru.

- Da, murmură Pierre, ațipit.

Gaston însă, captivat de subiect, continua.

- Pe urmă sunt oazele. Conducătorii de caravane fac escală în oaze. Acolo sunt izvoare, palmieri, fete care-i aşteaptă. De aici vine titlul romanului: Frumoasa nisipurilor. E o puştoaică superbă care trăieşte într-o oază. Iar conducătorii de caravane, fireşte, visează la ea. Uite, ascultă puțin:

„ Tânărul coborâse de pe drornaderul său alb — ăsta e un soi de cămilă - de pe drornaderul său alb şi-o căuta pe Aişa - aşa o cheamă pe fată - în umbra crângului de palmieri. Nu o vedea, pentru că fata se ascundea lângă puț, observându-l pe tânăr prin deschizătura vălului lăsat pe obraz- În sfârşit, O zări şi îi recunoscu silueta incertă printre ramurile de cătină roz. Văzându-l că se-apropie, ea se ridică: nu se cade ca femeia să rămână aşezată când vorbeşte unui bărbat. Vezi, în țările astea, se păstrează simțul ierarhiei.

Aişa, îi zise el, opt zile am mers printre pietrele din Tassili, dar, de fiecare dată când ochii mi se închideau sub arsura soarelui, chipul tău blând îmi apărea în față. Aişa, floare a Sahelului, te-ai gândit la mine măcar o dată în tot acest răstimp?

Tânăra îşi descoperi lumina mov a ochilor întunecați şi strălucirea albă a surâsului.

Ahmed, fiu al lui Dahman, zise ea, în seara aceasta spui ce spui. Dar la prima licărire a zorilor, ai să-ți scoli drornaderul tău alb şi ai să pleci spre nord fără a privi înapoi. De fapt, cred că mai mult decât pe mine îți iubeşti cămila şi deşertul!

Ei, ce zici de asta?

Pierre se răsuci în cuşetă. Gaston auzi un geamăt şi i se păru că distinge un prenume: „Mariette!”

Se apropiau de refugiul Muguet, Pierre era la volan. Gaston moțăia în spatele lui, în cuşetă.

Vehicolul trase pe dreapta şi se opri.

- Cobor puțin, explică Pierre.

- Eu nu, se auzi, din cuşetă, răspunsul.

Pierre înainta printre arbori. Vremea închisă alungase culorile şi cântecul păsărilor. În aer plutea ceva ca o aşteptare melancolică, mohorâtă, aproape amenințătoare. Pierre ajunse lângă împrejmuire. Nu zări vacile şi nici pe păzitoarea lor. O clipă rămase dezamăgit, cu degetele încleştate de grilaj. Să strige? La ce bun? în chip vădit, nu era nimeni, iar vraja se risipise. Deodată, ca sub efectul unei hotărâri subite, Pierre făcu stânga-mprejur şi reveni cu paşi mari la vehicol. Îşi reluă locul la volan şi demară.

- N-ai prea lungit-o, de data asta, comentă cuşetă.

Vehicolul se înscrise pe autostradă în trombă, uitând de orice prudență. Un Porsche ce venea ca o ghiulea trase precipitat la stânga, semnalizând indignat cu farurile. Strivind acceleratorul, schimbând vitezele ca la raliu, Pierre lansă camionul - încărcat, din păcate, la maximum - cu toată viteza. Apăru drumul de ieşire spre Beaune. Vehicolul intră pe el ca o vijelie. Capul năucit al lui Gaston, acoperit cu un fes, se iți în spatele banchetei.

- Ce naiba faci? Ai înnebunit?

-Lusigny, Lusigny-sur-Ouche, pronunță Pierre printre dinții încleştați. Trebuie s-ajung acolo.

- Îți dai seama cât o să ne coste? Da, ție ți se fâlfâie. Şi la ce oră ajungem la Lyon, diseară? După povestea cu scara, crezi că mai poți să faci pe istețul?

- Doar un mic ocol, zău! Am nevoie de-o jumătate de oră, te rog!

- Jumătate de oră? Asta s-o crezi tu!

Camionul opreşte în dreptul ghişeului, la ieşirea de pe autostradă. Pierre îi întinde legitimația taxatorului.

- Lusigny, Lusigny-sur-Ouche? Ştii cumva pe unde vine? Omul face un gest vag şi spune câteva cuvinte neintiligibile.

- Ce?

Un nou gest, şi mai vag, însoțit de sunete neclare.

- Bine, c-n regulă! încheie Pierre demarând.

- În concluzie, îi spune Gaston, ştii unde mergi?

- Lusigny, Lusigny-sur-Ouche. E clar, nu? La cinci sute de metri, aşa a zis Mariette.

Vehicolul înaintează un timp, apoi opreşte în dreptul unei bătrâne ce ține o umbrelă într-o mână, un coş în cealaltă. Înspăimântată, se depărtează în grabă.

- Doamnă, vă rog, care e drumul spre Lusigny?

Bătrâna se apropie şi face mâna pâlnie la ureche.

- Drumul spre uzină? Care uzină?

- Nu, nu, Lusigny, Lusigny-sur-Ouche.

- Ai acolo o mătuşă? Da' cum îi zice?

Gaston crede că e de datoria lui să intervină şi, aplecându-se peste umărul lui Pierre, pronunță răspicat:

- Nu, doamnă. Căutăm Lusigny. Lusigny-sur-Ouche.

Bătrâna ricanează.

- Pe uşă? Da, vezi să nu poți intra pe uşă, cu dihania asta!

- Fir-ar să fie! mormăie Pierre, ambreind.

Camionul merge o jumătate de kilometru cu viteză mică, apoi încetineşte şi mai mult când un bărbat ce mână o vacă apare la geamul lui Gaston, care îi pune aceeaşi întrebare. Fără să se oprească, fără o vorbă, omul face cu mâna un gest înspre dreapta.

- Trebuie s-o iei la dreapta, spune Gaston,

Mastodontul intră cu greu pe un drumeag departamental. Apare un băiat călare pe un cal uriaş, cu un sac de cartofi în chip de şa.

- Hei, băiete, ai auzit de Lusigny, Lusigny-sur-Ouche?

Băiatul îl priveşte cu o expresie tâmpă.

- Ce e? Ai auzit sau nu? Lusigny!

Tăcerea se prelungeşte. Apoi calul întinde gâtul, dezveleşte o dantură enormă şi galbenă şi scoate un nechezat hilar. În aceeaşi clipă, parcă molipsit, băiatul izbucneşte într-un râs dement.

- Las-o baltă, spune Gaston. Vezi bine că-i tembel!

- Ce naiba se-ntâmplă în gaura asta nenorocită? izbucneşte Pierre. O fac anume, sau ce?

Ajung la o răspântie din care se desprinde un drum vicinal. Există un indicator, dar tabla a dispărut. Pierre sare pe taluz şi caută prin iarba din jurul stâlpului. În cele din urmă, găseşte o placă de fontă înverzită; înscrise pe ea, mai multe nume de sate, printre care şi Lusigny.

- Uite! Vezi? Lusigny, 3 km! strigă el triumfător.

- Da, dar ea ți-a spus cinci sute de metri, îi aminteşte Gaston.

- Asta înseamnă că ne-am rătăcit!

Camionul se pune în mişcare şi intră pe drumul vicinal.

- Doar nu vrei să ne bagi pe aici! exclamă Gaston.

- Ba da, de ce nu? Priveşte, ne duce drept la țintă.

Vehicolul înaintează clătinându-se ca un vapor. Crengi de copaci râcâie lateralele, altele mătură parbrizul.

- Mai e până ieşim din rahat, geme Gaston.

- Fără defetism, aduce ghinion!

- Ce defetism, e doar spirit de prevedere. Poftim! Uite ce vine din față!

Într-adevăr, de după o cotitură iese un tractor cu remorcă ce blochează drumul pe toată lărgimea. Oprire generală. Pierre coboară şi schimbă câteva cuvinte cu omul de pe tractor. Apoi revine lângă Gaston.

- Zice că putem trece, puțin mai departe. O să dea înapoi.

Începe o manevră delicată. Camionul înaintează încet, în timp ce tractorul, încurcat de remorcă, se retrage în marşarier. Ajung, într-adevăr, la o porțiune de drum ceva mai largă. Camionul trage în dreapta cât poate. Tractorul încearcă să treacă pe lângă el. Remorca însă n-are loc suficient. Camionul dă înapoi câțiva metri, apoi înaintează din nou angajându-se şi mai mult în dreapta. Drumul e deschis pentru remorcă, dar masa vehicolului se apleacă primejdios la dreapta. Pierre apasă pe accelerație. Motorul se ambalează zgomotos şi inutil. Roțile din dreapta se înfundă în iarbă şi în pământul moale.

- Asta-i! Suntem blocați, constată Gaston cu o sumbră satisfacție.

- Stai liniştit, am prevăzut totul.

- Ai prevăzut totul?

- Păi da, ăsta nu-i un tractor? O să ne scoată de aici! Pierre coboară, şi Gaston îl vede parlamentând cu omul de pe tractor. Acela face un gest de refuz, Pierre îşi scoate portofelul. Un nou refuz. Până la urmă, tractorul porneşte iar re-

morca izbuteşte să se strecoare pe lângă camion. Gaston sare din cabină şi aleargă după tractor.

- Spune-mi, te rog, mergem la Lusigny. Lusigny-sur-Ouche. Ştii unde-i asta?

Cu un gest, tractoristul arătă direcția în care mergea el însuşi. Disperat, Gaston reveni lângă Pierre, care scotocea în cabină căutând unui cablu.

- Veşti bune, îi zise el. Trebuie să întoarcem.

Dar până atunci mai aveau. Desfăşurând cablul, Pierre se vârî sub calandru ca să-l lege de troliu. Apoi luă celălalt capăt al cablului şi plecă, oarecum la întâmplare, în căutarea unui punct de care să-l ancoreze. Ezită în fața unui copac, apoi în fața altuia, iar în cele din urmă se opri la un crucifix din vechime, înălțat la încrucişarea cu un drum de țară. Înfăşură cablul pe după baza soclului şi reveni în cabină. Motorul troliului începu să toarcă iar cablul tras cu încetineală se răsuci pe pietrele drumului, apoi se încorda vibrând. Pierre opri motorul ca pentru a se reculege înaintea încercării. Apoi porni din nou troliul cabrându-se peste volan, vrând parcă să participe la sforțarea ce avea să scoată din şanț cele patruzeci de tone ale camionului. Din spatele cabinei, Gaston urmărea operația. Ştia că un cablu de oțel ce plesneşte poate cosi dintr-o lovitură picioarele nefericitului aflat în calea lui. Vehicolul se urni, apoi se smulse foarte lent din pământul moale. Pierre, cu ochii ațintiți în pământ, urmărea înaintarea camionului, metru cu metru. Gaston observă cel dintâi o aplecare alarmantă a crucifixului, apoi îl văzu prăbuşindu-se brusc în momentul când roțile din spate muşcau în sfârşit din şosea.

- Crucifixul! Ai văzut ce-ai făcut?

Fericit că izbutise, Pierre dădu din umeri.

- O s-o sfârşim în puşcărie, ai să vezi, insistă Gaston.

- Dacă mizerabilul ăla vroia să ne ajute cu tractorul lui, nu s-ar fi întâmplat nimic!

- Asta să le explici jandarmilor!

Camionul şi-a reluat mersul zgâlțâit pe drumul de țară.

- E tare frumos la țară, totuşi nu uita că trebuie să întoarcem.

- Undeva tot trebuie să ajungem.

Într-adevăr, după un kilometru, ajung în piața unui târguşor. Drept decor, o mică băcănie-bufet, o farmacie, câteva şiruri de tuburi ruginite ce susțin prelatele rulate ale unei piețe absente şi, în fund, un monument ce reprezenta un soldat din primul război atacând la baionetă, cu bocancul aşezat pe o cască prusacă. Nu-i locul ideal pentru a manevra vehicolul, dar nu există alternativă. Gaston coboară pentru a dirija operațiunea. Trebuie profitat de o străduță în pantă ca să intre pe ea cu botul camionului, pentru ca pe urmă să dea înapoi

trăgând la stânga. Necazul e că străduța nu permite mişcări ample ale vehicolului. Trebuie tras cu spatele cât mai mult, cât mai aproape de monument.

Gaston aleargă între spatele camionului şi cabină pentru a dirija manevrele lui Pierre.

- Înainte!... Mai, mai... Stop... Bagă stânga acum... În spate... Stop... Bagă stânga... Înainte...

E ca şi cum ai manevra pe o batistă. Absența trecătorilor sau a locuitorilor sporeşte sentimentul de nelinişte care-i încearcă pe cei doi încă de la începutul acestei escapade. În ce văgăună s-au aventurat? Or să iasă vreodată de aici?

Lucrul cel mai dificil rămâne de făcut, căci, dacă bara de protecție a camionului trece razant cu vitrina farmaciei, în schimb spatele amenință direct monumentul eroilor. Dar Gaston este vigilent. Strigă, aleargă, se agită. Bravul Gaston, care fuge de neprevăzut şi de eforturi inutile, n-a mai avut o zi aşa neagră!

Vehicolul nu poate înainta nici un centimetru fără să spargă vitrina în care sunt expuse unguente pectorale, ceaiuri şi centuri ortopedice. Pierre ia virajul cât poate mai strâns şi începe să dea înapoi. Are vagul sentiment că Gaston, prea prudent, îl face să piardă centimetri prețioşi la fiecare manevră. Tipul ăsta trebuie forțat un pic! Continuă să dea înapoi. Vocea lui Gaston ajunge până la el, îndepărtată dar clară.

- Dă-i! încetişor. Mai. Mai. Încetişor. Stop. Stop, gata!

Dar Pierre e convins că mai are la dispoziție cel puțin un metru. Dacă profită de el, poate evita o manevră suplimentară. Continuă deci să dea înapoi. Gaston răcneşte, înnebunit.

- Stop! Opreşte! Opreşte, pentru numele lui Dumnezeu!

Se aude un râcâit, apoi o bufnitură înăbuşită. Pierre opreşte în sfârşit şi sare din cabină.

Soldatul care ținea baioneta cu amândouă mâinile nu mai are baionetă. Nici mâini. Totuşi, s-a apărat vitejeşte, căci tabla camionului e scrijelită zdravăn. Gaston se apleacă şi culege câteva fragmente de bronz.

- Iacătă-l acuma şi ciung, constată Pierre. La urma urmei, un mare invalid de război... nu e chiar rău, ce zici?

Gaston ridică din umeri.

- De data asta trebuie să mergem la jandarmerie. Nu avem încotro. Iar cu nenorocitul tău de cătun de pe Ouche, gata, pe ziua de azi am terminat!

Pierdură aproape două ceasuri cu formalitățile; când ieşiră din sediul jandarmeriei era noapte. Gaston remarcase că Pierre - sumbru, hotărât, posedat parcă de o furie înăbuşită - nici măcar nu-i întrebase pe jandarmi care e drumul spre Lusigny. Ce căutau, cu cele patruzeci de tone ale lor, rătăciți în târgul ăsta

pierdut? La această întrebare din procesul-verbal, invocaseră o piesă ce trebuia înlocuită urgent, un garaj spre care fuseseră îndrumați, încurcături în lanț.

Acum, nu le mai rămânea altceva de făcut decât să ajungă din nou pe autostradă. Gaston trecu la volan. Pierre continua să se închidă într-o mutenie tulbure. Străbătuseră aproximativ doi kilometri, când o petardă acoperi zgomotul motorului.

- Ce-o mai fi? se alarmă Gaston.

- Nimic, mormăi Pierre. De la motor.

Continuară până când o lumină albă, orbitoare, le bară drumul. Gaston opri.

- Aşteaptă, zise Pierre, cobor să văd ce e.

Sări din cabină. Nu era decât un foc de artificii care agoniza pe şosea. Pierre vru să urce la loc când izbucni o fanfară sălbatică şi grotească, în timp ce o bandă de dansatori mascați îl înconjurau agitând torțe. Unii aveau fluiere, alții trompete. Pierre se zbate, vrea să iasă din această horă burlescă. Mascații îl acoperă cu confeti, o mască roz de purcel îi proiectează în figură o limbă din hârtie.

- A, terminați odată, cretinilor!

O petardă îi explodează sub picioare. Pierre l-a înşfăcat pe porcul roz de revere, îl zgâlțâie furios, îi zdrobeşte cu pumnul râtul ce se înfundă şi se deformează sub lovitură. Ceilalți îi sar în ajutor. Pierre cade când unul îi pune o piedică. Atunci Gaston iese val-vârtej din cabină cu o lanternă. Urlă.

- Ajunge, idioților! N-am venit aici la distracții. Să ştiți că îi cunoaştem pe jandarmi. O să-i chemăm aici!

Agitația se domoleşte. Chefliii îşi scot măştile descoperind nişte fețe vesele de săteni îmbrăcați în straie de duminică. Toți au la rever cocardă tricoloră şi panglici de recruți.

- Păi ce! Dacă suntem buni pentru cătănie, ne distrăm şi noi! Asta e!

- Şi în fond ce naiba faceți la ora asta cu camionul? Vă mutați?

Îşi duseră un deget la tâmplă cu urlete de râs.

- Da, asta-i, se mută!

Pierre îşi pipăie şalele. Gaston se grăbeşte să-l împingă spre vehicol şi să-l urce în cabină înainte ca situația să scape de sub control.

Pe autostradă, în timp ce conduce, supraveghează cu coada ochiului chipul asprit, profilul încăpățânat al colegului său, brăzdat de luminile rare şi violente ale circulației.

- Ştii, satul ăsta, Lusigny... Ei bine, mă întreb dacă măcar există. Sau scumpa ta Mariette şi-a bătut joc de tine.

- Ca Lusigny să nu existe e foarte posibil, răspunde Pierre după un moment de tăcere. Dar Mariette nu şi-a bătut joc de mine, asta nu.

- Atunci, dacă n-a râs de tine, explică-mi de ce ți-a dat numele unui sat care nu există?

După încă un moment de tăcere, Gaston auzi acest răspuns ce-l înmărmuri:

- E posibil ca nici Mariette să nu existe. Şi atunci, o fată care nu există e normal să locuiască într-un sat ce nu există, nu?

A doua zi pe la amiază, revenind spre Paris, camionul se apropie din nou de refugiul Muguet. La volan era Pierre. Îşi păstra încă aerul sumbru din ajun şi nu-şi părăsea tăcerea decât pentru a drăcui printre dinți. Gaston, ghemuit în colțul lui, îl observa îngrijorat. Un turism îi depăşi, apoi trecu pe dreapta puțin cam prea repede. Pierre izbucni.

- Poftim! Turişti! Ce pacoste pe şosele! Iar până la urmă, vinovați pentru accidente suntem tot noi, profesioniştii! Cine vrea să meargă să se distreze în vacanță n-are decât să ia trenul!

Gaston întoarse capul. Un Citroen 2 CP se căzni să-i depăşească la rândul lui.

- Până şi prăpăditul ăsta încearcă! Cu o femeie la volan, pe deasupra! Dar dacă nu poate mai repede decât noi, de ce naiba vrea neapărat să treacă înainte?

Totuşi, spre marea surpriză a lui Gaston, Pierre încetini, iar Citroenul îi depăşi fără probleme. În trecere, şoferița le făcu un mic semn de mulțumire.

- Eşti foarte drăguț, observă Gaston în timp ce Pierre încetinea, dar după istoria de ieri nu mai avem timp de pierdut.

Îşi dădu atunci seama că Pierre, continuând să încetinească, semnaliza dreapta şi se îndrepta spre marginea autostrăzii, înțelese ce se petrece când zări refugiul Muguet de cealaltă parte a şoselei.

- Nu, fir'ar să fie! Sper că nu începi iarăşi!

Fără o vorbă, Pierre sare din cabină. Va fi foarte greu să traverseze cele două şosele, pe care o circulație intensă şi rapidă irumpe în amândouă sensurile. Se vede însă că lui Pierre puțin îi pasă. Parcă a orbit.

- Pierre, ai înnebunit! Fii atent, pentru numele lui Dumnezeu!

Pe lângă Pierre, la un fir de păr, trece un Mercedes ce protestează claxonând violent. Pierre îşi continuă cursa şi ajunge la parapetul ce separă şoselele. Îl sare şi se îndreaptă spre şoseaua Paris-Provence. Un camion greu îl „şterge”, obligându-l să se oprească. Pierre face un salt disperat ca să nu fie lovit de un DS. Un nou salt. O lovitură îl face să se învârtă în loc, o altă lovitură îl trimite la pământ, dar înainte să atingă solul e proiectat de o formidabilă izbitură de berbec. „Părea că maşinile joacă fotbal cu el”, va explica Gaston mai târziu. Se aud scrâşnete de pneuri, claxoane. Circulația se blochează.

Gaston ajunge primul lângă Pierre. Ajutat de trei automobilişti, îl readuce lângă camion. Capul lui Pierre, însângerat, să leagănă inert într-o parte şi-n alta.

Gaston i-l ia în mâini. Îl priveşte în ochi cu o duioşie amară. Atunci, buzele lui Pierre se mişcă. Vrea să spună ceva. Bâiguie. Apoi, încet-încet, cuvintele se leagă.

- Autostrada... murmură el. Autostrada... Vezi tu, Gaston, când aparții autostrăzii... nu trebuie să încerci să ieşi de pe ea...

Mai târziu, camionul condus de Gaston porneşte din nou pe şosea. E precedat de o ambulanță cu girofar. Curând, ambulanța coteşte la dreapta şi o ia pe ieşirea spre Beaune. Camionul îşi continuă drumul spre Paris. Urcând panta, ambulanța încetineşte şi trece prin fața unui indicator pe care Pierre, inconştient, nu poate citi: Lusigny-sur-Ouche 0,5 km.

Fetişistul

UN ACT PENTRU UN BĂRBAT SINGUR3

(*Bărbatul apare la capătul culoarului din mijlocul sălii şi se îndreaptă spre scenă. Aruncă priviri temătoare în spate, apoi, liniştindu-se, le surâde spectatorilor:)*

- E bine. Au încredere. S-au dus să bea un pahar la... (Dă numele unui local din apropierea teatrului.) M-au lăsat o oră. Am profitat ca să fac cumpărături. (*Aruncă o privire circulară.*) E lume bună aici! Toalete elegante! îmi plac toaletele elegante. Îmi dau un sentiment de siguranță. E civilizat. E drăguț. E plăcut.

(*Se urcă pe scenă, îşi agață pălăria într-un cuier.*)

- În plus, o haină elegantă înseamnă sănătate. Oamenii sănătoşi sunt bine îmbrăcați. Nu zice doctorul: „Dezbrăcați-vă!?" Şi gata! Deja nu mai eşti acelaşi om. Începi să te pierzi. El, ticălosul, rămâne îmbrăcat, bineînțeles. Chiar supraîmbrăcat, cu halatul lui alb încheiat până-n gât. Iar bolnavul aşteaptă, ridicul, cu bretelele spânzurând, cu pantalonii căzuți în vine, peste pantofi, cu poalele cămăşii fâlfâind ca un steag. „E-n regulă, îmbrăcați-vă!" Atunci e bine. Dar sunt şi cazuri când nu te îmbraci. Nu te mai îmbraci niciodată! Spitalul de psihiatrie e plin de bărbați şi femei ce nu s-au mai îmbrăcat niciodată. Umblă de colo colo în indispensabili, în capot, în pijama, în cămaşă de noapte. Dar astea nu sunt haine adevărate. Nu stau lipite de piele. Hainele adevărate stau lipite, sunt solide, sunt o armură. Colegii mei de la ospiciu, cu sau tară motiv, buf!, numai ce vezi cum aşa-zisele lor haine cad, nu mai există, iar bolnavii rămân în fundul gol, pentru consult, pentru duş, pentru electroşoc. O, electroşocul! Vecinul meu are o proteză dentară. Pentru electroşoc, io scot! Parcă s-ar teme să nu muşte! N-au decât săi pună botniță, dacă tot îl bagă în priză!

(Priveşte cu mâna streaşină la ochi înspre public, în direcția unei tinere.)

- Nu, nu se poate! Tu eşti, Antoinette, scumpi? Te orbesc luminile astea...

(Coboară în sală. Se opreşte în fața unei spectatoare. O priveşte îndelung.)

- Nu, bineînțeles. Ar fi fost prea frumos. (Urcă din nou pe scenă.)

- Au trecut douăzeci de ani, vă dați seama! Dar eu unul sunt răbdător. Încă o mai aştept. Pentru că numai ea mă poate scoate din gaura asta. De fiecare dată când ies în oraş, e ca şi cum m-aş duce s-o caut. Ultima dată când a venit să mă vadă... (Lung moment de tăcere.) Cu o zi înainte, mă cheamă directorul spitalului. Mă întrebam ce vrea de la mine. Îmi zice: „Martin, noi ne cunoaştem de mult şi e un punct asupra căruia suntem de acord, nu-i aşa? Eşti sănătos." Eu: „Da. Mă simt foarte bine, afară poate de-un început de răceală." - Nu, vreau să spun mintal, nu eşti bolnav, nu? - Eu? Bolnav mintal? Asta-i bună! Păi bine, doctore, tocmai dumneata să-mi spui asta! - A, nu, nici vorbă... adică... mă rog, noi doi ne înțelegem, eşti un tip mai fragil, un hipersensibil, şi ai gusturi bizare, de acord, dar nu eşti ceea ce se cheamă, în popor, un nebun.

Bună treabă! Şi eu care credeam că vrea să mă elibereze! Pe moment, mi-a fost chiar puțin teamă. Pentru că până la urmă, normal, te dezobişnuieşti să fii liber, nu prea te mai vezi afară, cu toate responsabilitățile, mă-nțelegeți! Atunci directorul m-a liniştit, ba chiar mi-a făcut o bucurie enormă, atât de intensă, atât de mare, că mi-a venit să plâng. Da, da, am plâns de-a binelea. El a continuat: „îți spun toate astea pentru că mâine o să te viziteze doamna Martin, da, soția ta." Atunci nu mi-a mai fost teamă. Iată, vine să mă caute, mi-am zis. Voi fi eliberat, dar ea o să aibă grijă de mine, o să mă protejeze. Directorul a adăugat: „Vine cu avocatul ei". Asta, evident, m-a indispus. Un avocat, ce-i trebuie un avocat? Directorul a continuat: „Aşadar, eşti sănătos. Semnătura ta este valabilă. Uite ce vrea fosta ta soție, mă rog, soția ta. Ar vrea să se recăsătorească. Pentru asta, evident, trebuie întâi să divorțeze. Dacă ai fi bolnav, vreau să spun bolnav mintal, mă rog, nebun, ar fi imposibil. Legea nu permite. Când unul din soți e dement, celălalt nu poate obține divorțul. Dar tu nu eşti nebun, Martin, suntem de-acord, da?" Nu, ca s-o pierd pe Antoinette, nu eram nebun. Eram însă destul de nebun ca să rămân închis! Pierdeam pe toate fronturile deodată. A doua zi, am refuzat să merg în biroul directorului. Am zis că semnez tot ce vor, cu ochii închişi, orice, şi condamnarea mea la moarte, dacă asta vor. Dar nu voiam să mai văd pe nimeni. Până la urmă, l-am văzut totuşi pe avocat în sala comună. Am semnat, am semnat, am semnat toate hârtiile pe care le avea în servietă. Era sfârşitul. Antoinette nu mai exista. Adică noua Antoinette, cea pe care n-o cunoşteam, cea care nu mă mai voia: aceea, da, a dispărut pentru totdeauna. Cealaltă însă, cea veche, cea din anii când am fost fericiți, aceea există şi acum, aici. (Îşi loveşte inima.)

Antoinette... Când am cunoscut-o, avea şaisprezece ani. Eu, nouăsprezece. Familiile noastre erau vecine. Ne vedeam aproape zilnic. Dar eu eram timid. Îmi era teamă de ea. Totuşi, până la urmă i-am vorbit. Într-o duminică dimineața, ieşind din casa, am văzut-o pe stradă. Era toată în alb. Probabil se ducea la biserică. A lăsat să-i cadă o mănuşă. M-am repezit s-o culeg de pe jos. Era o

mănuşă din batist ajurat foarte fin, mai exact din linou alb. Am ezitat un moment - şi din timiditate, şi pentru că eram ispitit să păstrez ca amintire mănuşa aceea, mânuța aceea din stofă pe care o puteam frământa în mână, ascunde în buzunar, mânuța Antoinettei... Până la urmă, am alergat după ea şi i-am dat mănuşa. Şi gata, am făcut cunoştință! Ar fi fost totuşi prea stupid să ratez asemenea ocazie! Să fi ştiut ce avea să urmeze!... Aş fi putut, de pe atunci, să înțeleg. Mai târziu a fost o altă întâlnire şi nici atunci n-am înțeles nimic... Cu toate astea...

Îmi făceam serviciul militar. La Regimentul 1 Cavalerie. Aveam o iapă la care țineam foarte mult. O chema Aişa. Dimineața, când îi puneam harnaşamentul, aveam sentimentul că o îmbrac, că îmbrac o femeie, da, cu un căpăstru, o şa, o chingă, mă rog, tot restul! într-o zi, mergeam la instrucție, ținută de campanie, cască, carabină, sabie, mantaua rulată la spatele şeii, bidonul, tot calabalâcul. Era o căldură infernală. Deodată, la colțul unei străzi, pe cine văd? Pe Antoinette! învăluită într-o rază de soare, era albă şi singură, ca o fantomă. Mai târziu mi-a povestit că-i fusese teamă, păi cum, o fată singură, aşa, în fața unui întreg regiment de bărbați călare ce înaintau spre ea şi care desigur aveau să surâdă cu subînțeles, să rânjească, să facă glume pe seama ei! Dar Antoinette vroia să fie curajoasă. Şi-a adunat puterile şi a mers mai departe, evitând privirile soldaților. Pe urmă, poc! Vitregia soartei! Trupa trecea deja prin dreptul ei când aude în haine un pârâit înăbuşit. Apoi simte o senzație de libertate nefirească la nivelul taliei şi imediat ceva uşor îi cade la picioare. Chiloții! Atunci Antoinette se opreşte, paralizată, capul i se învârte şi fata îşi repetă: o să leşin, o să leşin, o să cad pe jos cu fusta ridicată, soldații or să mă înconjoare, ce grozăvie, ce grozăvie! Atunci observă o agitație printre călăreți. Un soldat s-a aplecat pe coama calului şi a lunecat la pământ. Ceilalți cai se opresc sau sar în laturi ca să nu-l strivească. Soldatul eram eu! Doar eu am văzut chiloțeii Antoinettei aterizându-i pe pantofi şi atunci mi s-a tăiat respirația, mi s-a oprit inima-n loc, iar până la urmă am leşinat! A fost o senzație ca în ziua când am văzut căzând mănuşa, dar de o sută, de o mie de ori mai puternică. Antoinette profită ca să-şi scoată chiloții şi să-i strecoare în poşetă. Se pregăteşte s-o ia la sănătoasa când, iată, mă recunoaşte. Vecinul ei, lățit pe caldarâm! Soldații au descălecat, mi-au pus o manta sub ceafă şi încearcă să mă facă să beau dintr-un bidon. Lichidul mi se scurge pe bărbie. Atunci Antoinettei i se face milă. În loc să fugă, se apropie, îngenunchează lângă mine şi mă şterge cu batistuța! Mă rog, cu ce crede ea că e batista! Pentru că, transportat la infirmeria cazărmii, ce găsesc în jurul gâtului? Chiloțeii! îmbibați cu alcool ! Eram beat, da, dar nu de mirosul alcoolului! Chiloțeii au devenit fetişul meu. Peste trei săptămâni, izbucnea războiul, războiul hazliu mai întâi, apoi unul mai puțin hazliu. Mai ales pentru cavalerie! Cam anacronic, deh, cavaleristul în fața blindatelor germane! Curaj, nimic de zis, aveam - cât încape! într-o zi eram pe

vârful unui deal. În vale, ce vedem? O coloană de tancuri inamice. Căpitanul nu stă pe gânduri o clipă. Scoateți săbiile din teacă! Cavalerişti, la atac! Onoare Regimentului 1 Cavalerie!

Am şarjat. Nemții ne-au cosit cu mitraliera. Aişa a primit un glonte în piept. Eu m-am trezit în iarbă. Pe jumătate năucit, dar teafăr. Toți camarazii - măcelăriți. Doar eu eram teafăr şi nevătămat. De ce? Pentru că îl purtam în junii gâtului, micul meu fetiş. Nu m-am despărțit de el nici când am fost trimis în lagăr în Silezia, împreună cu alte mii. Trebuie să spun că, într-un fel, Antoinette şi cu mine ne-am regăsit datorită familiilor noastre, care erau vecine. Antoinette a devenit naşa mea de război. Îmi trimitea scrisori, ciocolată, zahăr, conserve. Şi lenjerie. Dar era lenjerie pentru mine, lenjerie bărbătească. N-am îndrăznit, în scrisorile mele, să-i spun ce fel de lenjerie mi-ar fi făcut într-adevăr plăcere.

Lenjerie bărbătească... ăsta era lucrul cel mai sinistru, în Stalag, toți bărbații aceia cu hainele lor zdrențuite, pe care, tot timpul, le cârpăceau de bine de râu. Uniforma. Uniforma e un lucru mare! Goi puşcă sub duş, un ofițer, un subofițer sau un pi-fan sunt trei bărbați, mai pirpirii sau mai zdrahoni, şi atâta tot. Mai mult decât atât: fără uniforme, germanii şi noi, învingători şi prizonieri, deveneam asemănători. Haina îl face pe om, ăsta e adevărul! Un om gol este o larvă fără demnitate, fără funcție, fără un loc în societate. Mie unuia, întotdeauna mi-a fost groază de goliciune. Goliciunea e mai rea decât indecența, e bestială. Haina e sufletul omenesc. Încălțămintea - şi mai mult.

Încălțămintea... Am învățat multe, în prizonierat, despre încălțăminte. În fiecare seară, în barăci, ne confiscau încălțările. Ca să împiedice evadările. Fără încălțări, eram nişte suboameni, nişte zdrențe umane, adevărate deşeuri. De altfel, învingătorii noştri se deosebeau de noi mai ales prin încălțăminte. Cizma... Da, cizma simboliza Germania acelei perioade, era esența Germaniei naziste. Imediat după război, au fost împuşcați o mulțime de SS-işti, torționari. Soluție excesiva şi grosolană. Să le fi confiscat cizmele, era suficient. Dar confiscat de tot, definitiv, kaput! Fără cizme, nu mai sunt nici torționari. Luați-l pe călăul nazist cel mai sadic, confiscații cizmele, dați-l în loc nişte papuci de casă, ori nişte pâslari de pensionar. L-ați transformat într-un mieluşel. La fel cum unui tigru i-ați smulge colții şi ghearele: cu labele goale, nu mai poate împărți decât mângâieri, cu gura ştirbă doar sărutări. Şi nu e vorba doar despre SS-işti şi cizmele lor. Există o corespondență între orice om şi încălțările sale. Poftim, să-i luăm pe contrabandişti. Se spune uneori despre basci că au contrabanda în sânge. Eu zic că nu în sânge, ci în espadrile. Lipsiți-l pe un basc de espadrile, siliți-l să încalțe bocanci greoi de munte, cu ținte: gata cu contrabanda!

Dar ceea ce făcea prizonieratul greu de suportat era lipsa femeilor. O, bineînțeles, câteodată erau ocazii, când ne trimiteau să muncim pe la ferme. Camarazii mei profitau. Eu, niciodată. Pentru că, pentru mine, femeile... sunt...

cum să spun... ceva de luat la pachet mai curând decât de înfulecat la botul calului, dacă înțelegeți ce vreau să zic. Femeia înseamnă atmosferă, femeia este ceea ce răspândeşte în jurul ei. Din cauza asta lagărul era cumplit: bărbați şi iar bărbați. Mai târziu am înțeles că şi bărbatul poate servi la ceva, că poate şi el să aibă un sens. Dar pe vremea când eram prizonier nu ajunsesem încă până acolo. Nu înțelegeam cu-adevărat pentru ce există bărbați. De aceea, când a apărut un plan de evadare, m-am numărat printre cei dintâi amatori.

În fiecare lună, un camion făcea turul barăcilor ca să adune lenjeria murdară şi o ducea la o mică spălătorie aflată la cinci kilometri distanță. Ne-am gândit că doi oameni ar putea ieşi din lagăr ascunzându-se în camion. La trei kilometri de lagăr, camionul trecea printr-o pădure destul de deasă, pe un drum nu prea umblat. Acolo trebuia să sari din camion. După care totul era o chestiune de mărşăluit, de hrană şi de şansă. Hazardul m-a desemnat pentru prima tentativă, împreună cu un camarad. Ne-am ascuns pe fundul camionului când a încărcat lenjeria din baraca noastră. Am ieşit din lagăr fără probleme. Totul mergea ca pe roate. Peste cinci minute, intram în pădure. Acolo, tovarăşul meu sare din camion, se ascunde în liziera pădurii şi mă aşteaptă. Eu însă nu sar. Sunt leşinat. N-am putut suporta mirosul dulceag pe care-l degaja lenjeria aceea murdară. O murdărie bărbătească, o putoare virilă. Iar pe deasupra, un miros rece: e poate lucrul cel mai grețos. La fel ca pipa: caldă, chiar necurățată, e suportabilă ca miros. Pipa rece însă este o pipă moartă, pute. Dacă trupul are nevoie de haine ca să-i țină cald, şi hainele au nevoie de trup ca să le țină calde. O haină ținută prea multă vreme departe de trup sfârşeşte prin a muri. Or, camionul transporta un morman de haine moarte, de haine-stârvuri.

N-am rezistat. Chiloțeii Antoinettei mă făcuseră să leşin de bucurie pe pavajul străzii. Camionul cu lenjeria murdară a prizonierilor m-a făcut să leşin de oroare şi silă. Când a fost descărcat la spălătorie, trupul meu inert s-a rostogolit în mijlocul baloturilor. Încă am avut noroc că n-am sfârşit în etuvă! S-a dat alarma imediat. Camaradul meu a fost prins. Figura cu camionul de lenjerie murdară a devenit inutilizabilă. Din vina mea. Camarazii mi-au purtat ranchiună. Îmi era ruşine. Dar la urma urmei nu era vina mea, asta mi-e firea. Nimic nu e din vina mea! Destinul mă duce unde vrea el. Pentru că eu, cel care vă vorbeşte, am un destin, da, şi e cumplit să ai un destin! Te crezi ca toată lumea. Nu pari deosebit prin nimic. Dar de fapt nu eşti liber. Nu faci decât să-ți urmezi destinul. Iar destinul meu, ei bine... care-i destinul meu?,,. (Cu o voce imperceptibilă:) Cârpele.,. cârpele...

Drept dovadă, când m-am întors din prizonierat, în '45, Antoinette mă aştepta la gara din Alecon. Naşa mea de război era acolo, împreună cu familiile noastre. Primul lucru pe care l-am văzut a fost rochia ei. O văd de altfel şi acum, o rochie de organdi albă, cu un şorțuleț brodat cu flori şi cu păsări. Avea de

asemeni pe umeri un şal mare din lână neagră, Fin ca o dantelă. Am regretat că nu purta pălărie.,. În mizerabila mea existență de prizonier, visasem femei cu pălării extravagante, din fetru sau din pai, cu pene, flori, panglici şi mai ales, ah!, cu voaletă! Ce frumos şi tulburător e un chip de femeie văzut prin umbra uşoară şi tremurată a unei voalete! Dar aşa ceva nu aveam să mai văd. Războiul a suprimat pălăriile, şi voaletele o dată cu ele. Femeile merg pe stradă cu „capul gol", cum bine se spune, cu capul descoperit, cu chipul descoperit. Tristă nu-ditate! Totuşi, această Antoinette fără voaletă şi fără pălărie era destinul meu. Trei luni mai târziu, ne-am căsătorit.

Uneori îmi spun: nu trebuia s-o faci. Un bărbat cu destin nu se însoară, rămâne celibatar, însingurat, iar dacă nu, se face preot, da, şi trăieşte, doar el cu o servitoare bătrână, într-o casă parohială. De altfel, trebuie s-o spun: preoții, în ce priveşte cârpele, au mari satisfacții. Nu-şi refuză nimic. Într-o zi - puțin după eliberarea mea - am trecut, în piața Saint-Sulpice, prin fața unui magazin. Au Clergyman elegant, aşa se cheamă. Ei bine, găseşti acolo chestii precum sutane din nailon, ciorapi de mătase albi, grena, purpurii, violeți... Şi stihare din dantelă, şi patrafire brodate cu aur, şi pelerine episcopale mov, roşii, negre, îți iau ochii! Nu m-am putut abține să intru şi să pipăi toată această garderobă supranaturală. Dar de fapt, ceva nu mergea. Pentru că, în definitiv, era totuşi lenjerie bărbătească. Sigur, lenjerie frumoasă, princiară, episcopală, arhiepiscopală! Nimic de-a face cu zdrențele prizonierilor. Ba chiar exact contrariul, dar tot lenjerie bărbătească, lenjerie ce mirosea a cleric, a păr grosolan, a barbă. Cum am spus, abia mai târziu aveam să pricep modul de folosință al bărbaților. Oricum, clericul elegant mă lăsa rece. Vocația religioasă? O fundătură. Ca atare, am acceptat ideea căsătoriei. Cu Antoinette.,.

Noaptea nunții. Un adevărat şoc. Pentru că eu, asta e, nu cunoscusem femeia. Înainte de război, eram prea tânăr, prea timid. Cât despre cele pe care puteai uneori să le vezi... şi să le ai în prizonierat... Camarazii, da, ei profitau când mergeau să muncească în echipe. Satele şi oraşele germane duceau mare lipsă de bărbați la vremea aceea. Ocazii erau. Dar niciodată pentru mine. Ocaziile ce mi se prezentau erau prea prost îmbrăcate. Nişte înfofolite, trebuia să le vezi! Pe mine, e clar, o femeie prost îmbrăcată mă dezgustă. Iar tărăncile din Pomerania, când se aplecau să culeagă cartofii, îți arătau nişte desuuri de-ți venea să-ți iei câmpii!...

Iată-ne dar căsătoriți, eu şi cu Antoinette. În aceeaşi zi, plecăm în călătorie de nuntă cu maşina bunicului. Direcția Midi. Conduceam eu. Când aveam să mă satur de condus, urma să dormim undeva, în drumul nostru. Aşa am aterizat în Auvergne, pe munte, la Besse-en-Chandesse. Hotel Univers. Modest, dar curat, genul rustic. O cameră cu plafonul foarte înalt şi un pat imens din alamă. Patul, de cum îl atingeai, scotea un zgomot de talangă, ca o troică cu zurgălăi. Într-un

colț al odăii, era o perdea ce culisa pe o vergea rectangulară, iar în spatele ei un lavoar cu un bideu din tablă. Pentru noaptea nunții, puteai visa la mai mult. De fapt, ne-o cam făcusem cu mâna noastră, nu? Ne-am aşezat cu mare larmă pe troică. Am râs, apoi ne-am privit. Atunci Antoinette mi-a spus: „Ieşi puțin, vreau să mă pregătesc". Am ieşit. Mi-am aprins o țigară şi am mers pe străzile satului. Nu eram în apele mele. Simțeam că urma să se întâmple ceva grav. Până atunci fusesem păsuit. Acum, gata, eram cu spatele la zid, sau mai curând la pat, nici vorbă să dau înapoi. În fond, ceea ce mă neliniştea era ce se petrece în căpşorul Antoinettei. Antoinette era genul de fată cuminte şi cucernică, bine crescută, modestă. Cu ea, puteai fi liniştit, nici o vorbă nelalocul ei, nici un gest, nici o privire. Numai că acum, uite, era măritată. Iar soțul eram eu. Păi atunci, îşi spunea ea probabil, la ce să mai fac pe mironosița, gata, întoarcem foaia, acum am un soț...

Când am intrat în cameră, după ce am ciocănit timid în uşă, Antoinette era întinsă pe troică. Goală puşcă! Şi mă privea surâzând (se înroşise totuşi puțin). Eu însă, n-o mai recunoşteam. Ah, erau chipul, surâsul pe care le-ndrăgeam, da, însă corpul acela mare şi alb expus acolo, în fața mea, ca o... ca o... Ca o halcă de carne la măcelărie! Mi-a fost atunci ruşine pentru ea, pentru mine, pentru amândoi. Am roşit. Ce-am mai roşit! Ea, continuând să surâdă, întindea brațele către mine! Eram atât de nefericit, că am sfârşit prin a-mi întoarce privirea, iar până la urmă am văzut scaunul. Scaunul, ce uşurare! 0 să mă întrebați ce scaun. Cel pe care îşi pusese hainele! Era ca o insulă de pământ ferm în mijlocul unei mlaştini. Am mers atunci spre scaun, cu un pas sigur, lent, de automat, un pas de somnambul, un pas de robot, un pas ce ştie unde merge, un pas ce n-are nici o ezitare. M-am oprit în fața scaunului şi, la sfârşit, m-am lăsat în genunchi şi mi-am cufundat fața în mormanul de haine. Era cald şi molcuț şi mirosea frumos, ca fânul cosit întins vara la soare. Am rămas multă vreme aşa, în genunchi, cu fața ascunsă. Antoinette se întreba dacă-mi făceam rugăciunea sau dacă adormisem. Pe urmă am adunat hainele grămadă şi, fără să-mi scot nasul din ele, m-am ridicat ținându-le aşa, ca să nu văd nimic. Am mers spre pat şi le-am aruncat, de-a valma, peste trupul Antoinettei. I-am spus: , Îmbracă-te!" Şi am ieşit din odaie ca un nebun.

Aveam febră, eram nefericit. A trebuit să fac ocolul satului în pas rapid, de cel puțin trei ori. Până la urmă, am eşuat într-un bistrou. Şi eu, care nu beau niciodată, am băut. Vin roşu, vârtos, pahar după pahar. Acolo a venit să mă caute Antoinette. Eram beat. Se pare că i-am spus privindu-mi paharul cu un aer prostesc: „Când paharul mi-e plin, îl golesc. Când c gol, îl umplu cu lacrimi." Cel ce era de plâns eram eu. Halal de mine! Dar poate că, la urma urmei, asta înseamnă să petreci noaptea nunții. Antoinette a pus o bancnotă pe masă şi m-a luat cu ea, m-a dus, m-a tras, m-a târât, da. Până la Hotel Univers, până în

camera noastră, camera noastră nupțială, până la troică. Acolo, m-a sărutat. Atunci am trântit-o pe troică şi, în vacarmul zurgălăilor, Antoinette a devenit femeia mea. Însă de data asta îmbrăcată, îmbrăcată din cap până-n picioare!

Apoi, apoi... Ei bine, a trebuit să ne obişnuit unul cu celălalt. La început, bineînțeles, au fost tatonări, bâjbâieli. A trebuit să ne descoperim unul pe altul, a trebuit să afle ce hram poartă bărbățelul ei. Apoi, şi eu a trebuit să aflu. Pentru că în fond nici eu nu ştiam ce-i cu mine. Ei bine, ceea ce se petrecea cu mine nu era pudoarea. Nu, nici vorbă! Era cu mult mai mult. Foarte simplu. Pentru mine, un trup fără haine e... un arbore fără frunze, fără flori, fără fructe. Un arbore iama, atât! O bucată de lemn! Poate o să mă întrebați: dar hainele fără trup? Ei, asta e altceva! Când haina, nou-nouță, zace într-o vitrină, într-un magazin, ea încă nu trăieşte. Dar promite! Ce mai tura-vura, dacă ați avea de ales între un trup fără haine şi haine tară trup, ce ați alege? Păi, ăăă... În realitate, ezit din politețe, ca să nu par prea vexat. Dar dacă e să fiu cinstit, atunci nu stau pe gânduri o clipă! Pentru mine, un trup nu e decât un... manechin, un cuier, nimic mai mult. Aşa că, trăiască hainele!

Dar Antoinette, o să mă întrebați, cum a reacționat? O, dar nu era chiar nefericită, nevastă-mea! Uneori e avantajos să ai un bărbat ca mine. Antoinette era femeia cea mai bine înțolită din Alencon. Era ca un fel de pact între noi, un echilibru, un echilibru bizar, ce-i drept. În primul rând, ne-am înțeles să nu se arate niciodată goală în fața mea. Niciodată! Nuditatea era pentru sala de baie. Nu pentru mine. Nu mă privea. Astea sunt lucruri intime. Secrete femeieşti. Secret ruşinoase. În privința asta, fiecare cu ale lui. Dar cum Antoinette era drăguță, căuta întotdeauna desuuri amuzante, lenjerie îndrăzneață, dacă înțelegeți ce vreau să spun. Numai că, vai, Antoinette făcuse şcoala la măicuțe. Aşa că, fatalmente, îndrăznelile ei nu mergeau prea departe. În plus, trăiam la Alecon, iar Alencon e un oraş drăguț, la Alencon se face chiar dantelă toarte frumoasă, însă desuurile mai deocheate... la Alencon... ți-ai găsit!...

Într-o zi am scos din buzunar un pachețel. O surpriză pentru Antoinette. Îl deschide: un sutien. Din satin negru. Din păcate, am ales unul prea mare. Asta e, în imaginație toate sunt mai frumoase. Aşa că țâțucile Antoinettei zburătăceau în el, ca nişte păsărele în colivie. A trebuit să merg să-l schimb. Dar lecția o învățasem. Mi-am notat toate măsurile Antoinettei, numărul de la pantofi, mă rog, totul. Mai întâi le-am scris, apoi le-am învățat pe de rost. Aş putea să vi le recit şi acum, după douăzeci de ani. Antoinette a devenit o femeie măsurată, cotată, indexată... Iar la fiecare două luni, totul era adus la zi. Căci femeile, inevitabil, se schimbă. În felul ăsta, n-am mai greşit niciodată. Şi trebuia s-o măsor, pentru că rareori mă întorceam acasă cu mâinile goale. Nu mă mai opream, cumpăram lucruri din ce în ce mai elegante, mai sofisticate, mai şo-cante... Devenise o adevărată patimă. Trăgeam câte o fugă la Paris şi mă dedam

la adevărate orgii, singur cu fanteziile mele. Ştiam de asemeni toate magazinele de confecţii din împrejurimi, din Mortagne, Mamers, Aigle, Chartres, Dreux, până şi din Mans! Pentru că, înţelegeţi, hainele din sertare, de pe rafturi sau agăţate pe umeraşe sunt făcute pentru viaţă şi cheamă viaţa la ele. Mici suflete ce vor un trup pentru a exista cu adevărat. Am senzaţia, când mă plimb printre mărfurile expuse în galantare, că aceste sufletele mă cheamă. Strigă după mine: vreau să trăiesc şi eu, da, şi eu, ia-mă cu tine! Atunci le privesc pe toate cu duioşie, le mângâi cu dragoste, ele mă tulbură, în fine, mă tulburau mai ales când puteam să mi le imaginez pe trupul Antoinettei, încălzite şi însufleţite de trupul ei, şi eram fericit, fericit... Le alegeam pe cele mai nostime, mai tulburătoare, mai emoţionante, şi alergam acasă ca să le propun Antoinettei, ca să le pun pe trupul Antoinettei, pe trupul care le da viaţă. Era minunat să vezi aceste lucruşoare gingaşe şi aeriene, dar încă seci şi plate, cum se umflă, cum înfloresc ca nişte flori, se împlinesc ca nişte fructe...

Evident, toate acestea ridicau probleme. În plan financiar, dacă înţelegeţi ce vreau să spun. Pe vremea aceea, lucram la o bancă: casier trei la B.M. V.D.I. Nu-mi iubeam meseria, pentru că nu vedeam legătura între ghişeul meu zăbrelit şi singurul lucru din lume care mă interesa. Da, zilnic îmi treceau prin mâini sume enorme. Dar era imposibil să pun un bănuţ în buzunar. Casierii de la bănci sunt cu toţii de o cinste absolută. Nici nu-i de mirare, nu pot face altfel. E una din puţinele meserii ce exclude cu desăvârşire furtul. Imposibil. Totul e numărat, verificat, supravegheat. Prin urmare, nu e nevoie să fii virtuos. Acolo, cel mai mare escroc devine incoruptibil. Nu are alternativă. Şi mai era ceva. Pe mine, bancnotele mă lasă rece. Întotdeauna m-au lăsat rece. Mi le aduceau în pachete mari sigilate. Rupi banda sigilată şi atunci bancnotele se răsfiră, ţepene, înghețate, lucioase, lăcuite. Evident că mă lasă rece! Unde-i căldura umană? Pe mine, fără căldură umană, nu mă interesează nimic. Mi-am schimbat totuşi punctul de vedere în ziua când, pentru prima oară, am participat la incinerare. Incinerarea bancnotelor uzate. Fireşte, cel care incinera era contabilul-şef. În prezenţa portărelului. Contabilul-şef era în vacanţă. În locul lui ar fi trebuit să incinereze casierul doi. Era bolnav. Atunci am incinerat eu. În prezenţa portărelului. Bancnote uzate, rupte, murdare, mutilate, dar mai ales înmuiate. Moi, o, molcuţe ca hârtia de mătase, ca mătasea. Aceste bancnote mătăsoase, pe care nimeni nu le mai vrea, sunt arse în fiecare lună. În prezenţa unui portărel care notează numerele. Sunt puse într-o cutie de metal. Sunt stropite cu benzină. Se aruncă un chibrit. Ah, în câteva clipe totul s-a terminat! Am văzut averi transformându-se în fum! Prima dată, ai o senzaţie stranie. Îţi dau lacrimile, zău. Aşa încât am cerut să incinerez în permanenţă. De ce nu? Treaba asta nu distra pe nimeni în afară de mine. Apoi, pentru securitate, era portărelul care-şi scria întotdeauna raportul. Am devenit incineratorul casei. Dar după ce portărelul

pleca, eu rămâneam. Pipăiam pereții laterali ai cutiei. Calzi încă, aproape fierbinți. Amestecam cenuşa cu o lopățică. Săreau scântei. Curând, puteam pune mâna. Ce catifelată era! Frumoasa cenuşă gris-perle, caldă ca un sân, o adunam cu lopățică şi o vărsăm încet-încetişor într-un sac. Iar sacul ajungea la mine acasă. Aveam pivnița plină cu săculeți de cenuşă; pe fiecare era înscrisă data incinerării şi suma bancnotelor arse. Am ajuns curând miliardar. Mă plimbam prin oraş ca şi cum n-ar fi fost nimic, cu un sac de o sută de milioane în mână. Priveam vitrinele, bijuteriile, automobilele şi mai ales toaletele de lux. Prețurile afişate mi se păreau derizorii. Dar nu îndrăzneam să intru în magazine. Cu sacul meu de cenuşă, m-ar fi crezut nebun. Eu, nebun? Arătați-mi pe unul mai sănătos decât mine!

O dată căscam gura în fața unui magazin de antichități. Mobilă frumoasă, de epocă, da, tapiserii uzate, spălăcite, pale, exact ca bancnotele mele mătăsoase. Ardeam gazul aşa, iar patronul magazinului sta acolo, în față, afară, pe o berjeră, şi mă privea. Era un evreu bătrân, bărbos, cu o căciulă bizară pe cap şi cu ochi mici şi vicleni. Apoi mi-a vorbit. Mi-a spus nu mai ştiu ce. I-am răspuns. Pe scurt, am pălăvrăgit şi, la urmă, m-am aşezat lângă el pe berjeră. Pe neaşteptate, m-a întrebat ce am în sac. N-am putut rezista. I-am spus totul: şi ce era cu cenuşa aceea, şi ce însemnau cifrele înscrise pe sac, mă rog, totul. Bătrânul m-a privit cu ochişorii lui mijiți, apoi a început să râdă. Râdea în prostie, nu se mai oprea. Eu începeam să mă enervez. Asta e, nu-mi plac inşii ce râd fără rost.

- E un decalaj, mi-a spus el în cele din urmă.

- Decalaj? Ce decalaj? Cum adică decalaj?

- Decalaj între averea ta şi tine.

- Nu pricep.

- Păi da. Posezi o avere defunctă, dar tu eşti cât se poate de viu. Aici e decalajul.

- Şi atunci ce să fac?

- Nimic, aştepți.

- Ce să aştept?

- Aştepți să-ți recuperezi averea.

- Cum?

- Murind. La miliarde de cenuşă, merge un miliardar de cenuşă.

Bine gândit! Am înțeles foarte bine. Ca să recuperez acea avere fabuloasă, trebuia să mă incinerez şi eu. Atunci mi-am transformat pivnița în columbar. Pe etajere, erau sacii de cenuşi cu data şi cifra privitoare la conținut. În mijloc, într-un fel de nişă, o urnă. Iar pe urnă, numele meu... dar fără dată. Deocamdată. Şi am început să aştept. Am aşteptat până în ziua când am descoperit un alt gen de bancnotă: bancnota clocită.

Bancnota clocită! O descoperire senzațională! Pot spune că bancnota clocită mi-a schimbat viața. Îmi aduc bine aminte. Era o dimineață frumoasă de aprilie. Un client a venit să scoată nişte bani. Mulți bani. Atâția că nici nu-i încăpeau în portofel. A încercat, apoi a renunțat. A pus bancnotele direct în buzunar, în locul portofelului. A plecat. Atunci am observat portofelul. Uitat pe tăblia ghişeului. L-am luat cu gândul să-l înapoiez proprietarului. Dar abia l-am atins, că am tresărit. Am simțit marochinul uzat şi catifelat; şi umflat ca un pântece moale. L-am deschis. Din el s-au revărsat tot felul de lucruşoare omeneşti: fotografii, scrisori, o legitimație şi chiar o şuviță de păr. Iar totul era cald. Se simțea că stătuse ceasuri întregi lipit de inima palpitândă a unei ființe de came şi sânge. Căldura pieptului, ce mai! Evident, erau şi bani. Bancnote uzate, catifelate şi călduțe. Bancnote vii. Încă nu erau gata pentru incinerare, dar aproape. Bancnote clocite. Pipăindu-le, eram tot atât de tulburat ca atunci când pipăiam un furou sau o cămaşă de noapte, dar tulburat în alt fel. Descoperisem rațiunea de a fi a bărbaților. Multă vreme i-am detestat pe bărbați. Într-adevăr, la ce bun bărbații? Dar de data asta am înțeles. Femeile înseamnă lenjerie fină, molcuță, parfumată. Bărbații - un portofel burduşit cu lucruri secrete şi cu bancnote mătăsoase şi înmiresmate. Căci banii au miros, cu condiția să fie vii şi calzi. Banii miros frumos, doamnelor şi domnilor! De aia n-am înțeles nimic de la tovarăşii mei de captivitate! Prizonierii nu au bani. Sunt calici, fără un sfanț, rău mirositori şi insuportabili. Iar când am fost îngropat în lenjeria murdară a prizonierilor, credeam că la bărbat contează acelaşi lucru ca la femeie: lenjeria. O adevărată poveste cu poponari, zău aşa! Eroare, aberație, nebunie a tinereții! La bărbat contează portofelul! Acest prim portofel găsit, furat, furgăsit, era ca o legătură personală între acel necunoscut şi mine. Dar ce zic eu necunoscut! îi ştiam numele,. adresa, profesia. Aveam fotografia lui, a soției lui, a celor doi copii, Raymonde, cinci ani şi Bernard, trei ani şi jumătate. Mai era o scrisoare foarte drăgăstoasă ce nu era semnată de nevastă-sa... Aşadar: pe de o parte, cârpele femeilor, pe de alta, bancnotele clocite ale bărbaților. Ce are una ou alta, o să mă întrebați. Dar e simplu: cu bancnotele clocite se cumpără cârpe. Pentru că, vedeți dumneavoastră, am înțeles foarte repede că între bancnotele clocite şi cârpe există un fel de... cum să spun... un fel de afinitate, de complicitate! Da, o complicitate. Funcția naturală a bărbatului e să procure bancnote clocite care se transformă în cârpe.

Atunci, fireşte, n-am rămas la acest prim portofel. Mi-am continuat vânătoarea de bancnote clocite. O vânătoare stranie, tulburătoare, primejdioasă, voluptuoasă. Bancnota clocită, o, e cu totul altceva decât porumbelul sau cocoşul sălbatic! Nu-i suficient să te scoli dimineața devreme. Da, am devenit un şuț. Aşa se cheamă. Şuteam din buzunare. Din buzunarele de la haină sau de la pantalon. Dar nu din hainele lăsate pe un spătar de scaun! Nu, şuteam direct de pe vânat.

Pentru că prada trebuie să fie caldă. Eram ca un vânător de... iepuri, bunăoară. Iepurele împuşcat trebuie să palpite încă de viață. Dacă e un cadavru rece şi țeapăn, îl apucă greața, pe vânător. Aşadar, veste şi pantaloni, direct pe vânat. Da, şi pantaloni, pentru că sunt bărbați ce-şi țin portofelul în buzunarul de la spate. Evident, e mult mai greu să şuteşti din buzunarul interior al unui veston. În schimb, calitatea... nu e aceeaşi, dacă înțelegeți ce vreau să spun. Banii din buzunarul interior al hainei sunt bani de inimă, calitate prima. Sunt bancnote clocite în jilăveala subsuorii, ca ouăle într-un cuib, primăvara. Banii din buzunarul de la spate al pantalonului se trag mai uşor, e drept, dar sunt bani de fese, nu au nivel. Deşi, mă rog, când se prezintă ocazia... un portofel burduşit ieşind din buzunarul de la spate...

Antoinette, la început, era foarte mulțumită de toate cârpele de lux ce plouau în sertarele ei, de nu mai ştia ce să facă cu ele. Pe urmă, puțin câte puțin, a început să-şi facă griji. Degeaba îi spuneam că mi-au mărit leafa la bancă, fata nu era tâmpită şi ştia să numere. Eu însă - era ca un viciu, ca un drog - nu mai puteam să mă opresc. Iar după aceea a fost povestea cu sutienul domnişoarei Francine, care a pus capac la toate.

Domnişoara Francine era o casieră, o colegă, în fond, doar că ea lucra la cinematograful Majestic. În general, casierele sunt cocoțate, domină. Majesticul însă funcționează la subsol, într-un beci, ca să spun aşa. Iar casieria e plasată la jumătatea drumului, pe scară. De aceea, când intri, cobori câteva trepte, apoi te opreşti în fața casieriei. Plăteşti şi cobori mai departe. Dar nu mai merită osteneala, pentru că spectacolul - poți spune - l-ai vizionat deja. Mă rog, vorbesc în nume propriu. Pentru că domnişoara Francine poartă întotdeauna nişte decolteuri amețitoare. Iar când cobori spre casierie, fatalmente plonjezi... În decolteul casierei. Plonjezi şi ce vezi? N-o să ghiciți o mie de ani: un sutien, o minune de sutien din satin mov cu franjuri de dantelă. Mie, după asta, puteai să-mi proiectezi orice, western, polițist sau de spionaj, nu mai vedeam pe ecran decât un singur lucru: un sutien din satin, şi pe deasupra mov, pentru că imaginația mea lucrează numai în tehnicolor. Problema e că Antoinette se dădea în vânt după cinema. De două ori pe săptămână, mă țâra cu ea la Majestic, iar pentru mine era supliciul lui Tantal. Eram îndrăgostit nebuneşte, ce mai! Trebuia să termin cumva.

Am făcut cercetări. Şi am aflat că Francine era iubita directorului de la Majestic, care îi aranjase o garsonieră deasupra sălii. Între sală şi garsonieră era o scară în formă de spirală. Totul îmi favoriza planurile. Într-o seară, nu mult înainte de miezul nopții, am ieşit spunându-i Antoinettei că aş dormi mai bine dacă mi-aş dezmorți puțin picioarele. Până la cinema am făcut doar un salt. Cu un sfert de ceas înainte de sfârşitul filmului, se putea intra liber. Nu mai era casierie, nici control. Evident, nu interesează pe nimeni să intre doar pentru

câteva minute. M-am ascuns pe scara în spirală şi am aşteptat. În sală s-a aprins lumina, a ieşit toată lumea. Proiecționistul a încuiat uşile. Am rămas în întuneric un răstimp bunişor. Apoi am urcat cu grijă treptele, una câte una. Am ascultat îndelung la uşă. Nimic. Nici un zgomot. Francine era oare înăuntru? Am încercat să deschid. Era încuiat cu cheia. Nu ştiam ce să fac. M-am aşezat pe ultima treaptă. Deodată, o rază de lumină s-a strecurat pe sub uşă, apoi am auzit o voce care spunea: „Tu eşti, iubitei?" înăuntru s-a mişcat ceva. Eu m-am făcut mic într-un colț. Uşa s-a deschis. Francine a apărut în halat. Nu m-a văzut. A coborât pe scară. Mă năpustesc în cameră. În haraba bura dinăuntru, nu am văzut decât un singur lucru: sutienul mov, ce mă aştepta pe o noptieră. Înşfac fetişul şi mă ascund iarăşi în colțul meu întunecat de pe scară. Era şi timpul. La etajul de jos se aude zgomot de apă trasă, apoi Francine urcă din nou. Intră şi încuie cu cheia. Eu am ieşit cât am putut mai discret. Ştiam că uşile de evacuare nu se închid niciodată pe dinăuntru. Un dispozitiv împiedică doar să fie deschise de afară. Am fugit cu comoara mea. O strângeam la piept. Eram atât de fericit, că abia mai mergeam. Desigur, Antoinette a bănuit ceva. Pe loc, n-a spus nimic. Dar sutienul ăsta ridica probleme. Nici vorbă s-o conving să şi-l pună. Mai întâi pentru că, în mod vizibil, nu era nou. Ajungea să-i simți mirosul! Pe mine mă îmbăta, dar pe Antoinette... nici o şansă ca s-o amețească. Şi mai ales n-am vrut eu. Niciodată nu mi-a plăcut să amestec lucrurile. Bigamia, orgiile, am oroare de chestiile astea. Era sutienul Francinei, esența ei, ca să spun aşa, cheia ființei ei, dacă mă înțelegeți. Nici o altă femeie nu putea să-l poarte. Degeaba l-am dosit în spatele cărților din bibliotecă. Antoinette l-a găsit, într-o zi, când ne-am certat, mi l-a aruncat în obraz. „Tar pe deasupra, mă înşeli!", a strigat ea. Sigur, veți gândi, era un fel de a spune. Dar în sistemul nostru era logic, în fond. Da, da, aşa era, o înşelam cu Francine prin interpus: sutienul. Iar asta venea să se adauge la grija care deja o frământa pe Antoinette. Bănuia că furam. Însă acele furturi erau, în definitiv, pentru ea. Primejdioase şi necinstite, dar pentru ea. Pe când acum... Pe scurt, lucrurile mergeau prost, până în ziua când s-a produs întâmplarea din metrou. De data asta, chiar mă-ntreb ce m-a apucat! Am stricat totul. Un adevărat nebun, asta am fost!

În ziua aceea, Antoinette m-a însoțit la Paris ca să-i cumpăr cadouri de Crăciun. Am început să colindăm prin magazine. Pe mine, bineînțeles, mă interesa doar lenjeria fină. Ceva însă nu prevăzusem: efectul pe care avea să mi-l facă spectacolul Antoinettei evoluând printre cârpe. Munți de cârpe expuse şi Antoinette în mijlocul lor. O şură plină de paie şi fân, bine uscate, dacă înțelegeți ce vreau să spun, iar în mijloc un foc mare ce aruncă scântei peste tot. Vă imaginați rezultatul! Antoinette în mijlocul magazinului multiplica de zece, de o sută de ori efectul binecunoscut. Ardeam, mă perpeleam de plăcere, de bucurie, eram beat. Antoinette a început să se alarmeze când a văzut că banii plănuiți

pentru altele se topesc pe haine şi lenjuri femeieşti. Dar o îngrozea mai ales starea mea de surescitare, în definitiv, într-o anumită măsură, era vina ei. Prezența ei în carne şi oase incendia vitrinele. Combinezoanele, colanții, ciorapii, chiloțeii, furourile, toate acele lucruşoare orfane strigau după ea. Eu le auzeam, le auzeam doar pe ele. Trebuia să le dau ascultare. Le ascultam. Cumpăram, cumpăram, iar în mai puțin de două ceasuri, gata, nu mai aveam un sfanț, eram lefteri, eu şi cu scumpa mea Toinette. În schimb, eram încărcați cu pachete, cu munți de pachete. Antoinette nu era încântată. Eu însă pluteam ca într-un vis. În felul ăsta, ea bombănind, eu plutind, ne-am îndreptat spre metrou. Coborâm scara şi ne pomenim pe jumătate blocați între uşile cu resort. Manevrăm înainte, înapoi, înainte, ca pe calea ferată. Atunci, o femeiuşcă se strecoară printre noi zicând „Pardon! Mersi!". Şi vâjjj, trece. Da, numai că trăgea curentul. Un curent violent ce se năpustea prin uşile întredeschise. Fusta foarte scurtă a femeii se ridică o clipă în ciuda mâinilor ce încercau s-o țină lipită de coapse. Şi, preț de o clipă, văd un portjartier - dar ce portjartier! - unul care mă arde, mă sfredeleşte, aproape mă ucide, zău! Din nailon negru, plisat, contrastând violent cu pielea albă a coapselor, cu jartele lungi, foarte lungi, de care erau prinşi ciorapii cu mici agrafe cromate. M-am gândit la acele prăjini de prin bâlciuri, în vârful cărora se agață cârnați şi jamboane. Ca să încununez această zi memorabilă, îmi trebuia acest trofeu, acest portjartier! I-am pus în brațe Antoinettei toate pachetele. I-am spus: „Aşteaptă-mă, revin imediat!", şi am lăsat-o baltă în curentul acela, prea năucită ca să protesteze. Am pornit val-vârtej! Am urmărit-o pe femeiuşcă. Am ajuns-o din urmă, am înghesuit-o într-un colț. Din fericire, eram singuri. Am bâiguit: „Portjartierul, portjartierul, repede, repede!". Mai întâi n-a înțeles. Atunci, cu forța, i-am ridicat fusta. A urlat. Am repetat: „Portjartierul, hai, repede şi ai scăpat!" Până la urmă, s-a supus. Dintr-o mişcare, i l-am scos, Era al meu, trofeul. Am zis mulțumesc şi am alergat la Antoinette, care, în acelaşi curent, se chinuia să țină în echilibru piramida de pachete. Radiam. Fluturam portjartierul în aer, ca pieile roşii ce exhibă scalpul unei fețe palide. I-am spus: „Pune mâna! încă e cald!" Şi, cum avea mâinile ocupate, i l-am lipit de obraz. Dar trebuia s-o ştergem, exista riscul ca victima să facă scandal. Am ieşit alergând din metrou şi am sărit într-un taxi. Taxi, gară, tren, Alencon. Tot timpul drumului, Antoinette nu şi-a descleştat dinții. A doua zi, mă părăsea. Definitiv. S-a întors la maică-sa. O catastrofă. Meritată, ah, da, meritată! Oricum, o catastrofă...

Pentru mine, totul se sfârşise. Nu m-am mai dus la bancă. Citeam ziarele din Paris. Scriau despre sadicul din metrou. Începuse vânătoarea de maniaci pe culoarele stațiilor. Victima mea a depus plângere, apoi a dat în judecată R.A.T.P.-ul. Pentru că R.A.T.P-ul are datoria să asigure securitatea călătorilor. Scrie în caietul de sarcini. Afli o mulțime de lucruri din ziare! Mai târziu, a avut loc un proces. Reclamanta, victima mea, a pierdut. Da, plângerea a fost respinsă, cum

se spune! Avocatul metroului a găsit o chichiță cu care a câştigat: în momentul agresiunii, femeia nu-şi compostase încă biletul. Prin urmare, contractul de transport nu era valabil iar R.A.T.P-ul nu avea nici o obligație!

Chiar şi aşa, eram înspăimântat de moarte. Totul se prăbuşise de la plecarea Antoinettei. Pentru că eram o ființă vulnerabilă, înțelegeți. Fericirea mea, fusesem nevoit s-o inventez, s-o construiesc. Eu nu sunt ca alții. Ceilalți îşi găsesc viața pregătită până în cele mai mici amănunte chiar din momentul când se nasc, din leagăn. Eu nu găsisem nimic. A trebuit să construiesc totul singur, bâjbâind, înşelându-mă, luând totul de la capăt. Bancnotele clocite nu mă mai interesau. Nici cârpele, de altfel. Soarele vieții mele se stinsese. Din reflex, m-am întors într-un supermagazin, la raionul de tricotaje. Credeam că vreau să reîncep furturile. Am furat, într-adevăr, dar era vorba de altceva. Am găsit ceea ce căutam în ziua când supraveghetorul m-a prins în flagrant delict, săltând o cămaşă de noapte. Eram sătul. Voiam să termin cu toate.

Am intrat în puşcărie. Apoi, în aşteptarea procesului, mi-au dat drumul. Dar nu asta voiam! M-am lăsat iarăşi prins în flagrant delict, în acelaşi magazin! Atunci judecătorul m-a dat pe mâna unui psihiatru. Aş fi putut lua şase luni cu suspendare. Neavând antecedente penale, urma să fiu condamnat cu suspendare, automat. Şi să nu te mai prindem! Cum să nu! Datorită psihiatrului, am fost declarat iresponsabil. Achitat pentru iresponsabilitate. Achitat, eliberat... şi închis. Într-un azil de nebuni. De douăzeci de ani! A, să nu vă imaginați că la azil o ții tot într-o veselie! Duşuri reci, paturi cu legatari, cămaşă de forță, comă insulinică, electroşocuri. Nu e o veselie, nu. Dar ai şi mici compensații. Dacă sunt cuminte, ies câteodată la plimbare în oraş. Cu infirmierii mei preferați. Ne plimbăm. Privim vitrinele. Ba chiar, când sunt bine dispuşi, se duc să bea un pahar şi pe mine mă lasă la cumpărături. Azi am avut noroc. Am prins reduceri într-un supermagazin. Rafturi pline de cârpe delicioase.

(În timp ce vorbeşte, scoate din buzunar o sfoară şi o întinde de la un capăt la altul al scenei. Apoi, din celelalte buzunare, scoate o cantitate incredibilă de lenjerie femeiască pe care o agață de sfoară cu cârlige de rufe.)

Ajungea să te apleci şi să culegi. Lenjerie strâmtă sau largă. (Flutură un colant şi o cămaşă de noapte.) întotdeauna m-am întrebat care din ele are mai mult farmec. Sunt două şcoli. Strâmtul, desigur, se mulează pe forme şi în acelaşi timp le ține, le întăreşte. Dar n-are imaginație. E mut. E sec, laconic, uscat şi autoritar. Pe când largul, nedefinitul te face să visezi! E vorbăreț, improvizează permanent, te pofteşte să pui mâna.

(Acum sfoara e plină. Se dă câțiva paşi înapoi şi îşi priveşte opera. În acest timp, cei doi infirmieri - cu halate albe sub pardesie, cu bonete albe - au intrat în sală şi înaintează pe culoarul central.)

Iar când fâlfâie în vânt, ce frumusețe!

(Un ventilator din culise agită şi umflă lenjeria agăţată.)

Atunci iau poziţia de drepţi. Drept ca un stâlp. Din respect. Şi dorinţă.

(Ia poziţia de drepţi.)

Fiecare cu drapelul lui. Pentru unii, tricolorul. Pentru mine, cârpele.

(Îi zăreşte pe infirmieri.)

Ia te uită, am musafiri. Nu se putea altfel...

(Se repede la obiectele de lenjerie,^ începe să le culeagă de pe sfoară şi să le îndese în buzunare. În acest timp, infirmierii urcă pe scenă. Înaintează spre el, tacticos, implacabil.)

Aşteptaţi, aşteptaţi! Doar nu vreţi să-mi las comoara aici!

(Infirmierii îl înşfacă şi îl trag după ei. El se zbate fără multă convingere.)

Aşteptaţi, nu aşa repede. Uitaţi-vă, priviţi combinezonul ăsta roz!

(Le scapă din mâini şi merge să culeagă combinezonul. Profită ca să mai bage la iuţeală în buzunar un furou. Infirmierii revin şi îl târăsc din nou.)

Ei, nu aşa repede! Uitaţi-vă, uitaţi-vă, doar corsetul acela. Un corset mititel, o nimica toată!

(Le scapă şi fuge să culeagă corsetul. Plus încă două-trei obiecte. Când infirmierii îl iau din nou între ei, pe sfoară n-a mai rămas decât un chiloţel negru.)

Bine, mergem, mergem, dacă e musai! Dar în seara asta - fără electroşocuri! Ne-am înţeles, ai? Fără electroşocuri!

(Se întoarce şi aruncă o privire îndurerată spre chiloţei. Dintr-un salt, le scapă încă o dată infirmierilor, urcă din nou pe scenă şi revine fluturându-şi trofeul.)

Gata, gata, vin. Cu drapelul meu. Drapelul negru al piraţilor. Trăiască moartea!

(Infirmierii îl iau pe sus. Vocea i se aude o ultimă oară:)

Dar în seara asta - fără electroşocuri, da? Ne-am înţeles. Mâine, dacă e musai, fie, dar în seara asta, vă rog, fără electroşocuri...

NOTE

1. *Amandine sau cele două grădini* a apărut sub formă de album pentru copii, ilustrat de Joelle Boucher, la Editura G.P. Rouge et Or. Cu această ocazie, în numărul din 9 decembrie 1977, *Le Monde* a publicat următoarea convorbire cu autorul.

SÂNGELE FETIŢELOR

- Publicaţi o povestire a cărei eroină - şi chiar autorul ei presupus, căci povestirea e scrisă la persoana întâi - este o fetiţă de zece ani. Desigur, la un autor

ca dumneavoastră, cititorii se aşteaptă la un sens ascuns. Există o lectură secundă a Amandinei?

- Da şi nu. La drept vorbind, registrul secund al povestirii e atât de transparent încât se confundă cu primul. Tema este inițierea. Este o povestire inițiatică. Amandine trăieşte cu părinții ei într-o casă şi o grădină ce sunt un model de ordine şi curățenie. într-o zi, datorită pisicii sale, ghiceşte că în viață trebuie să existe şi altceva. Sare zidul grădinii şi descoperă...

- *Lăsați-i cititorului surpriza.*

- Să zicem că se descoperă pe sine într-o nelinişte care e cea a preadolescentei. Lumea limpede şi calmă a copilăriei se fisurează şi se întunecă pentru întâia oară. Este povestea primului impuls al pubertății ce tulbură puritatea eroinei.

- *Aşadar, Amandine este inițiată în dragoste de pisica sa.*

Ar fi multe de spus despre rolul inițiatiac al animalelor domestice. Eu nu cred că e atât de direct pe cât se spune uneori. For mula clasică pe care am citit-o cam peste tot despre copii crescuți la țară, cum că ar fi „instruiți în misterele vieții prin observarea animalelor, e foarte discutabilă". Am constatat că mulți copii din mediul rural, martori la toate fazele reproducerii pisicilor, câinilor, găinilor, iepurilor de casă, vacilor etc., rămân total neştiutori în ce priveşte sexualitatea şi reproducerea speciei umane. Pur şi simplu nu văd legătura. Pentru un copil de şapte-opt ani, nu e chiar uşor să şi-i imagineze pe tata şi pe mama în postura în care îi observă pe taur cu vaca, sau pe cocoş cu găina. A-l percepe pe om ca un animal printre altele e cu atât mai dificil în domeniul sexualității cu cât aceasta îi apare copilului mai întâi sub forma socialmente cea mai elaborată, mai convențională, mai mitologică - aşa cum o prezintă poveştile, revistele, cântecul, cinematograful, televiziunea - şi abia mult mai târziu în nuditatea ei fizică. Drept care i-am atribuit pisicii Amandinei un rol inițiatic mai mult în iubirea sentimentală decât în cea fizică. în final, fetița e mai mult tulburată şi maturizată sentimental decât informată despre sexualitate. Există o distincție importantă între inițiere şi informare.

- *Şi totuşi fetița sângerează...*

- Da, acea dâră de sânge de pe picior, pe care o descoperă după escapada ei şi pe care nu şi-o explică, îi va face pe cenzori să mormăie. Totuşi, ea este justificată. Orice inițiere e mai mult sau mai puțin sângeroasă.

- *Dar această idee despre inițierea unei fetițe nu e contrazisă de toată etnografia?*

- Aici e punctul cel mai discutabil şi cel mai interesant. E drept, în majoritatea societăților există o ceremonie de inițiere pentru băieți. Nimic pentru fete. De ce? Probabil pentru că băieții nu fac parte, de la naştere, din comunitatea bărbaților. Crescuți de mame, ei aparțin societății femeilor atâta vreme cât sunt

impuberi. Inițierea marchează trecerea băiatului din societatea femeilor în cea a bărbaților. De obicei e însoțită de suferințe fizice care atestă că e demn să facă parte din ea, iar prețul constă adesea în mutilări. Lucrurile pot merge foarte departe. In *La Mort Sara* (Pion, Terre Humaine), Robert Jaulin vorbeşte despre încercările inițiatice la care s-a supus într-un trib din Africa centrală. I s-a poruncit să moară, apoi să renască, „mamă fiindu-i vraciul ce dirija ceremonia". Evident, este cea mai radicală rupere a legăturii cu mama originară şi înlocuirea ei printr-o legătură cvasimaternă cu grupul bărbaților.

- *Ce rămâne din toate acestea în societatea noastră?*

- Mult mai mult decât credem. Inițierea băieților nu e absentă din moravurile noastre. Dar cum credințele şi riturile nu mai supraviețuiesc decât sub formă de vestigii inconştiente, ea nu este trăită sub forma originară, primitivă. La şcoală, „cei mari" îi maltratează pe „cei mici". Bobocii sunt „botezați". Tații îşi supun fiii unor mutilări precum circumcizia chirurgicală sau extirparea amigdalelor, al căror pretext medical nu rezistă. Şi, fireşte, există examenele şcolare, bacalaureatul, rit de inițiere burghez.

- *încercările impuse băieților ca preț al intrării în societatea bărbaților sunt precedate de o excludere din comunitatea acestora?*

- Neîndoielnic. Adolescentul de astăzi este de două ori exclus din societatea bărbaților. Sub aparențele ei „permisive", societatea noastră e probabil una din cele mai puritane din câte se cunosc. Acum o sută de ani, adolescentul avea mult mai multe ocazii de a face dragoste. Dar excluderea este feroce mai ales în plan profesional. Vechimea domneşte ca o regulă absolută. Şomajul actual este mai ales şomajul tinerilor. Celibatul şi şomajul sunt cele două rele ce ar putea fi combătute printr-o bună inițiere tradițională.

- *Dar în ce le priveşte pe fete?*

Pentru ele inițierea nu poate avea acelaşi sens ca pentru băieți. Crescute, ca şi frații lor, de către femei, ele nu trebuie, evident, să se rupă de acest mediu pentru a se integra în alt grup, ca băieții. în mod normal, ele sunt sortite să rămână în gineceu. Astfel, în societatea noastră, fetele sunt scutite de majoritatea încercărilor îndurate de băieți. Nu mai vorbesc de circumcizie, căreia nu-i corespunde nici o formă de clitoridectomie. Dar este remarcabil că băieții sunt supuşi mult mai des decât fetele la operația de extirpare a amigdalelor. în fapt, femeile sunt atât de integrate în societate, aproape din naştere, încât sunt una cu ea. Balzac a ilustrat foarte bine această funcție a femeii. Eroii lui intră în societate cu ajutorul femeilor, care îi dețin cheile (celebrele „saloane"). Şi invers, Vautrin este în acelaşi timp duşmanul societății şi al femeilor. Este acelaşi lucru.

- *Aşadar, nu există inițiere pentru fete.*

- Ba da, însă e vorba de un fel de inițiere inversată, *centrifugă,* în loc de *centripetă.* Să mă explic. Un adolescent părăseşte grupul feminin pentru a se

integra în grupul masculin. Pentru el, inițierea înseamnă revendicarea unui statut. Ce poate însă face o fată? Prizonieră a gineceului, ea poate încerca să-1 părăsească. Dar unde să se ducă? Iată problema eliberării femeilor. între gineceu şi societatea bărbaților, nu există încă, pentru a o primi, o societate unisex îi rămâne deci inițierea-revoltă. Mă gândesc mai ales la lupta tinerelor fete arabe împotriva obligației de a purta vălul isla mic. Pentru adolescentă, inițierea nu poate fi decât o fugă permanentă. Amandine sare zidul. Şi merge să vadă ce se întâmplă în *cealaltă* grădină.

2. în legătură cu *Piticul roşu,* vezi *Vântul paraclet,* p. 180.

3. *Fetişistul* a fost reprezentat în 1974, în regia lui Etienne Le Meur, a lui Raymond Fuzellier la Berlin şi a lui Olivier Hussenot la Paris.

ROMANUL SECOLULUI XXI

Editura Univers lansează în luna februarie noua serie a colecției Romanul Secolului XXI, *numerotată,* într-o prezentare grafică deosebită şi propunând cititorilor titluri excepționale ale unor scriitori de primă mărime în literatura lumii: Michel Tournier, Boris Vian, John Updike, Amos Oz, Margriet de Moor, Marguerite Yourcenar. Unii dintre aceşti scriitori au fost traduşi în româneşte mai înainte, alții apar pentru prima dată. Noua serie Romanul Secolului XXI va cuprinde anul acesta două zeci şi unu de titluri, pe care vi le prezentăm mai jos.

CLUBUL CĂRŢII UNIVERS va funcționa din nou, la adresa:

Univers, Str. Ionel Perlea, nr. 8, sector 1, Bucureşti,

e-mail univers@rnc.ro. tel fax 311.02.01.

La sfârşitul acestei prezentări veți afla un talon de precomandă al cărților din colecția Romanul Secolului XXI. Trimițând acest talon, vă veți înscrie în CLUBUL CĂRȚII UNIVERS şi veți avea dreptul de a primi cărțile dorite cu o reducere de 25% din prețul de vânzare. Astfel, puteți fi sigur că, oricare ar fi condițiile distribuției de carte în oraşul dumneavoastră, veți primi cărțile colecției acasă, cu plata ramburs şi cu o reducere substanțială din prețul pe care îl plătiți în librărie.

1. Michel Tournier, *Meteorii*

Germanist şi filosof prin formație, Michel Tournier a fost foarte puternic marcat de studiile de etnologie, sub directa îndrumare a lui Levi-Strauss, la Musee de l'homme. Cărțile sale sunt în acelaşi timp realiste şi fantastice, readucând în lumea contemporană mitul Căpcăunului *(Regele Arinilor)* al gemenilor *(Meteorii)* al dublului, al androginului, mituri care îi permit să descifreze confuza şi complexa lume reală.

„Omul este un animal mitologic" spunea Michel Tournier, şi întreaga sa operă este o întoarcere spre lumea originară, de care este fascinat şi traumatizat în acelaşi timp. *Meteorii* este cea mai faimoasă dintre cărțile lui Tournier, un roman despre condiția singulară a fraților gemeni, despre homosexualitate şi autism, despre obsesia maternității. Pentru acest roman, Tournier a primit premiul Goncourt.

Premiile care au recompensat opera acestui mare scriitor francez suni numeroase: Marele Premiu al Academiei (în 1967), Premiul Goncourt în unanimitate de voturi a juriului (în 1970), Premiul Goethe (în 1992).

2. Boris Vian, *Iarba roşie*

BORIS VIAN publica în 1950 cel de-al treilea roman al său, *Iarba roşie (L'herbe rouge),* în care continuă să investigheze lumea miraculoasă, grotescă şi tragică pe care o cunoaştem din primele două romane, traduse şi la noi, *Spuma zilelor* şi *Toamnă la Pekin.*

Iarba roşie este înainte de orice o plonjare în subconştient. Wolf, inventatorul unei ciudate maşini a timpului, mecanicul său, Saphir Lazuli, şi cele două tinere femei, Lil şi Folavril, sunt eroii acestei încercări de a descoperi secretul ce zace în fiecare dintre noi, acel *ceva* care te face să vrei să trăieşti. în ceea ce-1 priveşte pe senatorul Dupont, el ştie că şi-a încheiat cu bine căutările, reuşind să facă rost de un *uapiti,* o ființă micuță care-1 va face fericit pentru tot restul vieții. Că senatorul Dupont este un câine, că el este singurul ce pare a fi atins starea de beatitudine, stare ce seamănă izbitor de mult cu prostrația, este încă una dintre ironiile amare ale acestui autor la care invenția verbală şi amestecul regnurilor nu sunt niciodată gratuite, iar farsa şi lirismul merg mână în mână în subminarea plicticoaselor mobiluri ale romanului realist.

3. Marguerite Yourcenar, *Piatra filosofală*

„Istoric-poet" şi romancier, cum se definea ea însăşi, Marguerite Yourcenar, ea însăşi traducător, eseist şi critic literar, a fost prima femeie aleasă în Academia Franceză. Opera sa, care sondează trecutul - trecutul familial, mitologic sau istoric - a cunoscut un succes mondial o dată cu romanele *Memoriile lui Adrian* şi *Piatra filosofală.* Romanul are la origine o scurtă nuvelă, *După Durer,* apărută în volumul *Le mort conduit l'attelage.* împreună cu două alte nuvele, *După El Greco* şi *După Rembrandt,* textul era menit să facă parte dintr-o frescă foarte amplă, cuprinzând mai multe secole de istorie, un proiect foarte ambițios care în cele din urmă s-a materializat în *Piatra filosofală,* un roman al unui om de ştiință medieval şi al parcursului său inițiatic. Narațiunea se desfăşoară în mod necesar la persoana a III-a: drama lui Zenon este drama celui privat de dreptul de a vorbi, căci teoriile sale sunt subversive şi primejdioase pentru lumea medievală. Titlul cărții, prin referința directă la alchimie, subliniază caracterul dificil şi periculos al acestei căutări a originilor, trimițând prin conotația întunecată la împrejurările pline de violență şi moarte în care se desfăşoară istoria personajului Zenon.

4. Cees Nooteboom, *Următoarea poveste*

Naratorul cărții lui Nooteboom, *Următoarea poveste,* **se** trezeşte într-o dimineață, în mod inexplicabil, într-o cameră de hotel din Lisabona, deşi seara se culcase în patul din^casa lui, în Amsterdam. Camera de hotel i se pare, cu toate acestea, familiară: este o cameră în care personajul se aflase cu douăzeci de ani în urmă, pentru o aventură cu iubita lui de atunci.

Călătoria este de fapt o călătorie în apele întunecate ale subconştientului: se pare că Nooteboom ne sugerează, în ultimele pagini ale cărții sale, că întreaga poveste acoperă ultimele câteva secunde din viața personajului său. O carte fascinantă, care a primit numeroase premii literare şi care 1-a consacrat, de fapt, pe Nooteboom ca fiind unul dintre cei mai citiți şi mai populari autori olandezi. Autorul a mai fost tradus în româneşte (volumul *Ritualuri. Cavalerul e mort.* Editura Univers, Colecția Globus).

„Acesta este trăsătura distinctivă a lui Nooteboom: este prea inteligent, prea sofisticat, prea abil în a crea marea iluzie a realismului..."

J.M. Coetzee, *The New York Review of Books.*

„Cărțile sale par a fi o metaforă a artei însăşi... Ca şi opera lui Nabokov, romanele lui Nooteboom sunt pline de aluzii şi, în ciuda numărului mic de pagini, unii cititori ar avea nevoie să plonjeze din nou în tradiția intelectuală şi literară occidentală..."

Ed Park, *The Village Voice.*

„Mai mult decât orice scriitor al secolului XX, Cees Nooteboom este o voce inimitabilă şi impresionantă printre scriitorii contemporani"

Linda Simon, *The New York Times Book Review.*

5. Margriet de Moor, *Virtuozul*

După ce a primit prestigiosul premiu olandez AKO pentru literatură pentru primul ei roman publicat, *(Gri, alb şi albastru,* tradus imediat în 11 limbi străine) Margriet de Moor a căpătat peste noapte o celebritate recunoscută atât de public, cât şi de critica literară. Romanul *Virtuozul* este o stranie poveste de dragoste între o femeie nobilă şi un cântăreț castrat, o ficțiune datată în secolul XIX în care stilul extraordinar de „şlefuit" al autoarei se dublează de însuşirea primordială de a nara, de a ne ține prizonieri înăuntrul cărții cu o istorie captivantă. Margriet de Moor a scris peste zece cărți, printre care şi *Sonata Kreutzer.*

6. Michel Tournier, *Vineri sau limburile Pacificului*

în 1967, Michel Tournier scria primul său roman, *Vineri sau limburile Pacificului,* rescriere a cărții lui Daniel Defoe *Robinson Crusoe.* Dar, dacă în linii mari aventurile personajului pe insula pustie par a semăna cu acelea ale eroului lui Defoe, cartea lui Tourniereste fundamental diferită într-un punct anume: el deplasează accentul de la Robinson la Vineri, sălbaticul pe care eroul civilizator îl „domesticeşte" şi şi-1 apropriază.

Spre deosebire de cartea lui Defoe, roman de aventuri prin excelență, în romanul modern al lui Michel Tournier toate comportamentele şi acțiunile lui

Robinson sunt simbolice şi reconstituie raporturile originare ale omului cu Pământul, trecând prin spaimele şi angoasele fundamentale ale fiinţei umane în faţa unei naturi la început ameninţătoare, dar cu care ajunge să stabilească raporturi de afecţiune şi subordonare. în rescrierea lui Tournier, ne aflăm în faţa unei istorii mitice, simbolice şi psihologice în acelaşi timp: termenul „limburi" trimite la sensul simbolic, preluat şi de Dante în *Divina Comedie.*

7. John Updike, *O lună de duminici*

John Updike, cunoscut publicului românesc după cartea sa *Centaurul,* tradusă în româneşte acum douăzeci de ani, este printre scriitorii cei mai notorii în Statele Unite ale Americii. A scris mai mult de 50 de cărţi şi a primit numeroase distincţii, precum The National Book Award şi Pullitzer Prize. Updike are reputaţia rară de a fi un scriitor pe placul publicului larg şi în acelaşi timp preţuit în mediile academice şi de critica literară. In romanul *O lună de duminici,* John Updike aduce în prim-plan un personaj obsedant: reverendul Tom Marshfield - un dandy cult, senzual, fermecător - ale cărui aventuri cu doamnele frumoase scandalizează întreaga parohie... în afară de umorul extraordinar şi de stilul care 1-a făcut celebru pe Updike, cartea mai are un atu, acela unui subiect aproape tabu, rar atins de literatură.

8. Boris Vian, Femeile nu-şi dau seama

Femeile nu-şi dau seama este unul dintre romanele din seria „Vernon Sullivan" romane care au generat scandalul imens în jurul lui Boris Vian, o farsă pe care critica literară nu i-a iertat-o niciodată. „Romanele americane" ale lui Boris Vian sunt parodii după best-seller-urile americane şi i-au adus editorului său o adevărată avere.

Vian exploatează în această carte miturile culturale americane şi oferă un repertoriu de stereotipuri: maşinile, care reflectă rangul social al proprietarului: cultura adolescentă, dansul şi jazz-ul, alcoolul şi libertatea, dacă nu frenezia sexuală, tot atâtea trăsături reale, imaginate sau exagerate ale stilului de viaţă american, perceput în societatea franceză a anilor '50.

Pentru prima dată în româneşte, *Femeile nu-şi dau seama (Elles ne se rendentpas compte)* o traducere pe care cititorul român pasionat de Vian o va descoperi cu încântare şi surpriză.

9. Jostein Gaarder, *Lumea Sophiei*

Un roman despre istoria filosofici

Celebrul scriitor norvegian Jostein Gaarder, cunoscut şi apreciat în întreaga lume, este un adevărat fenomen literar al zilelor noastre. Cărţile sale se

adresează în primul rând tinerilor, dar au trezit interesul cititorilor de toate vârstele de pretutindeni.

în 1991 a apărut „Lumea Sofiei", cu subtitlul „roman despre istoria filozofiei", care a devenit peste noapte un colosal succes internațional. Această carte a atins recordul de vânzări pe plan mondial în 1995, fiind vândută în peste 10 de milioane de exemplare. A fost tradusă în 48 de limbi şi s-a bucurat de un succes extraordinar în fiecare țară unde a fost publicată. Gaarder a primit o serie de premii prestigioase, atât în Norvegia cât şi în alte țări.

Personajul central al fanteziei pedagogice a lui Gaarder este Sophie Amundsen, o puştoaică de 14 ani a cărei călătorie ontologică începe atunci când se trezeşte cu o scrisoare în cutia poştală, urmată de altele care îi răspund la întrebările pe care şi le-a pus dintotdeauna omenirea: Cine eşti? De unde vii? Ce este filosofia? Scrisorile, adresate de un mentor nevăzut, o poartă prin întreaga istorie a filosofiei, într-un stil care demonstrează atât de clar marile teze ale filosofiei, încât romanul acesta a cucerit lumea.

10. John Updike, *Centaurul*

Foarte mulți sunt de părere că *Centaurul* este cel mai bun roman al lui Updike. Este o istorie paralelă în care mitul centaurului Chiron, cel mai înțelept dintre făpturile compozite, jumătate cai, jumătate oameni, este dublat de istoria mult mai terestră a profesorului de şcoală poreclit de elevi Chiron şi a fiului său adolescent. Capodoperă a lui Updike, *Centaurul* este reeditarea unei cărți apărute la Editura Univers în 1969.

„Updike stăpâneşte atât de bine tehnicile narative în acest roman atât de fluent, încât cititorul este irezistibil atras în lumea ficțională a lui Roger..." *The New York Times*

11. Harry Mulisli, *Procedura*

Harry Mulisch este autorul unor best-seller-uri internaționale, precum *Asaltul,* după care s-a făcut un film premiat cu Premiul Oscar pentru Cel mai bun film străin în 1987, sau *Descoperirea paradisului.* A publicat, de asemenea, nuvele, eseuri şi poeme.

Romanul *Procedura* a fost o revelație pentru lumea literară. *The Times Literary Supplement* 1-a numit „o carte magnifică, extraordinară şi primejdioasă", iar John Updike, în *The New Yorker,* a comparat cartea lui Mulisch cu *Finnegans Wake* a lui Joyce, cu *Muntele vrăjit* al lui Thomas Mann şi *Pendulul lui Foucault* al lui Umberto Eco. Un roman despre timp, despre naştere şi moarte, dragoste şi creație, bărbați şi femei, un roman care spune aproape Totul.

12. John Updike, *Versiunea lui Roger*

Un hacker începe o aventură care îl duce până la adulter cu soția profesorului de religie Roger Lambert, iar Roger însuşi se simte atras irezistibil de o adolescentă de o extracție cam îndoielnică... în jurul hackerului Dale, animat de dorința de a dovedi pe calculator existența lui Dumnezeu, şi a profesorului de vârstă mijlocie Roger se țese o poveste despre dragoste şi sex, despre credința în Dumnezeu şi valorile vieții moderne: o lume explorată cu pasiune, în stilul unic al lui Updike, o lectură minunată de la început până la sfârşit.

13. Raymond Queneau, *Florile albastre*

Membru al Academiei Goncourt, scriitorul care a rupt-o cu supra-realismul într-o lume în care era cel mai la modă curent literar al vremii, cunoscut înainte de orice pentru faimosul său roman *Zazie dans le metro,* Raymond Queneau se numără, alături de Boris Vian şi Jacques Prevert, printre scriitorii care au inovat cel mai mult în literatura franceză contemporană.

In *Florile albastre,* un grup de personaje din Evul Mediu ajunge în Parisul modern, pe malul Senei, într-o succesiune de episoade postmoderniste *avânt la lettre.* Un roman absolut surprinzător prin umor, originalitate şi limbajul nonconformist care este amprenta unică a stilului lui Raymond Queneau.

14. Boris Vian, *Toamna la Pekin*

Toamna la Pekin, trebuie spus încă de la început, este un roman al cărui titlu nu spune absolut nimic despre carte: spațiul fictiv în care se mişcă personajele nu are nimic de-a face cu oraşul chinez pomenit în titlu. Nu există nici o legătură, nici simbolică, nici de alt fel, cu substanța romanului.

Lui Vian i s-a reproşat senzualitatea intensă a personajelor acestui roman, obiect de scandal în Franța anilor 60. în *Toamna la Pekin* regăsim acelaşi univers dominat de legi proprii, calchiind realitatea dar în acelaşi timp împotrivindu-i-se, ca în *Spuma zilelor* sau în *Smulgătorul de inimi.*

15. Daniel Pennac, *Domnilor copii*

Dacă într-o bună zi, copiii s-ar trezi mari, cu hainele sfâşiate peste trupurile crescute peste noapte, şi ar da buzna în camera de alături, unde şi-ar găsi părinții care au regresat în copilărie? Cum ar fi dacă cele două lumi s-ar inversa, cel puțin pentru o perioadă? Daniel Pennac a transformat în roman visul secret al oricărui copil, acela de a face el regulile, de a nu mai fi dominat de adulți, într-o carte excepțională care - atenție! - nu este deloc o carte pentru copii.

16. Raymond Queneau, *Pastele Cailor*

Stilul lui Queneau se distinge prin utilizarea frecventă a invenției verbale, a jocurilor de cuvinte şi a expresiei argotice. Subiectul cărții *Pastele Cailor* este greu de descris: în câteva cuvinte, istoria tentaculară a unei familii, cu complexele, violențele şi tarele ei ascunse, o istorie marcată de nebunie şi autism. Deschizând romanul *Pastele Cailor* cititorul trebuie să fie pregătit pentru orice: în materie de inventivitate lexicală, de imagine suprarealistă, de umor inedit, Queneau este un scriitor greu de egalat. *Pastele Cailor* trebuie luată exact drept ceea ce este: un roman în care se manifestă spiritul ludic al unui scriitor genial.

17. Amos Oz, *Să cunoşti o femeie*

Publicat în 1989, romanul *Să cunoşti o femeie* al lui Amos Oz a devenit peste noapte un best-seller: vândut în foarte scurt timp în 80.000 de exemplare în Israel, a fost tradus în engleză, germană, franceză, în unsprezece alte limbi. Romanul, scris cu o remarcabilă ştiință a redării detaliilor vieții cotidiene, explorează universul intim şi secret al vieții a doi oameni care se iubesc, al dependenței care se creează într-o asemenea legătură. „Orice ar scrie Amos Oz, cititorul simte că a aflat un secret care a mai fost revelat niciodată" scria în *Sunday Times* în legătură cu această carte. Cei care au citit romanul lui Oz *Cutia neagră* sau *Să nu pronunți: noapte* vor descoperi în *Să cunoşti o femeie* încă una dintre tulburătoarele romane ale acestui autor israelian faimos, nominalizat pentru Premiul Nobel pentru literatură.

18. Michel Tournier, *Vineri sau viața sălbatică*

O a doua rescriere a istoriei lui Robinson, de către Michel Tournier, de data aceasta pentru publicul foarte tânăr.

19. Jostein Gaarder, *Printr-o oglindă întunecată*

O fetiță aflată pe patul de moarte este vizitată de un înger. Conversația copilului cu îngerul, despre viață şi moarte, despre ideea de Dumnezeu şi a vieții de dincolo, este extraordinară pentru că reuşeşte să ne schimbe toate ideile preconcepute despre pierderea unei ființe dragi. *Printr-o oglindă întunecată* continuă minunata explorare a ideilor din care s-a născut *Lumea Sofiei.* El însuşi un best-seller, romanul lui Gaarder este una dintre cărțile care îşi lasă amprenta asupra cititorului.

20. Cees Nooteboom, *Ritualuri*

Romanul lui Cees Nooteboom este istoria a trei sinucideri. După un scurt început exploziv, cartea aduce în prezentul narațiunii trei bărbați, fiecare având o legătură cu femeie a cărei poveste este narată la începutul cărții. Ciudata pereche

tată-fiu, Arnold şi Philip Taads, trăieşte într-o izolare relativă, cu reguli de viață stricte care pentru ei au devenit ritualuri. Al treilea bărbat, soțul femeii dispărute, este un observator, aparent incapabil de acțiune, ceea ce este şi motivul pentru care cei doi îi permit să le încalce teritoriul. Nooteboom este un narator desăvârşit al frământărilor celor trei personaje, fiecare căutându-şi propriul loc în lume.

21. Amos Oz, Cutia neagră

Cutia Neagră este un roman pe care nu-1 poți lăsa din mână până la sfârşit. O poveste disperată de dragoste, în care titlul romanului este dat de încercarea unui cuplu de a descifra, retrospectiv, cutia neagră a dezastrului căsniciei lor. Un roman despre singurătate şi despre amprenta crudă a unei copilării nefericite asupra personalității, despre o legătură pasională, însă sortită de la început eşecului, dar totodată o carte care implică şi accentele politice ale fanatismului şi intoleranței religioase. Tradus în peste douăzeci de limbi, Amos Oz (n. 1939, Ierusalim) este figura cea mai marcantă a „tinerei generații" de scriitori israelieni, ajunsă acum la maturitate.